

EVANJELIUM

podlé sepsání svatého Lukáše.

Svatý Lukáš v svém evanjelium vypsals Pána Ježíše, Spasitele našeho:

I. Život, kterýž vedl:

Prvé nežli ouřad poselství svého konal, a tu se zavírá přijetí od něho lidského přirození, kteréžto jeho se vtělení věci některé:

Předešly; jako jest jeho předchůdce, Jana Křtitele, narození a slavného poselství od Boha skrze anděla vykonání o Kristovu početí i narození. Kap. 1.

Po přijetí jeho se zběhly; totiž že se Kristus Pán narodil, obřízku přijal, do chrámu přinesen, pobožně vychován a v letech dvanácti v svém Božství zjeven. Kap. 2.

V konání ouřadu poselství svého, kterýžto ouřad:

Řádně sobě svěřený měl, a tu se předkládá jeho k tomu ouřadu povolání a v něm od Jana Křtitele a ovšem od Boha Otce vyhlášení i pořádné rodu jeho vypsání. Kap. 3.

Věrně a upřímně konal:

Sám, osobně, bez pomoci jiných, čině

Kázání, jehož začátek v Galilei učinil; nebo svítěziv mocně nad ďáblem, učil zjevně jakož v Nazaretě tak i v Kafarnaum, kdež pro utvrzení svého učení ďáblem posedlého a svegruši Petrovu uzdravil. Kap. 4.

Zázraky, totiž že před vyvolením neb řízením apoštolů ryb množství velikému do sítě vběhnouti rozkázal, malomocného očistil, šlakem poraženého uzdravil a svatého Matouše k ouřadu povolal. Kap. 5.

S pomocníky svými dvojími:

Přednějšími, totiž s apoštolý svatými, jejichž vypsáno jest: Povolání a řízení. Vyvolené pak a povolané vyučoval Pán:

Vůbec, všemu summovně k spasení potřebnému. Nebo opustiv farizee, kteříž se horšili na něm nenáležitě o svěcení dne sobotního, dvanácte apoštolů z obecného lidu vyvolil a ty učil pravému blahoslavenství, milování bližních a utíkání vůdců slepých. Kap. 6.

Obzvláště, slouživ jim ku poznání:

Osoby své; nebo že on byl Mesiášem a tím zaslíbeným prorokem na oko se to viděti mohlo z zázračného služebníka setníkova od něho uzdravení, vzkříšení mládence u města Naim, poselství k němu Jana Křtitele, odpuštění od něho hříchů v domě Simonově nějaké hříšné ženě. Kap. 7.

Učení svého, při čemž, jakož k vážení jeho sobě jim sloužil i příkladem svým i podobenstvím semene do rozdílné země vsátým, tak také všechněm slova

svého překážkám vstříc vyšel, soud svůj o příbuznosti nejvlastnější v to vloživ, bouří mořskou spokojiv, ďáblem posedlého člověka v krajině Gadarenské uzdraviv a dcerce Jairové život navrátiv. Kap. 8.

Poslání k ouřadu apoštolského konání, z kteréžto cesty s potěšením se navrátivše, ačkoli se Pánem o nasycení zástupu rozmlouvali, víru svou slavně vyznali, radosti a slávy nebeské s nemalé částky okusili, avšak ďábelství vyvrci nemohli, hloupost svou, vysokomyslnost a nepřítelství pronесли. Kap. 9.

Zadnějšími, totiž s sedmdesáti učedníky svými, od něho do Judstva před sebou poslanými, kteřížto, když se s radostí s cesty navrátili, Pán také velice se v duchu rozveseliv, Bohu otci děkoval, že hodné a užitečné i kazatele i posluchače slova svého vyvoliti ráčil, ne tohoto světa mudráky, jichž obraz od evangelisty hned jest na tom zákonníku pokušiteli, neupřímě na cestu k životu věčnému se doptávajícím, pěkně vymalován, ale maličkým a jako nemluvnátkům, jichž příklad při Marii, žádostivě a bedlivě slova Božího poslouchající, jest ukázán. Kap. 10.

II. Smrt bolestnou, při čemž před oči nám staví troje věci, z nichž některé:

Smrt jeho předešly; tu pak své místo má to všecko, což Kristus Pán neb mluvil neb činil, i což ho na té cestě do Jeruzaléma jdoucího potkávalo. Tu pak jeho cesta dělí se na dvě, totiž na:

Vyjítí jeho z Galílie do Samaří, což se vše začíná od verše padesátého prvního kapitoly deváté, kdež se obzvláštní zmínka činí o veliké nevlídnosti Samařských proti Pánu prokázané a o lidech některých neupřímě ku Pánu se vinoucích a jiných od něho řádně povolanych, ale přílišně se vymlouvajících. Kap. 9.

Cestou začatou pracování a k Jeruzalému pomalu se podávání. Tu pak poskytl se myslem našim to, což se ode Pána neb se Pánem na té cestě a na stavuňcích dalo. A poněvadž Kristova kázání mimo jiná jsou na té cestě užitečně činěná, tou příčinou je evangelista obzvláštně vypsál. Kázal pak Kristus Pán o pravé poctě Boží:

Vnitřní, záležející:

V modlitbě horlivé, jejíž formu neb slova Pán Kristus k žádosti svých učedníků předložil, a že k vymítání ďábelství napomáhá, příkladem i proti vůli nepřítel ukázal, při čemž se dotýká, že pozván byv k stolu od nějakého farizea, na mnohé nezpůsoby farizeů a zákonníků přísně dotíral. Kap. 11.

V stálosti u víře, k čemuž Pán mnohými věcmi slouží a věci od ní odvozující neb jí překážku činící před oči staví, jako jest netoliko lakomství a nezřízené o tělo pečování, ale také při pobožnosti oblevení, v líbostech těla se ubezpečení a nedbálnost v nabývání svého spasení. Kap. 12.

V kajícím životě, jehož v známost Pán uvodí:

Příčiny, z nichž některé:

Neb ku pokání vedou, a ty jsou buď služebné, jako jest nejprv příklad Galilejských, při obětech zbitých, a Je-

ružalémských, vězí přikváčených, potom podobenství fíku neužitečného z vinnice Páně vyřátého, naposledy proroctví o zavržení Židů a povolání pohanů; buď podstatné, jako jest Kristus Pán, studnice a původ pokání, z něhož jakož ta žena sklíčená došla uzdravení, tak i my síly a moci docházíme k života svého polepšení. Zarytost pak, z níž posli úkladové od Heródesa Kristu Pánu činění a nevděčnost Jeruzalémských, naprosto kajícimu životu odpírá a podlé toho k překážkám jeho přináleží. Kap. 13.

Nebo překážku činí životu kajícimu, jako jest nemírné a hříšné zamilování věcí časných, předně slávy světa, kteréž hledali někteří hosté, byvše do domu farizeova pozváni, potom zboží a statek, o něž nejedni přílišně pečovali, k večeri veliké přijíti nechtěli, nad to zamilování osob, jakož jiných a zvláště přátel krevních, tak také i své, pročež mnozí kříže a zámutku utíkají, ale pobožní k tomu ke všemu jako věrní stavitelé a bojovníci mají se připravovati, nýbrž hotovi býti. Kap. 14.

Užitky, totiž že kající lidé bývají od Boha netoliko na milost přijímáni, ale hojnými dary obdařeni a k věčné slávě přiúčastněni, což vše vysvětluje Pán ušlechtilým podobenstvím o ovci i hřívně nalezené a o synu marnotratném předložené. Kap. 15.

Zevnitřní, záležející:

V utíkání zlého, jako jest:

Nenáležitě statku užívání, což se předkládá pod příkladem šafáře nepravého, boháče hodovného a Lazara chudého. Kap. 16.

Pohoršení a nevděčnosti, (jakáž se vidí při malomocných od Krista očištěných), opilství hovadného, jakéž bylo za dnů Noelových a Lotových. Kap. 17.

V ostříhání dobrého, jako jest pilné k svatým službám chození a k modlitbám se uprazdňování. Nebo k tomu cíli směřuje podobenství o soudci nepravém, farizeovi a publikánovi do chrámu vstupujícím, vedení ku Pánu dítek, rozmlouvání se Pánem mládence bohatého, proroctví o nastávající smrti Kristově i uzdravení slepého u Jericha. Kap. 18.

K městu i do města se přibrání; při tom pak jeho tam se dostání viděti můžeme jeho:

Od lidu přijímání; nebo Kristus Pán v tom svém příchodu nejprvé laskavě jest od Zachea přijat, potom příjev do města, od lidu slavně jest přijímán a jako vítán. Kap. 19.

Řeči, kteréž mluvil o:

Rozličných věcech, s nepřátely svými rozmlouvaje a je vyučuje, přemáhaje i zahanbuje. Kap. 20.

Zkažení města Jeruzaléma a všeho světa skonání. Kap. 21.

Jiné pak v čas utrpení jeho se dály, kteréhožto utrpení viděti můžeme:

Počátek, v zahradě i v konsistoři neb před mocí duchovní; Kap. 22.
 Konání, na rathouze neb v soudnici;
 Dokonání, s velikou hanbou na popravě. Kap. 23.
Některé po jeho smrti se zběhly, jako jest jeho slavné
 Vzkříšení;
 Na nebesa vstoupení. Kap. 24.

Jestliže by se komu tato tabulka zdála býti nepochopitelná, ten se může touto summou níže položenou zpravit.

Svatý Lukáš evanjelista rodem byl z Antiochie syrské*, a v lékařství snažnou práci vedl, jakž ho i sv. Pavel lékařem nazýval. (Kol. 4, 14.) A ten brzo po Kristovu vstoupení jsa k víře získán, na větším díle při sv. Pavlovi býval a s ním i po cestách pracoval (2 Kor. 8, 18. 19.), anobř v těžkém jeho pokušení a vězení v Římě sám při něm zůstal. 2 Tim. 4, 11.

Můžeť pak evanjelium jeho na tyto dva díly rozděleno býti. Jedno: Na čas, kterýž přeběhl, prvé nežli Pán Kristus práce úřadu svého konati počal. A tu se vypisuje Jana Křtitele i Kristovo početí, narození, vychování a v chrámě ve dvanácti letech pozůstání. Což všecko zavírá se ve dvou kapitolách předních. Druhé: Na čas Kristových prací, usmrcení, z mrtvých vstání i na nebesa vstoupení. A to se opět dělí na tři: 1. Na věci v Galilei stalé, jako, že se Pán Kristus z pouště navrátil, kázání a divy činil, apoštoly sobě shromáždil, je vyučil, před sebou tam předeslal, kudy se jíti k smrti strojil, i jim moci k činění divů udělil. Což se vše pokládá v sedmi kapitolách, totiž od druhé kapitoly až do deváté. 2. Na ty věci, kteréž se ode Pána a se Pánem na cestě a na stavuících daly, když se k hodině smrti do Jeruzaléma pomalu podávati a bráti ráčil, což vše evanjelista obsáhl kapitolami dalšími od kapitoly deváté až do osmnácté. 3. Na věci ty, kteréž v Judstvu Pán buď činil, buď ho potkávaly a obzvláště v Jeruzalémě. To pak od kapitoly devácté až do konce světla se vypisuje.

Má kapitol 24.

*) Eusebius v knize 3. kap. 4. Jeroným v předmluvě na tohoto evanjelistu. Item v výkladu na 6. kap. Izaiáše proroka.

RODIČOVÉ
JANA KŘTITELE.

I. *Předmluva na knihu tuto*, v níž se oznamuje: *Jedno*: Jaké příčiny dány k spisování jí? 1. Pominutí mlčením mnohých věcí potřebných od těch, kteříž učení i skutky Kristovy spisovateli usilovali. 2. Jistota toho, o čemž tu psáno. *Druhé*: Spisovatel její: 1. Kdo byl a s jakou pilností ji sepsal? 2. Komu ji připsal a k jakému cíli? — II. O zázračném početí Jana Křtitele, nebo: *Jedno*: Rodiče měl sešlé a neplodné, o nichž se praví: 1. Kdo a kterého času na světě byli? 2. Z jakého rodu pošli? 3. Jaké obeování vedli?

KAPITOLA I.

O příčinách sepsání tohoto evanjelium. 5. O rodičích počestných svatého Jana Křtitele 8. a o narození jeho; 26. též i o vtělení Syna Božího v panně Marii.

Poněvadž mnozí ¹usilovali ²sepsati pořádně vypravování³ těch věcí, kteréž jsou u nás ⁴jisté,

2. Jakž nám vydali ti, kteřížto od počátku sami viděli⁵ a služebníci toho Slova byli⁶:

3. Vidělo se i mně, kterýž sem toho všeho pravé povědomosti ⁷z gruntu ⁸bedlivě došel, tobě o tom pořádně⁹ vypsati, ¹⁰výborný Theofile,

4. Aby ¹¹zvěděl jistotu těch věcí, jimž si vyučován.

5. Byl za dnů Heródesa, ¹²krále judského, kněz nějaký jménem Zachariáš ¹³z třídy *Abiášovy, a manželka jeho ze dcer Aronových a jméno její Alžběta.

1 Par. 24, 10.

6. Byli pak oba spravedliví¹⁴ před obličejem Božím¹⁵, chodíce ve všech příkázáních¹⁶ a ¹⁷spravedlnostech Páně bez ouhony¹⁸.

1) Před sebe to vzali, aby sepsali, v pořádnost uvedli. 2) t. ti, kteříž z všetečnosti sepsali jakés evanjelium Bartolomějovo, Nikodémovo, Nazarejských a jiných mnohých. Jiní to slyší na evangelisty Páně, zvláště pak na svatého Matouše a Marka. Nebo i oni nejdny věci, jakž je však Duch svatý nastrojil, mlčením pominuli, jako: Jana Křtitele početí a narození, Kristovo obřezání, do chrámu přinesení, ve dvanácti letech též do něho přijítí, anobř i zrůst a vychování. 3) t. knihy o tom, co Kristus Pán činil i čemu učil. Skut. 1, 1. 4) nepochybné, ujištěné; t. u mne i také apoštolů Páně a následovníků jejich. 5) t. svatí apoštolé, kteříž hned při začátku Kristových prací přítomni byli, a což viděli, čehož se svýma rukama dotýkali, to také jiným svědčili. (1 Jan 1, 1. 3.) Odkudž se vidí, že svatý Lukáš evangelista nebyl z počtu sedmdesáti učedníků, ani jeden z oněch dvou do Emaus jdoucích. Níž 24, 13. 6) t. Kristovi, jimž on kázati slovo své poručil, a oni také jemu, Slovu tomu podstatnému (Jan 1, 1.), v službu se vydali. 7) hned od počátku, od prvního původu, Ř. od vrchu. 8) podlé vlastnosti, vlastně. 9) t. abych tu knihu pěkně rozdělil na čas Jana Křtitele a na čas Kristových prací, a to jedno po druhém náležitě spořádal. 10) nejmocnější, nejznamenitější. Rozuměti, že tento Theofilus

byl nějaký znamenitý člověk, jemuž svatý Lukáš tuto knihu svou i druhou, t. skutky apoštolů, připsal. Nebo takoví titulové znamenitým lidem dávání bývali. Skut. 23, 26. Item 26, 25. 11) hojněji ujištěn byl o těch věcech, jimž si oustně neb počátečně vyučen. 12) t. toho, kterýž sloužil Heródes Veliký, neb Aškalonita, a byl syn Antipatra idumejského. Protož pak o něm zmínku činí, aby ukázáno bylo, že podlé proroctví Jákovova (Gen. 49, 10.) již blízko byl čas příchodu Kristova; nebo Jan Křtitel narodil se léta třidcátého druhého kralování Heródesova. 13) z rozdělení, z pořádky. Nebo David král byl kněží pro dobrý řád na čtyřmécitma tříd rozdělil (1 Par. 24, 3. atd.), aby kněžský úřad pořádkou konali a ne jen toliko jedni sebou dotahovali, aneb někteří toliko úřad konajíce, nad jiné se zpínali. Ta pak místa neb ty třídy, jakž čas kdy sloužil, proměny své braly; jako Abiášova třída neb pořádka ponejprv v počtu byla osmá (1 Par. 24, 10.), potom po navrácení se z Babylona za Jesua dvanáctá (2 Ezdr. 12, 4.), za Jojakima pak jedenáctá. 2 Ezdr. 12, 12. 14) z Krista ospravedlnění došedše, pobožně živi byli. 15) t. ne jen před lidmi, ale i před Bohem svatostí se stkvěli a všechno to nejen tvárně, ale upřímně a sprostně činili. V též smyslu Pán Bůh Abrahama napomenul, aby před

S. LUKÁŠE.

I.

ZACHARIÁŠ *Druhé:* Skrze anděla jest zvěstováno, o němž se vypravuje: 1. Kdy, kde, při jaké příčině se ukázal, a jak se ho Zachariáš zhrzil? 2. Co tu mluvil? 1: Potěšeného: *Předně:* O modlitbách Zachariášových. *Potom:* O Janovi Křtiteli. Jaká radost z jeho narození pojití měla? K jak velikým věcem obrácen býti i podlé toho velikým slouti měl? Jakého pokrmu užívati? Jakými dary obdařen býti? S jakým

7. A neměli plodu, proto že Alžběta byla neplodná, a oba se byli zstarali ve dnech svých.

8. I stalo se, když on úřad kněžský konal v pořádku třídy své před Bohem,

9. Že vedlé obyčeje úřadu kněžského los naň přišel, aby ¹⁹ položil *zápal, vejda do chrámu Páně. *Exod. 30, 7. Žid. 9, 6.*

10. A *všecko množství lidu bylo vně²⁰, modlíce se v hodinu ²¹ zápalu. *Lev. 16, 17.*

11. Tedy ukázal se jemu anděl Páně, stoje na pravé straně ²² oltáře ²³ zápalu.

12. A uzřev jej Zachariáš, ²⁴ zstrašil se, a bázeň připadla na něj.

13. I řekl jemu anděl: Neboj se, Zachariáši! neboť jest uslyšána modlitba tvá; a Alžběta, manželka tvá, porodí tobě syna, a nazůveš jméno jeho Jan.

14. Z čehož *budeš míti radost a veselé, a mnozí z jeho narození budou se radovati²⁵. *Níž verš 67.*

15. Bude zajisté veliký²⁶ před obličejem Páně²⁷, a *vína i nápoje ²⁸ opojného nebudeš píti, a Duchem svatým bude naplněn ²⁹ hned od života matky své. *Judic. 13, 4.*

16. A *mnohé³⁰ z synů Izraelských obrátí ku Pánu Bohu jejich³¹. *Mat. 4, 6.*

17. Neboť *on předejde před obličejem jeho³² v duchu a v moci

ním chodil a dokonalým byl. Gen. 17, 1. Na odpor tomu o farizeích se praví, že se před lidmi spravedliví činili, to jest za svaté a nábožné se vystavovali, avšak v své nepřimposti a pokrytství svém Bohu známi byli. Níž 16, 15. 16) *vnitřní i zevnitřní život svůj podlé Božích příkázání řídíce a v mezích jejich zůstávající.* 17) *ustanoveních, ceremoniích.* 18) t. ne tak dalece před Bohem a jeho soudem, před nímž jako i David král (Žalm 19, 13.), Pavel apoštol (Řím. 7, 21.), Jan svatý (Jan 1, 8.) nebyli bez mnohých ouhon; ale ouhony spravedlivé před lidmi při sobě neměli. V témž smyslu i apoštol o sobě napsal, že do sebe nic zlého nevěděl (1 Kor. 4, 4.), i takové služebníky církvi představovati poroučel. 1 Tim. 3, 10. 19) *kadil.* 20) t. v sni před svatyní. 21) *pálení vonných věcí, kadění.* Že pak ten lid tehdaž se modlil, když kněz v chrámě před obličejem Božím kadil, tím jest to vyznamenáno, že jakož vůně z kadidla jest libá a vzhůru se vznáší, tak podobně modlitba z víry obětovaná Bohu jest příjemná, k nebi se vznáší a nebesa proráží. 22) t. k ukázaní

toho, že jest i posel pravdomluvný i věci zvěstuje pravé. 23) na němž hořelo kadidlo. 24) *zdržel, t. z nejednéh hříchů v svém svědomí byv obviněn.* Čímž ukázáno, že ještě i svatí v tomto životě nejednou od zlého svědomí trápení mívají, sic jinak andělů, soudy Boží konajících, by se nelekali. Podobně andělů se zhrzily ženy u hrobu Kristova (Mat. 28, 5.), Kornelius (Skut. 10, 4.) a miláček Páně. Zjev. 1, 1. 25) t. *nejen proto, že se narodil na svět, jakáž radost bývá z dítek (viz toho příklad Gen. 4, 1.), ale ovšem proto, že měl služebníka Kristův býti a na něj ukazovati.* Jan 1, 29. 26) t. proto, že ne tak jako proroci budoucího Krista předpovídal, ale na přítomného ukazoval. Viz Mat. 11, 13. Jan 1, 29. 27) t. u Boha a podlé jeho milosti Božské zvláštního soudu. 28) *jmž se lidé opíjejí.* 29) *ještě v životě.* Verš 41. 30) *ne dí: všechny; nebo ostatkové toliko spasení býti mají.* Izai. 10, 21. 31) t. k tomu jim kázáním svým poslouží, aby se ku Pánu Bohu obrátili. Podob. Skut. 26, 18. 32) t. *tak, aby jeho příchod byl jistým znamením, že hned za ním Pán přijíti ráci.* Nebo ač i

JAN KŘTITEL. užtkem, i jak mocně úřad svůj konati? 2: Zarmouceného: 1. Hřích koho, jaké? 2. Pokutu jemu, jaká a jak dlouho trvati při něm měla, osvědčil, při čemž se ukazuje: 1: Jaká příčina té pokuty byla? 2: Co se v čas její dalo? 1. Od lidu přítomného: Při službách zůstávali, dokudž rozpuštění nebyli. Němotu toho kněze na dobrou stranu sobě vyložili. 2. Od Zachariáše: Lid na chvílku rozpustil. I v té němotě povinnosti své neopustil, ale do uloženého času ji konal. 3. Od Alžběty: 1: Co jí Bůh dobrého učinil, před časem toho nezjevovala a tím se nechlubila. 2: S vděčností Pánu Bohu za svůj

Eliášově³³, aby obrátil srdce otců k synům³⁴ a ³⁵nevěřící k opatrnosti spravedlivých³⁶, aby tak připravil Pánu lid ³⁷hotový.

Mat. 11, 14. Mar. 9, 11.

18. I řekl Zachariáš andělu: ³⁸Po čemž to poznám? nebo já starý jsem, a manželka má zstarala se ve dnech svých.

19. I odpověděv anděl, řekl jemu: Jáť jsem Gabriel, ³⁹kterýž stojím před obličejem Božím, a poslán sem, abych mluvil s tebou a tyto věci veselé tobě zvěstoval.

20. A aj, budeš ⁴⁰němý a nebudeš moci mluvit až do toho dne, v kterémž se tyto věci stanou, proto že si neuvěřil řečem mým, kteréž se naplní⁴¹ časem svým.

21. Lid pak očekával Zachariáše⁴², a divili se, že on tak prodléval v chrámě.

22. Vyšed pak, nemohl mluvit k nim⁴³; i srozuměli, že vidění viděl v chrámě; nebo on návštějí jim dával⁴⁴, a zůstal němý.

23. I stalo se, když se vyplnili dnové konání ⁴⁵úřadu jeho, odšel do domu svého.

24. A po těch dnech počala Alžběta, manželka jeho, a tajila se za pět měsíců⁴⁶, řkuci:

jiní proroci Krista předešli, avšak tak, jako Jan Křtitel, znamením jeho blízkého příchodu nebyli. 33) t. takové dary Ducha svatého jako Eliáš máje, i mocně dílo Páně jako Eliáš dělaje. 34) t. otce i syny k pravému náboženství a lásce svaté přivedl. Nebo jakož tam za Eliáše veliké bylo v lidu rozdrojení, kdyžto některá strana, buď otcové, buď synové od čistého učení odstoupili a Bálovi sloužili: tak podobně za času Jana Křtitele nemalé zrocení vzniklo, když se někteří farizeů, jiní saduceů, jiní esseů neb essenů přidrželi. A jakož Eliáš při onom obětování toho dokázav, že Bůh nebeský jest sám pravý Bůh (3 Král. 18, 38.), čisté náboženství obnovil: tak podobně Jan Křtitel kázáním svým k učení patriarchů a proroků, kteříž se tu otec nazývají, mnohé Židy jako syny a potomky jejich přivedl a tak srdce těch otců s syny spojil. Viz Mat. 4, 6. 35) odporné, zpuřné. 36) t. k víře, z níž se dochází ospravedlnění, a z té víry k konání povinnosti, kteréž sluší na lidi ospravedlněné. 37) způsobný. 38) podlé čeho. Vidíme tuto příklad, jako i při Sáře (Gen. 18, 12.), lidské mdloby a Božským slibům nedověry. 39) t. přistojící

pohotově s jinými svatými anděly k vykonávání všeliké vůle Boží. Mluvit pak tu anděl po lidsku lidem podlé způsobu světského, kdež služebníci před svými pány stojí a na to, co se jim rozkáže, očekávají. 40) Ř. mlčící. Jako by řekl: Žádáš za znamení; budeš je, ale se škodou svého zdraví, míti, odkudž však souditi budeš moci, že jakož není Bohu nemožné tvůj jazyk svázati i rozvázati, tak nebude jemu nesnadné tobě syna dáti. 41) v času svém, t. od Boha uloženém. 42) t. aby vyjda z svatyně, požehnáni jim podlé Božského poručení dal (Num. 6, 23. atd.) a tak je rozpustil. 43) t. požehnáni jim dáti aneb i jinak podlé svého obyčeje k nim promluvit. Vidíme tuto, že pohrůžky Boží nejsou daremné, protož sluší bázeň svatou míti. 44) t. rukou na ně kýpal, aby šli pryč. 45) přísluhování. 46) Proč to učinila, místná příčina se oznámiti nemůže, studem-li se, jakýž má býti i při manželkách, vázala, čili o té věci, jakožto o nové a sobě neobyčejné, sama ještě, byla-li by tak v pravdě, pochybovala, čili skutku toho Božího a divného podlé obyčeje světa roztrubovati před časem nechtěla a to obmyslela, aby potom, když by

S. LUKÁŠE.

I.

VTĚLENÍ plod díky činila. — III. O vtělení Božího Syna, při němž považme té dvojí
KRISTOVO. částky hlavní: *Jedno*: Poselství o něm učiněného, a tu posudme věci dvojitých:
Předně: Strany osoby posla, totiž: 1. Kdo byl s tím poselstvím poslán? Anděl.
2. Kdy? Po početí Jana Křtitele. 3. Od koho? Od Boha. 4. Kam? Do Nazaréta. 5. K komu?
K Marii panně. *Potom*: S strany konání toho poselství, jehož díl přináležel: *První*: Ku
panně, o jejímž se vypravuje: 1. Zámátku, kterýž měla nad neobyčejným sebe pozdravením.
2. Potěšení milostí Boží. *Druhý*: K Mesiášovi, a to: 1. K jeho osobě dvoje přirození ma-
jící, jakožto podlé těla syn panny a podlé Božství Syn Nejvyššího. v. 32. 2. K ouřadu:
1: Kněžskému, v němž jest Ježíšem, neb spasení působitelem. 2: Královskému, o němž se
vypravuje: Jak měl slavným králem býti? Kde? Nad kým? I jak stále kralovati? *Druhé*:
Způsobu, jímž se to vtělení dalo, a tu se dotýká toho: 1. Příčiny dané andělu dotazem panny

25. ⁴⁷Že tak mi učinil Pán ve dnech, v nichžto vzešel na mne ⁴⁸,
aby odjal mé ⁴⁹pohanění mezi lidmi.

26. V měsíci pak šestém ⁵⁰ poslán jest anděl Gabriel od Boha *Ňca den*
do města ⁵¹ galilejského, kterémuž jméno Nazarét, *zvěstování*

27. Ku panně *zasnoubené ⁵² muži, kterémuž jméno bylo Jozef, *panny*
z domu ⁵³Davidova; a jméno panny Maria. *Mat. 1, 18. Marie.*

28. I všed k ní anděl, dí: ⁵⁴Zdráva buď ⁵⁵milostí obdařená,
Pán Bůh jest s tebou, pozhnaná ty mezi ženami ⁵⁶.

29. Ona pak uzřevši ho, ⁵⁷zarmoutila se ⁵⁸nad řečí jeho a ⁵⁹my-
slila, jaké by to bylo pozdravení.

30. I řekl jí anděl: Neboj se, Maria! nebo si našla milost u Boha ⁶⁰.

31. *A počneš v životě a porodiš syna a †nazůveš jméno jeho
Ježíš ⁶¹. **Izai. 7, 14. †Níž 2, 21. Mat. 1, 21.*

32. Tenť bude veliký ⁶² a Syn Nejvyššího slouti bude ⁶³; *a dát
jemu Pán Bůh stolici ⁶⁴ Davida, otce jeho ⁶⁵.
2 Král. 7, 12. 16. 1 Par. 22, 10. Žal. 132, 11.

33. *A kralovati bude ⁶⁶ v domě Jákobově na věky, a království
jeho nebude konce ⁶⁷. *Žal. 45, 7. Item 89, 30. Jer. 23, 5. Dan. 2, 44.*
Item 7, 14. Mich. 4, 7. Žid. 1, 8.

34. I řekla Maria andělu: Kterak se to stane, poněvadž já muže
nepoznávám?

se nenadále zjevilo, co jí Pán Bůh učinil, lid k většímu chválení milost jeho Božskou vzbudila. 47) *jakž jest.* 48) *t. okem milosrdenství svého Božského a Otcovského.* 49) *potupu, t. kterouž sem snášela, proto že sem neplodná byla.* 50) *t. po početí Jana Křtitele. Níž verš 36.* 51) *krajiny Galilejské.* 52) *t. proto, aby v zlou pověst nebyla obležena a podlé zákona Božího trestána, i v čas do Egypta utíkání, tam zůstávání a odtud se navracení aby ochránce měla.* 53) *t. z rodu Davidova. (Níž 2, 5.)* 54) *těš se.* 55) *milostí účastná, daro z milostí zamilovaná, t. na milost od Boha přijatá. Níž verš 30.* 56) *t. blaženější a šťastnější nad jiné ženy.* 57) *skormoutila.* 58) *nad slovy.* 59) *přemýšlovala, rozvažovala, t. od koho to pozdravení bylo a k čemu se schylovalo.* 60) *t. Bůh tě jako i jiné své věrné (Efez. 1, 5, 6.) z pouhého milosrdenství svého na milost přijal a v milém Synu svém vzácnou sobě*

učinil. Pododně o Noelovi. (Gen. 6, 8.) Samým pak milosrdenstvím Božím ji potěšuje, proto že ono jest vrch všeho dobrého. Nebo to v chudobě obohacuje, v nemoci uzdravuje, v mdlobě posilňuje, v pádích pozdvihuje a z nebezpečství vysvobozuje. Pročež i svatému Pavlovi jest povědino, aby měl dosti na Boží milosti. 2 Kor. 12, 9. 61) *viz toho příčinu od anděla oznámenou Mat. 1, 21.* 62) *t. proto, že jest přirozený Syn Boží a zjevil se na světě, veliké věci mluvil i činil a tak prorokem mocným v slovu i v skutku byl. Níž 24, 19.* 63) *t. jsa pravým a jednorozeným Božím Synem od věčnosti zplozeným, také tím, čímž v pravdě jest, v lidském přirození se zjeví i nazýván bude.* 64) *t. království.* 65) *t. podlé těla. Řím. 1, 3.* 66) *nad domem Jákobovým, t. předně nad vyvolenými z Jákobova rodu poslymi a potom i nad jinými svými věrnými.* 67) *t. na jeho místo, jako na Davidovo a jiných králů,*

VTĚLENÍ KRISTOVO. k vypravování o způsobu toho vtělení. 2. Zprávy dané té panně o způsobu toho vtělení, totiž ukázáním na Ducha svatého, působce toho všeho. 3. Kristovy svatosti a tak k oběti pravé hodnosti. 4. Utvrzení panny u víře o tom vtělení: 1: Příkladem. 2: Všemohoucností Božskou. — IV. O navštívení Alžběty od panny Marie, při čemž považme té dvoji částky hlavní: *Jedno*: Dvou osob, kteréž se tu shledaly, totiž: *Předně*: Panny, kteráž Alžbětu navštěvovala, a tu se dotýká: 1. Její chůze, totiž: Kdy šla? Hned po odchodu anděla. Odkud šla? Z Nazaréta. Kam šla? Do města Judova. Jak šla? S chvátáním, jakožto panna stydlivá. 2. Pozdravení jejího: 1: Jaké bylo? Obyčejné Židům. 2: Jak ho Alžběta užila? Těšila se z něho i s svým plodem. *Potom*: Alžběty, kteráž navštívena byla, o jejíž se vypravuje: 1. Důstojnosti a vzácnosti před Bohem, totiž že chrámem Ducha jeho byla. 2. Rečech, jichž se díl vztahuje: 1: Ku panně Marii, kterouž za blahoslavenou pro dvě příčiny soudí: Že jest matkou Božího Syna. Že řečem

35. A odpověděv anděl, řekl jí: Duch svatý sstoupí v tě, a moc Nejvyššího⁶⁸ zastíní tobě; a protož i to, což se⁶⁹ z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.

36. A aj, Alžběta, příbuzná tvá⁷⁰, i ona počala syna v starosti své; a tento jest jí šestý měsíc, kteráž sloula neplodná.

37. Neboť nebude nemožné u Boha⁷¹ žádné slovo.

38. I řekla Maria: Aj, děvka Páně⁷²! staniž mi se podlé slova tvého. I odšel od ní anděl.

Na den navštívení Alžběty od panny Marie. 39. Tedy povstavši Maria v těch dnech, odešla na hory s chvátáním⁷³ do města Judova⁷⁴.

40. I vešla do domu Zachariášova a pozdravila Alžběty.

41. I stalo se, jakž uslyšela Alžběta pozdravení Marie,⁷⁵ zplésalo nemluvnátko v životě jejím; a naplněna jest Duchem svatým⁷⁶ Alžběta.

42. I zvolala hlasem velikým a řekla: Požehnaná ty mezi ženami⁷⁷ a požehnaný plod života tvého⁷⁸!

43. A odkud mi to⁷⁹, aby přišla matka Pána mého ke mně?

nikdá jiný král nesedne, ale on berlou slova svého bude své vyvolené zpravovati, bezbožné pak časně i věčně stíratí. 68) t. tentýž Duch svatý od Nejvyššího, to jest Boha Otce i Syna jeho pocházející, aneb moc Nejvyššího, to jest dílo a působení Ducha svatého, svou mocí Božskou Spasiteli našemu tělo v životě panny připravujícího a dvoji přirození, Božské i lidské, v jednu osobu spojujícího. 69) v tobě svatého zplodí. 70) podlé čeho příbuzná byla viz Num. 36, při verši 8. 71) žádná věc, t. cožkoli Bůh předpověděl. 72) t. vím o tom, že jsem služebnice toho nebeského Pána, pročez vůli jeho konati jsem povinna; a protož staniž se, jakž ty pravíš. 73) t. proto, aby svou přítelkyni Alžbětu u víře utvrdila, i sama také v též víře větší zmocnění přijala. Podobně Řím. 1, 12. 74) t. (jakž tomu chci) do města Hebron, kteráž na místech hornatých leželo (Jozue 11, 21.) a Judovo sloulo, proto že na hoře Judově vzděláno bylo. (Joz. 21, 11.) 75) poskočilo; tak níž. 76) t. dary Ducha svatého k prorokování potřebnými. 77) t. proto,

že jest tvůj plod požehnaný. Nebo jakož strom pro ovoce dobré, tak Maria panna pro svůj plod chválu má. 78) t. Kristus, jehož v životě nosíš, a kterýž se plodem života proto nazývá, že pravé přirození lidské v životě tvém přijal. V jiném pak smyslu to slovo: požehnaný, jemu nežli panně Marii se přivlastňuje; nebo ona jest požehnaná neb šťastná proto, že se jí nad jiné panny a ženy větší milost Boží v tom stala, že jest k tomu zvolena, aby matkou Pána svého byla; ale Kristus jest požehnaný proto: 1. Že jest vši cti, chvály a dobrořečení hodný. Podobně 1 Petr 1, 3. 2. Že v něm všechna Boží požehnání, darové a pokladové sou složení (Kol. 2, 3.), tak že pro něho samého požehnaného (Gen. 22, 18.) požehnal nám Bůh v nebeských věcech všelikým požehmáním. Efez. 1, 3. 79) t. nejsemť já hodna toho, aniž sem se nadála. Tak pobožní lidé obyčej mají dobrodiní Boží zvelebovati, sebe pak snižovati; čehož příklad při Abrahamovi, Davidovi, Petrovi, setníkovi. (Gen. 18, 27. 2 Král. 7, 18. Luk. 5, 8. Mat. 8, 8.) Na

S. LUKÁŠE.

I.

PÍSEŇ andělským uvěřila. Níž v. 45. 2: K Mesiašovi, o němž vypravuje: 1. Jaký jest? Vší chvály hodný a požehnaní plný. v. 42. 2. Co tu svým příchodem při svém předchůdci způsobil? Radost a veselí. v. 44. *Druhé:* Píseň od panny Marie složené, v níž: 1. Sebe i vši církve k oslavování Boha ponouká. 2. Dobrodiní Božská k roznicení svému vyčítá, z nichž se vztahují: *Jedna:* Obzvláště k osobě její, totiž že na ponížení její vzešel a tím ji poctiv, aby matkou Syna jeho byla, veliké věci jí učinil. *Druhá:* Ke všemu oboru svaté církve, a ta vyplývají: 1. Z jeho milosrdenství pouhého, o němž vypravuje: Jak jest stále? Tak že věčně trvá. Komu podnes přináležejí? K bohobojcím. 2. Z jeho moci a přísné spravedlnosti, již v pomstách nad ztracenci pronáší, kteréž tu ve troji částce zavírá. 3. Z jeho v slibích pravdomluvnosti,

44. Nebo aj, jakž se stal hlas pozdravení tvého v uších mých, zplésalo ⁸⁰ radostně nemluvítko v životě mém.

45. A blahoslavená, kteráž uvěřila⁸¹; neboť dokonány budou ty věci, kteréž sou povědíny jí ode Pána.

46. Tedy řekla Maria: ⁸² Velebí duše má Hospodina,

47. A veselí se duch můj v Bohu, Spasiteli svém;

48. Že vzešel⁸³ na ⁸⁴ ponížení děvky své; neb aj, od této chvíle blahoslaviti mne budou všickni ⁸⁵ národové.

49. Neboť mi učinil veliké věci ten, jenž mocný jest⁸⁶, a svaté⁸⁷ jméno jeho;

50. *A jehož milosrdenství ⁸⁸ od pokolení až do pokolení bojícím se jeho⁸⁹. *Exod. 20, 5.*

51. *⁹⁰ Dokázal moci⁹¹ ramenem svým⁹², rozptýlil⁹³ pyšné myšlením srdce jejich⁹⁴. *Izai. 51, 9. Eklus. 10, 16.*

52. ⁹⁵ Sházal mocné⁹⁶ s ⁹⁷ stolic a *povýšil ponížených. *1 Král. 2, 4. Žal. 113, 7.*

53. ⁹⁸ Lačné *nakrmil dobrými věcmi⁹⁹ ¹⁰⁰ a bohaté ¹⁰¹ pustil prázdné. *Žal. 34, 11.*

54. ¹⁰² Přijal *Izraele¹⁰³, služebníka svého, byv pamětliv na milosrdenství své¹⁰⁴, *Izai. 39, 18. Item 41, 8. Item 51, 5. Jer. 31, 3.*

odpor bezbožní činí. (Dan. 4, 27. Abak. 1, 16.) 80) veselé, s veselím. 81) Podobně Kristus pravé blahoslavenství přivlastňuje více a z ní ostříhání Božího slova. Níž 11, 28. Mat. 16, 17. Jan 20, 29. 82) zveličuje, t. důstojně a slavně o Hospodinu a jeho moci i dobrotě mlví. 83) t. milosti ke mně zvláštní dokázal. 84) opovržení služebnice své. Panna (jakž Theophilactus dí) Boha chválí, jemu ten skutek a ne sobě přivlastňuje. Jako by řekla: On na mne opovrženou vzešel, a ne já sem k němu zřetel obrácený měla; a ne se náde mnou smiloval, a ne já sem ho hledala, aniž sem čeho na něm sobě zasloužila. A protož od tohoto času mne blahoslaviti budou všickni národové; netoliko sama Alžběta, ale všickni, pravím, věřící národové. Proč mne pak blahoslaviti budou? Zdali pro mé ctnosti? Nikoli; ale že mi Bůh učinil veliké věci. 85) Ř. věkové, rodiny, t. všech věků, kdykoli budou na světě Boží vyvolení. 86) t. Bůh. 87) t. kteréž není žádnými hříchy zprzněno, alebrž vyvolené své posvěcuje. 88) od jed-

noho věku až do druhého, t. všechněm potomkům po všechny věky věků. *Exod. 20, 6. Žal. 103, 17.* 89) t. pravým Božím ctitelům. 90) učinil moc. 91) t. mocného a slavného skutku, když mne chudou a opovrženou za matku svého Syna zvolil, jinými pak bohatými a slavnými pohrdl. 92) t. moci svou. 93) t. jako vichřice, kteráž plevy a prach rozptyluje. 94) t. což oni myslili jiným zlého učiniti, to všecko na jejich hlavu obrátil, aneb i s jejich radami a praktikami na nic je přivedl. *2 Král. 12, 34. Job 5, 12. Žal. 33, 10.* 95) strhl, srazil. 96) t. mnohé důstojné, bohaté a vzácné. 97) z trůnu. 98) hladovité, t. žádostivé milosti a spravedlnosti Boží dojíti a v pobožnosti růsti (Mat. 5, 6.), jacíž byli nejedni publikáni a nevěstky. *Mat. 21, 31.* 99) t. sliby své jim v Kristu naplnil a k němu je přiučastnil. 100) t. samy u sebe spravedlivé a své ničemnosti před Bohem neznající, jakýž byl onen Efraim (Oz. 12, 8.) a ten služebník v Zjevení 3, 17. 101) odeslal, t. milosti své je zbavil. 102) přivínil k sobě, t. podlé duše

NAROZENÍ, OBŘEZÁNÍ o nichž vypravuje: 1: Jak ty sliby naplnil? Posláním Syna svého. JANA KŘTITELE. 2: Komu? Abrahamovi i potomkům jeho. v. 55. — V. O narození Jana Křtitele: 1. Kdy se narodil? 2. Jak se o jeho narození pověst rozesla? 3. Kdo, jakou radost, i proč z jeho narození měli? — VI. O obřezání Jana Křtitele: 1. Kdy jest obřezán? 2. Jaká nesnáž o jméno jeho a mezi kým při tom obřezování vznikla? 3. Od koho a jakým způsobem jest zpravena? 4. Co odtud pošlo? 1: Spatřím jest při Zachariášovi příklad Boží pravdomluvnosti a užitek poslušnosti. 2: Bázeň svatá v mnohých jest vzdělána. 3: Všechněch nastrojeno jest srdce k rozvažování toho, co Bůh skrze Jana Křtitele dělati bude.

55. Jakož mluvil¹⁰⁵ otcům našim, Abrahamovi a semeni jeho¹⁰⁶ na věky¹⁰⁷.

56. I zůstala Maria s ní asi za tři měsíce a potom navrátila se do domu¹⁰⁸ svého.

Na den 57. Alžbětě pak naplnil se čas, aby porodila; i porodila syna.

narození 58. A uslyšeli sousedé a přátelé její, že Hospodin veliké učinil¹⁰⁹ s ní milosrdenství své, i radovali se spolu s¹¹⁰ ní.

Křtitele. 59. Stalo se pak v den osmý¹¹¹, přišli obřezovati dítěte; a nazývali jej jménem otce jeho¹¹², Zachariášem.

60. Ale odpovéděvši matka jeho, řekla: Nikoli, ale slouti bude Jan¹¹³.

61. I řekli jí: Však nižádného není v rodu tvém¹¹⁴, kterýž by sloul jménem tím.

62. I dávali návěští otcí jeho, jak by ho chtěl nazývati.

63. A on požádav¹¹⁵ deštičky, napsal, řka: Jan jest jméno jeho. I divili se všickni¹¹⁶.

64. A hned otevřela se ústa jeho¹¹⁷ a jazyk jeho; i mluvil, velebě Boha.

65. Tedy přišla bázeň na všechny sousedy jejich¹¹⁸; a¹¹⁹ po všech horách Judských rozhlásána sou všecka ta slova¹²⁰.

66. A všickni, kteříž o tom slyšeli, skládali to v srdci svém,

i těla bídnému a již jako nad jámou ztracení stojícímu na pomoc přispěl, jej uchopil, ruky mu podal a v svou péči jako otec své dítě vlastní na klín vzal a pěstoval. Podob. Izai. 41, 10. 103) t. vyvolené své z lidu Izraelského i odjímud pošle. 104) t. naplniv sliby své, z svého milosrdenství pouhého učiněné. 105) t. sliboval se, zamlouval. Tak níž verš 70. 106) t. potomkům jeho, to jest všechněm svým vyvoleným, buďto z Židů neb z pohanů (Řím. 4, 16. Item 9, 8.) a zvláště Izákovi, Jákobovi a Davidovi, jimž o Synu svém sliby mnohé činil. 107) můžet pak slovíčko: na věky, slyšáno býti buď na to, že Bůh chce na milosrdenství své pamatovati na věky, buď že chce potomkům Abrahamovým vždycky a ne jen na nějaký čas dobře činiti. 108) t. kterýž měla v Nazaretě. Vyš verš 26. 109) t. že jí veliké milosrdenství Bůh učinil. Podobně Gen. 19, 19. 110) jí. 111) t. podle Božího nařízení. Gen. 17, 12. 112) t. podle obyčeje tehdejšího, kdež rodičů jména dítkám dávána bývala, aby památka

rodičů zůstávala, a dítky aspoň tím jménem k následování rodičů svých zvláště pobožných vzbuzeny byly. Podněst při křtu jako tam při obřízce jména dávána bývají, abychom když koli slyšíme jmenovati svá jména, rozpomenuli se na milost sobě od Boha učiněnou (Gen. 17, 7.) a na povinnost svou, pro niž sme křest svatý přijali. Řím. 6, 3. Tit. 2, 12. 113) t. podle Božího poručení (vyš verš 13.), kteréž jí manžel její bez pochyby buď napsáním, neb vždy nějakým způsobem v známost uvedl. 114) Jako by řekli: No vých a neobyčejných jmén nenáleží uvovovati do rodu. 115) tabulky. 116) t. tomu, že jest nové jméno do toho rodu uvedeno a jako z společného se snešení od Zachariáše i od Alžběty dáno. 117) t. pro potvrzení řeči Boží skrze anděla vynesené (vyš verš 20.) a ukázání užítku pravého poslušnosti. Nebo jakož prové pro nevěru jest němou raněn: tak tuto poslušně jméno synu svému dav, jakéž bylo poručeno, výmluvností jest obdařen. 118) t. proto, že viděli tu skutky Boží předivné. 119)

S. LUKÁŠE.

I.

ŽALM VII. O písni Zachariášově: 1. Odkud ona svůj původ má? Z Ducha svatého. 2. Co se v ní zdržuje? *Jedno*: Děků činění za troje Božské dobrodiní, t. že: 1. Syna svého na svět poslal. 2. Lid svůj podlé slibů svých vykoupil, o nichž dí: Skrze koho ty sliby činil? Kdy? O čem, komu i s jakým závazkem? 3. Duchem svým nás sobě posvětil, abychom: 1: Svědomí pokojného požívali. 2: Povinnosti své věrně a stále konali. K Bohu: V ostříhání se před ním v svatosti. K bližním: V konání k nim spravedlnosti.

řkouce: I kteraké dítě toto bude? A ruka Páně byla s ním¹²¹.

67. Zachariáš pak, otec jeho, naplněn jest Duchem svatým¹²² a prorokoval, řka:

68. Požehnaný¹²³ Pán Bůh Izraelský, že navštívil¹²⁴ a¹²⁵ učinil vykoupení lidu svému.

69. *A vyzdvihl nám roh spasení¹²⁶ v domě Davida¹²⁷, služebníka svého; Žal. 132, 17.

70. *Jakož mluvil¹²⁸ skrze ústa proroků svých svatých, kteříž byli od věků¹²⁹, 2 Král. 7, 8. Žal. 14, 7. Item 52, 7. Izai. 9, 2. Item 11, 1.

Item 40, 11. Item 62, 1. Jer. 23, 6. Item 30, 10. Item 33, 6. Dan. 9, 26. Ag. 2, 10.

71. O¹³⁰ vysvobození z nepřátel našich¹³¹ a z ruky všech, ¹³²kteříž nás nenáviděli.

72. ¹³³Aby učinil milosrdenství s otci našimi a rozpomenul se na smlouvu svou¹³⁴ svatou;

73. *Na přísahu, kterouž přísáhl Abrahamovi, otci našemu, že jistě nám to dá, Gen. 22, 16. Žal. 105, 9. Jer. 31, 33. Žid. 6, 13. 17.

74. *Abychom bez strachu¹³⁵, z ruky¹³⁶ nepřátel svých jsouce vysvobození, sloužili jemu Izai. 38, 20. Žid. 9, 14.

75. *V svatosti a v spravedlnosti před obličejem jeho¹³⁷, po všecky dny života svého¹³⁸. 1 Petr 1, 15.

po vši té hornatě krajíně Judské. 120) t. což se kolí tam dálo i mluveno bylo. 121) t. zvláštní Boží milost a dílo Ducha jeho při tom dítěti bylo. 122) t. duchem prorockým. Vidíme tuto, že Pán Bůh povolným a kajícím netoliko první dary navrácí, ale hojnějšími je obohacuje: jako i svatého Petra k prvnímu místu přivedl a dary svými obdařil (Jan 12, 15.), ano i z svatého Pavla, někdejšího ruhače, (1 Tim. 1, 13.), zvláštní nádobu sobě učinil. Skut. 9, 15. 123) t. vši cti a chvály hodný. Podobně 1 Petr 1, 3. Viz výš při verši 42. 124) t. všechno, což o Mesiášovi sliboval, již naplnil, neb Syn jeho v našem přirození na svět přišel i svou drahou krví nás vykoupil (1 Petr 1, 18.) a tomu, což u figurě ukázáno bylo, dosti učinil. (Exod. 3, 7. atd.) 125) vykoupil lid svůj. 126) t. dal nám Spasitele, kterýž mocí svou Božskou a vyvoleným spasitelnou, jako nějakými silnými rohy, nepřátely, ďábla i peklo potřel a své království vzdělal a spasení připravil. Jest pak způsob toho mluvení vzat od zvířat, kteráž sílu v rozích mají (viz 1 Král. 2, 1.), a odtud, že za starodávna v rozích olej mívali, jímž

krále na království pomazovali. (1 Král. 16, 1.) Jako by tedy řekl: Kristus jest za krále pomazán a své království potlačené mocně vyzdvihl. 127) t. v rodu Davidovu, jemuž to zaslíbení učiněno bylo. Žal. 132, 17. 128) t. sliboval, tak výš verš 15. 129) kdykoli od počátku světa. Podob. Skut. 3, 21. 130) spasení. 131) t. ďábla, hříchu, smrti a věčného zatracení. 132) nenávidících, t. netoliko nás vysvobodil a vysvobozuje z moci nepřátel duchovních, ale i z tělesných, to jest z moci lidí bezbožných a pravdě čisté odporých, ano i v den poslední dokonale vysvobodí, kdyžto ďábla i s anděly jeho a lidmi bezbožnými do pekla odešle; nás pak se všemi vyvolenými svými s sebou do nebe milostně pobere. 133) Ř. učinění. 134) t. skutkem toho dokázal, že jest pamětliv na smlouvu svou s lidem svým učiněnou. 135) t. s dobrým a pokojným svědomím. 136) t. moci. 137) t. ne nějak pošmourně a tvárně, ale tak, jakž by se Bohu, spytateli srdcí, líbilo. 138) ne na čas tedy ta služba, jakáž byla oněch pobožnost (Oz. 6, 4.), trvati má, ale dokudž ta duše v našem těle zůstává; neboť Bůh nej-

SVĚDECTVÍ O JANOVÍ KRŤITELI. *Druhé:* Proctví o Janovi Krťiteli: 1. Čím služebníkem býti měl? 2. Jaký úřad na sobě míti? 3. Proč jej konati? 1: Aby lidé pokání činili. 2: Opuštění hříchů z milosti Boží docházeli, čehož studnici v milosrdenství Otce a v zasloužení Kristovu ukazuje. 3: Moci duše své jako nějaké nohy Duchem Páně napravené majíce, cestou pokoje kráčeli. — VIII. O svědectví od evangelisty Janovi Krťiteli daném: 1. Jakého obcování a jakými dary obdařen byl? 2. Kde a jak dlouho i proč bydlil? I. *O narození Pána Ježíše Krista:* Jedno: S částky ponižením, nebo: 1. V čas od-

76. *Ty pak¹³⁹, dítě, prorokem Nejvyššího slouti budeš¹⁴⁰; nebo předejdeš¹⁴¹ před tváří Páně připravovati cesty jeho¹⁴². *Výš v. 17. Mal. 4, 5.*

77. *Aby¹⁴³ dáno bylo umění spasitelné lidu jeho¹⁴⁴ na odpuštění hříchů jejich, *Níž 3, 3.*

78. ¹⁴⁵Skrze střeva milosrdenství Boha našeho, v nichžto* navštívil nás, ¹⁴⁶vyšed z výsosti. *Mal. 4, 2. Zach. 3, 8. Item 6, 12.*

79. *Aby se ukázal sedícím v temnostech a v stínu smrti¹⁴⁷, k zpravení noh našich¹⁴⁸ na cestu pokoje¹⁴⁹. *Žal. 9, 2. Item 42, 7. Item 43, 3. Item 49, 9. Item 61, 1. Mat. 4, 16.*

80. Dítě pak rostlo a posilovalo se v duchu¹⁵⁰; a bylo na poušti¹⁵¹ až do dne¹⁵² zjevení svého lidu Izraelskému.

KAPITOLA III.

O popsání všeho světa; 4. o narození Pána Krista; 8. o pastýřích stráž noční držících; 21. o Páně obřezání, 22. obětování v chrámě, 41. v letech dvanácti v chrámě s doktorem mluvení, 51. a o poddanosti jeho pěstounům.

Na den
Božího
narození.

Istalo se v těch dnech, vyšlo¹ jest² vyrčení od císaře Augusta³, aby byl popsán⁴ všecken svět⁵.

menší chvíle k hřešení neráčil propůjčiti. (Ekl. 15, 21.) **139)** *děťátko, t. jakžt jsi koli nyní malické a nepatrné, však kazatelem nejvyššího Pána budeš. Podobně 1 Kor. 14, 5. Rozuměltě tento muž svatý, že se jeho synu lépe nežli jiným prorokům nepovede: avšak z toho se těšil, že má býti služebníkem Božím. Protož i nynější rodičové v tom své potěšení mají míti, když by jejich dítky v službu Kristu a církvi se vydávaly a mnohé k ospravedlnění přivozovaly a za tím hojně odměny očekávaly. Dan. 12, 13. 140) t. ne jen slovem, ale i skutkem, ano i od lidí, v pravdě jsa provokem, nazýván budeš. 141) tvář. 142) v čem ta příprava záleží, viz o tom Mat. 3, 3. 143) k dáni, t. aby Krista Pána kázáním a na něho i zásluhu jeho ukazováním v známost uvodil a tak jemu cestu strojil. 144) skrze odpuštění, t. to umění spasitelné a všecko naše dobré záleží v dojití odpuštění hříchů; nebo jakož pro hřích byli sme oddáni k věčnému zatracení, tak skrze odpuštění hříchů z milosti Boží docházíme věčného spasení. Protož apoštol hříchů odpuštění nazývá ospravedlněním života. Řím. 5, 18. 145) pro střeva milosrdenství, t. odpuštění hříchů se dochází pro Krista, Otce milého a v lůnu jeho přebývajícího (Jan 1, 18.), a tak z pouhého milosrdenství Boha našeho. Nebo střeva milosrdenství míní se (jakž někteří chtějí) vtělení Kristovo a*

láska taková Boží, jakouž největší mohou rodičové k dítkám pronesiti, již příklady viz 3 Král. 3, 26. Eklus. 3, 7. **146)** *pravý slunce nebeského východ, t. Kristus Pán pravá dennice z Jákoba pošlá (Num. 24, 17.), anobř slunce spravedlnosti. Mal. 4, 2. Anebo pravý s nebe pošlý kmen Davidův (Jer. 23, 5. Zach. 3, 8. Item 6, 12.), kterýžto kmen neb výstřelek, Kristus Ježíš, ne z země jako jiní kmenové a výstřelkové ale s nebe pošel. Viz Jan 3, 31. 147) t. ten jest užitek příchodu Kristova na svět, že on jako slunce a pravé světlo nebeské lidi oslepené osvécuje a ty, kteříž v hrdle smrti byli, vysvobozuje. Izai. 9, 2. 148) t. aby naše moci duše, hnutí mysli a náklonnosti duchem svým jako nějaké nohy zpravoval. 149) t. kteráž vede k věčnému pokoji a pravému blahoslavenství. 150) t. darů Ducha svatého jemu přibývalo a velmi způsobné k dobrému bylo. 151) t. proto: 1. Aby hned v dětinství něco zvláštěního se býti ukázal. 2. Pro uvarování se příčin zlych, poněvadž ani vína píjeti neměl. Výš verš 15. 3. Aby lidu nezobecněl, a k přijímání jeho svědectví každý nastrojen byl. Nedalť tedy tuto svatý Jan příkladu, aby kdo bez zjevného poručení Božího ře-holy jaké zarážeti měl. 152) ukázání.*

1) t. léta čtyřicátého druhého kralování císaře Augusta. **2)** mandát, rozkaz, ustanovení. **3)** t. druhého císaře římského, kterýž

II.

S. LUKÁŠE.

NAROZENÍ KRISTOVO. jetí berly od Judy a pod panováním vrchnosti pohanské se narodil, o níz se praví: Kdo byla? Kdy a co i skrze koho činiti poručila? 2. V městě nepatrném se narodil. 3. Narodiv se, žádného opatření náležitého neměl. 4. Ne nějakým lidem slavným, ale chudým a opovrženým nejprve zjeven byl. *Druhé:* S částky velmi slavném: *Předně:* Pro přítomnost anděla Božího, kterýž: 1. Srozumění žádného s pastýři neměl, ale nenadále se u nich postavil. 2. Noc temnou osvětil. 3. Kristu svědectví vydal: Komu se narodil? Kdy? Kde? Po čem poznán býti měl? *Potom:* Pro užitky v jeho narození složené, nebo: 1. Sláva Boží jest tu zjevena. 2. Stal se mír mezi Bohem a lidmi.

2. To popsání nejprve stalo se, když vládařem ⁶syrským byl Cyrenius ⁷.

3. I šli všickni, aby zapsáni byli, jedenkaždý ⁸ do svého města.

4. Vstoupil pak i Jozef od Galilee z města Nazaréto do Judstva, do města Davidova, kteréž slove *Betlém, (proto že byl z domu a ⁹ z čeledi Davidovy); *1 Král. 16, 2. Item 20, 6. Mich. 5, 2. Jan 7, 42.*

5. Aby zapsán byl s Marií, zasnoubenou sobě manželkou těhotnou.

6. I stalo se, když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila.

7. *I porodila syna svého prvorozeného a plénkami ho obvinula a položila jej v jeslech, proto že neměli jinde místa v hospodě. *Mat. 1, 21.*

8. A pastýři byli v krajině ¹⁰té, ¹¹ponocující a ¹²stráž noční držíce nad svým stádem.

9. A aj, anděl Páně postavil se ¹³ podle nich, a sláva Páně ¹⁴osvětila je; i báli se bázní velikou.

10. Tedy řekl jim anděl: Nebojtež se! nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu ¹⁵.

11. Nebo narodil se vám dnes Spasitel ¹⁶, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově.

12. A toto vám bude za znamení: naleznete nemluvnátko plénkami obvinuté, ležící v jeslech.

13. A hned s andělem ¹⁷zjevilo se množství ¹⁸rytířstva nebeského, chválicích Boha a řkoucích:

14. Sláva na výsostech Bohu ¹⁹, a na zemi pokoj*, lidem dobrá vůle ²⁰. *Efez. 2, 17.*

vlastním jménem sloul Octavius a měl příjmi Augustus, proto že v zpravování toho císařství šťastný byl. Podle čehož potom i jiným císařům to jméno přivlastňováno bylo. Skut. 25, 21. 4) t. šacován statek každého ve vsi zemi Judské a Syrské. 5) t. všechny země k císařství římskému přináležející, čímž, ačkoli císař svých věcí hledal, a však mimo svůj úmysl tomu posloužil, aby se Pán v Betlémě narodil. 6) v Syrské krajině. 7) t. kterýž od historiků latinských nazývá se Quirinus. 8) t. z něhož byl rodem, aneb kterýž v tom kraji bylo, z něhož on posel. 9) z rodu Davidova, z rodiny Davidovy. 10) t. betlémské. Nebo blízko Efraty, jenž jest Betlém, pastýři svůj byt a věži měli, na níz v čas nepohodný bývali. Gen. 35, 21. 11) kteříž na poli bydlili, v saláších přebývali. 12) Ř. ostríhajíce stráž,

bálice bdění noční. 13) t. pojednou, nenadále. 14) obkličila, t. způsob a obličej toho anděla slavný patrným a jistým znamením byl, že on jest ne nějaký lidský, ale Boží posel. 15) t. od Boha vyvolenému. Nebo zatracenci netoliko se z narození Páně netěšili, ale rmoutili. Mat. 2, 3. 16) slavní tohoto děťátka tři titulové se pokládají: 1. Že jest Spasitel, totiž ten, kterýž nás z moci nepřátel našich vyprostil. Výš 1, 71. 2. Kristus, totiž Duchem svatým za krále dcery Sionské (Zach. 9, 9.) a kněze věčného (Zal. 110, 4.) pomazaný. 3. Pán, totiž ten, kterýž nás sobě za drahou mzdu koupil (1 Kor. 6, 20.), a jest otec sirotků a ochránce vdov. Zalm 68, 6. 17) ukázalo, postavilo, k andělu připojilo se. Ř. bylo. 18) vojska. 19) t. buď aneb jest z toho, že dokázal své moudrosti v vynalezení

NAROZENÍ KRISTOVO. II. O způsobu pastýřů, jimž nejprve narození Kristovo zjeveno: 1. Dověrně poselství to ode Pána přijali. 2. Bez meškání, kamž jim bylo rozkázáno, šli. 3. Nalezše Krista, na jeho chudobě a ponížení se nezhoršili. 4. Jiným ho v známost uvedli, kteříž je také důvěrně přijímali. 5. Ku pracem svým se navrátili. 6. Bohu srdečně z milosti sobě učiněné děkovali. — III. O obřezání Páně: 1. Že jistotně je z příčin hodných podnikl. 2. Dne osmého podlé Božího nařízení to učinil. 3. Jméno slavně tu přijal, při čemž šetřiti sluší: 1: Od koho jest dáno jemu? 2: Proč? Mat. 1, 21. — IV. O přinesení děťátka, Pána Krista, do chrámu, při čemž evangelista před oči stává toto dvě: *Jedno*: Postavení Pána do chrámu, a tu ukazuje: 1. Kdy jest Pán Kristus do chrámu přinesen? 2. Za jakou příčinou? 1: S strany osoby své. v. 23. 2: S strany matky. v. 24. *Druhé*: Dva svědky Páně při jeho do chrámu přinesení svědectví vydávající: *Nejprv*: Simeona, o němž se toto dvě vypravuje: *Předně*: Jakou má chválu? 1. Že byl obyvatel jeruzalémský.

Či: ua 15. I stalo se, jakž odešli od nich andělé do nebe, že ti lidé, *Bo: iua-* totiž pastýři řekli ²¹vespolek: Poďme až do Betléma a vizme ²²tu *to: euí.* věc, jenž se stala, o níž ²³Pán oznámil nám.

16. I přišli, chvátajíce, a našli Marii a Jozefa i to nemluvnátko ležící v jeslech.

17. A viděvše, rozhlašovali to, což jim povědíno bylo o tom děťátku.

18. I divili se všickni, kteříž slyšeli o tom, což jim bylo mluveno od pastýřů.

19. Ale Maria zachovávala všecky věci tyto, ²⁴skládající je v srdci svém.

20. I navrátili se pastýři, ²⁵velebíce a chválíce Boha ze všeho, což slyšeli a viděli, tak jakž bylo jim povědíno.

Na nové 21. * A když ²⁶se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo to dě- *lito.* řátko ²⁷, i nazváno jest jméno jeho † Ježíš, ²⁸kterýmž bylo nazváno od anděla, prvé než se v životě počalo.

** Gen. 17, 12. Lev. 12, 3. Jan 7, 22. † Vjš 1, 31. Mat. 1, 21.*

Na 22. * A když se naplnili dnové očišťování ²⁹Marie podlé zákona *ho: uice.* Mojžíšova, přinesli jej do Jeruzaléma, aby ho postavili Pánu;

Lev. 12, 6. 1 Král. 1, 22.

23. (Jakož psáno jest v zákoně Páně, * že každý ³⁰pacholík, otvíraje život ³¹, svatý Pánu slouti bude ³².)

Exod. 13, 2. Num. 8, 16.

24. * A aby dali obět ³³, jakož povědíno ³⁴ jest v zákoně Páně, dvě hrdličky aneb dvě holoubátek ³⁵.

Lev. 12, 8.

25. A aj, člověk jeden byl v Jeruzalémě, jemuž jméno Simeon;

cesty k spasení, pravdomlnosti v splnění všech slibů o Synu svém činěných, spravedlnosti v trestání na něm hříchů lidských a dobrotivosti v přijetí na milost kajících. 20) t. již zvláštní lůbost Bůh má v lidech pro Krista; již jest o všechno pokoj a dobrá vůle. J. dobré vůle. 21) jedni druhým. 22) ten skutek. 23) Hospodin. 24) rozjímající, t. srovnávající i jedno s druhým sliby skrze anděla od Boha činěné o narození Kristovu (vjš 1, 31.), i svědectví toho pastýřů o děťátku již narozeném. 25) oslavující. 26) nastal, přišel osmý den, t. od narození Páně. 27) t. aby tak Zákonu dosti učinil a ty, kteříž pod

Zákonem byli, vykoupil (Gal. 4, 4.), i předešlým svatým obřízky, jako i nám potom křtu, posvětil. 28) kterýmž ho nazval anděl. 29) Ř. jejího. Jiní čtou jejích, t. Marie i Pána Krista. 30) samček. 31) t. provrozený. 32) t. Bohu oddán a posvěcen bude. 33) t. na očištění panny Marie, kteráž, ačkoli s strany své toho nepotřebovala, poněvadž před porodem i po porodu pannou zůstala, avšak předce Božímu zákonu i v té části poddána byla. 34) t. přikázáno. 35) t. jakž matkám chudým a z beránka bítí nemožným poručeno bylo, aby jedno holoubátko v zápal a druhé v obět za hřích obětovaly.

II.

S. LUKÁŠE.

SIMEON. 2. Konal spravedlnost k bližním. 3. Byl bohobojný. 4. Z víry Krista očekával. 5. Byl chrámem Ducha Páně. 6. Měl sobě zvláštní zaslíbení od Boha učiněné. 7. Ne náhodou, ale řízením Božím do chrámu přišel. 8. Milosti k Kristu vzetím ho na lokty dokázal. 9. Díky Bohu činil. *Potom*: Co svědčil? 1. O sobě: Že jest Boží služebník. Pokojného svědomí došel. V dobré naději z světa se běře. 2. O Kristu: Jedny věci potěšené, totiž: 1: Že jest Spasitel všech vyvolených. 2: Původ i dárcce světla. 3: Sláva lidu Izraelského. Druhé věci zarmoucené: 1. Že měl některým býti ku pádu, t. j. k též se jemu měli protiviti a jako k cíli stříletí a tak srdce své zlé pronášeti. v. 35.

a člověk ten byl spravedlivý³⁶ a nábožný, očekávající³⁷ potěšení izraelského, a ³⁸Duch svatý byl ³⁹v něm.

26. A ⁴⁰bylo jemu zjeveno od Ducha svatého, že neuzří smrti⁴¹, až by prvé uzřel ⁴²Krista Páně.

27. Ten přišel⁴³ ponuknut byv od Ducha Páně, do chrámu. A když uvodili rodičové Ježíše dětátko, aby učinili podlé obyčeje Zákona při něm,

28. Tedy on vzal jej na lokty své, i chválil Boha⁴⁴ a řekl:

29. Nyní propouštíš⁴⁵ služebníka svého, Pane, podlé slova svého⁴⁶ v pokoji⁴⁷;

30. *Nebo viděly oči mé spasení⁴⁸ tvé, Níž 3, 6.

31. Kteréž si připravil *před obličejem⁴⁹ všech lidí; *Skut. 28, 28.*

32. ⁵⁰Světlo ⁵¹k zjevení národům* a slávu lidu tvého Izraelského⁵². *Skut. 13, 47.*

33. ⁵³Otec pak a matka jeho divili se těm věcem, kteréž praveny byly o něm⁵⁴. Řečelo před uocným letem.

34. I ⁵⁵požehnal jim Simeon a řekl Marii, matce jeho: *Aj, položen jest tento ku pádu⁵⁶ a ku povstání ⁵⁷mnohým v Izraeli⁵⁸ a na znamení⁵⁹, ⁶⁰kterémužto bude odpiráno.

Izai. 8, 14. Mar. 12, 10. Řím. 9, 32. 1 Kor. 1, 18. 1 Petr 2, 8.

Lev. 12, 8. 36) t. života šlechetného a před lidmi bez ouhony. 37) t. byl z počtu vyvolených Božích a zejména z těch, kteříž tomu rozuměli, že v krátkém času potěšení izraelské, t. Kristus, přijíti má na svět. 38) měl Ducha svatého, t. po jistých znameních to viděno bylo, že dílo a darové Ducha svatého i k vlastnímu spasení i k prorokování při něm byli. 39) nad ním. 40) zázračně tím ujištěn byl. 41) t. že neumře. 42) toho pomazaného Páně, t. pomazaného od Boha a posvěceného tím olejem veselé, to jest Duchem svatým. Žid. 1, 9. 43) Ř. v Duchu. 44) t. z toho, že mu Syna svého v těle na svět přišlého zjeviti ráčil. 45) t. z záješího údolí pláče jako z nějakého vězení a k sobě mne běřeš. 46) t. podlé slibu svého. Vyš verš 26. 47) t. šťastně, s radostí a s potěšením. 48) t. Krista, kterýž jest původ spasení. Podobně Pán nazývá sebe vzkříšením i životem, proto že on vzkříšení i života jest původem. Jan 14, 6. 49) t. na oko všechněm, jako světlo na nějakém svícnu, svého Syna si postavil, aby k němu

všickni zřetel obrácený měli. 50) t. aby jsa pravým učitelem a vykupitelem, Duchem svým i slovem svatým lidi osvécovál. Izai. 49, 6. 51) kteréž zjeveno býti má. J. k osvícení národů pohanských. 52) t. největší čest, že z něho podlé těla pošel (Jan 4, 22.) a pro něj nejvíce na svět přišel. Mat. 15, 24. 53) někteří exemplárové řečí mají: Jozef. 54) t. že se tak pěkně všecka svědectví od andělů, od pastýřů, od mudreů synu jejich daná s tímto svědectvím Simeonovým srovnávají a je u víře utvrzují, anobř že to dětátko za Spasitele přijímají. 55) dal jim požehnaní, t. všeho dobrého jim na Pánu Bohu žádal. 56) t. nevěřícím a nekajícím (1 Petr 2, 8.), jacíž byli mnozí Židé na Kristu se urážející a pohané za bláznovství jeho učení sobě pokládající (1 Kor. 1, 18.), i nyní jsou mnozí marní křesťané. 57) mnohých. 58) t. věřícím a kajícím. 1 Petr 2, 7. 59) t. jako k nějakému cíli a terči bezbožní svými šípy budou stříletí. Podobně a však o jiné věci v pláči Jeremiášověm, kap. 3, 12. 60)

ANNA 2. Že za příčinou utrpení jeho i panna Maria zámutek měla okoušeti.
 PROROKYNĚ. *Potom:* Druhého svědka před oči staví, svatou Annu, a tu viděti: *Jedno:* Podlé čeho svědectví její jest hodnověrné? 1. Že byla prorokyně. 2. Že z dobrého rodu dobrá dcera posla. 3. Byla žena stará i vážná a ne nějaká mladice klevetná. 4. Vždycky se poctivě i v panenství i v manželství i v vdovství chovala. 5. Služeb svatých neopouštěla. *Druhé:* Kdy, kde, komu a co o Kristu Pánu svědčila? v. 58. — V. O navrácení se domů rodičů Páně: 1. Kdy se navrátili? 2. Do kterého města? 3. Co se tam s Kristem dalo? 1: Podlé těla rostl. 2: Darů jemu přibývalo, když Božství den po dni v přijatém člověčenství více moc svou provodilo. 3: Po jistých znameních při něm to, že jest milý Bohu, vidáno bylo.

35. (A tvou vlastní duši pronikne meč⁶¹), aby zjevena byla z mnohých srdcí myšlení⁶².

36. Byla také Anna, prorokyně, dcera Fanuelova, z pokolení Asser; ta se byla zstarala ve dnech mnohých a živa byla s mužem sedm let od panenství svého.

37. A ta vdova byla, mající let okolo osmdesáti a čtyř; kterážto nevycházela⁶³ z chrámu, posty a modlitbami sloužeci Bohu⁶⁴ dnem i nocí.

38. A ta v touž hodinu přišedši⁶⁵,⁶⁶ chválila Pána a mluvila o něm⁶⁷ všechněm, kteříž⁶⁸ čekali vykoupení⁶⁹ v Jeruzalémě.

39. Oni pak, jakž vykonali všecko podlé zákona Páně, vrátili se do Galilee, do města svého Nazaréta⁷⁰.

40. Děťátko pak rostlo a posilovalo se v⁷¹ duchu, ⁷² plné moudrosti; a milost Boží byla⁷³ v něm.

jemuž by odpíráno bylo. 61) t. tvé srdce hrozných zámutek pro svého Syna okusí. Což ačkoli po všecken čas bytu Kristova na světě se plnilo, avšak nejvíce při jeho smrti k svému splnění přišlo. Jan 19, 25. 62) t. převrácená těch lidí, kteříž myslili se Krista přidržeti, kdyby při něm zboží a slávu mohli mít. Rozumíme tuto, že Pán Bůh v čas pokušení a svých vyvolených tříbení nejedny pokrytce zjevovati ráčí. Podobně 1 Kor. 11, 18. 63) t. velmi pilna byla svatých služeb. 64) t. jakož v užívání svatých služeb, tak také v konání poručené sobě povinnosti při chrámě. Nebo za Zákona starého šlechtných žen a vdov k církevním pracem některým užívali (1 Král. 2, 22.), čehož i apoštolé ostříhali, že vdovy poctivě a zachovalé k sloužení chudým a nemocným obraceli. 1 Tim. 5, 5. 9. 65) t. od Boha k tomu jusc ponuknuta. 66) oslavovala, vyznávala, t. to, což Simeon o Kristu mluvil, to ona opakovala. 67) t. o tom dítěti. 68) očekávali. 69) t. všechněm věřícím, kteříž vykupitele Krista Ježíše z víry čekali. Podob. výš verš 25. nazván jest Kristus potěšením izraelským. 70) poněvadž svatý Matouš svědčí, že mudrci Pána Krista v Betlémě našli a po jejich odjezdu Jozef s ním i s matkou jeho do Egypta utekl (Mat. 2, 13.), z toho se rozumí, že toto rodičů Páně do Nazaréta se navrá-

cení a tam bydlení ne hned se po ovvodu panny stalo, ale teprv když se z Egypta vraceli a od Boha napomenuti byli, aby se do Nazaréta obrátili (Mat. 2, 22.), což všecko od svatého Matouše obsírně a pilně vypané tento evangelista mlčením pomínul a k vypisování dalších věcí přistoupil. Viz Mar. 2, 13. 71) duchem, t. Kristus Pán ve všem nám s strany člověčenství kromě samých hříchů byv podoben (Žid. 4, 15.), také jako pravý člověk den po dni darů Božích více nabýval a v moudrosti prospíval (níž verš 52.), aby tak z jeho plnosti každý bral, čehož by potřeboval. Jan 1, 16. Nicť pak to k lehkosti jeho osoby se nepraví, jako i to, když se o něm svědčí, že sebe samého zmařil (Fil. 2, 7.), jako pravý člověk rostl, lačněl, žízněl (Mat. 21, 18.), odpočnutí potřeboval, spal (Mat. 8, 24.), teskliv byl, strašil se a lekal (Mar. 14, 33. Žid. 5, 7.), k Bohu žalostně volal (Mat. 27, 46. Mar. 15, 34.), o dni soudném nevěděl (Mar. 13, 32.), anobř i umřel. Nebo tuto o takovém prospěchu se mluví, jakýž na svatě stvoření připadá; an Adam před pádem hříšný nebyl a protoť všeho nevěděl, pročž většího světla z vnutnutí ďáblova nabyti chtěl (Gen. 2, 5.), ano i andělé o dni posledním nevědí (Mar. 13, 32.), avšak proto hříšní nejsou a zkaženého přirození nemají. 72) naplňovalo se. 73) nad

II.

S. LUKÁŠE.

ZŮSTÁNÍ
KRISTA V CHRÁMĚ.

VI. O rodičích Kristových, co se při nich našlo? *Jedno:* Chvalitebného: 1. Pilné k službám svatým chození. 2. Dítěte, Pána Ježíše Krista, s sebou k službám brání. 3. Při službách přes všecken čas jejich zůstávání. *Druhé:* Škodlivého: 1. Nebedlivost a domněním se svozování. 2. Hloupost, že totiž nevěděli ještě právě, kdo jest Kristus a jaký úřad jeho a co on svou řečí k nim učiněnou míní. v. 49. 50. *Třetí:* Zarmouceného: 1. Práce sobě přidali, když Pána straceného hledati musili. Kde ho hledali a při jaké práci našli? 2. Svědomí hnetlivé měli pro stracení Pána Ježíše. 3. Z hlouposti a slepoty potrestáni byli. — VII. O Kristovu životu: *Jedno:* Jaký byl? 1. Služeb svatých pilen byl a vůli Otce svého nebeského před válí pěstounů stavěl. 2. Rodičům svým poddán byl. Kde to činil a v čem tu poddanost prokazoval? *Druhé:* Jaký užitek té jeho svaté práce při něm vidín? 1. Prospěch v moudrosti. 2. Milost u Boha i u pobožných lidí.

41. I chodívali rodičové jeho ⁷⁴každého roku do Jeruzaléma, ^{1.} ⁷⁵Na den slavný velikonoční. ^{potřeb}

42. A když byl ve dvanácti letech, a oni vstupovali do Jeruzaléma *podlé obyčeje toho dne svátečního, ^{králích.}

Exod. 23, 13. Item 34, 23. Deut. 16, 1.

43. A když vykonali ty dni a již se navracovali, zůstalo dítě Ježíš v Jeruzalémě, a nevěděli o tom Jozef a matka jeho.

44. Domnívajíce se pak o něm, že by byl v zástupu, ušli den cesty; i hledali ho mezi příbuznými a mezi známými.

45. A nenalezše jeho, navrátili se do Jeruzaléma, hledajíce ho.

46. I stalo se po třech dnech, že našli jej v chrámě, ⁷⁶an sedí mezi doktory, poslouchaje jich ⁷⁷ a otazuje se jich ⁷⁸.

47. *A děsili se všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho.

Níž 4, 32. Item 20, 26. Mat. 7, 28. Item 13, 54. Item 22, 22. Mar. 1, 22. Item 6, 2. Item 12, 17. Jan 7, 17.

48. A uzřevše ho, ulekli se; i řekla matka jeho k němu: Synu, proč si nám tak učinil? aj, otec tvůj ⁷⁹ a já s bolestí hledali sme tebe.

49. I řekl jim: ⁸⁰Co jest, že ste mne hledali? Zdaliž ste nevěděli ⁸¹, že v těch věcech, kteréž jsou Otce mého, musím já býti ⁸²?

50. *Ale oni ⁸³nesrozuměli těm slovům, kteráž jim mluvil.

Níž 9, 45. Item 18, 34.

51. I ⁸⁴šel s nimi a přišel do Nazaréta, a byl poddán jim. Matka pak jeho zachovávala všecka slova ta v srdci svém.

52. A Ježíš prospíval moudrostí ⁸⁵ a ⁸⁶věkem a milostí u Boha i u lidí.

ním. **74)** z rok do roka. **75)** na slavnost. **76)** sedícího uprostřed doktorů. **77)** t. vysvětlování od nich Zákona a proroků. **78)** t. na pravé mínění Písem svatých a slibů o Mesiasovi činěných. **79)** t. Jozef, kterýž ačkoliv tebe nezplodil, avšak tě posavád jako vlastní otec opatroval a opatruje. **80)** co jest toho, t. žádné příčiny slušné neukážete, proč mne trescete. **81)** t. zdaliž ste věděti nemohli. **82)** t. což mi Otec můj nebeský poručil vykonávat. Že pak Kristus Pán rodičům svým tvrdě odpověděl, v tom se za příklad dětem

k následování nepředstavil. Nebo on netoliko synem, ale i Pánem matky své i Jozefa, pěstouna svého, býti ráčil. Ale tím nás poučil, abychom věci Boží před lidské stavěli a povinnosti své i s opouštěním rodičů svých k slávě Boží konali. Podob. Mat. 12, 46. Jan 2, 4. **83)** nechopili toho, t. proto, neb se domnívali, že Kristus Pán ne prorokem, ale králem světským býti má. **84)** Ř. sstoupil. **85)** t. s strany našeho člověčenství. (Výřek verš 40.) Podobně o Janovi Křtiteli výř. 1, 80. **86)** postavou.

PRÁCE I. *O práci Jana Křtitele:* 1. Za které vrchnosti světské i duchovní jest ku práci povolán? 2. Od koho a odkud? 3. Kde a v čem tu práci i k jakému cíli konal? V kázání. Křtem sloužení, a to k tomu cíli: Aby lidé pokání činili, odpuštění hříchů docházeli, i toho křtem ujištění přijímali, a tohož obého potvrzuje i řeč prorocká, kteráž ukazuje, v čem pravé pokání záleží, a jaký jest její užitek? 4. Při kom tu práci konal? *Jedno:* Při farizejích, jakž se rozumí Mat. 3, 7., jimž: 1. Přísně domlouval. 2. Ku pokání sloužil, předkládaje: 1: Že tělesný rod nedává spasení.

KAPITOLA III.

Svatý Jan Křtitel, byv povolán ode Pána, kázal, 4. křtil, učil, 7. i trestal slovem zůřivě všechny; 19. pročež do žaláře uvržen; 21. prvé však pokřtil i Krista Pána, 24. kterýž čí by Syn byl, tu se vypravuje.

Léta pak patnáctého císařství Tiberia císaře, když Pontský Pilát zpravoval Judstvo, a *Heródes² byl³ čtvrtákem v Galilei, Filip pak, bratr jeho, byl čtvrtákem Iturejské a Trachonitidské krajiny, a Lizaniáš čtvrtákem abilinským, *Níž 23, 7.*

2. Za *biskupa Annáše a Kaifáše stalo se slovo Páně⁴ k Janovi, synu Zachariášovu, na poušti⁵. *Skut. 4, 6.*

3. *I chodil⁶ po vší okolní krajině Jordánské, ⁷káže křest pokání⁸ na odpuštění hříchů. *Mat. 3, 1. Mar. 1, 4.*

4. Jakož psáno jest v knihách ⁹proroctví Izaiáše proroka, řkoucího: *Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé činite stezky jeho. *Izai. 40, 3. Mat. 3, 3. Mar. 1, 3. Jan 1, 23.*

5. Každé údolí¹⁰ bude vyplněno¹¹, a každá hora a pahrbek¹² bude ponížen; i budou křivé věci¹³ zpraveny, a ostré cesty budou hladké.

6. *A uzřít¹⁴ všeliké tělo spasení Boží¹⁵. *Vjš 2, 30.*

7. Pravil pak zástupům vycházejícím¹⁶, aby se křtili od něho: *Plemeno ještěrců¹⁷! kdo vám¹⁸ ukázal, kterak byste utekli budoucího hněvu? *Mat. 23, 33.*

8. Protož¹⁹ neste ovoce hodné pokání a ²⁰neříkejtež u sebe: *Otce máme Abrahama. Neboť pravím vám, žeť jest mocen Bůh z kamení²¹ tohoto vzbuditi syny Abrahamovi; *Mat. 3, 9. Jan 8, 44. Skut. 13, 26.*

1) hejtmanem byl v Judstvu. 2) t. Heródes Antipas. Viz Mat. 2, 1. 3) zprávcím čtvrtého dílu, tetrarcha, viz Mat. 14, 1. 4) t. Jan od Boha jest k úřadu povolán. Podob. Oz. 1, 1. Zach. 1, 1. 5) t. na níž bydlil do léta věku svého třicátého, až se lidu Izraelskému zjevil. Vjš 1, 80. To pak připomíná se pro ukázaní toho, že Jan Křtitel ne od lidí, ale od Boha bez prostředků učení své přijal a k úřadu povolán byl; poněvadž ne v nějakém hluku lidu, ale kdež jich pořádku bylo, a daleko od škol bydlil. 6) t. hned jakž ho Bůh k úřadu povolal. 7) ohlašuje. 8) t. kterýž při vyvolených Božích jest mocným důvodem kajícího života a shlazení hříchů, anobř kterýž k tomu zavazuje všechny, aby pokání činili. Viz Mat. 3, 11. Mar. 1, 4. 9) Ř. řečí. 10) budiž. 11) v duchovním smyslu

údolím míní se lidé pro hříchy zarmoucení (2 Kor. 7, 10.), kteříž mají býti potěšováním vyvyšování a jako na nohy postavování; horou pak a pahrbkem lidé pyšní, na svých spravedlnostech zpoléhající, jimž se Bůh protiví (1 Petr 5, 5.) a je z stolice jejich hází. Vjš 1, 52. 12) bude skopán. 13) přímé učiněny. 14) t. věrou. 15) t. Krista Pána, kterýž jest od Boha lidem všelijakého stavu za Spasitele z milosti dán. Pod. vjš 2, 30. 16) t. z domů a přibytků svých k němu. 17) viz Mat. 3, 7. 18) viz Mat. 3, 7. 19) Ř. činite, t. tak sobě počínejte, jakž sluší na lidi kající. 20) Ř. aniž počínejte říkati. Viz Mat. 3, 9. 21) t. odkudž se milosti jeho dobře líbí, buď z pohanů srdce své jako kamení majících (Gal. 4, 27.), buď z těch, kteříž jsou mezi Židy nejzavrženější, jacíž

III.

S. LUKÁŠE.

KŘEST JANŮV. 2: Hrozná a blízká pomsta Boží. *Druhé*: Při lidu obecném a spasení žádostivém, jichž napomínal, aby z víry na důvod pokání skutky milosrdné činili. *Třetí*: Při celých, jichž k konání spravedlnosti ponoukal. *Čtvrté*: Při žoldnících, jimž radil: 1. Aby bližních neutiskali. 2. Na svém platu přestávali. *Páté*: Při všech vůbec, kteříž příliš důstojně o něm smyslili, jež z toho vyvozoval, předkládaje to: 1. Že on toliko vodou křtí, Kristus pak Duchem svatým. 2. Kristus jest mocný, ale on mdlý. 3. Kristus důstojný, on pak sám z sebe ani toho, aby mu nejmenší službu vykonal,

9. A jižť jest i sekera²² k kořenu²³ stromů přiložena; * protož každý strom, jenž nenese ovoce dobrého, ²⁴ vyřadit a na oheň uvržen bývá²⁵. *Mat. 3, 10. Item 7, 19.*

10. I tázali se ho zástupové, řkouce: * Což²⁶ tedy činiti budeme? *Skut. 2, 37.*

11. A on odpovídaje, pravil jim: * Kdo má dvě sukně, ²⁷ dej jednu nemajícimu, a kdo má pokrmy, tolikéž učiň. *Jak. 2, 15. 1 Jan 3, 17.*

12. Přišli pak i celní²⁸ křtíti se, i řekli jemu: Mistře, co budeme činiti?

13. A on řekl jim: Nic více nevybírejte mimo to, což jest ustaveno.

14. I tázali se ho také i ²⁹žoldníci, řkouce: A my což činiti budeme? I řekl jim: ³⁰Nad žádným se nepotrásejte, aniž co podvodně činite, a dosti mějte ³¹na svých žoldích.

15. A když pak lid očekával³² a mysli³³ všickni v srdcích svých o Janovi, nebyl-li by snad on Kristus,

16. Odpověděl³⁴ Jan všechněm, řka: Jáť * zajisté křtím vás vodou³⁵; ale ³⁶jdeť silnější nežli já, kteréhožto nejsem ³⁷hoděn rozvázati řeménka u obuvi jeho; † tenť vás křtíti bude Duchem svatým a ohněm³⁸. ** Mat. 3, 11. Mar. 1, 8. Jan 1, 26. Skut. 1, 5. Item 11, 16. Item 9, 4. † Izai. 44, 3. Joel 2, 28. Skut. 2, 16. Item 11, 16.*

byli žoldníci, vojáci, publikáni, nevěstky, buď z toho kamení živelného, hmotného a tělesného. Podob. níž 19, 40. Žid. 11, 17. Viz Mat. 3, 9. 22) t. všelijaké metly a prostředkové Boží, jimiž a skrze něž on kdy trestati ráčí, jakž někdy byl král babylonský, Vespesián a Titus, a nyní jsou hladové, morové a války. Viz Mat. 3, 10. 23) t. ke všechněm věcem zevnitřním, na nichž se Židé jako stromové neužiteční zakládali, jako jsou: chrám, posloupanost, kněžské oběti a ceremonie. Jako by tedy řekl: Všecky ty věci, jimiž vy Židé marně se troštujete, i s vámi na nic přijdou. 24) vyřadit se, vyřadit. 25) t. jakož strom neužitečný z štěpnice vytínán bývá: tak bídy a metly časné i věčné na ten strom, to jest na lid židovský, uvedeny budou. 26) pak. 27) uděl, t. komuž z vás Pán Bůh statečku propůjčiti ráčí, také rádi svým bližním chudým a nuzným, byť pak bylo i do té sukně a ostatního kousku, pokrmy podlé možnosti uděluje a tím kajícího života dokazuje. Nemíněť pak toho, aby žádný dvou sukni, dvou košilí, dvou mis, dvou talěrů atd. míti nemohl, ale hned jinému jedno z těch dáti musil a tak jemu

polehčil a sobě ublížil (2 Kor. 8, 13.); než k tomu slouží, když by komu statek Pán Bůh dal, aby takový před nuznějším srdce svého nezatvrzoval (1 Jan 3, 17.), ale ponevadž Bůh štědré dáree miluje (2 Kor. 9, 7.), bližnímu se podlé možnosti propůjčoval a ne samým toliko slovem lítosti k němu dokazoval (Jak. 2, 15.), alebrž lačnému chleba svého udílel a nahého přiodíval (Izai. 58, 7.), na tom pak, že jednou skutek dobrý učinil, nepřestával. 28) aby křtění byli. 29) drábi, vojáci. 30) žádného neutiskujte, žádným nezmetějte, nevichrujte. 31) na své službě. 32) t. co se s Janem Křtitelem a od Jana Křtitele dále díti bude, a přizná-li se k tomu, že jest Mesias z dávná zaslíbený. 33) t. na jeho život šlechetný a útrpný (Jan 5, 35.) i na učení jeho a přísné mnohých trestání hledice a na to, co se při jeho narození divného dalo, pamatujice. Výš 1, 19. 64. 34) t. měv na sebe tu otázku učiněnou, byl-li by on Kristus, přede všemi zjevně se toho odčell (Jan 1, 20.) a hrozná pokušení ďábelské přemohl, když slávou sobě naskytnutou pohrdl. 35) viz Mat. 3, 12. 36) přichází, běře se. 37) dostatečný, způsobilý. Viz Mat. 3, 11. 38) t. on vás

[SVĚDECTVÍ O KRISTU PÁNU. nehodný. 4. Kristus do srdcí nahlédá a učením i kázni zlé od dobrých odměšuje, ale on toho činiti nemůže. 5. Kristova jest církev vlastní, ale Janova není. 6. Kristus vyvolené spasí, zlé pak zatratí, ale Jan té moci nemá. — II. O Heródesovém tyranství nad Janem Křtitelem prokázáném: 1. Jakou sobě k tomu příčinu vzal? 2. V čem to tyranství prokázal? — III. O dvojím svědectví Kristu Pánu vydaném: *Jednom*: Od jeho Otce nebeského: 1. Kdy je vydal? 2. Jak se to dalo? Nebe se otevřelo. Duch svatý naň sstoupil. Hlas s nebe zavzněl: 1: Kdo jest Kristus? 2: Co v něm dobrého složeno? *Druhém*: Od tohoto evanjelisty, kterýž o něm svědčí: 1. V jakém věku úřad přijal? 2. Že v svém rodu měl lidi všelikého povolání: 1: Obecné, t. úřadu na sobě nemající. 2: Vývody, po zajetí babylonském.

17. Jehožto věječka v ruce jeho, a vyčistíť humno své³⁹ a shromáždí pšenici do obilnice své, ale plevy páliťi bude ohněm neuhasitedlným.

18. A tak mnohé i jiné věci⁴⁰, napomínaje, zvěstoval lidu.

19. *Heródes pak, čtvrták, když od něho byl trestán pro Herodiadu, manželku Filipa, bratra svého, i ze všech nešlechtností, kteréž činil Heródes,

Mat. 14, 3. Mar. 6, 17.

20. Přidal i toto nade všecko, že⁴¹ vsadil Jana do žaláře.

21. *I stalo se, když se křtil všecken lid, a když se pokřtil i Ježíš a modlil se, že otevřelo se nebe;

Mar. 1, 9. Jan 1, 32.

22. A sstoupil Duch svatý v tělesné způsobě jako holubice na něj, a stal se hlas s nebe, řkoucí: *Ty jsi ten Syn můj milý, v toběť⁴² mi se zalíbilo.

Izai. 42, 1. Mat. 3, 17. Mar. 1, 11.

23. Ježíš pak počínal býti jako ve třidcítí letech, *jakž domnín byl, syn Jozefův, kterýž byl syn Heli⁴³,

Niž 4, 22. Mat. 13, 55. Mar. 6, 3. Jan 1, 46. Item 6, 42.

24. Kterýž byl Matatův,⁴⁴ kterýž byl Léví, kterýž byl Melchův, kterýž byl Jannův, kterýž byl Jozefův,

25. Kterýž byl Matatiášův, kterýž byl Amosův, kterýž byl Naum, kterýž byl Esli, kterýž byl Nagje,

26. Kterýž byl Mahatův, kterýž byl Matatiášův, kterýž byl Semei, kterýž byl Jozefův, kterýž byl Judův,

27. Kterýž byl Johannův, kterýž byl Resův, kterýž byl Zorabábelův, kterýž byl Salatielův, kterýž byl Neriův⁴⁵,

28. Kterýž byl Melchiův, kterýž byl Addiův, kterýž byl Koza-mův, kterýž byl Elmódamův, kterýž byl Erův,

29. Kterýž byl Józův, kterýž byl Eliezerův, kterýž byl Jórimův, kterýž byl Matatův, kterýž byl Léví,

30. Kterýž byl Simeonův, kterýž byl Judův, kterýž byl Jozefův, kterýž byl Jónamův, kterýž byl Eliáchimův,

bude znovu zplozovati, osvěcovati, dary potřebnými naplňovati a oheň lásky k Bohu i k bližním v srdcích vašich rozněcovati. Viz Mat. 3, 12. 39) t. církev svou. Viz Mat. 3, 11. 40) z nichž toliko některé tuto sou vypsaný. 41) dal, zavřel. 42) láska svou mám, na tobě přestávám. Viz Mat. 3, 17. 43) viz

Mat. 1, 16. 44) jenž byl. 45) t. svíce mé neb Hospodínovy. Nazvána pak jest ta osoba Nereia, t. svíce má neb Hospodínova proto, že když na Jekoniášovi rod Šalomounův přestál (Jer. 22, 30. 1 Par. 3, 17.), tehdy na strejce Šalomounovy, t. na potomky Nátanovy, z nichž také byl Nereia, sláva a důstojnost krá-

IV.

S. LUKÁŠE.

ROD 3: Krále znamenité, před zajetím babylonským. 4: Opět obecné, před ustakristův. novením králů v zemi zaslíbené. 5: Patriarchy, kteréž vyčítá až do Adama.

I. *O vypuzení Pána Krista na poušť*: 1. Kdy jest vypuzen? 2. Od koho? 3. K čemu? 1: Aby se modlil a postil. 2: Pokoušení snášel, a tu souditi: Od koho jest pokoušín? Od ďábla. Kolikerá ta pokoušení byla? Dvoje: 1. Kteráž trvala čtyřideceti dnů. 2. Kteráž nastala po čtyřideceti dnech, a těch sou tři částky: 1: Jimž jemu slouženo ku pochybování o Otcovském opatrování, při čemž znáti sluší: Jakým způsobem jemu to pokoušení učiněno,

31. Kterýž byl Meleův, kterýž byl Ménamův, kterýž byl Maturanův, kterýž byl Náatanův, kterýž byl Davidův,

32. Kterýž byl Jesse, kterýž byl Obédův, kterýž byl Bózův, kterýž byl Salmonův, kterýž byl Názonův,

33. Kterýž byl Aminadabův, kterýž byl Aramův, kterýž byl Ezromův, kterýž byl Fáresův, kterýž byl Judův, kterýž byl Jákobův,

34. Kterýž byl Izákův, kterýž byl Abrahamův, kterýž byl Táre, kterýž byl Náchorův,

35. Kterýž byl Sáruchův, kterýž byl Ragaův, kterýž byl Fálekův, kterýž byl Heberův, kterýž byl Sále,

36. Kterýž byl ⁴⁶Kainanův, kterýž byl Arfaxatův, kterýž byl Semův, kterýž byl Noe, kterýž byl Lámechův,

37. Kterýž byl Matuzalémův, kterýž byl Enochův, kterýž byl Járedův, kterýž byl Malalehelův, kterýž byl Kainanův,

38. Kterýž byl Enosův, kterýž byl Setův, kterýž byl Adamův, kterýž byl Boží⁴⁷.

KAPITOLA IV.

Kristus Pán svítěziv nad ďáblem 14. a přišed do vlasti své, 15. kázal a zvěstoval prorocství naplněné; 30. však když ho nebyli vděčni, 31. sstoupiv do Kafarnaum, mnohé rozličnými neduhy i ďábelstvím ztrápené uzdravoval.

Dežíš pak ¹pln *byv Ducha svatého, vrátil se od Jordánu, a vypuzen jest ²v Duchu na poušť; *Mat. 4, 1. Mar. 1, 12.*

2. Kdežto byl čtyřideceti dní a pokoušín byl od ďábla, *a nic nedjedl v těch dnech; ale když se skonali dnové ti, potom zlačněl.

Exod. 24, 18. 3 Král. 19, 8.

3. I řekl jemu ďábel: Jestliže jsi Syn Boží, rci kamenu tomuto, ³at jest chléb.

lovská jest přenesena a jako svíce nějaká, kteráž se zdá být uhašena, tu jest podlé zaslíbení Davidovi učiněného o dědicích jeho zase rozsvícena. 3 Král. 11, 36. Item 15, 4. 46) někteří to jméno vypouštějí proto, že v Gen. 11. kap. v rodině Šemově se nepokládá. 47) t. Syn. Tím způsobem evanjelista jakož rod Kristův zvelebuj, tak také myšlénkám nevážným těch lidí vstříc vychází, kteříž by po rozumu těla postupující, za nepodobné k víře to soudili, aby se Kristus Pán z panny bez zrušení jejího panenství a bez otce tělesného naroditi měl. Protož evanjelista oči všechněch na Boha obrací, jemuž nic nemožného není. Výš 1, 37. Že pak svatý

Matouš rod Kristův od Abrahama toliko počítá, tento pak evanjelista až do Adama jej vede, to se proto děje, že svatý Matouš psal Židům, na Abrahama zvláštní zření obrácené majícím, ale svatý Lukáš, přídržev se svatého Pavla, kazatele pohanů (1 Tim. 2, 7.), i Adama v rodu Kristovu zavřel pro ukázaní toho, že Kristus jest jakož Abrahamovi tak i Adamovi zaslíbený Mesiáš (2 Král. 7, 12. Jer. 33, 15. Gen. 22, 18. Item 3, 15.), a že spasení v něm složené ke všechněm vyvoleným netoliko z Abrahama, ale i z Adama poslym se vztahuje.

1) plný. 2) v Duchu svém neb od Ducha svatého ponuknut. 3) at se v chléb obrátí.

POKUŠENÍ A VÍTĚZSTVÍ KRISTOVO. a čím je přemoci ráčil? 2: Jímž mu příčina dávana k hledání cti nezřízené, a tu spatřovati: Kde mu toho od ďábla poskytnuto? Jakým způsobem? (Slávu všech království ďábel jemu ukázal. Sliby jemu činil. Nestydatě sobě všecko a lživě přivlastňoval. S jakou výmínkou jemu to dáti chce, vypravoval.) I jakou odpověď Pán na to dal, vztahující se i k osobě ďábově i k té věci, k níž lákán byl. 3: Jímž veden byl k všetečnému pohrdání od Boha zřízenými prostředky: 1. Kde jest mu razeno k tomu? 2. S jakým marným troštováním a Písem kuse přivozováním i jich v cizím smyslu vykládáním? 3. Co k tomu pokušení Pán říkati ráčil? — II. O Kristovu nejprvnějším kázání v Nazaretě: *Jedno*: Kdy kázal? 1. Když ho Duch svatý zase z pouště přivedl. 2. Pověst se o něm slavná roznášela. 3. Den sváteční nastal. *Druhé*: Jaký způsob při tom zachoval? 1. Povstal.

4. I odpověděl jemu Ježíš, řka: *Psánoť jest, že ne samým chlebem živ bude člověk, ale každým slovem Božím⁴.

Deut. 8, 3. Item 32, 47. Moudr. 16, 26.

5. I⁵ vedl jej ďábel na horu vysokou a ukázal mu všecka království okršlku země⁶ pojednou.

6. A řekl jemu ďábel: Toběť dám tuto všecku moc i slávu těchto království; nebo mně dána jest, a komuž bych koli chtěl, dám ji.

7. Protož ty pokloníš-li se přede mnou, budeť všecko tvé.

8. I odpovědév Ježíš, řekl jemu: ⁷Jdi pryč ode mne, satanáši! neboť psáno jest: *Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu samému sloužiti.

Deut. 6, 13. Item 10, 20. 1 Král. 7, 2.

9. Tedy vedl jej do Jeruzaléma a postavil ho na⁸ vrchu chrámu a řekl mu: Jsi-li Syn Boží, ⁹pusť se odtud dolů.

10. Nebo psáno jest, *že andělům svým přikáže o tobě, aby tě ostríhali;

Žal. 91, 11.

11. A že tě na ruce uchopí, aby neurazil o kámen nohy své.

12. A odpovídaje, dí mu Ježíš: ¹⁰Povědínoť jest: *Nebudeš pokušeti Pána Boha svého.

Deut. 6, 16.

13. A dokonav všecka pokušení ďábel, odšel od něho až do času¹¹.

14. *I navrátil se Ježíš v moci Ducha do Galilee¹², a vyšla pověst o něm po vsi té okolní krajině.

Mat. 4, 12. Mar. 1, 14. Jan 4, 43. Skut. 10, 37.

15. A on učil¹³ v školách jejich a¹⁴ slaven byl ode všech.

16. *I přišel do Nazaretá, kdež byl vychován, a všel podlé obyčeje svého v den sobotní do školy; †i vstal, aby četl¹⁵.

**Mat. 13, 54. Mar. 6, 1. †2 Ezdr. 8, 5.*

4) t. každou věcí muž člověk při životu zachován býti, které by koli Bůh rozkázal jej živiti. (Viz Mat. 4, 4.) Aneb jako by řekl: Poněvadž pouhý člověk dlouho může bez chleba živ býti, čehož důvod při Mojžíšovi a Eliášovi, tedyť ovšem já, Bůh pravý. 5) *uveda.* 6) *v okamžení.* 7) *táhni.* 8) *makovici.* 9) *skoč, vrz sebou.* 10) *řečeno.* 11) t. jakž obyčej jest těch, kteříž přemožení jsouce, pospokojí se, mezi tím pak vojska zbírají, aby silněji zase přitáhnouti mohli:

tak podobně ďábel, přemožen byv, do času nějakého válčení s Kristem zanechal, potom však po všeckem běh života jeho proti němu pokušení vzbuzoval. 12) t. naplučen a obdařen byv při svém křtu mocí a dary Ducha svatého. Kteroužto moc, prvé se v něm jako tajieí, mocnými skutky svými pronášel, kdyžto, přemoha ďábla na poušti, již dále skutky jeho v Galilei i jinde kaziti ráčil. 13) *v zbořích, v shromážděních.* 14) *chváten.* 15) t. *díl nějaký Písma sv. Vstal pak neto-*

IV.

S. LUKÁŠE.

ZAČÁTEK 2. Řeč prorockou přečetl a ji vysvětloval. *Třetí:* Co kázal? 1. Od koho jest k úřadu povolán? 2. K komu a proč poslán? 1: Kázati. 2: Srdcí lidských napravovati a potěšovati. 3: Jatých z ďáblovy moci vyprošťovati. 4: Slepých na duši i na těle osvěcovati. 5: Svobodou Ducha darovati. 6: Léta milostivého zvěstovati. *Čtvrté:* Jakým posluchačům kázal? 1. Některým jeho sobě libujícím. 2. Jiným na jeho nízkosti a na tom, že divů mezi nimi nečiní, se urážejícím, a o těch se praví: 1: Které věci měli v mysli své složené k zlehčování sobě Krista, jež však on vyjevil. 2: Co za příčinu toho jim Pán ukazoval, že mezi nimi divů nečiní, mezi pak cizími činí? Nevděčnost jejich. Vůli otce svého, kterýž, kde chce, služebníky posílá i co chce, skrze ně dělá, čehož dvěma příklady potvrzuje: *Nejprvé:* Eliášovým, kterýž pro

17. I dána jemu kniha Izaiáše proroka. A ¹⁶ otevřev knihu, našel místo, kdež bylo napsáno:

18. *Duch Páně nade mnou¹⁷, ¹⁸ proto že pomazal mne; kázati evanjelium chudým¹⁹ poslal mne a uzdravovati ²⁰ skroušené srdcem; zvěstovati jatým²¹ propuštění a slepým vidění, a propustiti ²² ssouzené v svobodu²³;

Izai. 61, 1.

19. A zvěstovati léto Páně vzácné²⁴.

20. A ²⁵ zavřev knihu a vrátiv služebníku, posadil se; a všech v škole oči byly obráceny naň.

21. I počal mluvíti²⁶ k nim, že dnes naplnilo se Písmo toto v uších vašich.

22. *A všickni jemu posvědčovali a divili se ²⁷ libým slovům, pocházejícím z úst jeho, a pravili: Zdaliž tento není syn Jozefův²⁸?

Mat. 13, 41. Mar. 6, 4. Jan 7, 15.

23. I dí k nim²⁹: Zajisté ³⁰ díte mi toto podobenství: Lékaři, uzdrav se sám³¹! Které věci slyšeli sme, žeš činil v Kafarnaum, učin také i zde v své vlasti.

24. I řekl jim: Amen pravím vám, žeť žádný prorok není ³² vzácen v vlasti své.

25. Ale v pravdě pravím vám: že mnoho *vdov bylo za dnů Eliáše v lidu Izraelském, kdyžto zavířno bylo nebe za tři léta a za šest měsíců, a když byl hlad veliký po vsi zemi³³;

3 Král. 17, 9. Jak. 5, 17.

líko proto, aby ho všickni slyšeti mohli, ale i pro uctivost a vážnost k Božímu slovu. 16) Ř. rozvinuv. Jaký tam způsob býval knih, viz žalm 40, 8. 17) dar k užitečnému kázání. Viz Izai. 6, 1. 18) pročez, totiž k čemuž mne olejem veselé, to jest Duchem svatým, pomazal neb posvětil. 19) t. těm, kteříž jsou chudí duchem. Mat. 5, 3. 20) potřené, v srdci zkormoucené. 21) t. v moc ďáblovu, hříchu, smrti a věčného zatracení. Viz Izai. 61, 1. 22) Ř. polámané, potřené, zraněné. 23) viz Izai. 42, 7. 24) viz o něm Lev. 2., 10. 25) Ř. svinuv. 26) t. nejen ta slova tu zejména položená, ale všecku tu řeč prorockou po částkách rozbírala k přítomné potřebě obrácel, i toho mocně dovozoval, že již ten právě čas vzácný nastal. 27) milostným, (plným) milostí. Ř. slovům milostí, t. taková jeho byla slova, že každý,

kdo jen nebyl zarytý, nemohl jich než libovati a jeho milovati. Jan 7, 47. Podob. Žalm 45, 3. 28) t. poněvadž tento jest syn Jozefa tesaře, ano i sám tesař a podlé toho ne nějaký člověk učený, ale prosták, i odkudž on má takovou moudrost a libou výmluvnost? 29) prvé nežli oni to pronesli, co v mysli složeného měli, již on na to odpověď dal a jejich myšlení zjevil. 30) přivedete mi toto přísloví. 31) t. poněvadž se za znamenitého muže stavíš a honíš, že si tam přišel uzdravovati skroušených srdcem a zvěstovati jatým propuštění, pročez tedy sebe neopatíš, aby tak chudý a nuzný nebyl? proč svých vlastních krajanů nemocných nehojíš, malomocných neočišťuješ atd. a tak svému tělu dobře nečiníš, než tam o cizí se staráš a tak podobně děláš, jako lékaři, kteříž jiné hojívají, sami pak nemocní jsouce, k jiným lékařům

ĎÁBELNÍCI. nevděčnost lidu ku pohance se obrátil a od Boha poslán byl. *Druhé:* Elizeovým, kterýž nevděčného lidu nechav, Námána syrského očistil. 3: Jak ho v té zprávě jeho přijali? 1. Zlobili se. 2. O hrdlo jej připraviti usilovali. — III. O práci Kristově, kterouž vedl při začátku svého poselství v Kafarnaum: 1. V kázání mnohým ku podivění. Mar. 1, 23. 2. V divů činění, totiž: *Jedno:* V vymítání ďábla, o němž se praví: Že člověka toho zprznil, jehož byl posedl. Na Krista naříkal. Příčinu příchodu jeho na svět oznamoval. Kdo jest a jaký, o něm svědčil. Zápověd sobě učiněnou měl, aby Pána nevyznával. Od člověka toho bezděk z rozkazu Kristova vyjítí musil, z čehož jakýž užitek pošel, tu se pokládá. *Druhé:* V uzdravení svegruše Petrovy, o níž vypravuje: Kde jest uzdravena? Na jakou

26. Však Eliáš k nižádné z nich není poslán, než toliko do Sarepty sidonské k ženě vdově.

27. *A mnoho malomocných bylo v lidu Izraelském za Elizea proroka, avšak žádný z nich není očistěn, než Námán syrský³⁴.

4 Král. 5, 14.

28. I naplněni byli všickni v škole hněvem, slyšíce to.

29. A povstavše,³⁵ vyvedli jej ven z města a vedli ho až na vrch hory, na nížto město jejich bylo vzděláno, aby jej dolů sstrčili.

30. Ale on, bera se prostředkem jich, ušel.

31. I sstoupil do Kafarnaum, města galilejského, a tu učil je ve dny³⁶ sobotní.

32. *I³⁷ divili se velmi učení jeho, nebo³⁸ mocná byla řeč jeho³⁹.

Vjš 2, 47.

33. Byl pak tu v škole člověk jeden, mající ducha ďábelství nečistého, i zvolal hlasem velikým,

34. Řka: Ach,⁴⁰ což jest tobě do nás, Ježíši Nazaretský? přišel si zatratiti nás? Znáš tě, kdo jsi, že jsi ten svatý Boží.

35. I přimluvil jemu Ježíš, řka: Umlkniž a vyjdi od něho! A povrha⁴¹ jej ďábel⁴² mezi ně, vyšel od něho⁴³ a nic mu neuškodil.

36. I přišel strach na všecky, a rozmlouvali vespolek, řkouce: Jaké jest toto⁴⁴ slovo? že v *moci a síle přikazuje nečistým duchům, a vycházejí? *Niž 9, 42. Item 10, 19. Mat. 4, 23. Item 8, 16. Item 9, 32.*

37. I⁴⁵ rozcházela se o něm pověst po všelikém místě té okolní krajiny.

38. *Vstav pak Ježíš ze školy, všel do domu Šimonova. Svegruše pak Šimonova⁴⁶ trápena byla těžkou zimnicí; i prosili ho za ni⁴⁷.

Mat. 8, 14.

se utíkají. Nebo ty jiným a to cizím, jako u příkladu Kafarnaitským, dobře činíš, sám pak bídu a nouzi máš a divů mezi domácími žádných neukazuješ. **32) příjemný.** Viz Mat. 13, 57. **33) t. Izraelské.** **34) t.** jakož za času Eliášova v tom přehrozném hladu nevšecky Židy, ale samu tu vdovu sarepskou ráčil Pán Bůh zázračně opatrovati a sytiti, a jakož za času Elizea ne každý malomocný, ale sám Námán, cizozemec, zázračného očistění došel: tak podobně v tomto nynějším duchovním hladu ne chleba ale Božího slova ne všechněm Židům Bůh služebníků posílá, aniž mezi všechněmi divů činiti ráčí, anobřž ne všickni, z nichž i vy ste, Galilejští, jeho dobroty a očistění uží-

vati chtějí. A protož já znaje takovou vůli Otce svého i vaši nevděčnost, nebudu mezi vámi divů činiti a vám sloužiti. **35) vyvrhli, vystřčili.** **36) sváteční, t. svým kázáním, kteréž činil ve dny sváteční, k tomu směřoval, aby pokání činili. Mat. 4, 17.** **37) dělali.** **38) s velikou vážností a důstojností byla spojená.** **39) t. srdce lidská pronikala a zázraky činila.** **40) což jest nám do tebe, t. před námi pokoje užiti můžeš; protož nám také pokoj dej.** **41) t. zlostí a chtěje mu ještě uškoditi.** **42) tu do prostředka.** **43) t. ku potvrzení toho, že Kristus přišel zčistovati propuštění jatým mocí ďábelskou. Vjš verš 18.** **44) věc, t. moc a platnost slova neb rozkazu.** **45) Ř. rozcházela se o něm zvuč. 46) Ř.**

ODCHOD KRISTŮV z KAFARNAUM. nemoc? Jak? Co ona, uzdravena jsuc, činila? *Třetí:* V uzdravování i jiných, při čemž se dotýká: 1. Času, kdy uzdravoval. 2. Rozličností neduhů, na něž uzdravoval. 3. Způsobu toho uzdravování. 4. Co tu Pán činil, když od ďáblů vyznáván byl. — IV. O odchodu Kristovu z Kafarnaum: 1. Kdy odšel? 2. Kam a proč? 3. Co se tam dalo? 1: Zástupové ho hledali a u sebe zdržeti chtěli. 2: Pán cílem svého příchodu na svět hájil se, aby ho u sebe nezdržovali.

I. O zázračném polapení množství ryb, při čemž považme té trojí částky hlavní: *Jedno:* Co se před tím skutkem dalo? 1. Lid k slyšení Božího slova se hrnul. 2. Kristus: Pohotově k službě stál. Lodi od Petra vypůjčil a z ní lid učil. Kde rybáři mají s užitkem

39. Tedy on, stoje nad ní, přimluvil zimnici; i přestala jí; a ona hned vstavši, ⁴⁸posluhovala jim.

40. *Při západu pak slunce⁴⁹ všickni, kteříž měli nemocné rozličnými neduhy, vodili je k němu; a on na jednoho každého z nich ruce vzkládav, uzdravoval je⁵⁰. *Mar. 1, 32.*

41. *Od mnohých také ďábelství vycházela, křičící a říkající: †Ty jsi Kristus, Syn Boží! Ale on, přimlouvaje, nedopouštěl jim mluvíti⁵¹, nebo věděli, že jest on Kristus. **Mar. 3, 11. †Niz 9, 20.*

42. A jakž byl den⁵², vyšed, bral se na pusté místo; i hledali ho zástupové a přišli až k němu a zdržovali ho, aby neodcházel od nich.

43. On pak řekl jim: I jinýmť městům musím zvěstovati království Boží; nebo na to poslán sem.

44. I kázal v školách galilejských.

KAPITOLA V.

Kázal z lodí Kristus Pán; 6. učedníci množství ryb zahrnuli; 12. uzdraven malomocný; 18. šlakem poražený na duši i na těle uzdraven; 27. Matouš svatý povolán; 31. a odpověď na reptání zákonníků a farizeů dána.

Stalo se pak, *když se zástup na něj valil, ¹aby slyšeli slovo s. Učedníci Boží, že on stál podlé jezera Jenezaretského.

Mat. 4, 18. Mar. 1, 16. so. Trojici.

2. I uzel dvě lodí, ²any stojí u jezera; rybáři pak sstoupivše z nich, vypírali síti³.

3. I vstoupiv na jednu z těch lodí⁴, kteráž byla Šimonova, prosil ho⁵, aby od země odvezl maličko; a posadiv se, učil⁶ z lodí zástupy.

měla velikou zimnici. 47) t. za tu svegruši, aby ji uzdravil. 48) t. večeri jim strojila. 49) pilnost Kristova se tu vidí, že ráno v škole kázal a k večerou, maje odpočinouti, v práci se vydal. 50) t. pro ujištění ho tím zevnitřním znamením, že přišel uzdravovati skroušených srdcem (výš verš 18.) a že svými zsinatostmi lékařství způsobil. Izai. 53, 5. 51) t. pro ukázání moci své a toho, že s ďáblem žádných spolků nemá, jakž ho tím Židé mazali (Mar. 12, 24.), a že ďábel, otec lži (Jan 8, 44.), i s sobě podobnými není hoden vydávati

pravdě svědectví. Žalm 50, 16. 52) t. velmi ráno hned se v práci zase vydal. Mar. 1, 35.

1) pro slyšení, chtěje slyšeti. 2) stojící. 3) t. aby daremně upracovavše se, tak již lovení nechali. 4) t. nemoha pro veliké množství lidu ani na břehu státi, ani volně kázati. 5) příklad tuto pokory a řádu šetření se vidí, že Pán Petra prosil a cizí lodí jako někdy onen Achab vinnice Nábotovy (3 Král. 21.) sobě neosobil, ani bez opovědi nebral. 6) t. před tím zázračným skutkem. Címž příklad dal, aby se každý prvé o duši a potom teprv

RYB zatáhnouti, poručil. 3. Petr: Svou předešlou práci daremnou vyznal. Rozkazu **POLAPENÍ.** Kristova uposlechl. *Druhé:* Co se při tom skutku dalo? Sít pro množství ryb se trhala. Rybáři na pomoc jiných povolali. Dvě lodí rybami naplnili. *Třetí:* Co se po tom skutku zběhlo? 1. Pán jest v známost uveden. 2. Petr s jinými: 1: Hříšnost svou poznal a se předěsil. 2: K Kristu se obrátil a jemu se kořil. 3: Svědomí spokojení došel. 4: K úřadu jest povolán. 5: Všecko opustiv, za Pánem šel. — II. O očištění člověka malomocného od Krista Pána: *Jedno:* Co činil, chtěv býti očištěn? 1. Věrou Krista poznal. 2. Jemu se modlil. *Druhé:* Jak se k němu Pán Kristus ukázal? 1. Jeho se dotekl a čistu býti rozkázal. 2. Naučení dvoje vydal: 1: Čeho se má varovati? 2: Co má a proč činiti? *Třetí:* Co z toho očištění pošlo? 1. Sláva Kristova. 2. Ponuknutí mnohých,

4. A když přestal mluvití, dí k Šimonovi: *Vez na hlubinu, a rozestřete síti své k lovení. *Jan 21, 6.*

5. I odpověděv Šimon, řekl jemu: ⁷Mistře! přes celou noc pracovavše, nic sme nepopadli; ale ⁸k slovu tvému rozestru síti.

6. A ⁹když to učinili, zahrnuli množství veliké ryb¹⁰, tak že se trhala síť jejich.

7. I ¹¹ponukli tovaryšů, kteříž byli na druhé lodí, aby přišli a pomohli jim¹²; i přišli a naplnili obě lodí, tak že se pohřížovaly.

8. To uzřev Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým, řka: Odejdi ode mne, Pane! neboť jsem člověk hříšný.

9. Hrůza zajisté byla jej obklíčila i všecky, kteříž s ním byli, nad tím lovením ryb, kteréž byli popadli;

10. A též Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteříž byli tovaryši Šimonovi. I dí Šimonovi Ježíš: Nebojž se; již od tohoto času *lidi budeš lovití¹³. *Ezech. 47, 10.*

11. A přivezše ¹⁴k břehu lodí a *všecko opustivše, šli za ním.

12. I stalo se, když byl v jednom městě, *a aj, byl tam muž plný malomocenství; a uzřev Ježíše, padl na tvář a prosil ho, řka: Pane, kdyby chtěl, ¹⁵můžeš mne očistiti. *Nř 18, 28. Mat. 4, 22. Item 19, 27. Mar. 10, 28. Mat. 8, 2. Mar. 1, 4.*

13. I vztáh Ježíš ruku, dotekl se ho, řka: Chci, buď čist! A hned odešlo od něho malomocenství.

14. I přikázal jemu, aby žádnému nepravil¹⁶; ale řekl mu: Odejda, ukaž se knězi a obětuj za očištění své, *jakož přikázal Mojžíš, na svědectví jim. *Lev. 14, 4.*

15. Tedy rozhlašovala se více ¹⁷řeč o něm, a scházeli se zástupové mnozí, aby jej slyšeli a uzdravováni byli od něho v svých nemocech.

16. On pak odcházal na pouště a modlil se.

o tělo staral. Mat. 6, 33. 7) předložený. 8) na rozkaz tvůj. 9) učinivše to. 10) t. kteréž z rozkazu Kristova do té síti vběhly. Vidí se tuto Páně bohatství (Žal. 8, 9.), vševedoucnost i všech věcí řízení. Nebo jakož vrabec bez jeho vůle lapen nebude (Mat. 10, 29), tak ani ryba, leč jí on rozkáže, do síti nevleze. A protož pouhé jest bláznovství, svému nevodu a své síti kaditi a obětovati (Abak. 1, 16.), to jest, své práci, moudrosti

a opatrnosti mnoho připisovati a toho, že bez Božího požehnání s nic býti nemůžeme, nechtíti znáti. Žal. 127, 1. 1 Kor. 3, 7. 11) návštěj dali. 12) t. síti táhnouti. 13) živé lidi. Viz Mat. 4, 19. 14) Ř. k zemi. 15) máš moc, mohl by. Viz Mat. 8, 2. 16) Mat. 8, 4. 17) t. pověst skrze toho malomocného od Krista Pána uzdraveného, jemuž více-li Pán toho skutku rozhlašovati zapovídal, ještě více on jej lidem v známost uvozoval. Mar.

ŠLAKEM aby šli k Kristu. — III. O uzdravení od Krista duše i těla člověka šlakem PORÁŽENÝ. poraženého, při čemž se pokládá: *Jedno*: Čas toho uzdravení, že t. dalo se to v čas kázání, o němž vypravuje: Kde a komu Pán kázal, i jak k uzdravování hotov byl? *Druhé*: Víra nemocného i nosičů, kterouž pronesli: 1. K Kristu s nemocným se obrácením. 2. Nebezpečností i škody se opovážením. *Třetí*: Způsob Kristův při uzdravování: 1. Víru sobě oblibil. 2. Od původu všeho zlého jej uzdravovati počal. *Čtvrté*: Obor farizeů, kteříž: 1. Opuštění hříchů za rouhání Kristu počtli. 2. Osvědčené sobě to měli, že jest Kristus Bůh, nebo: 1. Myšlení znal a zná. 2. Slovem uzdravoval. *Páté*: Lid obecný, kterýž: 1. Bázně svatě nabyl. 2. Z skutku stalého Boha chválil. 3. Dílo jeho rozhlašoval. — IV. O povolání svatého Matouše: 1. Od koho jest povolán? 2. Při jakém obchodu?

17. I stalo se v jeden den, ¹⁸ že on učil; a seděli také tu i farizeové a zákona ¹⁹ učitelé, kteříž se byli sešli ze všech městeček galilejských a judských i z Jeruzaléma; a moc Páně ²⁰ přítomná byla ²¹ k uzdravování jich ²².

18. *A aj, muži nesli na loži člověka, kterýž byl šlakem poražený, i ²³ hledali vnésti ho a položití ²⁴ před něj.

Mat. 9, 2. Mar. 2, 3. Jan 5, 2. Skut. 9, 33.

19. A nenalezše, kterou by jej stranou vnesli pro zástup, vstoupili na ²⁵ dům a skrze podlahu spustili jej s ložem ²⁶ u prostřed před Ježíše.

20. Kterýžto viděv víru jejich, řekl mu: Člověče, odpustěnit sou tobě hříchové tvoji ²⁷.

21. Tedy počali přemýšlovati zákonníci a farizeové, řkouce: Kdo jest tento, jenž mluví rouhání? *Kdo může odpustiti hříchy, jedině sám Bůh?

Žal. 32, 2. Item 51, 1. 2. Izai. 43, 25. Item 44, 22.

22. Poznav pak Ježíš myšlení jejich, odpovídaje, řekl jim: ²⁸ Co tak utrhavě ²⁹ přemýšlujete v srdcích svých?

23. Co jest snáze říci: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji, čili říci: Vstaň a choď?

24. *Ale abyšte věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštěti hříchy, řekl šlakem poraženému: Toběť pravím: Vstaň, a vezma lože své, jdi do domu svého.

Mat. 9, 6. Mar. 2, 10.

25. A on hned vstav před nimi, vzal lože, na němž ležel, i odšel do domu svého, velebě Boha.

26. I ³⁰ užasli se všickni a velebili Boha a naplněni sou bázni, řkouce: Viděli sme dnes ³¹ divné věci.

27. *A potom vyšel Ježíš a uzřel ³² celného jménem Léví, sedícího na cle ³³; i řekl jemu: Poď za mnou.

Mat. 9, 9. Mar. 2, 14.

1, 45. 18) Ř. a on. 19) doktoři, kazatelé. 20) hotov s ním. 21) t. mimo jiný čas více a patrněji se v uzdravování pronášela. Nemáť pak to rozumino býti, že by Pánu prvé ta moc nebyla přítomná. Neboť vždycky ji měl, ale ne vždycky ji zjevoval. Protož tato moc přítomná jemu byla ne s strany toho, že by k němu přítomně přišla, ale že tu pro utvrzení jeho kázání a přítomných nepřátel přemožení zvláště pronášina byla. Podobně o Bohu Písma praví, že přichází

(Ezech. 43, 2.), když zvláště svou moc a dílo své zjevuje, jako zase že odchází, když znamení své přítomnosti a milosti nezjevuje. Ezech. 9, 3. 22) t. i farizeů. Jako by řekl: I farizeové k zdraví duchovnímu přijíti mohli, kdyby jen napravedlní byli. 23) usilovali. 24) před obličej jeho. 25) podlahu. 26) do prostředka. 27) viz Mat. 9, 2. 28) proč. 29) sami s sebou v srdcích svých se hádáte, posuzující slova má. 30) byli jako u vytržení ducha. 31) k víře nepodobně, nenadále.

REPTÁNÍ ZÁKONNÍKŮ. 3. Jakými slovy? 4. Co se při jeho povolání stalo? 1: Matouš za Pánem šel. Hody učinil, při čemž se vypravuje: Jak nákladné byly? Kde? Jací tu hosté byli? 2: Zákonníci se zhoršili: *Jedno*: Že Pán s hříšníky jedl, a tu viděti: 1. Čím to zhoršení se pronesli? 2. Na koho se a proč i jakými slovy udeřili? 3. Jak v tom zpravení byli? 1: Podobenstvím lékaře. 2: Cílem přechodu Kristova na svět. *Druhé*: Že se učedníci Páně nepostili, při čemž znáti sluší: 1. Čím příkladem zákonníci postu zastávali? 2. Čím ten důvod Kristus smítal? 1: Časem ku postu nepřipadným. 2: Mdlouhou učedníků, kterouž k rouchu vetchému a nádobě staré připodobňuje. 3: Starozitností učení svého s prorockým učením se srovnávajícího.

28. A on ³⁴ opustiv všecko, vstav, šel za ním.

29. I učinil jemu hody veliké Léví v domě svém; *a byl tu zástup veliký publikánů i jiných, kteříž s ním stolili. *Niž 15, 1.*

30. Tedy reptali zákonníci a farizeové, rkouce učedníkům jeho ³⁵:
*Proč s publikány a hříšníky jíte a ³⁶ pijete? *Niž 7, 39. Item 15, 2.*

31. I odpověděv Ježíš, řekl jim: Nepotřebujít zdraví lékaře, ale ³⁷ nemocní;

32. *Nepřišel sem volati spravedlivých, ale hříšných ku pokání ³⁸.
Niž 19, 10. Mat. 9, 12. 1 Tim. 1, 15.

33. *A oni řekli jemu: Proč učedníci Janovi postí se často a ³⁹ modlí se, též podobně i farizejští, tvoji pak jedí a pijí?
Mat. 9, 14. Mar. 2, 18.

34. On pak řekl jim: Zdali můžete synům ženicha, ⁴⁰ dokudž
*s nimi jest ženich, kázati se postiti? *Izai. 62, 5. Jan 3, 29. 2 Kor. 11, 2.*

35. Ale přijdouť dnové, a když odjat bude od nich ženich, tehdážť se budou postiti v těch dnech.

36. Pravil pak jim i podobenství, že žádný záplaty roucha nového nepřisívá k rouchu vetchému; sic jinak to nové roztrhuje to staré, a vetchému nepřisluší záplata z nového ⁴¹.

37. *A žádný nevlévá vína nového do nádob starých; sic jinak víno nové rozpučí nádoby ⁴² a samo vyteče, a nádoby ⁴³ se pokazí.
Mat. 9, 16.

38. Ale víno nové v nádoby nové má lito býti, a obé bude zachováno.

39. A aniž kdo, když pije staré, hned chce nového, ale díť: Staré ⁴⁴ lepší jest.

32) publikána. 33) viz Mat. 9, 9. 34) nechav tu všeho. 35) t. aby jim Krista zošklivili, aneb je, ne velmi ještě prošlé, zahanbili u z toho pochvalu měli. 36) píte. 37) zle se majíti. Viz Mat. 9, 12. 38) viz Mar. 2, 17. 39) modlitby čini. 40) dokudž s ženichem jsou. 41) viz Mat. 9, 16. 42) a ono vyleje se. 43) přijdou v nic. 44) užitečnější, příhodnější, lahodnější. Starým vínem míní se staré učení Boží, skrze Mojžíše a proroky vnesené, ano i obcování starých svatých oteř a jejich se při postech i jiných věcech vůli Boží zpravování. Novým pak vínem rozumí se noví starších židovských nálezkové a farizejští postové. Jakož tedy opatrněji ten dělá, kdož se vína starého, zdraví užitečnějšího, raději

nežli mladého drží: tak také rozumněji ten činí, kdož se učením Kristovým starým, s prorockým se srovnávajícím, i při postech i při jiných věcech zpravuje, nežli ten, kdož po učení farizejském novém postupuje. Podobně učení Boží staré k stezkám starobylým se přirovnává. (Jer. 18, 15.) J. staré víno slyší na zákon Mojžíšův a ustanovení lidská, jimž farizeové, jako vínu starému zvykše, svobody ducha, v nově skrze Krista způsobené, kteráž se v evanjelium jako víno nové podává, sobě nelibovali, ale prvnější způsob života schvalovali, jako i nyní mnozí říkají, že pokudž světli svátky a postili pátky, dosti všeho dobrého bývalo. Podobně jako oni Jer. 44, 17.

NESNÁZ O DEN SOBOTNÍ. I. *O dvojí nesnází o den sobotní: Jedno: Za příčinou učedníků, a tu viděti: 1. Příčinu k té nesnází danou: Kdy jest dána? Kde? Od koho? Čím? 2. S kým ta nesnáz byla, a jaký způsob nepřátel při tom zachovali? 3. Čím Pán toho dovodil, že učedníci soboty nerušili: 1. Příkladem Davidovým. 2: Předložením moci své a důstojnosti lidské. Druhé: Za příčinou uzdravení člověka uschlou ruku majícího, při čemž souditi: 1. Kdy a kde jest uzdraven? 2. Před jakými lidmi, a co oni tu i proč činili? 3. Jaký způsob Pán při tom zachoval? Myšlení svých nepřátel jako pravý Bůh znal. Nemocného před nimi postavil, aby je k lítosti naklonil. Řeč k nim učinil, aby tak srdce*

KAPITOLA VI.

Slovem i skutkem Pán ukázal zákonníkům, v čem by záleželo pravé dne svátečního svěcení; 13. učedníků svých povolal; 20. Blahoslavenství pravé i zlořečenství vysvětlil; 27. k skutkům dobrým pilně napomínal.

I*stalo se ¹v druhou sobotu, že šel ²Ježíš skrze obilí; i trhali učedníci jeho klasy a rukama vymínajíce, jedli.

Mat. 12, 1. Mar. 2, 23.

2. Tehdy někteří z farizeů řekli jim: *Proč to činíte, čehož nesluší činiti³ v sobotu⁴?

Exod. 20, 8. Lev. 23, 32.

3. I odpověděv Ježíš, řekl jim: Což ste ani toho nečtli, co učinil David, když lačněl on i ti, kteříž s ním byli?

4. *Kterak všel do domu Božího a †chleby posvátné vzal a jedl a dal i těm, kteříž s ním byli; jichžto nenáleží jísti než toliko samým ††kněžím.

**1 Král. 21, 6. † Exod. 25, 30. †† Exod. 29, 33. Lev. 8, 31.*

Item 24, 9.

5. I řekl jim, že jest Syn člověka pánem také i dne sobotního⁵.

6. *Stalo se pak i v jinou sobotu, že všel do školy Ježíš a učil; a byl tu člověk, jehož pravá ruka byla uschlá.

Mat. 12, 9. Mar. 3, 1.

7. I šetřili ho zákonníci a farizeové, bude-li v sobotu uzdravovati, aby nalezli, ⁶čím by jej obžalovali.

8. Ale on znal přemýšlování jejich; i dí člověku, kterýž měl ruku uschlou: Vstaň a stůj v prostředku! A on vstav, i stál.

9. Tedy řekl jim Ježíš: Otíží se vás ⁷na jednu věc: Sluší-li v sobotu ⁸dobře činiti, čili zle? ⁹duši zachovati, čili ¹⁰zatratiti?

1) v druhoprvní sobotu, t. v sedmý den svátku přesnic, kterýž v takové vážnosti býti měl jako první. (Lev. 23, 8.) Aneb dne posledního svátku letničního neb téhodni, jakž i jiní tak smýslí, až i Gerard, vykládaje toto místo v svém srovnání čtyř evanjelistů, na památku letnic to obrací podlé toho, že pšeničná žeu k tomu výročnímu svátku se trefovala. (Exod. 34, 22.) Smýslí pak, že Kristus Pán podlé zákona Božího (Exod. 23, 17. Item 34, 23.), k tomu svátku se postaviv, toliko první dny s jinými jej slavil, potom pak v prostřed té slavnosti do Kafarnaum se navrátil, avšak tak, že dne posledního svátku toho, kterýž se prvnímu dni v důstojnosti a vážnosti rovnal, v některém městečku neb městě slavnost tu slaviv, někam

skrze obilé s učedníky svými jíti ráčil. Nic pak apoštolé tím nehřešili, že v své nouzi na cizím poli klásek některý utrhl. Neboť Pán Bůh v takové potřebě na cizí roli klasů sobě natrhati a na vinici do sytosti se hroznů najísti dopustil, nažiti pak obilé cizího, aneb domů nabrati sobě hroznů zapověděl. Deut. 23, 24. 2) Ř. on; tak níž ver. 6. 3) v soboty, tak níž. 4) t. pro záповěd a ustanovení starších. Nebo sic nikdež Bůh v svém Zákoně nezapověděl v svátek klasů vymínati, jako i hovádka z jámy vytáhnouti, pročž ten důvod Pán ráčil nejednou proti svým nepřátelům vésti. Níž 14, 5. 5) viz Mar. 2, 28. 6) žalobu (proti) němu, úhonu na něm. 7) nažsi, na něco. 8) dobrodiní učiniti (někomu), čili zle učiniti. 9) život. 10) zahladiti.

POVOLÁNÍ jejich oblomil. Mocně nemocného slovem proti vůli nepřátel uzdravil. 4. Jak UČEDLNÍKŮ toho skutku nepřátelé užili? 1: Více se rozzlobili. 2: Spolu se o vyhlazení Krista starali. — II. O vyvolování apoštolů: 1. Od koho sou vyvoleni? Od Krista. 2. Kde? Na hoře. 3. Jak? S modlitbami. 4. Odkud? Z lidu pobožného. 5. Kolik jich? Dvanáct. 6. K čemu? K apoštolství. 7. Jaká jsou jejich jména, a proč dva a dva jsou spojeni? — III. O Kristovu kázání po vyvolení apoštolů činěném, a tu se pokládá: *Předně*: Přístup k vypisování toho kázání, v němž se ukazuje: 1. Kde kázal? V poli. 2. Komu? Dvojím posluchačům, o nichž dí, odkud, za jakou příčinou a jakým úmyslem k němu přišli? 3. Jaký způsob při tom kázání zachoval? *Potom*: Samo to kázání, t. co kázal? *Jedno*: Těšil, a tu znáti sluší: 1. Koho těšil? Chudé duchem. Milosti jeho i pro

10. A pohleděv na ně na všechny vůkol, dí člověku tomu: Ztáhni tu ruku svou! A on učinil tak. *I přivedena jest k zdraví ruka jeho a byla jako druhá. 3 Král. 13, 6.

11. Oni pak naplnění sou ¹¹hněvivou nemoudrostí a rozmlouvali mezi sebou, co by učiniti měli Ježíšovi.

12. *I stalo se v těch dnech, vyšel Ježíš na horu k modlení ¹²; i byl tam přes noc na modlitbě Boží ¹³. Mat. 14, 23. Mar. 6, 46.

13. *A když byl den, povolal učedníky svých, a vyvolil z nich dvanácte ¹⁴, kteréž i apoštoly nazval: *Níž 9, 1. Mat. 10, 1. Mar. 3, 13. Item 6, 7.*

14. (Totiž Šimona, kterémuž také dal jméno Petr, a Ondřeje, bratra jeho ¹⁵, Jakuba a Jana, Filipa a Bartoloměje,

15. Matouše a Tomáše, Jakuba, syna Alfeova, a Šimona, kterýž slove Zelótes,

16. Judu, bratra Jakubova, a Jidáše Iškariotského, kterýž ¹⁶pak byl zrádce).

17. I sstoupil s nimi s té hory, ¹⁷stál na místě polním, a zástup učedníků jeho *a množství veliké lidu ze všeho Judstva i z Jeruzaléma, i z Týru i z Sidónu, jenž při moři jsou, kteříž byli přišli, aby jej slyšeli a uzdraveni byli od ¹⁸neduhů svých; Mat. 4, 25. Mar. 3, 7.

18. I kteříž trápeni byli od duchů nečistých; a byli uzdravováni.

19. A všecken zástup hledal se ho dotknouti; nebo moc z něho vycházela a uzdravovala všechny.

20. A on pozdvih očí svých na učedníky ¹⁹, pravil ²⁰: *Blahoslavení chudí ²¹; nebo vaše jest království Boží. Mat. 5, 2.

Tedy kdož moha, bližnímu dobrodini nečiní, ten jej morduje. 11) R. nesmyslnosti, vzteklosti. 12) t. mají apoštoly vycolovati. Címž ukázal, jak velmi jest pracný a nebezpečný úřad kněžský, i s jakou vážností a modliteb svatých pilností k takovému úřadu mají služebníci povolávání býti. Podobně Skut. 1, 24. Item 3, 13. 13) t. kterouž před obličejem Božím rozprostíral. 14) viz Mat. 10, 1. 2. 15) Po páru apoštolé jsou spojeni pro ukázání toho, že má býti mezi nimi láska a v učení jednomyslnost i v pracích hotová po moc, a aby sobě obcování ctného na všeli-

kém místě svědkové byli. 16) potom. 17) zastavil se; totiž proto, aby kázání tu učinil. Dvoje pak měl Pán posluchače: jedny již získané, kteříž jsou tu učedníky nazváni, a druhé, kteříž ještě získání nebyli, o nichž verš 19. 18) nemoci. 19) t. pro ukázání k nim zvláštní milosti a péče. 20) Činil Pán kázání po vyvolení apoštolů proto, aby ukázal, že oni mají pro jméno jeho všecko snášeti, a když by pro něho lačněli, plakali, pohanění a nenávisti snášeli, nemají sobě toho za neštěstí, ale za štěstí a blahoslavenství pokládati. 21) viz vysvětlení všeho toho

ČTVERO jeho jméno podlé těla lačnicí. Nad hříchy a pro něho zarmoucené.
 BLAHOŠLAVENSTVÍ. Nenávisti a ssouzení pro jméno jeho snášejíci. 2. Cím těšil?
 1: Odplatou, o níž dí, kde jest složena a kdy bude dána? 2: Příkladem proroků. *Druhé*: Klátnu vydával a příčiny toho ukazoval: 1. Na ty, kteříž v Bohu nejsou bohatí. Níž 12, 21. 2. Na vytylé a nad jinými se potřásající. 3. Na prostopašné. 4. Na milovníky pochlebníků a lidem se líbiti usilující. *Třetí*: Učil, při čemž sudme: 1. Koho učil? Učedlníky své. 2. Čemu učil? Milosti k nepřátelům, jejíž ovoce troje se pokládá: Účinnost, dobrořečení, modlení. Trpělivosti, jejíž čtvero ovoce tu se ukazuje: Po jednom pokušení k druhému se strojení, pro pokoj práva svého ustupování,

21. *Blahoslavení, kteříž nyní lačníte; nebo nasyceni budete.
 † Blahoslavení, kteříž nyní plačete; nebo smáti se budete.

**Izai. 65, 13. †Izai. 61, 2. 3. Item 66, 10.*

22. *Blahoslavení budete, když vás nenáviděti budou lidé, a když vás ²²vyobcují a ²³haněti budou a vyvrhou ²⁴jméno vaše jakožto zlé pro Syna člověka.

1 Petr 2, 20. Item 3, 14. Item 4, 14.

23. *Radujte se v ten den a ²⁵veselte se; nebo aj, odplata vaše mnohá jest v nebesích. † Takt ²⁶zajisté činívali prorokům otcové jejich.

**Skut. 5, 41. †Mat. 5, 12.*

24. *Ale běda vám bohatým ²⁷! nebo vy již máte potěšení své.

Amos 6, 1.

25. Běda vám, ²⁸kteríž ste nasyceni! *nebo ²⁹lačněti budete. Běda vám, kteříž se nyní smějete ³⁰! † nebo kvíliti a plakati budete.

**Izai. 65, 13. †Níž 16, 23. Jak. 4, 9. Item 5, 1.*

26. Běda vám, když by ³¹dobře o vás mluvili všickni lidé ³²; nebo tak činívali falešným prorokům otcové jejich ³³.

27. Ale vámť pravím, kteříž slyšíte: *Milujte nepřátely své; dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí;

Níž 23, 34. Přísl. 25, 21. Mat. 5, 44. Skut. 7, 60. Řím. 12, 20.

28. Dobrořečte ³⁴těm, kteříž vás proklínají, a modlíte se za ³⁵ty, kteříž vám bezpráví činí.

29. *A udeřil-li by tebe kdo v líce, nasaď mu i druhého ³⁶; a tomu, kterýž tobě odjímá plášť, také i sukňe nebraň ³⁷.

Mat. 5, 39. 1 Kor. 6, 7.

blahoslavenství Mat. 5, 3. atd. 22) pohrdnou vámi, odloučí, t. z shromáždění a obcí svých. Jan 16, 2. 23) zlořečítí, láti. 24) t. na nejvyšší vás potupí a památku jména vašeho vyhladí. 25) plésejte, t. radostí. 26) Ř. podlé toho. 27) t. proti učení Božtmu k zboží srdce příkládajícím (Žalm 62, 11.), v něm doufajícím (1 Tim. 6, 17.) a jako v hustém blátě vězícím. Abak. 2, 6. 28) vysyceným, vyplněným; t. kteříž zdejšího pohodlí užívajíce, o věčné království se nestaráte. 29) zlačníte. 30) t. kteříž v hovadství a rozkoše těla se vydávají, nic těžkého pro obhajování a rozšiřování cti Boží podnikati nechcete. 31) dobrořečili vám. 32) t. když byš te lidem s oněmi falešnými proroky (Mich. 2, 11. Jan 5, 43. 1 Jan 4, 5.) pochlebovali a tím pochlebenstvím, jako polštářů pod lokty jejich šitím (Ezech. 13, 18.), neb svrablavých uší jejich podrbáním (2

Tim. 4, 3.) milost sobě u nich zpravili, pro jméno pak Boží protiventství snášeti nechtěli. Neboť tu Pán pochlebenství, čest světa a milost u bezbožníků tupí a ne to, když by věrný lid věrného služebníka sobě liboval i jej miloval, jakž to onomu v evangelium chválu majícímu (2 Kor. 8, 18.) i svatému Pavlovi učinil. Gal. 4, 15. 33) t. předkové jejich falešné proroky sobě libovali a jim protimyslnosti nečinili, Božími pak proroky pohrdali a jim se protivili. 3 Král. 18, 13. Item 22, 23. 26. Item 36, 16. 34) nenáviděti vás. 35) protivníky své. 36) viz Mat. 5, 38. 37) t. buď trpělivý, dobrotivý, pokoje i s svou škodou milovný; stane-liť se pak jaké bezpráví, tak že by se spravedlnosti dovolati nemohl, proto od pravdy neodstupuj, alebrž jednu škodu vezma a jako plášť sobě vyděti dada, stroj se k jiných křivd podnikání a

MILOVÁNÍ v zdílnosti neustávání, v účinnosti užítku svého nehledání. 3. Čím k ostříhání toho učení svého slouží? 1: Zákonem všechněm přirozeným. 2: Odplatou **NEPRÁTEL.** věčnou, již kdož dojíti chtějí, rozdílí od nezabohů býti mají. *Čtvrté:* K konání povinností dvojích napomínal, totiž: S jedné částky ku povinnosti veřejné aneb nejhlavnější, to jest k lásce a z ní prokazování milosrdenství; tu pak suďme: 1. Co jest to milosrdným býti? 2. Co nás k milosrdenství má ponoukati? S druhé částky ku povinnostem nižším, kteréž po částkách rozbíral, a ty záležejí: *Předně:* V utíkání zlého, jako jest: 1. Bližních přesuzování. 2. Potupování, od čehož odvodí ukazováním rovné odplaty, totiž že takoví bývají zase: 1: Souzení. 2: Potupování. *Potom:* V činění dobrého, jenž jest: 1. Bližním vin odpouštění. 2. Z statečku svého udílení, k čemuž Pán slouží hójnou od Boha i lidí odměnou, totiž že takovým bude: 1: Odpouštíno. 2: Štědře udíleno, v. 38.

30. ³⁸Každému* pak prosícímu tebe dej; a od toho, jenž béře tvé věci, zase ³⁹nežádej. *Tob. 4, 7. Eklus. 4, 1.*

31. *A jakž chcete, aby vám lidé činili, i vy jim též podobně činite. *Mat. 7, 12. Tob. 4, 16.*

32. *Nebo jestliže milujete ⁴⁰ty, kteříž vás milují, jakou míti budete milost⁴¹? nebo i hříšníci⁴² milují ty, od nichž ⁴³milování bývají. *Mat. 5, 46.*

33. A budete-li dobře činiti ⁴⁴těm, kteříž vám dobře činí, jakou máte milost? však i hříšníci totéž činí.

34. A budete-li půjčovati těm, od kterýchž se nadějete zase vzítí⁴⁵, jakou máte milost? však i hříšníci hříšníkům půjčují, aby tolikéž zase vzali.

35. Nýbrž milujte nepřátely své a dobře činite *a půjčujte, nic se odtud nenadějíte⁴⁶; a buďte odplata vaše mnohá, † a budete synové ⁴⁷Nejvyššího; nebo on ⁴⁸dobrotivý jest i k nevděčným a zlým. **Deut. 15, 8. Žal. 37, 21. Item 112, 5. Přisl. 11, 24. †Mat. 5, 45.*

4. Neděle 36. Protož buďte milosrdní, jako i Otec váš milosrdný jest.

po so. 37. Nesuďte⁴⁹, a nebudete souzeni; nepotupujte, a nebudete potupeni; ⁵⁰odpouštějte, a buďte vám odpuštěno⁵¹;

Čtjící.

38. Dávejte, a buďte vám dáno; míru dobrou, natlačenou a natřesenou a ⁵²osutou dadít ⁵³v lůno vaše; *touž zajisté měrou, kterouž měříte, bude vám zase odměřeno⁵⁴. *Mat. 7, 2. Mar. 4, 24.*

jako sukně dávání. 38) všelikému, t. jednou dobrodiní učině, nemysl, že si již povinnosti své odbyl, ale v činění dobrodiní neustávej. Gal. 6, 9. Neučít pak tomu Pán, aby někdo proti učení apoštolskému všecko měl rozdati a sám nouzi tříti (2 Kor. 8, 13.), ale k zdílnosti každého podle možnosti a k neustávání v dobrých skutečích napomíná. 39) neupomínej; t. čině dobře, zisku v tom a odplaty nehledej. Podob. níž 14, 13. Při tom pak každý na pravidlo lásky má pamatovati, aby nebyl nějaký berný, ale na to myslil, že jest blahoslavenější dáti, nežli bráti. Skut. 20, 35. 40) milující vás. 41) t. co v tom vašem skutku bude Bohu milého? Aneb jakou budete míti z milosti Boží odplatu? Mat. 5, 45. 42) t. takoví, kteříž jsou manové hřícha. Nebo sic jinak všickni ve mnohém klesáme (Jak. 3, 2.), tak že, díme-li, že hříchu nemáme, sami sebe svodíme. (1 Jan 1, 8.) Odkudž

rozuměti, že Pán tuto hříšníky takové míní, o jakýchž onen někdy slepý pověděl, že jich Bůh neslyší. Jan 9, 31. 43) milost mají. 44) dobrodincům. 45) t. tím úmyslem, že vás budou zase moci v potřebě vaší založiti. 46) t. byste pak rozuměli, že vám chudý a nuzný nebude moci ani jistiny zase navrátiti, ani se půjčkou zase odměniti; nebo což pro jméno Boží bližnímu učiníte, na Bohu toho neztratíte. 47) t. bude to znamením jistým při vás synovství Božího. 48) účinný, přívětivý. 49) viz Mat. 7, 1. 50) promíjejte, t. napravující (Luk. 17, 4.), měli-li byste proti nim nějakou stíznost. Efez. 4, 32. Nemluvit tuto Pán o soudech světských, ale k tomu vede, aby každý v své při k bližnímu lásky, jenž přikrývá množství hříchů (Přisl. 10, 12.), dokazoval a křivdy sobě učiněné promíjel, čehož příklad viz při Jozefovi. Gen. 45, 5. 51) t. od Boha (Mar. 6, 14.) i od lidí. 52) oplý-

STROM ZLÝ. *Páté:* Od zlých vědců a pokrytců vystříhal, o nichž vypravuje: 1. Že lidé na zatracení vedou. 2. Lepšímu, nežli jsou sami, jiných nevyučí. 3. Cizí hříchy i malé rádi odrahají, sami pak svých velikých znáti nechtějí. 4. Po ovoci smyslu i života poznání bývají, což Pán vysvětluje dvojím příkladem: 1: Stromu. 2: Každého člověka, kterýž vlastními řeči svými své srdce maluje. *Šesté:* Užitek ostříhání svého slova i škodu neostříhání ukazoval.

39. Pověděl jim také i podobenství: *Zdali může slepý⁵⁵ slepého vésti? zdaž oba do jámy neupadnou? *Izai. 42, 19. Mat. 15, 14.*

40. *Není učedník nad mistra svého⁵⁶; ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho. *Mat. 10, 24. Jan 13, 16. Item 15, 20.*

41. *Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého⁵⁷ a břevna, kteréž jest v tvém vlastním oku, neznamenaš? *Mat. 7, 4.*

42. Aneb kterak můžeš říci⁵⁸ bratru svému: Bratře, nechat vyjmu mrvu, kteráž jest v oku tvém! sám v oku svém břevna nevída? Pokrytče! vyvrz prvé břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, aby vyňal mrvu, kteráž jest v oku bratra tvého.

43. *Neboť není ten strom dobrý, ⁵⁹kterýž nese ovoce ⁶⁰zlé; ⁶¹aniž jest strom ⁶²zlý, kterýž nese ovoce dobré. *Mat. 7, 17. Item 12, 33.*

44. Každý zajisté strom po svém vlastním ovoci bývá poznán⁶³; nebo nezbírají s trní fíků, ani s hloží zbírají hroznů.

45. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce svého vynáší dobré; a zlý člověk ze zlého pokladu srdce svého vynáší zlé; nebo z hojnosti srdce mluví ústa jeho.

46. *Co pak mi říkáte: Pane, Pane! a nečiníte, což ⁶⁴pravím? *Níž 13, 25. Mat. 1, 6. Mat. 7, 22. Item 25, 11. Řím. 2, 12. Jak. 1, 22.*

47. Každý, kdož přichází ke mně a slyší slovo mé a ⁶⁵zachováva je, ukáži vám, komu by podoben byl.

48. Podoben jest člověku stavějícímu dům, kterýž kopal a vytesal hluboko a založil grunty v skále; a když se povodeň strhla, obořila se řeka na dům ten, ale nemohla jím pohnouti⁶⁶; nebo byl založen na skále.

vajíci. 53) vám do klína. 54) t. milosrdným milosrdenstvím (Deut. 24, 19.), nemilosrdným pak nemilosrdenstvím. Judik. 1, 6. 55) t. zlý Božího zákona vykladač a pýchou, pokrytstvím, lakomstvím zaslepený; neboť služebník církve má býti i příkladný i osvěcený. Protož Jeremiášovi v ústa Bůh slovo své vložil (Jer. 1, 9.) a Izaiáše Duchem svým osvětil (Izai. 6, 6.) a apoštoly dary svými obdařil a jako v zbroj oblékl. (Níž 24, 49.) Ale žeť Bůh umění zázračně ne vždycky dává, protož potřebí se jemu učiti, jako i Mojžíš vši moudrosti egyptské se vyučil (Skut. 7, 22.), a synové prorocí k tomu školy mívali (1 Král. 19, 18.), a Daniel literního umění nabyl (Dan. 1, 17.), ano i Timoteus povědomosti Písem došel. 2 Tim. 3, 15. 56) t. jakýž bude služebník slepý, lakomý, pyšný,

pokrytec, zlostný, takovýž bude i lid, aniž se od něho lepšímu smyslu a životu vyučí. 57) Co pak hledíš na mrvu, t. na malé hříchy při svých bližních, svých pak velikých neznáš? Pokrytci rádi na jiné dotírají (Řím. 2, 1.), komáry cedí a velbloudy požírají. Mat. 23, 24. 58) t. s dobrým svědomím. Nebo kdož jiné chtí trestati, mají, pokudž nejvíce možné, sami bez úhony býti, nechť-li, jako i oni Židé, hanby dojíti. Jan 8, 7. 59) nesoucí. 60) Ř. shnilé. 61) t. ne ten jest člověk a učitel dobrý, kterýž umí na jiné vyjížděti a je strafovat, ale kterýž dobrý smysl Písem svatých má a na sobě dobrý příklad dává. 62) Ř. shnilý, zpráchnivělý. 63) t. jakož strom po ovoci, tak také člověk a zvláště učitel dobrý po učení dobrém a životu šlechetném poznán bývá. 64) velím. 65) plní. 66) v čas poku-

SETNÍK. I. O víře setníkův: Jedno: Čím ji pronesl? 1. Milováním bližního, o němž se pravi, kde a jak těžce nemocen byl? 2. Utkáním se k Kristu, a tu sudme: Skrze koho se k němu utekl, a co ti poslové ku Pánu mluvili? 3. Napomáháním k službám Božím. 4. Pokorou, při čemž vizme: Kdy, skrze koho a jakými slovy ji pronesl? 5. Důstojným o moci Kristově smýšlením. Druhé: Co k té jeho víře Pán řekl: 1. Podivil se a schválil ji. 2. Nemocného uzdravil. — II. O skutku předivném vzkříšení od Krista Pána člověka mrtvého, při čemž považme dvojích věcí hlavních: *Jedněch*: Kterých k konání

49. Ale kdož ⁶⁷slyší a nečiní, podoben jest člověku, ⁶⁸kterýž staví dům svůj na zemi bez gruntu; na kterýžto obořila se řeka, a on hned padl; i byl ⁶⁹pád domu toho veliký.

KAPITOLA VII.

O veliké víře setníkův; 14. vzkříšení syna ženy ovdovělé; 18. o poselství Janovu ku Pánu, 24. a svědectví Páně o Janovi; 30. o pohrnutí farizeů a zákonníků radou Boží, 37. a o ženě hříšnici.

Akdyž* ¹vykonal všecka slova svá ²při přítomnosti lidu, všel do Kafarnaum. Mat. 8, 5.

2. Setníka pak nějakého služebník, nemocen jsa, ³k smrti se přibližoval, ⁴kteréhož on sobě mnoho vážil.

3. I uslyšav o Ježíšovi, poslal k němu starší židovské, prose ho, aby přišel a ⁵uzdravil služebníka jeho.

4. A oni přisedše k Ježíšovi, prosili ho snažně, řkouce: Hoden jest, aby mu to učinil;

5. Nebo miluje národ náš a školu⁶ on nám vystavěl.

6. Tedy Ježíš šel s nimi; a když již nedaleko byl od domu⁷, poslal k němu ten setník přátely, řka jemu: Pane, nepřidávej sobě práce; (nejsem zajisté hodn, aby všel pod střechu mou;

7. A protož sem i sebe samého za nehodného položil, abych přišel k tobě); ale rci⁸ slovem, a budeš uzdraven služebník můj.

8. Nebo i já jsem člověk pod mocí postavený⁹, maje pod sebou ¹⁰žoldnéře; a dím tomuto: Jdi! a jde; a jinému: Přid! a přijde; a služebníku svému: Učiň toto! a učiní.

9. Tedy uslyšav to Ježíš, podivil se jemu; a obrátiv se, řekl zástupu, ¹¹kterýž za ním šel: Pravím vám, že ani v Izraeli ¹²nenalezl sem tak veliké víry.

10. Vrátivše se pak domů ti, kteříž posláni byli, našli služebníka, kterýž nemocen byl, zdravého.

^{16. Nedele} 11. I stalo se ¹³potom, šel Ježíš do města, ¹⁴kterých slove Naim; a šli s ním učedníci jeho mnozí a zástup veliký.

^{po 99. Trojici.} 12. A ¹⁵když se přiblížil k bráně města, aj, mrtvý byl nesen

šení pravá pobožnost od tvárnosti rozeznána bývá. Níž 8, 13; viz Mat. 17, 24. 67) by slyšel. 68) stavějícímu. 69) zboření, viz Mat. 7, 27.

1) dokonat, domluvil. 2) Ř. v uši. 3) dokonával. 4) Ř. kterýž u něho byl drahý. 5)

uzdraviti. 6) t. místo, v němž by Zákon i proroci vysvětlování byli. 7) setníková. 8) t. rozkaž, ať ozdraví služebník můj; viz Mat. 8, 8. 9) viz Mat. 8, 9. 10) dráby, vojáky. 11) jdoucímu za sebou. 12) viz Mat. 8, 10.

VZKRÍŠENÍ MLÁDENCE. toho skutku přináležejí, a ty jsou dvoje: *Předně*: Příčiny k tomu skutku dané: 1. Smrtí toho mládence, při němž vizme: Co jest smrt? Kolikera jest? Odkud původ svůj má, a jak se k ní strojiti náleží? 2. Nesením ku pohřbu toho mládence, a tu suďme: Kde a jak těla mrtvá pochovávána býti mají? 3. Přítomností dvojího zástupu, jednoho za Kristem a druhého za mrtvým jdoucím, ježž Pán u víře utvrditi chtěl. 4. Kristovým srdcem lítostivým. 5. Pláčem žalostným té siré matky. *Potom*: Způsobu Kristova, ježž při tom skutku zachoval, totiž že: 1. Matce plakati nedal, při čemž suďme: Sluš-li a pokud sluší plakati mrtvých? 2. Zvláštní ceremonie přistoupením k marám užil, čímž, že se smrti nebojí a skutek divný učiniti chce, ukázal. 3. K mrtvému promluvil, a on hned ožil i mluvil. *Druhých*, kteréž se po vykonání toho skutku daly: 1. Od Krista, totiž že toho mládence ne k své službě obrátil, ale ku potěšení matce jej dal. 2. Od přítomného zástupu, kterýž: 1. Bázně svatě z toho skutku nabyl. 2. Boha velebil. 3. Skutek ten ku posloužení i jiným k víře rozhlásoval. — III. O poslech Jana Křtitele: *Jedno*: Co předešlo jejich příchodu k Kristu? 1. Zvěstování Janovi o vzkříšení mládence. 2. Svolání jich od Jana a naučení jim dání, nač se tázati mají Krista. *Druhé*: Co se dalo, když k Kristu přišli? 1. Poselství sobě poručené věrně zpravili. 2. Dívové se od Krista dali. 3. Kristus těm poslům více skutkem nežli slovem odpověděl. 4. Od pohoršení jich vystřáhl. *Třetí*: Co se zběhlo po jejich odchodu: 1. Pán vydával svědectví: I o Janovi Křtiteli, kdo není?

ven, syn ¹⁶jediný matky své, a ta vdova byla; a zástup města mnohý s ní.

13. Kteroužto uzřev Pán, milosrdenstvím hnut jest k ní a řekl jí: Neplač!ž!

14. A přistoupiv, dotekl se már; (ti pak, kteříž nesli, zastavili se), i řekl: Mládenče, toběť pravím, vstaň!

15. I posadil se ten mrtvý a počal mluvit; i dal jej mateři jeho.

16. Tedy podjala všecky bázeň; i velebili Boha, řkouce: Prorok veliký povstal mezi námi, a Bůh ¹⁷navštívil lid svůj.

17. I vyšla řeč ta o něm po všem Judstvu i po vsi ¹⁸okolní krajině;

18. *I zvěstovali ¹⁹Janovi učedníci jeho o všech těchto věcech. A zavolav kterýchs dvou z učedníků svých Jan, Mat. 11, 2.

19. Poslal k Ježíšovi, řka: Ty-li jsi ²⁰ten, ²¹kterýž přijíti má, čili jiného ²²čekati máme?

20. Přišedše pak k němu muži ti, řekli: Jan Křtitel poslal nás k tobě, řka: Ty-li jsi ten, kterýž přijíti má, čili jiného čekati máme?

21. A v touž ²³hodinu mnohé uzdravil od neduhů, od ²⁴nemocí a duchů zlých, a slepým mnohým zrak ²⁵dal.

22. Odpověděv pak Ježíš, řekl jim: Jdouce, povězte Janovi, co ste viděli ²⁶a slyšeli, *že slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní očistění přijímají, hluší slyší, mrtví z mrtvých vstávají, † chudým se zvěstuje evangelium. **Izai. 29, 18. Item 35, 8. Mat. 15, 30. † Izai. 61, 1. Mat. 11, 5.*

23. A blahoslavený jest, kdož by se na mně nezhoršil ²⁷.

24. A ²⁸když odešli poslové Janovi, počal praviti zástupům o Janovi: Co ste ²⁹vyšli na poušť spatřovati? třtinu-li ³⁰, kteráž se větrem klátí?

13) na zítří. 14) řečeného. 15) jakž. 16) je-
dnorozený. 17) vzešel na lid. 18) vškol. 19)
viz Mat. 11, 4. 20) viz Mat. 11, 2. 21) kterýžs
měl přijíti. 22) čekáme. 23) chvíli. 24) trá-
pení, pokut. Ř. bičů. Neboť nemoci jsou me-

tly a bičové Boží, jimiž on jakož vyvolené
své švihati, tak i zatracence pokutovati ráčí.
Viz Mar. 3, 10. 25) z milosti daroval. 26)
viz Mat. 11, 4. 27) viz Mat. 11, 6. 28) po
odjítí poslů Janových. 29) vycházeli, t. když

SVĚDECTVÍ KRISTOVO
O JANOVĚ.

a kdo jest? I o samém sobě, neb raději o apoštolech svých svatých i jiných služebnících nového Zákona věrných a upřímných. 2. Mnozí Boha chválili, že sobě to dané od něho měli, aby se k učení Janovu přivlnili a pokřtěni byli, čímž farizeové pohrdli. 3. Pán svou milost v ohledování všelijakých cest, jak by lidu Židovskému k spasení pomozeno bylo, i jejich nevděčnost ukázal. 4. Užitek díla svého při svých vyvolených před oči stavěl. — IV. O obrácení se

25. Aneb nač ste hleděti vyšli? na člověka-li měkým rouchem oděného? Aj, kteříž v rouše slavném a v rozkoši jsou, ³¹ v domích královských jsou.

26. Aneb co ste vyšli viděti? proroka-li? ³² Jistě, pravím vám, i více nežli proroka.

27. Tentof jest, o kterémž jest psáno: *Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, jenž připraví cestu tvou před sebou.

Mal. 3, 1. Mar. 1, 2.

28. Nebo pravím vám: Většího proroka mezi ³³ syny ženskými nad Jana Křtitele není žádného; ale kdož jest menší v království Božím, větší jest nežli on ³⁴.

29. Tedy všecken lid, slyše to, i ³⁵ publikáni, ³⁶ velebili Boha, byvše pokřtěni křtem Janovým.

30. Ale farizeové a zákonníci pohrdli radou Boží ³⁷ sami proti sobě ³⁸, nebyvše pokřtěni od něho.

31. I řekl Pán: *Komu tedy přirovnám lidi ³⁹ pokolení tohoto ⁴⁰, a čemu podobní jsou?

Mat. 11, 16.

32. Podobní jsou dětem, jenž na rynku sedí a jedni na druhé volají, říkajíce: Pískali sme vám, a neskákali ste; žalostně sme naříkali vám, a neplakali ste.

33. *Nebo přišel Jan Křtitel, ani chleba ⁴¹ nejeda, ani nepije vína; a pravíte: Dábelství má.

Mat. 3, 4. Mar. 1, 6.

34. Přišel Syn člověka, jeda a pije, a pravíte: Aj, člověk žrác a piján vína, přítel publikánů a hříšníků.

35. Ale ospravedlněna jest moudrost ode všech synů svých ⁴².

36. Prosil ho pak jeden z farizeů, aby jedl s ním; pročez všed do domu toho farizea, posadil se za stůl.

Ἰσάδου
Μαριε

Μαγδα-
λέου.

ste vyšli, abyšte Jana Křtitele viděli. 30) viz Mat. 11, 7. 31) na palácích. 32) jistě, zajisté, t. více jest Jan Křtitel nežli prorok. 33) těmi, kteříž se z žen rodí. 34) viz Mat. 11, 11. 35) celni. 36) Ř. ospravedlňovali, t. za svatého, spravedlivého, pravdomluvného a dobrotivého vyznávali, i jej chválili a oslavovali. 37) vůli, t. v evangelium od Jana Křtitele předloženu. Ta pak rada a vůle Boží byla taková, aby se od levitského kněžstva k Kristu obrátili a pokání činíce, na důvod odpuštění hříchů křest přijali. 38) t. s svou škodou. 39) věku tohoto, národu tohoto, rodiny. 40) viz Mat. 11, 16. 41) t. netoliko

tělu a libostem jeho nepovoloval, alebrž ani pokrmu lidem od Boha všechném všudy vůbec propůjčeného neužíval, ale na kobyolkách a medu, jakž se mohl najíti na poušti, přestával. Mat. 3, 4. Vy pak netoliko ste k oblíbení jeho sobě příčiny nevzali, ale ještě ste ho k ďáblu přičítali. Viz Mat. 11, 18. 42) dítek, t. každý rozumný musí říci, že jest Bůh tento národ všelijak, aby k spasení mohli přijíti, byl opatřil; ale všim tím větší díl jich pohrdlo: sami synové moudrosti, to jest synové Boží a moudrostí Ducha jeho obdaření, o něm smyslili a hlásali, že jest spravedlivý, pravdomluvný a dobrotivý, výš

S. LUKÁŠE.

VII.

HŘÍŠNICE nějaké hříšnice ku Pánu Kristu: 1. Kde a při jaké příčině to učinila? 2. Čím svůj kající život pronesla? Pokorou. Zámurkem nad hříchy. Vytíráním noh **KAJÍCÍ**. Kristových vlasy svými. Líbáním Krista. Mastmi ho mazáním. 3. Jak v tom kajícím životu přijata byla? *Předně:* Od farizea. Ten pak zle sobě tu i Krista vyložil. *Potom:* Od Krista, a ten: 1. Znaje myšlení Šimonovo, ji zastával předložením mu podobnosti, v němž ukázal: Že Bůh jest dárce a jako věřitel všech dobrých věcí. Že lidé proti němu jedni více, druzí méně hřeší. Že hříchů odpuštění na milosti Boží záleží. Že láska k Bohu jest ovocem ospravedlnění, čehož i Šimon potvrdil. Podobně v. 47. 2. Obrátiv to podobnosti na Šimona, ovoce její pravé vděčnosti před oči stavěl, i ji schvaloval, že totiž: Šimon prosté vody jemu nepodal, ona pak slzami nohy jemu umývala. Šimon tváří jeho nepolíbil, ona pak nohy jeho líbala. Šimon olejem hlavy jeho nepomazal, ona pak vonnou mastí nohy jeho mazala. 3. Hříchy jí odpustil, v čemž však na zlou stranu jest vyložen. 4. Víře její spasení připsal.

37. A aj, žena jedna v městě, kteráž byla hříšnice⁴³, zvěděvši, že by seděl za stolem v domě farizea, přinesla nádobu alabastrovou masti;

38. A stojeci z zadu u noh jeho, s pláčem počala slzami smáčetí nohy jeho a vlasy hlavy své vytírala a líbala nohy jeho a mastí mazala.

39. *Uzřev pak to farizeus, kterýž ho byl pozval, ⁴⁴řekl sám v sobě tak: Byť tento byl prorok, věděl by, která a jaká jest to žena, kteráž se ho dotýká; nebo hříšnice jest. *Niž 15, 2.*

40. I odpověděv ⁴⁵Ježíš, dí jemu: Šimone, mám něco pověditi; a on řekl: Mistře, pověz.

41. I řekl Ježíš: Dva dlužníky měl jeden věřitel; jeden dlužen byl pět set peněz a druhý padesát.

42. A když neměli, odkud by zaplatili, odpustil oběma; pověziž tedy, který z nich více jej bude milovati?

43. I odpověděv Šimon, řekl: Mám za to, že ten, kterémuž více odpustil. A on řekl jemu: Právě si rozsoudil.

44. A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: Vidiš tuto ženu? všel sem do domu tvého, vody nohám mým nedal si; ale tato slzami smáčela nohy mé a vlasy hlavy své vytřela.

45. ⁴⁶Nepolíbil si mne; ale tato, ⁴⁷jakž sem všel, nepřestala líbatí noh mých.

46. Olejem hlavy mé nepomazal si; ale tato mastí mazala nohy mé.

47. Protož pravím tobě: Odpuštění sou jí hříchové mnozí, ⁴⁸neboť milovala mnoho; komuť se pak málo odpouští, málo miluje.

48. I řekl jí: Odpuštění sou tobě hříchové.

verš 29. Mat. 11, 19. **43)** *t. známá a vědomá vůbec, žena nepoctivá, to jest nevěstka; ne ona sestra Lazarova, o níž Jan 12; ani ta, o kteréž níže v 8. kap. píše sv. Luk. 44)* *Ř. řekl sám v sobě, řka. 45)* *t. na jeho myšlení. Nebo Kristus, jsa zpytatel srdcí, dobře věděl o něm, co myslí. 46)* *nedal si mi políbiti. 47)* *J. jakž sem vešla. 48)* *protož;*

jako by řekl: Ta láska její ke mně prokázaná jest jistotou toho, že jsou jí hříchové odpuštění, tak jako dobré ovoce mocným důvodem jest dobrého stromu. Podobně se o Abrahamovi a Raab píše, že jsou z skutků ospravedlnění (Jak. 2, 22.), t. že svým dobrých skutků činěním pronesli své od Boha darmo z milosti ospravedlnění. K témuž Da-
15*

POSLUCHAČI BOŽÍHO SLOVA. I. Zmínku činí evangelista o lidech některých za Kristem chodících: 1. Kdy chodili? 2. Kterí? Apoštolé. Ženy. 1: Které byly? 2: Co jim dobrého od Krista učiněno? 3: Čím vděčnost svou prokazovaly? — II. Kázání Páně pod podobenstvím rozsevače učiněné, při němž považme té dvoji částky hlavní: *Jedno*: Samého toho podobenstvím mluvení, a tu evangelista předkládá: 1. Příčinu k mluvení toho podobenství, to jest shromážděním se velikého množství lidu k Kristu Pánu, danou. 2. Slova, jimiž příkladné mluvení to předloženo, v němž se zmínka činí: O rozsevači. Seménku. Zemi dvoji: 1: Zlé, ve troji částce zavřené. 2: Dobré, kteráž: 1. Seménko dobré do sebe přijímá. 2. Užitek hojný přináší. *Druhé*: Výkladu na to podobenství ode Pána učiněného, při čemž suďte: 1. Otázku učedníků, kterouž dali příčinu Kristu Pánu k tomu výkladu. 2. Odpověď Páně na tu otázku danou, v níž předkládá ráčí: *Předně*: Příčiny svého podobenstvím mluvení: 1. S strany Božích vyvolených, aby snáze pod příklady tělesnými tajemstvím Božím rozuměli. 2. S strany zatracenců, aby tak sobě pravdu osvěd-

49. Tedy počali, ⁴⁹ kterých tu spolu seděli za stolem, říci ⁵⁰ sami mezi sebou: Kdo jest tento, kterýž i hříchy odpouští⁵¹?

50. I řekl ženě: Víra tvá tebe ⁵² k spasení přivedla; jdiž u pokoji.

KAPITOLA VIII.

O ženách svatých, Pánu z statků svých přísluhujících; 4. o semeni slova Božího, 19. a kdož jsou ho poslušni, ti že jsou přátelé Kristovi; 22. o ukročení moře; 27. o uzdravení ďábelníka 32. a ztopení vepřů; 43. uzdravení ženy nemocné 49. a vzkříšení dcery knížete školního.

I

stalo se potom, že on chodil po městech a po městečkách, ¹ káže a zvěstuje království Boží, a dvanácte s ním;

2. I ženy některé, kteréž byl uzdravil od duchů zlých a od nemocí: Maria, jenž slove Magdaléna, *z nížto bylo sedm ďáblů vyšlo,

Mar. 16, 9.

3. A Johanna, manželka Chuzova, úředníka Heródesova, a Zuzanna a jiné mnohé, kteréž posluhovaly jemu z statků svých².

*Nežele
v Decitník.*

4. *Když se pak scházal zástup mnohý, a z okolních měst hrnuli se k němu, mluvil jim v podobenství:

Mat. 13, 3. Mar. 4, 1.

5. Vyšel rozsevač, aby rozsíval símě své³; a když on rozsíval, jedno padlo podlé cesty i pošlapáno jest, a ptáci nebeští zzobali je.

6. A jiné padlo na skálu a vzešlé uvadlo, proto že nemělo vláhy;

7. Jiné pak padlo mezi trní, a spolu vzrostlé trní udusilo je;

8. A jiné padlo v zemi dobrou, a když vzešlo, učinilo užitek stý. To pověděv, volal: Kdo má uši k slyšení, slyš!

9. *I otázali se ho učedníci jeho, řkouce: Jaké jest to podobenství⁴?

Mat. 13, 10. Mar. 4, 10.

10. A on řekl: Vám dáno jest znáti tajemství království Božího; ale jiným v podobenství mluvím, *aby hledíce, neviděli a slyšíce, nerozuměli.

Izai. 6, 9. Ezech. 12, 2. Jan 12, 40. Skut. 28, 26. Řim. 11, 8.

niel sloužil Nabuchodonozorovi (Dan. 4, 24.), a Kristus Pán farizeům. Níž 11, 40. 49) spolu sedící. 50) sami v sobě. 51) t. jaký jest toto vřetýčka a ruhač, že sobě to připisovati smí, což samému Bohu náleží. Podob. výš 5, 21. 52) spasila.

1) kázání čině. 2) t. aby tak vděčnosti k němu za dobrodění sobě učiněná dokázaly a k slyšení Božího slova příčinu měly. Nebo sic jinak mohly Pána potřebami na cestu opatřiti, ale kdyby jemu nebyly přítomné, byly by se slova jeho svatého zbavily. 3) viz Mat. 13, 3.

VIII.

S. LUKÁŠE.

POSLUCHAČI BOŽÍHO SLOVA. čenou měli, tajemstvím pak jejím nerozuměli a jako děti v skořepině jádra sobě rozloupiti neuměli. *Potom:* Smysl vlastní toho podobenství, totiž že míní: Rozsevačem sebe i jiné služebníky věrné. Seménkem Boží slovo. Zemí dvoji lidská srdce dvoje: 1. Zlá, kteráž k troji zemi Pán přirovnal a příčiny toho, co kterému srdci k přijímání i ostříhání Božího slova překáží, pěkně ukázal. 2. Dobrá, kteráž: 1. Slovo Boží bedlivě slyší a je přijímají. 2. Užitek víry i ctného života přinášejí a k tomu se ponoukají: 1. Cílem, pro něžž se Boží slovo světla káže a jako svíce rozsvěcuje. 2. Zaslíbením, že hojněji světlo evangelium rozsvíceno bude a osvědčením toho, že všeliké pokrytství na jevo vyjde. 3. Odplatou jdoucí z ostříhání Božího slova, i škodou z neostříhání. — III. Vypravuje o přátelích Kristových: 1. Kdo byli? 2. Co v čas kázání Kristova a proč učinili? 3. Jakou sobě od něho odpověď danou měli.

11. * Jestliž pak podobenství toto: Símě jest slovo Boží.

Mat. 13, 8. Mar. 4, 13.

12. A ⁵ kteráž padlo podlé cesty, jsou ti, kteříž slyší, a potom přichází ďábel a vynímá slovo z srdce jejich, aby nevěřice, spasení nebyli⁶.

13. Ale kteříž na skálu, ti, když slyší, s radostí přijímají slovo, ale ti kořenů nemají; ti na čas věří a v čas pokušení odstupují.

14. Kteráž pak mezi trní padlo, tiť jsou, kteříž slyší; ale po pečování a zboží a rozkošech života jdouce, bývají udušeni a ⁷ nepřinášejí užítku.

15. Ale kteráž padlo v zemi dobrou, ti jsou, kteřížto, slyšíc slovo, v srdci ⁸ ctném a dobrém zachovávají a užitek ⁹ přinášejí v trpělivosti.

16. * Nižádný pak, rozsvítě svíci¹⁰, nepřikrývá jí nádobou, ani staví pod postel, ale na svícen staví, aby ti, kteříž vcházejí, světlo viděli.

Mat. 5, 15. Mar. 4, 21. Niž 11, 33.

17. * Nebo nic není tajného, což by nemělo býti zjeveno; ani co ukrytého, což by nemělo poznáno býti a na světlo vyjíti.

Niž 12, 2. Job 12, 22. Moudr. 1, 6. Mat. 10, 26. Mar. 4, 22.

18. Protož vizte, jak slyšíte¹¹! * Nebo ¹² kdož má, tomu bude dáno¹³; a kdo nemá, i to, což domnívá se míti, bude odjato od něho.

Niž 19, 26. Mat. 13, 12. Item 25, 19. Mar. 4, 25.

19. * Tedy přišli k němu matka a bratří jeho; ale nemohli ho dojíti pro zástup.

Mat. 12, 47. Mar. 3, 32.

20. I pověděli mu, řkouce: Matka tvá a bratří tvoji stojí vně, chtějí ¹⁴ tebe viděti.

21. A on odpověděv, řekl jim: * Matka má a bratří moji jsou ti, kteříž slovo Boží slyší a ¹⁵ plní je.

Mat. 12, 50. Jan 15, 14.

4) *t. jaké v sobě tajemství obsahuje a zavírá.*
5) *Ř. ti pak podlé cesty.* 6) nebo kdyby uvěřili, byli by spaseni; protož aby nedošli pravé víry a tak spasení, i vyráží ďábel slovo z jejich srdcí. Činí pak to mezi jinými věcmi: 1. V pochybnost uvozováním řeči Božích, čehož příklad při rodičích našich v ráji (Gen. 3, 4.) a těch, kteříž o dni soudném pochybují. (2 Pet. 3, 4.) 2. Zlehčováním služebníků věrných a služeb svatých od nich v sprostnosti konaných (1 Kor. 1, 18.), jako učinil to Nazaretským, kteříž Kristem pro jeho nízkost pohrdli. (výš 4, 22.) 3. Odrhá-

ním toho, že se ne mnoho moených a slavných k Kristu vine, čehož očitý příklad Jan 7, 48. 4. Naskýtáním toho, že se pobožným ne mnoho kdy na světě dobře daří, bezbožným pak šťastně se vede (Žalm 73, 11. atd. Malach. 3, 1.); viz toho širší vysvětlení Mat. 13, 9. 7) *nepřinášejí užítku dospělého neb dozralého.* 8) *šlechetném a upřímém.* 9) *t. s velikou prací a podnikáním pokušení i s nemalým bojem, kterýž vedou proti ďáblu a tělu svému zkaženému.* 10) *viz Mar. 4, 21.* 11) *abyšte t. užitečně slyšeli.* 12) *kdož by měl.* 13) *viz Mar. 4, 24. 14) s tebou se shledatí.*

ĎÁBELNÍK. IV. Předkládá čtyři zázračné skutky Kristovy: *Jedno:* Vysvobození učedníků z nebezpečství, a tu souditi: 1. Samo nebezpečství: Kdy na ně přišlo? Jak veliké bylo? 2. Sám zázrak: 1. Jaká jest k němu příčina dána? 2: Jakým se způsobem stal? 3: Co dobrého jest v přítomných jemu tím zázrakem vzděláno? *Druhé:* Uzdravení člověka ďáblem posedlého, a tu se pokládá: 1. Místo, kde se to dalo? 2. Čas, v němž se to zběhlo? 3. Osoba, při níž se to stalo? Jak dlouho a jak velikou bídu měla? Co ďáblové skrze ni k Kristu mluvili? 4. Způsob, kterýž jest při tom uzdravení zachován: Kristus se na ďábly, jak jich mnoho v tom člověku bylo, doptával. Ďáblové za dvojí věc Pána prosili: *Jedno:* Aby jim jíti do propasti nerozkazoval. *Druhé:* Aby jim do vepřů

22. *Stalo se pak v jeden den, že on vstoupil na loď i učedníci jeho; i řekl jim: Přeplovme se přes jezero; ¹⁶i odstrčili loď od břehu. *Mat. 8, 23. Mar. 4, 36.*

23. A když se plavili, usnul; tedy přišel ¹⁷vítr bouřlivý na jezero, a vlny loď ¹⁸naplňovaly, tak že v nebezpečství byli.

24. I přistoupivše, zbudili ho, řkouce: Mistře, mistře, hyneme! A on procítiv, přimluvil větru a zdutí vod; i zpokojily se, stalo se utišení.

25. I řekl jim: Kde je víra vaše? Kterížto bojíce se, podivili se, vespolek řkouce: *I kdo jest tento, že i větrům ¹⁹přikazuje i vodám, a poslouchají ho? *Job 26, 12. Žal. 107, 23.*

26. *I přeplovili se do krajiny Gadarenské, kteráž jest proti Galilei. *Mat. 8, 28. Mar. 5, 2.*

27. A když z loď vystoupil na zemi, potkal jej muž nějaký z města, kterýž měl ďábelství ²⁰od mnoha časů a rouchem se neodíval²¹, ani v domě nebýval, ale v hrobích²².

28. Ten uzřev Ježíše a zkřikna, ²³padl před ním a hlasem velikým řekl: ²⁴Co je tobě do mne, Ježíši, Synu Boha nejvyššího? prosím tebe, netrap mne²⁵.

29. Nebo přikazoval tomu duchu nečistému, aby vyšel z toho člověka; ²⁶po mnohé zajisté časy jím lomcoval, tak že on, byv ukován řetězy a poutami, býval ostříhán²⁷; ale on, ²⁸polámaje okovy, býval od ďábelství puzen na poušť.

30. I otázal se ho Ježíš, řka: Jakt říkají? A on řekl: ²⁹Množství; neb bylo mnoho ďáblů vešlo do něho.

31. Tedy prosili ho, aby jim nepřikazoval, odtud odjíti do propasti³⁰.

32. Bylo pak tu veliké stádo vepřů, ³¹kteříž se pásli na hoře; i prosili ho ďáblové, aby jim dopustil do nich vjíti; i dopustil jim³².

15) Ř. činí. 16) poobjeli. 17) vichřice, vícher bouřlivý. Mat. 9, 24. 18) Ř. naplňování byli. 19) rozkazuje. 20) dávno. 21) t. jsa vztekly a pošetily, nebo ďábel sám, jsa mrzutý, také jeho tělo mrzkostí obnažené míti chtěl. 22) t. ďábel, duch jsa nečistý a původ smrti, (Moudr. 2, 24.) v nečistotách a v smrti se kochá, viz Mat. 8, 28. 23) viz Mar. 5, 6. 24) Co já tobě překážím? 25) t. mocným a zůři-

vým mne z toho člověka vyháněním. 26) od drahně časů. 27) hlídávali ho. 28) potřiskaje a odvrha okovy. 29) houf, tma, t. veliký zástup a téměř nečíslný počet duchů nečistých. To pak připomíná se pro ukázání bídy toho člověka a moci Kristovy, že totiž i tak veliké množství ďáblů vyvrci mohli. 30) t. do toho místa, kteréž jinde evanjelista peklem nazývá (níž 16, 23.), v němž ďáblové řetězy mrádkoty

GADARENŠTÍ. vjíti dopustil. 5. Jak toho skutku kteří užili? 1: Pastýři. 2: Gadarenští obyvatelé. 3: Ten člověk ďábla zproštěný: 1. U Krista býti chtěl. 2. Jeho rozkazu uposlechl a dobrodini sobě učiněné vděčně ohlašoval. *Třetí:* Vzkříšení dcery Jairovy, a tu souditi: *Nejprvé:* Osobu Jairovu: Kdo byl? Čeho, jak a proč ode Pána žádal? Jaká a od koho jemu příčina ku pochybování poskytnuta byla? v. 49. *Potom:* Věci v domě jeho při tom vzkříšení zběhlé: 1. Pán svědky toho vzkříšení s sebou pojal, v. 51. 2. Plakati té děvččky nedal i příčinu toho ukázal, v. 52. 3. Ven posměvače vyhnal; 4. Děvečece vstáti rozkázal, v. 54. 5. Skutku toho hlásati nedopustil, v. 56. *Čtvrté:* Uzdravení nemocné ženy, při čemž vypravuje se: 1. O její nemoci: Jaká byla? Jak dlouho trvala? Jak veliký náklad na uzdravení jí učinila? Kterak k uzdravení přišla? 2. Skutku toho Božského při ní zjevení, jakým se pořádkem to dalo? 1: Pán se doptával, kdo se ho dotekl. 2: Petr ne k věci na otázku Páně odpověděl.

33. I vyšedše ďáblové z toho člověka, vešli do vepřů; i hnalo se to stádo ³³prudce s vrchu do jezera a ztonulo.

34. A viděvše pastýři, co se stalo, utekli, a šedše, ³⁴vypravovali ³⁵to v městě i po ³⁶vsech.

35. I vyšli lidé, aby viděli, co se stalo; i přišli k Ježíšovi a našli člověka toho, z kteréhož ďáblové vyšli, oděného a majícího rozum, an sedí u noh Ježíšových; i báli se.

36. A vypravovali jim také ti, kteříž byli viděli, kterak jest ten vyproštěn, jenž ďábelství měl.

37. *I prosilo ho všecko množství té okolní krajiny Gadarenských, aby odšel od nich; nebo bázní velikou naplněni byli. A on vstoupiv na loď, navrátil se³⁷. *Skut. 16, 39.*

38. *Prosil ho pak muž ten, z kteréhož ďáblové vyšli, aby s ním byl; ale Ježíš propustil ho, řka: *Mar. 5, 18.*

39. Navrať se do domu svého a vypravuj, kterak veliké věci učinil tobě Bůh. I odšel, po všem městě vypravuje, jak veliké věci učinil jemu Ježíš.

40. Stalo se pak, když se navrátil Ježíš, že přijal jej zástup; nebo všickni očekávali ho.

41. *A aj, přišel muž, kterémuž jméno bylo Jairus, a ten byl kníže školy židovské; i padna k nohám Ježíšovým, prosil ho, aby všel do domu jeho. *Mat. 9, 18. Mar. 5, 22.*

42. Nebo měl dceru jedinou, kteréž bylo okolo dvanácti let, a ta umírala. A když šel, tiskli jej zástupové.

43. *Tedy žena jedna, jenž ³⁸nemoc svou trpěla od let dvanácti, kterážto byla na lékaře vynaložila ³⁹všecken statek a od žádného nemohla uzdravena býti, *Mat. 9, 20. Mar. 5, 25.*

44. Přistoupivši po zadu, dotkla se podolka roucha jeho⁴⁰; a hned přestala nemoc její.

45. I řekl Ježíš: Kdo jest, jenž se mne dotekl? A když všickni ⁴¹zapírali, řekl Petr a kteříž s ním byli: Místře! zástupové tebe tisknou a tlačí, a ty pravíš: Kdo se mne dotekl?

sou svázání. 2 Pet. 2, 4. 31) pasoucích se. 32) viz Mar. 5, 13. 33) úprkem se valilo. 34) rozhlásili. 35) ten skutek. 36) po po-

lích. 37) t. plavil se zase odtud. 38) tok krve; Ř. byla v krvotoku, tak níž. 39) všecku živnost. 40) viz Mar. 5, 28. 41) odpírali.

ROZESLÁNÍ APOŠTOLŮ. 3: Žena ta sprostně k své někdejší bídě se přiznala a milost sobě učiněnou vyznala. 4: Kristus ji potěšil a skrze jaký prostředek k zdraví přišla, světle ukázal.

I. *Vypisuje evangelista o vyslání apoštolů:* 1. Kdo je poslal? 2. Kolik? 3. S jakou mocí? 4. K čemu? K kázání. Divů činění. 5. Čeho jim poručil se varovati? S všemi časnými se spojování, jichž pět tu vyčítá. A co činiti? Na Božím opatrování přestávati.

46. I řekl Ježíš: Dotekl se mne někdo: nebo ⁴²poznal sem já, že moc ode mne vyšla.

47. A viduci ta žena, že by ⁴³tajno nebylo, třesuci se, přistoupila a padla před ním, a pro kterou příčinu dotkla se ho, pověděla jemu přede vším lidem; a kterak jest hned uzdravena.

48. A on řekl jí: ⁴⁴Dobré myslí buď, dcero, víra tvá tebe uzdravila; jdiž ⁴⁵u pokoji.

49. *A když on ještě mluvil, přišel jeden od knížete školy, řka jemu: Již umřela dcera tvá, nezaměstknávej mistra.

50. Ale Ježíš uslyšav to, odpověděl jemu ⁴⁶: Nebojž se; věř toliko ⁴⁷, a zdrávat bude. *Mat. 9, 18. Mar. 5, 22.*

51. A všed do domu, nedopustil s sebou vjíti žádnému, než Petrovi a Jakobovi a Janovi, a otci a mateři té děvečky.

52. Plakali jí pak všickni a kvílili; a on řekl: Neplačtež; ne-umřelať, *ale spít ⁴⁸.

Dan. 12, 2. Mat. 25, 5. Jan 11, 11. Skut. 7, 60. Item 13, 36. 1 Tes. 4, 15. 2 Petr 3, 4.

53. I posmívali se jemu, věduce, že umřela.

54. On pak vyhnal ven všecky ⁴⁹ a ujav ruku její, zavolal, řka: Děvečko, vstaň!

55. I navrátil se duch její a vstala hned. I kázal jí dáti jísti ⁵⁰.

56. I divili se náramně rodičové její. A on jim kázal, aby žádnému nepravili ⁵¹ o tom, co se bylo stalo.

KAPITOLA IX.

O vyslání učedníků dvanácti; 12. o nasycení zástupu pěti chleby; 18. o otázce Páně na apoštoly, zač by jmín byl od lidí; 28. o proměnění Páně; 38. o náměsíčnicku; 46. o nesnázi o prvotnost 59. a o následování Krista Pána.

I

*svolav ¹ Ježíš dvanácte učedníků svých, dal jim sílu a moc nad všelikým ďábelstvím ² a aby ³neduhy uzdravovali.

Mat. 10, 1.

2. I poslal je, aby ⁴kázali království Boží a uzdravovali nemocné ⁵.

3. A řekl jim: *Nic neberte na tu cestu, ani ⁶hůlky, ani ⁷mošny, ani chleba, ani peněz ⁸, ani po dvou sukních mívejte.

Niž 10, 4. Item 22, 35. Mat. 10, 9. Mar. 3, 14.

42) učtil sem, viz Mar. 5, 30. 43) se nezatajila. 44) doufej, viz Mat. 9, 22. 45) s pokojem. 46) t. otci té děvečky. 47) t. že to učiniti mohu. 48) viz Mat. 9, 24. 49) t. proto, že se mu posmívali a na skutky jeho patřiti hodni nebyli. 50) viz Mar. 5, 43. 51) t. proto: 1. Ze své chvály Pán nehledal a

na schloubu nic nečinil. 2. Aby ti rodičové v nebezpečnosti neupadli, poněvadž farižeové Kristovi nepřátelé byli.

1) viz Mat. 10, 1. 2) t. aby i mohli i náleželo jim na místě Kristově vymítati ďábly atd. viz Mat. 10, 1. 3) nemocné. 4) zvěstovali. 5) viz Mat. 10, 7. 6) hůlky. 7) toboly. 8)

IX.

S. LUKÁŠE.

NASYCENÍ ZÁSTUPŮ. Nevděčným pomsty Boží osvědčovali. 6. Co tím poselstvím dobrého způsobeno? 1: Evangelium jest rozhlášeno. 2: Heródes v svědomí jest znepokojen, o kterémžto Heródesovi vypravuje: 1. Kdo byl? 2. Odkud příčina jemu k zkormoučení svědomí dána? Kázáním apoštolů. Smysly cizími zle z učení a divů apoštolských vzaty. 3. Co v svědomí zkormoučen jsa, činil? 1: K hříchu se přiznal. 2. Krista viděti žádostiv byl, aby neb jej zamordoval, neb skutky jeho viděl. — II. Vypravuje o zá- zračném nasycení od Krista Pána zástupů: *Jedno*: Co ten skutek předešlo: 1. Navrácení se apoštolů s cesty. 2. Odehod Kristův na místo pusté. 3. Shluknutí se k němu zástupů. 4. Dvoje Kristovo dobrodiní těm zástupům učiněné: *Jedno*: Duchovní, t. cesty jim k království Božímu ukázání. *Druhé*: Tělesné, to jest jich uzdravení. 5. Napomenutí Pána od učedníků, aby rozpustil zástupy s předložením některých příčin. *Druhé*: Co se při tom skutku dalo? 1. Od Krista. 2. Od učedníků. 3. Od zástupů.

4. *A do kteréhož koli domu vešli byště, tu zůstaňte a odtud vyjděte⁹. *Mar. 6, 10.*

5. *A kteříž by vás koli nepřijali,¹⁰ vyjdouce z města toho, také i ten prach z noh svých vyrazte¹¹ na svědectví proti nim. *Niž 10, 10. Skut. 13, 51. Item 18, 6.*

6. I vyšedše, chodili po městečkách vůkol, zvěstující evangelium a uzdravující vsudy.

7. *Uslyšel pak Heródes čtvrták o všech věcech, kteréž se daly od něho, i rozjímal to v mysli své¹² proto, že bylo praveno od některých, že by Jan vstal z mrtvých. *Mat. 14, 1. Mar. 6, 14.*

8. A¹³ od jiných, že by se Eliáš¹⁴ zjevil; od některých pak, že by jeden z proroků starých vstal.

9. I řekl Heródes: Jana sem já stal; kdož pak jest tento, o kterémž já slyším takové věci? I¹⁵ žádostiv byl ho viděti.

10. Vrátivše se pak apoštolé, vypravovali jemu, což koli činili; *a on pojav je, odšel soukromí na místo pusté města řečeného Betsaida. *Mat. 14, 13.*

11. Zvěděvše pak zástupové, šli za ním; i¹⁶ přijal je a mluvil jim o království Božím¹⁷, a ty, kteříž uzdravení potřebovali, uzdravoval.

12. Den pak počal se nachylovati; i přistoupivše dvanácte učedníků, řekli jemu: *Rozpusť zástupy, ať rozejdouce se do městeček okolních a do vesnic, jdou a hledají¹⁸ pokrmů; nebo jsme tuto na místě pustém. *Mat. 14, 17. Mar. 6, 32.*

13. I řekl jim: *Dejte vy jim jísti. A oni řekli: Nemámeť víc než pět chlebů a dvě rybě, leč bychom my snad šli a nakoupili na tento všecken lid pokrmů? *Jan 6, 9.*

14. Nebo bylo mužů okolo pěti tisíců. I řekl učedníkům svým: ¹⁹Rozkažte se jim posaditi v každém řadu po padesáti.

15. I učinili tak; a posadili se všickni.

16. A vzav těch pět chlebů a ty dvě rybě, vzhlédl v nebe a dobrořečil jim²⁰; i lámal a rozdával učedníkům, aby kladli před zástup.

viz Mat. 10, 9. 9) t. hospody neproměňujte, ale kamž nejprve vejde, odtud také vyjděte a hledáním hospod času nemařte. J. až i vyjděte. 10) vycházejíce. 11) viz Mat. 10, 14. 12) viz Mat. 14, 2. 13) od některých. 14)

ukázal. 15) Ř. hledal. 16) přivítal. 17) t. učil je, kterak by do Božího království přijíti mohli. 18) špíže. 19) ssázejte je tam a zředte. 20) t. za ty chleby díky Otci svému vzdal, i za posvěcení jich žádal. Jan 6, 11.

SMYSLOVÉ III. Připravuje Pán učedníky své k tomu, aby se na jeho ani na svém kříži nezhoršili: 1. Doptáváním se na to, jaké jest při nich světlo, a tu souditi: O KRISTU. Kdy a kde i jaké otázky na ně podal? Jakou odpověď na ni dali? *Předně:* O cizím smyslu. *Potom:* O svém. 2. V čas jim toho předpověděním, co a od koho ne náhodou, ale podlé Písem jemu se stane? 3. Užitek z stálosti i škodou z vrtkosti jdoucí, a tu povážiti toho obého, totiž: Užítku, jaký jest, a jakou cestou k němu se jíti má? Škody té: Jaká jest? Čím ji Pán zveličuje? Kdy na neustavičné a nestálé důjde? 3. Slávy své jim zjevením, již dosti máje, dobrovolně se snížil, při čemž povážení jest hodné: 1: Kdy ji zjevil? 2: Před kterými svědky? 3: Kde? 4: Při jaké příčině? 5: V čem ta sláva zjevena? 1. Na jeho těle a rouchu. 2. V ukázaní se jemu zvláštních

17. I jedli a nasyceni sou všickni; a sebráno jest, což jim bylo ostalo drobtů, dvanácte košů.

18. I stalo se, když se on modlil obzvláště, že byli s ním učedníci; *i otázal se jich, řka: Kým mne praví býti zástupové?

Mat. 16, 13. Mar. 8, 27.

19. A oni odpověděvše, řekli: *Janem Křtitelem; ²¹ a jiní Eliášem; jiní pak, že prorok jeden z starých ²² vstal.

Mat. 14, 2.

20. I řekl jim: Vy pak kým mne pravíte? Odpověděv Petr, řekl: *Krista toho Božího²³.

Mat. 26, 63. Jan 6, 69.

21. A on s pohrůzkou jim přikázal, aby toho žádnému nepravili,

22. *Pravě, že Syn člověka musí mnoho trpěti a ²⁴ potupen býti od starších a od biskupů i od zákonníků, a zamordován býti a třetího dne ²⁵ z mrtvých vstáti. *Niž 18, 31. Mat. 16, 21. Item 20, 18. Mar. 8, 21.*

23. *I pravil všechněm: Chce-li kdo přijíti za mnou, zapří sám sebe a beř svůj kříž na každý den a následuj mne.

Niž 14, 27. Mat. 10, 38. Item 16, 24.

24. *Nebo kdož bude chtíti ²⁶ duši svou zachovati, ztratí ji²⁷; a kdož ztratí duši svou pro mne, tenť ji zachová.

Niž 17, 33. Mar. 8, 35. Jan 12, 25.

25. Nebo co jest platno člověku, by všecken svět získal, kdyby sám sebe ²⁸ zatratil, aneb sám sebe zmrhal?

26. *Neb kdož by se za mne styděl a za mé řeči, za tohoť se Syn člověka styděti bude, když přijde v slávě své a Otce svého i svatých andělů.

Niž 12, 8.

27. Ale pravím vám ²⁹ jistě: Jsouť někteří ³⁰ z těch, jenž tuto stojí, kteříž neokusí smrti, až uzří království Boží³¹.

28. *I stalo se po těch řečech, ³² jako po osmi dnech³³, že Ježíš, vzav s sebou Petra a Jakuba a Jana, vstoupil na horu, aby se modlil.

Mat. 17, 1. Mar. 9, 1.

29. A když se modlil, učiněna jest tvář jeho ³⁴ proměněná a oděv jeho bílý a ³⁵ stkvoucí.

30. A aj, dva muži mluvili s ním; a ti byli Mojžíš a Eliáš,

Podobně 1 Král. 9, 13. Skut. 27, 35. 1 Tím. 4, 4. 21) viz Mat. 16, 13. 22) z mrtvých vstal. 23) t. pomazaného Páně. 24) pohrdnutí. 25) vzkříšen býti. 26) život. 27) viz

Jan 12, 25. 28) k zahynutí přivedl. 29) v pravdě. 30) z stojících tuto. 31) t. částku té slávy, kteráž v království Božím má dána býti všechněm vyvoleným. 32) asi. 33) viz Mat.

mužů, o nichž dí: Kdo byli? Jak slavně se ukázali? O čem tu rozmlouvali? **ĎÁBELNÍK.** Jak toho jich se zjevení učedníci užili? 3. V vydání jemu slavného svědectví: 1: Odkud jest vydáno? 2: Jaké? 3: Jak se učedníci při tom zachovali? — IV. Vypisuje se skutek Kristův uzdravení člověka ďáblem posedlého, při čemž hleděti sluší: *Jedno:* Na otce toho člověka: 1. Kdy se ku Pánu utekl? 2. Jaké příčiny svého vyslyšení ukazoval? Že totiž za syna svého jediného se modlí. Že ten syn velmi bídne se má. Že učedníci jemu pomoci nemohli. *Druhé:* Na Krista, kterýž: 1. Pro nevěru tomu národu domlouval. 2. Ďáblem posedlého k sobě přivéstí rozkázal. 3. Mocným slovem ďábla vypudil. 4. Mládence toho ku potěšení otcí navrátil a ne k své potřebě obrátil. *Třetí:* Na užitky z toho skutku jdoucí: 1. Sláva Kristova jest zjevena. 2. Učedníkům jest příčina poskytnuta, aby na vlastní úrad Mesiášův a cíl skutků Božích hleděli.

31. Kteríž ³⁶okázavše se v slávě, vypravovali ³⁷o smrti jeho, kterouž měl ³⁸podstoupiti v Jeruzalémě.

32. Petr pak a ti, kteříž s ním byli, obtíženi byli snem; a procítivše, *viděli slávu jeho a ty dva muže, ³⁹ani stojí s ním.

2 Petr 1, 17.

33. I stalo se, když oni odešli od něho, řekl Petr Ježíšovi: ⁴⁰Mistře! dobréf jest nám zde býti; protož ⁴¹udělejme tři stánky, tobě jeden a Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden, nevěda ⁴²co mluví.

34. A když on to mluvil, stal se oblak i zastínil je ⁴³; báli se pak učedníci, když oni ⁴⁴vcházeli do oblaku.

35. I stal se hlas z oblaku, řkoucí: *Tentof jest ten Syn můj milý, †toho poslouvejte. **Mat. 17, 5. †Deut. 18, 15. Skut. 3, 22.*

36. A když se ten hlas stal, nalezen jest Ježíš sám. A oni mlčeli a nepravili žádnému v těch dnech ničehéhož z těch věcí, kteréž viděli.

37. *Stalo se pak druhého dne, když sstupovali s hory, potkal jej zástup mnohý. *Mat. 17, 14. Mar. 9, 13.*

38. A aj, muž z zástupu zvolal, řka: Mistře, prosím tebe, vzhlédni ⁴⁵na syna mého, nebť jediného toho mám.

39. A aj, duch jej napadá, a on ihned křičí, a ďábel lomcuje jím ⁴⁶slinícím se, a nesnadně odchází od něho, ⁴⁷sapaje jím.

40. I prosil sem učedníků tvých, aby jej vyvrhli, ale nemohli.

41. I odpověděv Ježíš, řekl: Ó pokolení nevěrné a převrácené! dokudž budu u vás a dokud vás snášeti budu? Přiveď sem syna svého!

42. A v tom, když on přicházel, porazil jej ďábel a lomcoval jím ⁴⁸. I přimluvil duchu nečistému Ježíš a uzdravil toho ⁴⁹mládence a navrátil jej otcí jeho.

43. I děsili se všickni nad velikomocností Božskou. A když se všickni divili ⁵⁰všem věcem, kteréž činil Ježíš, řekl učedníkům svým:

44. Složte vy v uších svých ⁵¹řeči tyto; neboť Syn člověka bude vydán v ruce lidské.

17, 1. 34) jinatší, jiného způsobu. 35) třípytlí. 36) viděti byvše. 37) o odchodu jeho (skrze smrt), o vyjití jeho, t. z tohoto světa. 38) Ř. vyplniti. 39) stojící. 40) předložený. Podobně níž v. 49. 41) uděláme. 42) co by mluvil. 43) t. Mojžíše a Eliáše před očima učedníků do sebe přijal. 44) t. Mojžíš a

Eliáš. 45) t. smiluj se nad synem mým a vysvobod' jej z bídy jeho. Podobně se o Bohu praví, že vzhlédl na syny Izraelské, t. jim na pomoc přispěl. Exod. 2, 25. 46) Ř. s slinou. 47) trhaje, Ř. potíraje jej. 48) Mar. 9, 19. 49) pacholík. 50) všemu tcmu, což. 51) t. p' ilně těchto věcí, kteréž vám o smrti své mlu-

DVŮJ PÁD APOŠTOLŮ. V. Dvůj pád apoštolů svatých evangelista předkládá: *Jedno*: Pýchu, a tu znáti: 1. Kdy a čím ji pronesli? 2. Jak Pán o ní zvěděl, nebyv jim tělem přítomen? Mar. 9, 33. 3. Kterak je z ní vyvozoval? 1: Užitek pokory. 2: Škodou pýchy. *Druhé*: Zbraňování ďáblů vymítati mocí Kristovou: 1. Proč to učinili? 2. Co jim Pán k tomu řekl? — VI. Začíná evangelista vypisovati poslední cestu Kristovu do Judstva k smrti, a tu pokládá: *Jedno*: Čas té chůze. *Druhé*: Město, do něhož šel. *Třetí*: Věci, kteréž se dály: 1. V čas ten, když na cestu vyjítí měl. 2. Na prvním stavuňku. Sama-

45. *Ale oni ⁵²nesrozuměli slovu tomu, a bylo před nimi skryto, aby nevyrozuměli jemu a ⁵³nesměli se ho otázati o tom slovu ⁵⁴.

Niž 24, 7. Mat. 16, 21. Item 17, 22. Item 20, 18. Mar. 8, 31. Item 9, 31.

46. I vznikla mezi nimi ⁵⁵hádká o to, kdo by z nich byl ⁵⁶největší.

47. Ježíš pak viděv přemýšlování srdce jejich, vzav ⁵⁷dítě, postavil je podlé sebe

48. A řekl jim: *Kdož koli přijal by dítě toto ve jménu mém, mneť přijímá; † a kdož by koli mne přijal, přijímá toho, ⁵⁸kterýž mne poslal; †† nebo kdož jest nejmenší ⁵⁹mezi všemi vámi, tenť bude veliký.

**Mar. 18, 4. Mar. 9, 30. †Niž 10, 16. Mat. 10, 40. Mar. 9, 36.*

Jan 13, 20. 1 Tes. 4, 8. ††Mat. 20, 26.

49. I odpověděv Jan, řekl: Mistře! *viděli sme jednoho, an ve jménu tvém ďáblů vymítá; i bránili sme mu ⁶⁰, proto že nechodí s námi ⁶¹.

Mar. 9, 37.

50. I dí jemu Ježíš: Nebraňtež; nebo kdoť není proti nám, s námiť jest.

51. I stalo se, když se ⁶²doplnili dnové vzetí jeho vzhůru ⁶³, že ⁶⁴on se na tom ustavil, aby šel do Jeruzaléma ⁶⁵.

52. I poslal posly ⁶⁶před sebou; a oni jdouce, vešli do městečka samaritánského, aby jemu zjednali hospodu.

viti budu, poslouchajte a pozorujte, i je v paměti své skládejte. O uších pak tuto Pán a ne o srdci proto zmínku činí, že řeči jeho uši učedníků toliko obrazily a s větrem mimo ně šly, srdcem pak jim oni nerozuměli, jakž se hned dále to vysvětluje. 52) nechopili, t. proto, že tělesného zde na světě království Kristova očekávali, a aby on tak ohavnou smrtí měl umřít, tomu povoliti nemohli. 53) Ř. báli se ho otázati. 54) t. o té věci. 55) nesnáz, nevole, samých s sebou se hádání, přemýšlování. 56) nejpřednější, nejznamenitější. 57) pacholátko. 58) jenz. 59) t. kdož o sobě nejméně smýšlí, a jako nejmenší a nejspatnější v největší práce a služby se vydává, ten jest před Bohem a církvi jeho největší, viz Mat. 20, 26. 60) jako by řekl: Poněvadž schvaluješ maličkých ve jménu tvém přijímání, dobře-liž sme my pak učinili, že sme tomu, kterýž s námi nechodí, ve jménu tvém ďáblů vymítati nedopustili? 61) t. není z počtu tvých apoštolů, a protož jako by řekl: Proč má zároveň s námi moci a slávy od tebe nám propůjčené vymítání ďáblů užívati? Vidíť se pak tuto při apoštolech vše ško-

dlivá v tom: 1. Že bez rady a vůle Kristovy v to se vydali, aby tomu člověku ďáblů vymítati nedali. 2. Že moc Kristovu nerozumně k samým sobě přivazovali a mysli, že jakož tělesné království jeho má býti, tak také že tělesně musí každý s ním choditi, kdo chce moci jeho divy činiti. Podobně z horlivosti bez umění Jozue, obáváje se, aby Mojžíš s sedmdesáti staršími újmy v sláve netrpěl, Mojžíše prosil, aby Eldadovi a Medadovi prorokovati nedopustil (Num. 11, 27.), a učedníci Janovi žádali Jana Křtitele, aby Kristu křtiti zabránil. Jan 3, 26. 62) doplňovali. 63) t. čas vstoupení jeho v nebe. 64) a on teář svou obrátil neb opřel k Jeruzalému, t. hanby i strachu smrti (Žid. 12, 2.) a všeho se opováziv, uložil v srdci svém do Jeruzaléma jíti a smrt, jakkoli ukrutnou, udatně podniknouti. 65) t. jakž smyslí, asi okolo sedmi neb osmi měsíců před svou smrtí. Tuto pak začíná evangelista vypisovati, to co se od Krista a s Kristem dalo posledního léta bytu jeho na světě. 66) t. jakž se rozumí, Jakuba a Jana. Protož se dokládá, že oni to pohrdnutí Pánem velmi těžce nesli.

IX.

S. LUKÁŠE.

NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA. ritáni srozuměvše, že Pán jest Žid a k náboženství jde, přijítí ho nechtěli. Učedníci pomsty jim žádali. Pán je pokojil předkládáním: Původu té žádosti, že totiž není z Boha, ale z jejich vášně. Cíle svého příchodu na svět. 3. Na cestě: 1: Zákonník nějaký neupřímým úmyslem v úřad se vtíral, jemuž Pán Kristus k snášení nepohodlí svým příkladem sloužil. 2: Pán člověka jiného k úřadu kazatelskému rádně povolal. Jakými slovy to učinil? Jak to ten člověk přijal? Čím mu Pán ku poslušenství sloužil? 3: Opět jiný ku Pánu přivinouti se chtěl: 1. S jakou výminkou to činil? 2. Kterak jemu Pán k opouštění věci zdejších a k stálosti při své pravdě sloužil.

53. Ale oni nepřijali ho, proto že obličej jeho ⁶⁷ byl obrácen k jítí do Jeruzaléma.

54. A viděvše to učedníci jeho, Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe a spálil je, jako i *Elišáš učinil? 4 Král. 1, 10.

55. Ale obrátiv se Ježíš, ⁶⁸ potrestal jich, řka: Nevíte, čího jste vy duchu ⁶⁹.

56. *Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale aby je spasil. I odešli do jiného městečka. Jan 3, 17. Item 12, 47.

57. Stalo se pak, když šli, že řekl jemu na cestě ⁷⁰ jeden: Pane, půjdu za tebou, kam se koli obrátíš.

58. I řekl jemu Ježíš: Lišky ⁷¹ doupata mají, a ptáci nebeští hnízda; ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.

59. I řekl jinému: Poď za mnou! *Ale on řekl: Pane, ⁷² dopust mi prvé jítí a pochovati otce mého. Mat. 8, 21.

60. I dí jemu Ježíš: *Nechat mrtví ⁷³ pochovávají mrtvé své ⁷⁴; ale ty jda, zvěstuj království Boží. Lev. 21, 12.

61. *I řekl opět jiný: Půjdu za tebou, Pane! Ale prvé dopust mi, ať se rozžehnám s těmi, kteříž jsou v domě mém. 3 Král. 19, 20.

62. Řekl jemu Ježíš: *Žádný, kdož vztáhna ruku svou k pluhu, ohlídal by se ⁷⁵ nazpět, není způsobilý k království Božímu ⁷⁶. Přísł. 26, 11. 2 Petr 2, 21. Žid. 6, 4.

(Níž verš 54.) Poslání pak byli, aby Pánu hospodu připravili a srdce lidská nastrojili. Podobně předestlal Pán Kristus před sebou Jana Křtitele a dvanácte apoštolů a teď hned dále sedmdesáte učedníků. Níž 10, 1. 67) Ř. šel, t. vším svým zevnitřním způsobem Kristus na sobě dával znáti, že jde do Jeruzaléma k svátku a že jest Žid. Samaritáni pak nebyli laskavi na chrám jeruzalémský; přičemu toho viz 4 Král. 17, 29. 68) přimluvil jím. 69) t. na to nehledíte, že ta vaše žádost ze zlé náklonnosti jde, tak že kdyby Bůh podle ní dělal, netoliko těm Samaritánům, ale i jiným hříšným, až i vám zle by se státi musilo. Aneb tomu nerozumíte, že darové Ducha svatého nejsou vám k tomu cíli dáni, abyste vy jich podlé svých vášní a náklonností zlých užívati měli. A ačkoli se příkladem Eliášovým zastíráte, kterýž měl téhož Ducha jako i vy, avšak mezi vámi a jím jest rozdíl veliký, v tom že on

podlé Božích úsudků na nepřátele oheň uvedl, ale vy takového poručení Božího nemáte. Aneb duchem míní se učení z Ducha Božího poslé. Jako by řekl: Což toho nevíte, že to učení, k němuž ste přistoupili, netoliko neučí nad nepřátele se mstiti, alebrž velí jim dobře činiti. Vřš 6, 27. Mat. 5, 44. 70) kdosi, jakýsi člověk, totiž nějaký zákonník. Mat. 8, 19. 71) jeskyně. 72) odpust. 73) t. duchovně. 74) tělesně mrtvé. 75) zpátkem. 76) t. jakož ten, kdož v oračku se dáda, sem i tam se ohlédá a rozmařile sobě počíná, nemnoho aneb nic nenaore: tak podobně, kdož po svém posvěcení se Bohu a jako v práci zavedení zase by se s věcmi tělesnými pojil a jako zpátkem s Lotovou ženou na světě se ohlédal (níž 17, 32.), není způsobilý k tomu, aby do Božího království všel, aneb jeho kazatelem byl. Touž věc apoštol pod příkladem bĕhounů (1 Kor. 9, 24. a bojovníků ukazuje. 2 Tím. 2, 3. 4.

SEDMDESÁT
UČEDLNÍKŮ. I. O rozeslání sedmdesáti učedníků, při čemž považme toho trého: *Jedno:* Vyslání jich, totiž: 1. Kdo je poslal? Kristus. 2. Jak? Po dvou. 3. Kam? Do Judstva. 4. Čím k tomu byl vzbuzen? Velikým počtem vyvolených a a nedostatkem služebníků. *Druhé:* Zprávy jim dané, jak by se chovati měli, a to: S strany svých osob: *Předně:* Na všelikém místě: Za přidání služebníků Pánu Bohu se modlíti. K snášení nebezpečství jako ovce mezi vlky hotovi býti. *Potom:* Na cestě: Živnými věcmi se nezanášeti. S lidmi se v cestě nemeškati. *Naposledy:* V hospodě: 1. Dobrého lidem žádati. 2. Podlé řádů se netlouci, neholdovati, ale v hospodě zůstávati a na pokrmích i nápojích, jakéž má dům, přestávati. S strany ouřadu svého: 1: Pilně slovo Boží kázati

KAPITOLA X.

Kristus Pán zřídív a rozeslav sedmdesát učedníků, 13. zlořečil některým městům pro nevděčnost; 22. rozveseliv se, Otcí svému děkoval; 25. zákonníku na otázku jeho, přidav podoběnství o upadlém mezi lotry, odpověděl 40. a Marty pečlivě potrestal.

Na deu
so. Lukáše.

Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát¹ a poslal je po dvou² před tváří svou³ do každého města i místa, kamž měl sám přijíti.

2. ⁴A pravil jim: *Žeň⁵ zajisté jest mnohá, ale dělníků málo; † protož proste Pána žně, ať⁶ vypudí dělníky na žeň svou.

**Mat. 9, 37. Jan 4, 35. †Efez. 6, 19. 2 Tes. 3, 1.*

3. *Jdětež; aj, já posílám vás jako berany mezi vlky⁷. *Mat. 10, 16.*

4. *Nenostež s sebou pytlíka⁸, ani mošny, ani obuvi, † a žádného na cestě nepozdravujte⁹. **Vjš 9, 3. Niž 22, 35. Mar. 6, 8. †4 Král. 4, 29.*

5. A do kteréhož koli domu vejdete, nejprve rcete: Pokoj to-muto domu¹⁰!

6. A bude-liť tu který syn pokoje¹¹, odpočineť na něm pokoj váš¹²; pakli nic, k vámť se navrátí.

7. *A v témž domu¹³ ostanťe, jedouce a pijíce, což¹⁴ u nich jest; † nebo hoden jest dělník mzdy své; nechodťež z domu do domu¹⁵. **Eklus. 29, 27. 1 Kor. 10, 25. †Lev. 19, 13. Deut. 24, 14. Item 25, 4. Tob. 4, 15. 1 Kor. 9, 14. 1 Tim. 5, 18.*

8. Ale do kteréhož koli města vešli byšťe, a přijali by vás, jezťe, což před vás předloží;

9. A uzdravujte nemocné, kteříž by v něm byli, a rcete jim: Přiblížilot se k vám království Boží.

1) t. mimo dvanácte apoštolů (vjš 9, 1. atd.), aby tak skrze větší počet služebníků rychleji a dále v známost uveden byl a figury se splnily. Nebo jakož tělesně skrze sedmdesáte osob množství Izraelských jest zplozeno (Gen. 46, 27.), též sedmdesáte starších ku pomoci Mojžišovi přidáno (Num. 11, 24. 25.), potom pak po navrácení z Babylóna sedmdesáte mužů a dva do rady jest posazeno a sanhedrin nazváno: tak podobně tyto množství jich k přijetí Krista nastrojili a jemu ku práci přidání byli. 2) viz vjš 6, při v. 14. 3) t. aby netoliko hospody jemu jednali, ale také lidem o jeho příchodu oznámili a je k přijetí jeho vzbudili. 4) i mluvil k nim. 5) viz Mat. 9, 37. 6) vyšle. 7) t. ačkoli budete mezi lidmi zlími v nebezpečství jako ovce mezi vlky:

však předce ku povinnosti své stůjte a mé ochraně se dověřte. Podobně Jer. 1, 17. 19. Skut. 18, 10. 8) viz Mat. 10, 9. 9) t. s žádným se v dlouhé rozmlouvání na cestě nedávejte, ale bez meškání to zpravte, proč posláni ste. Nebo svatá Písma takového mluvení užívají, když něco spěšně vykonati poroučejí (4 Král. 4, 29.), ježto sic jinák vliďnosti a mravů lidských nezapovídají, a také ta slova Páně na sám onen čas podlé litery slyšána i bedlivě souzena býti mají, pokud a jaké pozdravování zastavují. 10) viz Mat. 10, 13. 11) t. ten člověk hodný toho, což jemu svým pozdravením na Bohu žádaté, anobř kterýž sobě libuje evanjelium, jenž zvěstuje pokoj. 12) t. to jemu od Boha dáno bude, čehož mu dobrého žádaté. 13) viz Mat.

X.

S. LUKÁŠE

SEDMDESÁT a toho divů činěním potvrzovati a tak vděčným radostně noviny zvěstovati. UČEDLNÍKŮ. 2: Nevděčným pomsty Boží osvědčovati. *Třetí:* Služby od Krista Pána apoštolům k doufánlivému úřadu konání i lidu k přijímání důvěrnému služebníkům učiněné: 1. Pohrůžkou nevděčným a zvláště pak tu některým městům osvědčenou. 2. Zveličováním toho, kdo věrné služebníky přijímá, aneb jimi pohrdá. — II. O navracení se s cesty sedmdesáti učedníků: 1. Kdy se navrátili? Co se při tom dalo? *Předně:* Od nich: 1. Z Božího pozhnání, na svou práci vylitého, se radovali. 2. Pánu o užítku své práce vypravovali. *Potom:* Ode Pána: 1. Ukazoval, že mocné jeho slovo, satana i s jeho královstvím vyvrací. 2. Učedníků svých přidáním jim větších darů ku práci další posilňoval.

10. A do kteréhož koli města vešli byste, a nepřijali by vás, vyjdouce na ulice jeho, rcetež:

11. *Také i ten prach, ¹⁶kterýž se přichytil nás z města vašeho, vyrážíme na vás; ale však to vězte, žeť se jest přiblížilo k vám království Boží.

Skut. 13, 51. Item 18, 6.

12. Pravím zajisté vám, že Sodomským v onen den lehčeji ¹⁷bude, nežli tomu městu.

13. *Běda tobě, ¹⁸Korozaim! běda tobě, Betsaido! nebo kdyby v Týru a v Sidónu činění byli ¹⁹divové ti, kteříž v vás činění sou, dávno by v žíní a v popele sedíce, ²⁰pokání činili. *Mat. 11, 23.*

14. A protož Týru a Sidónu lehčeji bude na soudu, nežli vám.

15. A ty Kafarnaum, kteréž jsi až do nebe zvýšeno ²¹, až do pekla ²²sníženo budeš.

16. *Kdož vás slyší, mne slyší; a kdo ²³vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdož pak mnou pohrdá, †pohrdáť tím, kdož mne poslal.

**Vjš 9, 48. Mat. 10, 40. Item 18, 5. Jan 13, 25. †1 Tes. 4, 8.*

17. Potom navrátilo se s radostí těch sedmdesáte, řkouce: Pane, také i ďablové se nám poddávají ve jménu tvém!

18. I řekl jim: *Viděl sem ²⁴satana, jako blesk padajícího s nebe ²⁵.

Zjev. 12, 7.

19. *Aj, dávámť vám moc šlapati na hady a na štíry i na vše-likou moc nepřítelů ²⁶; a nic vám neuškodí. *Mar. 16, 17. Skut. 28, 5.*

10, 11. 14) oni mají, od nich (předloženo.) 15) t. holdovati aneb břicha pásti. 16) viz Mat. 10, 14. 17) viz Mat. 10, 15. 18) Chozrazim. Čím štedřejší ruku svou Bůh k komu otvírá, tím také jej přísněji pro jeho nevděčnost tresce. 19) Ř. moci. 20) usmyslili sobě. 21) t. podle toho, že já Syn Boží v tobě jsem osobně bydlil, evangelium kázal a divy mnohé činil. 22) strčeno, sraženo. 23) vás zamítá. 24) t. tehdaž, když ste vy ďábly moci mou Božskou vymítali. Jako by řekl: Ačkoli sem vám při vaší práci tělem přítomen nebyl, avšak jakož jindy vždycky, tak i tehdaž svou vševedoucností Božskou, kteráž myslí mé i nepřítomné věci před oči stavěla, spatřoval sem moc slova svého skrze vás kázaného. A protož nepochybují, anobř vím, že vypravujete věci jisté a pravé. 25) t. z místa důstojného a z srdcí lidských, jejichž obcování býti má v nebesích. (Fil. 3, 20.)

Nebo zvláštní místo satanovo i s anděly jeho jest v povětří (Efez. 6, 12.) a v lidských srdcích, jejichž by měšťanství mělo býti v nebesích. Odtud pak jako s hmotem ďábel sražen bývá, kdyžto moc a království jeho kázáním svatého evangelium se vyvrací a jakž blýskání pojednou mizí, tak i on s svou mocí rychle na nic přichází. Praví se tedy o satanu, že on s nebe padá, kdyžto moci čistého učení z srdcí věřících vyvržen jsa, svou moc, čest a důstojnost jako nějaký blesk velmi rychle a okamžení tratí, anobř kázáním evangelium jako hromobitím nějakým z své důstojnosti sražen jsa, pod uohy věřícím uvržen bývá. (Řím. 16, 20.) Podobně Kristus Pán o moci zasloužení svého mluví Jan 12, 31. 26) t. moci vám uděluji k vypracování všeho díla a království satanova, kterýž slove hadem pro svou chytrost, štírem pro svou jedovatost a zlost, nepřítel pro nepřátelství to, kteréž

SUMMA 3. Předkládáním jim, z čeho se mají těšiti, vstříc pozdvižení nějakému myslí
ZÁKONA. jejich vycházel. 4. Otce svého chválil. Jak to činil a z čeho jej oslavoval?
5. O sobě vypravoval, kdo jest, a jak se k účasnosti jeho i Otce jeho přichází?
6. Učedníky své blahoslavlil: 1: Co při nich blahoslavlil? 2: Proč blahoslavenství vidění
sebe duchovnímu i spolu tělesnému připisoval? — II. O dvojí otázce na Krista Pána učí-
něné: První o cestě vedoucí do života věčného, při čemž souditi: *Nejprvé*: Otázku: Kdo
ji učinil? Jakým úmyslem? Jakými slovy? *Druhé*: Odpověď, co mu Pán za odpověď dal,
a proč jej do Zákona odeslal? Druhá otázka jest o bližním, a tu povážiti toho trého:
1. Proč tu otázku zákonník učinil, kdo by náš bližní byl? 2. Odpovědi Kristovy, v níž

20. A však z toho se neradujte²⁷, žeť se vám poddávají du-
chové; ale²⁸ raději se radujte, že *jména vaše napsána sou v ne-
besích²⁹.

Fil. 4, 3. Zjev. 17, 8.

21. * V tu hodinu rozveselil se v duchu³⁰ Ježíš a řekl: ³¹Chválím
tě Otče, Pane nebe i země, †že si tyto věci skryl před moudrymi³²
a ³³opatrnými, a zjevils je ³⁴nemluvňátkům; ³⁵ovšem, Otče, neb se
tak líbilo před tebou.

**Mat. 11, 25. †Izai. 29, 14. 1 Kor. 1, 26. Item 2, 8.*

22. ³⁶Všecky *věci dány sou mi od Otce mého; a žádný neví,
kdo by byl Syn, jediný Otec; a kdo by byl Otec, jediný Syn, a
komuž by chtěl Syn zjevití.

Mat. 11, 27. Item 28, 18.

13. *Učedle* 23. * A obrátiv se k učedníkům obzvláště, řekl: Blahoslavené
oči, kteréž vidí, co vy vidíte³⁷.

Mat. 13, 16.

po so.
Cvojici.

24. Nebo pravím vám, že mnozí proroci i králové chtěli viděti,
což vy vidíte, ale neviděli, a slyšeti, což vy slyšíte, ale neslyšeli.

25. * A aj, jeden zákonník vstal, pokoušeje ho a řka: Mistře!
co čině, život věčný dědičně obdržím?

Mat. 22, 35. Mar. 12, 28.

26. A on řekl jemu³⁸: V Zákoně co jest psáno, kterak čteš?

27. A on odpověděv, řekl: *Milovati budeš Pána Boha svého
ze ³⁹všeho srdce svého a ze vsí duše své a ze vsí síly své i ze
⁴⁰vší mysli své; a †bližního svého jako sebe samého.

**Deut. 6, 5. Item 10, 12. Item 30, 16. †Lev. 19, 18. Řím. 13, 9. Gal. 5, 14. Jak. 2, 8.*

28. I řekl mu Ježíš: Právě si odpověděl; to čin, a živ budeš.

29. On pak, chtěje se sám ospravedlniti⁴¹, dí Ježíšovi: A kdo
jest můj bližní?

jest mezi ním a semenem ženy. Gen. 3, 15.
27) t. proto že tím ďáblu vymítáním ne tak
dalece sobě jako jiným prospíváte, což i bez-
božní činíti mohou, když jim Bůh dopustí.
Mat. 7, 22. 28) Ř. více. 29) t. že ste před
věky k životu věčnému vyvoleni (Efez. 1, 4.)
a jako do knih městských toho nebeského mě-
sta zapsáni. 30) t. v svém srdci. Podobně
srdce nazývá se duchem Jan 13, 21. 31) vy-
pravují to ke cti tobě, vyznávám tobě. 32) t.
že si světlo své od lidí pyšných a u sebe mou-
drých odjal a jim srdce povolného nedal. Po-
dobně o Faraonovi se praví, že ho Bůh za-
tvrdil. Exod. 4, 14. 33) rozumnými. 34) t.
světlo si v srdcích těch lidí, jenž od světa za
špatné a nemluvnata souzení bývají, rozsvítil
a povolné k věření dání ráčil. Mat. 11, 25.
35) jistě tak. 36) všecko. 37) t. nejen tělesně
jako viděl Jidáš, Pilát, Heródes, Kaifáš a

jiní, ale spolu i duchovně, jako viděla panna
Maria, mudrci, Simeon, Zacheus a apoštolé.
Nebo vidění Krista Pána v tomto životě jest
jedno neúčinné, t. samo tělesné, jehož tu
Pán neblahoslavlí, druhé pak účinné, a to
buď samo duchovní, jakéž bylo při Abraha-
movi (Jan 8, 56.), při svatém Pavlovi (Zid.
2, 9.) a při oněch, kteříž zrakem tělesným
ho neviděvše, jej milovali (1 Petr 1, 8.), buď
spolu tělesné i duchovní. 38) t. do Zákona
jemu ukázal. To pak učinil netoliko pro po-
tvrzení toho, že ho nepřišel rušiti (Mat. 5,
17.), a že evanjelium proti Zákonu nic ne-
čelí (Gal. 3, 17.), nýbrž víra skrze lásku
ovoce své pronáší (Gal. 5, 6.), ale také aby
ten zákonník svou nemožnost k vyplnění Zá-
kona poznaje, jemu jako nějakému pěstounu
k Kristu se věsti dal. Gal. 3, 24. 39) celého.
40) všemi myšlenkami svými. 41) t. sebe za

ukazuje příkladem zraněného Samaritána: 1: Kdo jest náš bližní, že t. ten, kdož nás v čem potřebuje. 2: Jaké ovoce lásky k němu Samaritán pronesl: Neohlédaje se na nebezpečnost, k zraněnému přistoupil; ran jeho sobě neošklivil, ale je uvázal; víno a olej, kterýž sobě ku potřebě zjednal, naň vynaložil; na své hovado jej vložil a sám pěšky šel; na další čas jej opatřil; za náklad platiti slíbil. 3. Způsobu, jaký Pán po předložení toho příkladu zachoval? 1: Na zákonníka otázku učinil, koho by on bližním býti toho zraněného soudil. 2: Příkladu Samaritánova zákonníku následovati kázal. — IV. O dvou sestřích Lazarových: *Jedno*: Kdo byly a kde bydlily? *Druhé*: Co se při které z nich dobrého neb škodlivého našlo? Při Martě to dobré bylo, že Pána za hostě přijala, a zase to zlé: 1. Že nezřízeně pečovala, v. 40. 2. Všeetčné sestře své Božího slova poslouchání za zahálku počítala. 3. Z netrpělivosti Pánu v řeč vskakovala a jeho štrafovala, v. 40. Při Marii pak toto dobré vidíno: 1. Že na znamení víry a pokory u noh Pánu se posadila. 2. Pilně kázání poslouchala. *Třetí*: Jak se k které

30. I odpověděv Ježíš, řekl: Člověk jeden ⁴³šel z Jeruzaléma do Jericho, i ⁴⁴upadl mezi lotry, kteříž obloupiviše jej a zranivše ⁴⁵, odešli, od polu ⁴⁶živého nechavše.

31. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou a uzřev jej, pomínul.

32. Též i ⁴⁷levíta, přišed až k tomu místu, a uzřev jej, ⁴⁸pomínul.

33. Samaritán pak jeden cestou se bera, přišel až k němu a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest.

34. A přistoupě uvázal rány jeho, naliv oleje a vína; a vloživ jej na hovado své, vedl do hospody a péci o něj měl.

35. ⁴⁹Druhého pak dne, odjíti maje, vyňav dva peníze, dal hospodáři a řekl jemu: ⁵⁰Měj o něj péci, a což koli nad to vynaložíš, já, když se vrátím, zaplatím tobě.

36. Kdo tedy z těch tří zdá se tobě ⁵¹bližním býti tomu, kterýž upadl mezi lotry?

37. A on řekl: Ten, kterýž prokázal milosrdenství nad ním. I řekl jemu Ježíš: Jdi, i ty učíš též.

38. I stalo se, když šli, že on všel do jednoho městečka ⁵²; žena ⁵³ pak jedna, jménem Marta, přijala jej do domu svého.

39. A ta měla sestru, jménem Marii, kterážto ⁵⁴seděci u noh ⁵⁵ Ježíšových, poslouchala slova jeho.

40. Ale Marta ⁵⁶pečlivá byla při mnohé službě Pánu; kterážto přistoupivši, řekla: Pane, ⁵⁷nemáš-liž o to péce, že sestra má nechala mne samé sloužiti? protož rei jí, ať mi pomůž.

spravedlivého vystaviti. Nebo to slovo ospravedlnění často se v Písmích bere za dokázání toho, že jest někdo spravedliv. Podlé čehož i Abraham svědectví má, že jest z skutků ospravedlněn: t. svými skutky toho dokázal, že jest ospravedlněn. Jak 2, 21., viz výš 7, 47. 42) k tomu aneb na to odpověděl, t. na ta jeho slova podobeství neb historii vypravoval. 43) Ř. sstupoval. 44) trefil na lotry. 45) t. tělesně. Nebo nevlastně toto od některých v duchovním smyslu na pád lidského pokolení se obrací a to proto, že člověk nejen na vnitřním životě jest zraněn a na poly živý zanechán, ale hned dokonce jest zamordován, tak že v něm z při-

rození žádné živosti ani chtivosti k dobrému není bez Božího obdaření (Fil. 2, 13.), jakž i sám Bůh ne na poly odjetím života, ale smrtí Adamovi hrozil (Gen. 3, 3.), a svatý Pavel, že sme v hříších byli mrtví, zjevně svědčil. Efez. 2, 5. 46) živa. 47) jahan. 48) zdaleka vyhnul. 49) nazejtří pak, jda pryč. 50) pečuj o něj, neopouštěj ho. 51) že jest byl bližní. 52) t. do Betanie. Nebo tu Marta s Lazarem, bratrem svým, a s Marií bydlila. Jan 11, 1. 53) Martě samé to přivlastňuje, že Pána přijala, proto že, jakž rozuměti, starší byla a v tom domě hospodynila. 54) přisednuci, sedši. 55) t. jakž obyčej býval posluchačů, na znamení pokory a hotového poslušství u noh

MODLITBA z nich Pán ukázal? 1. Martu z nezřízené péče vyvozoval. 2. Oč má nejvíce PÁNĚ pečovatí, vyučoval. Marii pak: 1. Chválil. 2. Odplatu věčnou dáti jí sliboval.

I. O vyučování od Krista Pána učedníků modlitbám svatým, při čemž sudme toto tré: Předně: Kde to činil a od koho sobě k tomu příčinu danou měl? Potom: Komu a za které věci se modliti poručil? Jedno: Za věci k slávě Boží přináležející, totiž: 1. Za posvěcení jeho jména. 2. Za rozšíření jeho království a k němu přiúčastnění. 3. Za obdaření dary k konání vůle jeho svaté. Druhé: Za věci k lidem příslušející, totiž jakož za dáni věci dobrých: 1. Chleba duchovního i tělesného. 2. Odpuštění hříchů, tak za odjetí zlých, jako: 1. Pokušení. 2. Všelikého zlého duchovního i tělesného. Naposledy: Čím v doufání o vy-

41. A odpověděv, řekl jí Ježíš: Marta, Marta, ⁵⁸pečlivá jsi a ⁵⁹rmoutíš se při mnohých věcech;

42. Ale jednohoť jest potřebí⁶⁰. Mariať dobrou stránku vyvolila⁶¹, kterážto nebude odjata⁶² od ní.

KAPITOLA XI.

Učedníky své Pán naučiv, jak by se modliti měli, 14. ďábelství němé vyvrhl; 29. o znamení Jonáše proroka předpověděl; 34. k upřímnosti a jejímu ovoci napomenul 42. a na farizee a zákonníky, povrchu svaté, bídý vydal.

Dstalo se, když se na jednom místě¹ modlil, že když přestal, řekl jemu jeden z učedníků jeho: Pane, nauč nás modliti se, jako i Jan učil učedníky své.

2. I řekl jim: Když se modlíte, ²říkejte: *Otče náš, jenž jsi v nebesích; ³posvět se jméno tvé; přide království tvé; ⁴buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Mat. 6, 9.

3. Chléb náš vezdejší dávej nám ⁵každého dne.

4. I odpusť nám hříchy naše; nebo i my odpouštíme všelikému ⁶vinníku svému. A neuvod' nás ⁷v pokušení, ale zbav nás od ⁸zlého.

5. I řekl jim: Kdo z vás ⁹bude míti přítele a ¹⁰půjde k němu o půl noci a dí jemu: Příteli, půjč mi tři chlebů;

6. Nebo přítel můj přišel s cesty ke mně a nemám, co bych předložil ¹¹před něj;

7. A on vnitř jsa, odpověděl by: ¹²Nečin mi nevole; neb jsou již dvěře zavřeny a dítky mé se mnou jsou ¹³v pokoji; nemohuť vstáti a dáti tobě.

učitelů sedati; čehož příklad při onom ďábelství sprostěném (výš 8, 35.) a při svatém Pavlovi u noh Gamalielových vyučeném. Skut. 22, 3. 56) roztržita, zaneprázdněna. 57) zdali nedbáš na to. 58) pečujes. 59) staráš se. 60) t. toho, aby roztržitě myslí nebyla, ale všechny moci duše i těla k službám Božím obětavala. 61) t. aby se vši snažnosti slova Božího poslouchala, protože jí překážka v tom činěna býti neměla. Neboť poslouchání Božího slova a jeho ostříhání všechny jakéžkoli zevnitřní snažnosti převyšuje. Protož svatý David lidi v Zákoně přemýšlující blahoslavi (Zal. 1, 2), a Pán za své nejmilejší přátely je vyhlašuje (výš 3, 21.) i jim blahoslavenství a království nebeské přisvědčuje (níž 11, 28. Mat. 7, 22.); a apoštolé zanechavše

přísluhování tělesného (Skut. 6, 2. a t. d.), slovo Boží s pilností kázali, ano i svatý Pavel tu služebnost Božího slova nad svátosti vystavoval (1 Kor. 1, 17.), anobř i sám Kristus poručiv jiným křest, kázání pilen býval. Jan 3, 2. 62) t. nemá jí v tom dobrém předsevzetí překáženo býti. Aneb jako by řekl: Užitek, kteréhož z kázání mého nabude, na věky jí nezhyne.

1) t. jakž rozuměti výš z kapitoly 10, 38. a Evanjelium svatého Jana (Jan 11, 54.), dalo se to na místě pustém, kamž Pán pro nebezpečenství života svého od Marty a Marie poodšel. 2) říkávejte. 3) svaté buď. 4) děj se. 5) na den, na každý den. 6) dlužníku. 7) u pokušení. 8) zlostníka. 9) měl by. 10) šel by. 11) jemu. 12) nebuď mi těžek. 13) na

STÁLOST slyšení modliteb je ustavoval? 1. Příkladem člověka, kterýž nezbednou
PŘI MODLITBĚ. žádost přítele svého naplnil. 2. Sliby svými, v nichž nejednou ta slova
opakuje: Bude vám dáno; naleznete; bude vám otevřeno. 3. Přípodobňo-
váním Otce nebeského k otci tělesnému, poněvadž otcové zlí dobré věci dávají dětem, žeť
ovšem dobrotivý Otec nebeský to učiní. 4. Ukázáním své moci nad ďáblem, když rozkázav
se za vysvobození ze zlého modliti, hned ráčil člověka z manství ďáblova vyprostiti. —
II. O zázračném vyvržení ďábelství, při čemž považme té dvojí částky hlavní: *Jedno*: Uči-
nění toho skutku, totiž: 1. Od koho učiněn? Od Krista. 2. Při kom? Při člověku němou
od ďábla poraženém. 3. S jakým užitkem učiněn? S takovým, že jazyk němého jest roz-
vázán. *Druhé*: Věci při tom skutku stalých, totiž: *Předně*: Dvojího soudu lidského o tom
skutku učiněného: 1. Chvalitebného, jakýž byl toho zástupu, v. 14. 2. Nechvalitebného,
jakýž byl Kristových nepřátel: 1. Zjevných, kteříž ten skutek proti svému svědomí ďáblu
přičítali. 2. Pokrytých, jenž Pána pokoušeli. *Potom*: Způsobu Kristova, kterýž zachoval:
Nejprv: K nepřítelům zjevným, jimž se z nářku vyvodil tímto: 1. Předkládáním toho, že
by dříve času království ďáblovo kleslo, kdyby ďábel sám proti sobě byl. 2. Rovnáním
své pře k při některých Židů ďáblu vymítajících, o nichž jednostejný soud jako o Kristu
vynášín býti měl. 3. Vlastností Božího díla, že totiž Boží jest skutek, a ne ďáblů, zlé

8. Pravím vám: Ačť nedá jemu vstana, proto že jest přítel jeho;
ale však pro nezbednost jeho vstana, dá jemu kolikozkoli potřebuje.

9. I jáť *pravím vám: Proste, a budeť vám dáno; hleďte, a
a naleznete; tlučte, a budeť vám otevřeno.

*Jer. 29, 12. Mat. 7, 7. Item 21, 22. Mar. 11, 24. Jan 14, 13. Item 15, 7. Item 16, 13.
Jakub 1, 6. 1 Jan 3, 22. Item 5, 14.*

10. Nebo každý, kdož prosí, bere; a kdož hledá, nalézá; a tomu,
kdož tluče, bude otevřeno.

11. Kterého pak z vás otce prosil by syn za chléb, zdali ka-
mene podá jemu? Aneb za rybu, zdali místo ryby dá jemu hada?

12. Aneb prosil-li by za vejce, zdali podá jemu štíra?

13. Poněvadž tedy vy, zlí jsouce, umíte dobré dary dávati dětem
svým; čím více Otec váš nebeský dá Ducha svatého těm, kteříž
ho prosí?

14. *I vymítal Ježíš ďábelství a to bylo němé¹⁴. Stalo se pak, ^{3. 9c} *Řečeno*
když vyšlo ďábelství, že mluvil ten němý; i divili se zástupové. ^{o postě.}

15. *Ale někteří z nich pravili: Skrže Belzebuba, ¹⁵ kníže ďá-
belské, vymítá ďáblu. <sup>Mat. 9, 32.
Mar. 3, 22.</sup>

16. A jiní pokoušejíce ho, znamení od něho hledali s nebe.

17. Ale on ¹⁶ znaje myšlení jejich, řekl jim: *Každé království
samo v sobě ¹⁷ rozdělené pustne, i dům ¹⁸ proti sobě rozdvojený padá. ^{Mat. 12, 25.}

18. Jest-li žeť jest pak i satan proti sobě rozdělen, kterakž
stane království jeho? Nebo pravíte, že já skrže Belzebuba¹⁹
vymítám ďáblu.

19. Jestliže já skrže Belzebuba vymítám ďáblu, synové váši²⁰
skrže koho²¹ vymítají? Protož oni soudcové váši budou.

20. Pakliť prstem Božím²² vymítám ďáblu, jistěť přišlo k vám
království Boží.

lož. 14) t. a to člověka toho oněmilo, v ně-
hož se bylo uvázalo. Neboť tu ďábelství něm-
mým nazývá se ďábel od skutku, kterýž při

lících činí. 15) o Belzebubovi viz 4 Král.
1, 2. 16) věděv. 17) rozdvojené, viz Mat. 12,
25. 18) Ř. proti domu. 19) t. moci Belzebuba.

ŘÁBELNÍK. rušiti a dobré vzdělávati. 4. Podobenstvím od bojovníků vzatým, z nichž která strana přemáhá, silnější býti musí. 5. Odporností, kteráž jest mezi ním a ďáblem i jinými nepřáteli jeho. 6. Osvědčením spravedlivých Božích pomst, kteréž na ty dokročí, kdož se jemu proti svědomí protiví, t. že takoví: 1: Manové ďáblu zde budou. 2: Na hrozný cíl v onom životě přijdou. *Za tím:* Ku pokrytecům, jimž: 1. K vůli zázraků činiti nechtěl, v. 29. 2. Ukazoval, že smrt i vzkříšení jeho bude jim na osvědčení pomst, v. 30. 3. Na soudu posledním neostojí, čehož i příčiny slušné předložil, v. 31. 32. — III. O nějaké ženě: 1. Na čem ona blahoslavenství založila? 2. Co jí Pán k tomu řekl? 1: Potvrdil jí poněkud toho, což blahoslavila. 2: Na čem dokonalejší blahoslavenství záleží, v tom jí osvětlil. — IV. O Kristovu napomenutí k upřímnosti srdce učiněném, k čemuž

21. *Když silný oděncem ostříhá²³ síně své, v pokoji jsou²⁴ všecky věci, kteréž má; *Mat. 12, 30.*

22. Pakli by silnější²⁵ než on, ²⁶přijda, přemohl jej, všecka²⁷ oděni jeho *odejme, v něž ufal, a loupeže jeho rozdělí. *Kolos. 2, 15.*

23. Kdožt není se mnou, proti mně jest; a kdož²⁸ neshromáždí se mnou, rozptylujeť.

24. *Když nečistý duch vyjde od člověka, chodí po místech suchých²⁹, hledaje³⁰ odpočinutí; a nenalezna, dí: Vrátil se do domu svého, odkudž sem vyšel. *Mat. 12, 43.*

25. A přijda, nalezne jej³¹ vymetený a ozdobený.

26. Tehdy jde a přijme k sobě jiných sedm duchů, horších nežli jest sám, a vejduce, přebývají tam, *i jsou poslední věci člověka toho horší nežli první³². *Jan 5, 14. Žid. 6, 4. Item 10, 26. 2 Petr 2, 20.*

27. I stalo se, když on to mluvil, že pozdvihši hlasu jedna žena z zástupu, řekla jemu: Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž si požíval.

28. A on řekl: ³³Ovšem pak *blahoslavení, kteříž slyší slovo Boží a ostříhají jeho. *Mat. 7, 22. Řím. 2, 13. Jak. 2, 22.*

29. A když se zástupové scházeli k němu, počal praviti: *Pokolení toto nešlechtné jest: znamení vyhledává, ale znamení jemu nebude dáno, než znamení to Jonáše proroka. *Mat. 12, 38. Item 16, 1. Mar. 8, 14. Jan 6, 30.*

30. Nebo jakož Jonáš učiněn byl³⁴ znamením Ninivitským, taktž bude i Syn člověka pokolení tomuto.

31. *Královna od poledne stane na soudu s³⁵ muži pokolení tohoto a odsoudí je; nebo přijela od končin země,³⁶ aby slyšela moudrost Šalomounovu; a aj, více jest než Šalomoun tuto!

3 Král. 10, 1.

20) viz Mat. 12, 27. 21) t. či moci. 22) t. moci Boží. Podobně Exod. 8, 19. 23) dvoru svého. 24) t. užívá jich s pokojem. 25) viz Mat. 12, 29. 26) případna. 27) kyrys. 28) nezbírá. 29) viz Mat. 12, 43. 30) kde by odpočinul, t. kde by své sídlo a přibýtek míti mohl. Jest pak ďáblu odpočinutí tu, kdež on svou vůli může provozovati. 31) vyčištěný. 32) viz Mat. 12, 45. 33) nýbrž. 34) zázrakem. Jako by řekl: Jakož Jonáše pro neposlušnost od Boha potrestání bylo znamením Ninivitských pro jejich hříchy vyvrá-

cení; tak také mne od téhož Boha pro hříchy lidu ubití bude jistým znamením vašeho pro nešlechtnost setření. Nad to jakož Jonáš v moři nezůstal, ale z něho jsa vysvobozen, šel Ninivitským kázati (Jonáš 2, 11. Item 3, 1.): tak i mne smrt nezdrží, ale z mrtvých vstana, království své proti vši vůli vaší vzdělám a učení své po všem světě rozprostru. K tomu jakož Ninivitská zpurní a zarytí zázrakem při Jonášovi stalým a jeho kázáním k víře a ku pokání sou přivedeni; tak mnozí z svého přirození nepo-

NINIVITŠTÍ. slouží: 1. Cílem pro něž i Boží slovo se káže a jako svíce rozsvěcuje, i pro něž Bůh světla svého uděluje. 2. Užítkem, jdoucím z srdce upřímného a slovem Božím se zpravujícího, tak i v. 36. 3. Škodou, pocházející z srdce křivolákého jako z oka křhavého, anobřž šilhavého a slepého. — V. O vydávání od Krista Pána klátby na farizee a zákonníky: *Jedno*: Kde a za jakou příčinou to učinil? *Druhé*: Proč to činil? 1. Pro jejich pokrytství, jímž příkrývali své nepravosti (tak v. 49.), proč Pán tu jejich zevnitřní pošmournost tím, že Bůh celého člověka stvořiv, všechny moci jeho vnitřní i zevnitřní sobě ošobuje, mocně poráží. A aby hřešivše lakomstvím, štědrotou napravovali,

32. Muži Ninivitští povstanou³⁷ na soudu s pokolením tímto a odsoudí je; nebo *činili pokání k kázání³⁸ Jonášovu; a aj, více jest nežli Jonáš tuto!

2 Par. 9, 1. Jon. 3, 5.

33. *Žádný, rozsvítě svíci, nepostaví ji do skrejše, ani pod kbelec, ale na svícen³⁹; aby ti, kteříž vcházejí, světlo viděli.

Nř 8, 16. Mat. 5, 14. Mar. 4, 21.

34. *Svíce těla jest oko⁴⁰; když by tedy oko tvé sprostné⁴¹ bylo, i tělo tvé všecko bude světlé⁴², a pakliž bude nešlechtné⁴³, takéť i tělo tvé tmavé bude.

Mat. 6, 22.

35. Viziž tedy, aby světlo⁴⁴, kteréž jest v tobě, nebylo⁴⁵ tmou.

36. Pakli celé tělo tvé světlé bude, nemaje žádné částky tmavé; budeť všecko tak světlé, že tě jako svíce bleskem osvíti.

37. A když on mluvil, prosil ho jeden farizeus, aby obědval u něho; a všed, posadil se za stůl.

38. Farizeus pak viděv to, podivil se, *že se neumyl před obědem.

Mat. 15, 1. Mar. 7, 2.

39. I řekl Pán jemu: *Nyní vy farizeové⁴⁶ povrchu konvice a misy čistíte; ale to, což vnitř jest⁴⁷ u vás, plno jest loupeže a nešlechtnosti.

Mat. 23, 25. Tit. 1, 15.

40. ⁴⁸Blázni, zdaliž ten, kterýž učinil, což zevnitř jest, neučinil také i toho, což jest vnitř?

41. Ale však i z toho, ⁴⁹což máte, *dávejte almužnu⁵⁰; a aj, všechny věci⁵¹ vaše čisté budou.

Tob. 4, 7. Item 12, 7. Žal. 41, 1. Item 112, 5.

Přisl. 3, 9. Item 28, 27. Eklus. 3, 30. Izai. 58, 7. Mat. 6, 21. Item 19, 21. Item 25, 35.

Luk. 12, 33. Item 14, 13. Skut. 11, 29. 1 Kor. 16, 3. 1 Jan 3, 7.

volní, uslyšíce o mém předivném z mrtvých vstání, budou k víře pravé získáni. Viz širší toho vysvětlení Mat. 16, 4. **35)** mužmi. **36)** slyšeti. **37)** k soudu. **38)** t. kázáním Jonášovým jsou ku pokání přivedeni. **39)** Mar. 4, 21. **40)** t. jakož v těle sám ten jediný oud oko, z přirození svého jest zrakem od Boha obdařený, tak také v samém srdci jiskra Božího světla zůstává, viz Mat. 6, 22. **41)** t. zdravé a ne nějaké křhavé, šilhavé a slepé. **42)** t. jakož podlé těla, kdež jest oko zdravé a jasný zrak mající, tedy tu všickni oudové světla dosti mají; tak podobně kdež jest srdce Duchem Páně a slovem Božím osvícené, tedy všickni skutkové člověka vnitřního i zevnitřního budou Bohu líbezni. **43)** t. bude-li oko tvé slepé, tedyť ovšem jiní oudové tvoji budou slepi, nebo z přirození světla nemají. Podobně bylo-li by srdce tvé

zaslepené, tedy ovšem tělo tvé, to jest zkáza při tobě, všeho Božího světla prázdna býti musí. **44)** totiž oko tvé, v duchovním pak smyslu srdce tvé ať není zaslepené. **45)** temnosti. **46)** zevnitřní stranu, viz Mat. 23, 25. **47)** vašeho, t. pokrm, kterýž jest na vaší míse, a nápoj v konvici smrdí loupeží a mozoly lidskými. Jako by řekl: Vám se zdá farizeům, když vy z misy umyté jíte a z konvice pijete, že čistých a posvěcených pokrmů i nápojů užíváte; na to pak nic nemyslíte, že více sluší se na to ohlédati, spravedlivě-li či nespravedlivě jest to dobyto, což jíte, nežli z čeho jíte neb pijete. **48)** nemudrochové, nesmyslní. **49)** Ř. což vnitř, t. což jest na míse a v konvici neb v domě vašem. **50)** Jako by řekl: Poněvadž vydřiduchové byvše, lakomstvím ste hřešili, tak že vaše krmě a nápojové na těch mísách a v těch konvicích

BÍDY NA FARIZEE. k tomu jim slouží. 2. Že ledačímš Boha odbývali a věci větší opouštěli. 3. V pýchu se vydávali. 4. Zprudka jiné k ostříhání Zákona a svých ustanovení nutili, sami ho pak nic neplnili. 5. Prorokům živým, jako i jejich předkové se protivili. Při mrtvých pak modlářství provodili, při čemž Pán dotýká toho: Kdo služebníci církve posýlal? I jaká pomsta na ty dokročí, kdož by krev jejich vylévali. 6. Úřady církevní a rozumění Písmům jako klíč nějaký sobě osobivše, od Krista zlým vykládáním Písem a pohrůzkami lidí odvodili. *Třetí:* Jak v tom potrestání jich přijat byl? 1. Na odpor mu vstoupili. 2. Chytře příčiny k mluvení dávali, aby jej za něco polapili.

42. Ale běda vám, farizeům! že desátky dáváte z máty a z routy a ⁵²ze všeliké byliny, ale opouštíte soud a lásku⁵³ Boží; ješto tyto věci měli ste činiti a oněch neopouštěti.

43. Běda vám, farizeům! nebo milujete první místa v školách a pozdravování na trzích.

44. Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! nebo jste jako hrobové nepatrní, o nichž lidé, chodíce po nich nevědí.

45. I odpověděv jeden z zákonníků, řekl jemu: Mistře, tyto věci mluvě, i nám také ⁵⁴lehkost činíš.

46. A on řekl: I vám, zákonníkům, běda! nebo obtěžujete lidi břemeny⁵⁵ nesnesitelnými, a sami se těch břemen jedním prstem nedotýkáte.

47. Běda vám, jenž vzděláváte hroby prorocké, kteréž otcové vaši zmrdovali.

48. A tak osvědčujete a potvrzujete skutků otců svých; nebo oni zajisté zmrdovali je, vy pak vzděláváte hroby jejich.

49. *Protož i moudrost Boží⁵⁶ řekla: †Pošliť k nim proroky a apoštoly a z těch některé mrdovati budou, a jiné vyháněti;

**Mat. 23, 34. †Mat. 10, 16. Jan 16, 2. Skut. 7, 59.*

50. Aby ⁵⁷požádáno bylo od tohoto ⁵⁸pokolení krve všech proroků, kteráž vylita jest od ustanovení světa,

51. Od krve *Abelovy, až do krve †Zachariášovy⁵⁹, kterýž zahynul mezi oltářem a ⁶⁰chrámem; jistě, pravím vám, požádáno ji bude od pokolení tohoto.

**Gen. 4, 8. †2 Par. 24, 21. Mat. 23, 35.*

52. Běda vám, zákonníkům! *Nebo ste vzali ⁶¹klíč ⁶²umění; sami ste nevešli, a těm, kteříž vcházeli⁶³, zbránili ste. *Mat. 23, 13.*

53. A když jim to mluvil, počali zákonníci a farizeové přísně na něj ⁶⁴dotírat i k mnohým řečem příčiny jemu dávat⁶⁵;

54. ⁶⁶Úklady činíce jemu a hledajíce ⁶⁷popadnutí něco z úst jeho, aby jej obžalovali.

zevnitř umytých lidskými mozoly páchnou, již tedy lakomství zanechte a z víry dobrými skutky to napravujte. Podob. Dan. 4, 24. **51)** *míti budete: t. všech věcí svých i pokrmů a nápojů s dobrým a čistým svědomím užívati moci budete. 52) z lečjakés. 53) viz Mat. 23, 25. 54) křivdu. 55) Mat. 23, 4. 56) t. já (Mat. 23, 34.), kteréhož Písmo svaté moudrosti Boží nazývá. Přísl. 1, 20. 57) vyhledáváno, t. aby z krve nespravedlivě vylité musili Bohu počet vydati a za to i pomstu*

od jeho milosti Božské podniknouti. 58) národu. 59) viz Zach. 1, 1. 60) Ř. domem. 61) t. svými výklady a ustanoveními smysl Písem svatých zatemnili a jako klíč od nich vzali a skryli, aby jimi jim rozuměti nemohli, a tak k Kristu se neobrátili. 62) známosti, povědomosti. 63) t. o své spasení věrně se starali. 64) třítí, síliti, sstíhajíce jej. 65) t. zda by jej mohli v čem polapiti. 66) lákajíce ho. 67) vyšťvati.

STÁLOST PŘI BOŽÍ PRAVDĚ. I. Výstraha Páně před mnohými lidmi učedníkům učiněná: Jedno: K vystríhání se pokrytství a vrtkosti při Boží pravdě, při čemž sudme toto: 1. K čemu to pokrytství připodobnil? 2. Čím od něho odvodil a k stálosti při pravdě sloužil: 1: Pohružkou budoucího všech věcí zjevení. 2: Vlastnosti evangelium, kteréž ve tmě nezůstane, ale na světlo se vyskytne. 3: Mllobou nepřátel, proti níž staví moc Božskou. 4: Zveličováním, ochrany Boží, kterouž koná při těch, jenž při pravdě jsou stálí. 5: Odměnou budoucí. 6: Škodou z zapírání poznalé pravdy pocházející. 7: Ducha svatého dary, jimiž v čas potřeby obdařeni budou.

KAPITOLA XII.

Učí Kristus Pán kvasu zákonníků se vystříhati; 4. Boha se báti samého; 8. pravdu vyznávat; 15. vystříhá od lakomství a nezřízené péče; 33. napomíná k skládání pokladů v nebi 35. a k bedlivému každé hodiny svého příští očekávání; 49. praví, že oheň pustiti chce, 50. křtem se má křtiti; 54. učí soudu, prozřetelnosti 58. a pokoji s bližními.

Av tom, ¹když se na tisíce lidu sešlo, tak že jedni druhé velmi tlačili, počal mluvit k učedníkům svým: ²Nejpředněji* se varujte od kvasu farizeů, jenž jest pokrytství.

Mat. 16, 6. Mat. 8, 14.

2. *Neboť nic není ³skrytého, což by nemělo býti zjeveno; ani co tajného, ješto by nemělo býti zvědíno.

Výš 8, 17. Job 12, 22. Mat. 10, 26. Mar. 4, 22.

3. Protož to, co ste pravili ve tmách, bude na světle slyšáno; a co ste v uši šeptali ⁴v pokojích, hlásáno bude ⁵na střeších.

4. Pravím pak vám, přátelům svým: *Nestrachujte se těch, jenž tělo ⁶zabijejí a potom nemají, co by více učinili.

Izai. 51, 7. Jer. 1, 8. Mat. 10, 28.

5. Ale ukážif vám, koho se máte báti; bojte se toho, kterýžto ⁷když zabije, má moc ⁸uvrci do pekelného ohně. Jistě pravím vám, toho se bojte.

6. Zdaliž nebývá pět vrabečků prodáváno za dva ⁹penízky? a však ani jeden z nich není v zapomenutí před Bohem.

7. *Nýbrž i vlasové hlavy vaší všickni v počtu jsou ¹⁰; protož nebojtež se, mnohoť vy vrabečků převyšujete.

Niž 21, 18. 1 Král. 14, 45. Skut. 27, 34.

8. Pravím pak vám: *Každý, kdož by koli vyznal mne před lidmi, i Syn člověka ¹¹vyzná jej před anděly Božími.

Mat. 10, 32. Zjev. 3, 5.

9. *Kdož by mne pak zapřel před lidmi, zapřím bude před anděly Božími.

Výš 9, 26. Mar. 8, 38. 2 Tim. 2, 12. 1 Jan 2, 28.

10. *A každý, kdož dí slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno; †ale tomu, kdož by se Duchu svatému rouhal, nebudeť odpuštěno.

**1 Král. 2, 25. Mat. 12, 32. Mar. 3, 28. †Num. 15, 35. 1 Jan 5, 16.*

11. *Když pak vás voditi budou do škol a ¹²k vládařům a

1) když mnozí zástupové scházeli se, tak že jedni po druhých šlapali, jedni druhé poráželi. Ř. deset tisíců zástupů. 2) především, předně. J. nejprve varujte se. 3) tak ukrytého. 4) v komorách. 5) na domích. 6) mor-

duji. 7) by zabil. 8) poslati. 9) haléřky. 10) t. u Boha, kterýž jakž lidé o své klínoty a pastýř o své ovce, aby některá nezlyhala, i o ty vaše vlasů věrně pečuje, ovšemť tedy o váš život celý péči povede. 11) přizná se k němu.

BOHÁČ. *Druhé:* K vystříhání se lakomství: 1. Za jakou příčinou to činil? 2. Jakým věcmi od něho vystříhal? 1: Ukazováním toho, že náš život statkem nestojí, čehož potvrzuje příkladem boháče, o němž říká: Jak veliké bohatství měl? Kde je shromažďovati strojit? Jak ho užívatí mnil? Co jemu na to Bůh řekl? 2: Škodou odtud jdoucí, když kdo v Bohu nedoufá, ani dobrých skutků nečiní. 3: Stavěním větších věcí od Boha daných proti menším, jež ovšem dání ráčí. 4: Příkladem ptáků, Božího opatrování užívá-

k mocným, nepečujte, kterak aneb ¹³co byste odpovídali, aneb co byste mluvili;

Niž 21, 12. Mat. 10, 17. Mar. 13, 9.

12. Duch svatý zajisté naučí vás v tu hodinu, co byste měli mluvíti.

13. I řekl jemu jeden z zástupu: Mistře, rci bratru mému, af rozdělí se mnou dědictví.

14. A on řekl jemu: Člověče, kdo mne ustavil soudcím aneb děličem nad vámi ¹⁴?

15. I řekl jim: *Viztež a ¹⁵vystříhejte se od lakomství; neboť ne v rozhojnění statku něčího život jeho záleží ¹⁶.

1 Tim. 6, 7.

16. Pověděl pak jim podobenství, říká: Člověka jednoho bohatého ¹⁷hojné úrody pole přineslo;

17. I přemýšloval sám v sobě, říká: Co učiním? nebo nemám, kde bych shromáždil ¹⁸úrody své?

18. I řekl: Toto učiním; zbořím stodoly své a větších nastavím; a tu shromáždím všechny své úrody, i ¹⁹zboží svá.

19. A díím duši své: *Duše, máš mnoho ²⁰statku složeného za mnohá léta, odpočívej, jez, pí, ²¹měj dobrou vůli.

Izai. 22, 13. Moudr. 2, 6. Eklus. 5, 1. 1 Kor. 15, 32.

20. I řekl jemu Bůh: Ó blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a to, cožs připravil, *čí bude?

Žal. 39, 7.

21. Takť jest každý, kdož sobě ²²poklady shromažďuje a není v Bohu bohatý ²³.

22. Řekl pak učedníkům svým: Protož pravím vám: *Nebudtež pečliví o ²⁴život svůj, co byste jedli, ani o tělo, čím byste se odívali.

Žal. 55, 23. Item 145, 15. Mat. 6, 25. 1 Petr. 5, 7.

23. Život více jest nežli pokrm, i tělo nežli oděv.

24. ²⁵Patřte *na havrany, žeť nesejí, ani nežnou a nemají ²⁶piv-

12) k vrchnostem. 13) čím byste se vymlouvali, hájili, co byste za obranu mítí měli. 14) nechtěl Pán rozděliti statku mezi nimi pro příčiny tři: 1. Aby nepotvrdil scestného smyslu, jímž opojeni byli Židé o království tělesném Mesiášovu. 2. Pro ukázání rozdílu mezi mocí duchovní a světskou. 3. Pro zahánění těch, kteříž pod zástěrou čistého učení a k věrným služebníkům se přivnutí časných věcí hledají. 15) strážte se. 16) t. ne proto a tím jest živ, že má mnoho statku. 17) rozhojnila se krajina. Obecně jest přísloví, že čím jest člověk horší, tím lepší štěstí má. Takovým pak svého pozhánání Bůh udílí: 1. Pro dokázání svého milosrdenství.

(Mat. 5, 45.) 2. Pro ponuknutí jich k svatému pokání (Řím. 2, 4.), a nenapraviteli se, aby tím byli odděleni (niž 16, 25. Moud. 2, 9.) a jako hovádka k zabití připraveni. (Jer. 12, 3.) 3. Pro utvrzení budoucího soudu, že když se bezbožným zde dobře vede, pobožným pak zle, tedy jiný čas nastane, v němž odplaceno bude ssoužením těm, kteříž jiné ssuzují. (1 Tes. 1, 7.) 4. Pro zkušeni u víře a stálosti svých věrných a zvolených. Žal. 73, 2. 18) užítky. 19) statek svůj. 20) zboží. 21) buď dobré mysli, buď vesela. 22) t. pro sebe, sám svůj sobek jsa. 23) t. v něm naděje nemá, ani u něho sobě pokladů neskládá. 1 Tim. 6, 17. 18. 24) Ř. duši. 25) porozvažte,

S. LUKÁŠE.

XII.

PÉČE jícih. 5: Obrácením očí lidských na jejich nemožnost a marné usilování. NEZRÍZENÁ. 6: Příkladem kvítí, jehož ušlechtilost nad Šalomounovu slávu vystavuje. 7: Předkládáním toho, že jest to věc pohanská vydávati se v lakomství. 8: Vlastností Otce nebeského, kteráž k dítkám dokazuje. 1 Petr 2, 7. — II. Napomenutí Páně učedníků: *Jedno*: K hledání věčného života, k čemuž slouží tím: 1. Že takovým časné věci budou přidány. 2. Jistým obdržením z milosti Boží věčné slávy, při čemž toho dokládá: Od koho, komu, i proč bude dána? 3. Stálostí toho, což sobě kdo u Boha na poklad složí. Mat. 6, 19. 4. Ukazováním toho, že takových srdce k nebeským věcem obráceno bude. *Druhé*: K bedlivosti a hotovému očekávání příchodu jeho, při čemž ukazuje toto dvě: *Předně*: V čem ta hotovost záleží všech vůbec, i obzvláště služebníků církve: 1. V obětování celého života Bohu, a jako bedr přepásání. 2. V zpravování se svící Božího slova. 3. V povolném otvírání

nice, ani stodoly, avšak Bůh živí je; i ²⁷ čím v větší vážnosti jste vy než ptactvo? *Job 12, 7. Item 39, 4. Žal. 147, 9.*

25. A kdož pak z vás, pečlivě mysle, můž přidati ku postavě své loket jeden?

26. Poněvadž tedy nemůžete s to býti, což nejmenšího jest, proč se o jiné věci staráte?

27. Patřte na ²⁸ kvítí, kterak rostou, ²⁹ nedělají, ani ³⁰ předou; pravímť pak vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě své nebyl tak odín, jako jedno z těchto.

28. A poněvadž trávu, kteráž dnes na poli jest a zítra do ³¹ peci uvržena bývá, Bůh tak odívá, čím více vás, ó malé víry?

29. I vy nehleďtež toho ³², co byste jedli, aneb co byste pili; aniž ³³ o to roztržité myslí buďte.

30. Nebo těch všech věcí ³⁴ národové světa tohoto hledají; Otec pak váš ví, že těch věcí potřebujete.

31. Ale raději hleďte království Božího, a tyto všecky věci budou vám přidány.

32. Neboj se, ó maličké stádce; neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám království.

33. *Prodávejte statky své a dávejte almužnu; dělejte sobě pytlíky, kteříž nevetšejí, poklad, kterýž nehyne, v nebesích, kdež zloděj dojíti nemůž, aniž mol kazí. *Vyš 11, 41. Mat. 19, 21. 1 Tim. 6, 17.*

34. Nebo kdež jest poklad váš, ³⁵ tuť bude i srdce vaše.

35. *Buďtež bedra vaše přepásaná ³⁶ a svíce ³⁷ hořící.

Efez. 6, 14. 1 Petr 1, 13.

pohledte, rozsudte. 26) lochu, špižírny. 27) jak jste vy mnohem rozdílní od ptactva. 28) lilie. 29) nepracují, neustávají. 30) šijí. 31) alembíku, t. aby z ní bylo vody napáleno. 32) t. lakomé a nezřizně. 33) toho v myslí přebírejte, v myslí své se vrtíte, sem i tam se myslí nakloňujete. 34) pohanstvo, neznabohové, t. lidé s světem tímto spojení. Jako by řekl: Není žádný div, že pohané, nic nevědouce, by se kdo o ně staral a pečoval, o své opatření pečují; ale vám toho potřeba není, nebo vy máte Otce nebeského, kterýž ví, čeho potřebujete; protož od něho opatření budete. 35) tamť. 36) totiž všecky moci vnitřního i ze-

vnitřního člověka Bohu posvěte a hotovi k smrti i k soudu buďte. Nebo tu Pán mluví podle způsobu těch krajin, v nichž oboje pohlaví v dlouhém oděvu chodivše, musili při práci a v cestě se podpásati neb podkasati, aby jim oděv nepřekážel a noh nepodrážel. Pročež Písma toho mluvení užívají v tom, když se má něco rychle zpravit, a což by ku překážce sloužilo, na stranu odložití. (3 Král. 18, 46. 4 Král. 4, 29. Jer. 1, 17.) Jako by tedy Pán řekl: Vy, kdož se cestou k nebeské slávě berete, srdce své a mysl svou porušenou, žádosti zprzněné a náklonnosti zlé, tanutí srdečná i všecky vnitřní i ze-

HOTOVOST srdce Pánu, Duchem svatým neb slovem čistým tlukoucím. 4. V věrnosti, v. 42. 5. V opatrnosti, v. 42. *Potom:* Cím k té bedlivosti a hotovosti slouží? **K SOUDU.** 1. Odplatou slavnou, tak i v. 44. 2. Nenadálým příchodem svým, jež k příchodu zloděje připodobňuje. 3. Osvědčením pomst, zvláště těm, kteříž by zlovolně povinnosti své opouštěli, při čemž dotýká toho: Kudy lidé na to přicházejí, aby sobě uzdu v hříších pouštěli, že t. dlouhých sobě o příchodu Páně roků dáváním, anobř o něm pochybováním. Co zlého činí tím smyslem jsouce opojeni? Jaké pomsty na takové menší

36. A vy podobni buďte lidem, očekávajícím Pána svého, až by se vrátil z svadby, aby hned, ³⁸ jakž by přišel a potloukl, otevřeli jemu.

37. Blaze služebníkům těm, kteréž, přijda Pán, nalezl by a oni bdí; amen pravím vám, že přepáše se a vsadí je za stůl a ³⁹ chodě, bude jim sloužiti ⁴⁰.

38. A přišel-liť by v druhé bdění, a pakliť by v třetí bdění přišel, a tak je nalezl; blahoslavení jsou ti služebníci.

39. *Toto pak vězte, že byť věděl hospodář, v kterou by hodinu měl zloděj přijíti, bděl by zajisté a nedal by podkopati domu svého.

Mat. 24, 43. 1 Tes. 5, 2. 2 Petr 3, 10. Zjev. 3, 3. Item 16, 15.

40. *Protož i vy buďte ⁴¹ hotovi; nebo, v kterou hodinu nenadějete se, Syn člověka přijde.

Níž 21, 36. Mar. 13, 33.

41. I řekl jemu Petr: Pane, nám-li pravíš toto podobenství, čili všechněm?

42. I dí Pán: *⁴² Kdo jest věrný šafář a opatrný, jehož by ustanovil nad čeledí svou, aby jim v čas dával ⁴³ vyměřený pokrm?

Mat. 24, 45. 1 Kor. 1, 1.

43. Blahoslavený služebník ten, kteréhož, když by přišel Pán jeho, nalezne an tak činí.

44. V pravdě pravím vám, že nade vším statkem svým ustanoví jej ⁴⁴.

45. Pakli by řekl služebník ten v srdci svém: Prodlévá přijíti Pán můj; i počal by bít služebníky a děvky a jísti a pítí, i opíjeti se:

46. Přijdeť Pán služebníka toho v den, v kterýž se nenaděje, a v hodinu, kteréž neví; i ⁴⁵ oddělíť jej a díl jeho položí s nevěrnými.

47. *Služebník pak ten, kterýž by znal vůli Pána svého a ⁴⁶ nepřipravoval se a nečinil podlé vůle jeho, bit bude velmi.

Jak. 4, 17.

vnitřní smysly, oči, ústa, uši, ruce, nohy k vůli Boží zpravujte a jako bedra podpasujte; což by pak vám překáželo k věčnému životu jíti, jako jest pýcha, lakomství, to s cesty skládejte. **37)** zažžené. **38)** přicházejícímu a tlukoucím. **39)** přistoupe. **40)** t. potřebnými věcmi je opatrovati. Nemínit pak toho Kristus, že by on v budoucí slávě měl komu sloužiti, ale to ukazuje, že jakož na světě ochotný pán, vida své služebníky věrné, an

sou ustalí, neliknoval by se jim na stůl připraviti a jídlo přinesti i místa k odpočinku přistrojiti; tak podobně že on své věrné slavně poctí, jim po pracech odpočinku rozkáže (Zjev. 14, 13.) a je s sebou do své radosti poběře (Mat. 25, 23.) a jako za svůj stůl vsází. Níž 22, 29. **41)** připraveni. **42)** kdož by koli byl, jestli že jest kdo. **43)** míru pšenice, viz Mat. 24, 45. **44)** viz Mat. 24, 47. **45)** zažžené. **46)** nestrojil.

POKUŠENÍ. neb větší podle jejich zasloužení dojdou? 4. Budoucím jistým ku počtu povoláním. 5. Časy nebezpečnými, kteříž nastati měli po roznicení ohně svatého evangelium a toho pojišťuje: 1: Přítomným skutkem, že již mnozí se bouřili a zlosti hořeli. 2: Příkladem svých utrpení. 3: Cílem svého příchodu na svět, že t. nepřišel dávatí tělesného pokoje, ale duchovního. — III. Služba ode Pána lidu obecnému s domlouváním učiněná: 1. Ku poznání času příchodu Mesiášova i času milosti. 2. K bedlivému nahlédnutí do svědomí svého poškrvněného. 3. K míru s Bohem i s lidmi.

48. Ale kterýž neznal a činil hodné věci trestání, bit bude méně; každému pak, komuž jest mnoho dáno, mnoho bude od něho požádáno; a komuž mnoho ⁴⁷poručili, víceť požádají od něho.

49. Oheň ⁴⁸přišel sem ⁴⁹pustiti na zemi a co chci, ⁵⁰jestliže již hoří ⁵¹?

50. Ale křtem mám křtěn býti ⁵², a kterak ⁵³sem ssouzen, dokudž se nevykoná?

51. A *což se domníváte, že bych přišel pokoj uvésti na zemi? Nikoli, pravím vám; ale ⁵⁴rozdělení. *Mat. 10, 34.*

52. Nebo již od této chvíle bude jich pět v jednom domě ⁵⁵rozděleno, tři proti dvěma a dva proti třem.

53. *Bude ⁵⁶rozdělen otec proti synu a syn proti otci, máte proti dceři a dcera proti materi, svegruše proti nevěstě své a nevěsta proti svegruši své. *Mich. 7, 6.*

54. *Pravil také i zástupům: Když vidáte oblak, an vzhodí od západu ⁵⁷, hned pravíte: Příval jde; a tak bývá. *Mat. 15, 2.*

55. A když od poledne ⁵⁸ vítr věje, říkáte: Bude horko; a býváť.

56. Pokrytci, způsob země i nebe umíte ⁵⁹souditi, a kterakž pak tohoto času nesoudíte ⁶⁰?

57. Ano proč i sami od sebe nesoudíte, což spravedlivého jest?

58. *Když pak jdeš s protivníkem svým k ⁶¹vrchnosti, na cestě ⁶²příčin se o to, aby byl ⁶³zproštěn od něho, aby snad netáhl tebe k soudci, a soudce dal by tebe biřici, a biřic vsadil by tě do žaláře. *Elklus. 8, 1. Mat. 5, 25.*

59. Pravím tobě nevyjdeš dotud, dokudž by i toho posledního halěre nenavrátil.

47) svěřili, složili. 48) t. učení čisté (Žal. 12, 7.), všeliké nečistoty ducha spalující (Mal. 3, 3.), pro něž svět bezbožný v ohni zlosti se rozpaluje; ano i pokušení a boj, kterýž jest mezi duchem opraveným a tělem zkaženým (Gal. 5, 17.), též mezi věrnými služebníky a svůdci, mezi vyvolenými a bezbožnými i ďáblem, odtud pochází. 49) uvrci. 50) než aby hořel. 51) t. čehož sobě mám více vinšovati a žádati nad to, co vidím, že t. učení čisté jako oheň se rozněcuje, a moji vyvolení jím se zpravují i podle pravdy s nebezpečností života se za-

sazují, aniž na ty co dbají, kteříž proti nim zlosti hoří. 52) viz Mat. 22, 22. 53) mi úzko, těžko. 54) roztržku, viz Mat. 10, 34. 55) nesvorných. 56) odporen. 57) t. od moře. Nebo na západ zemi Judské leželo moře, odkudž, jakž se rozumí z příkladu Eliášova (3 Král. 18, 44.), obecně deštový oblak přicházel. 58) t. z krajín písčiny a teplých na pole dne zemi Judské ležících. 59) zpytovat, rozvažovati. 60) nerozvažujete? viz Mat. 16, 34. 61) Ř. knížeti 62) pilně se snažuj. 63) svoboděn, propuštěn.

GALILEJSKÝCH ZBITI. 1. Slouží Pán všechněm ku pokání, při čemž povážiti sluší: 1. Od koho a jakou sobě k tomu příčinu danou měl? 2. Čím k tomu sloužil? 1: Pohrůžkou, kteréž potvrzuje dvěma příklady pomst Božích, při nichž viděti: Od koho, na které lidi sou uvedeny a k jaké potřebě naší zapsány? 2: Podobenstvím fíku, a tu souditi: 1. Co so tím fíkem rozumí? 2. Od koho jest vštípen? 3. Kde? 4. Jak se Pánu svému odplacel? 5. Co k tomu Pán říkal? 6. Od koho a jak v zřívosti své ten Pán spokojen byl? 7. Jaké pomsty potom na ten neúrodný fík předce uvedl?

KAPITOLA XIII.

O zmdování Galilejských; 4. o věži v Siloe; 6. o fíku neplodném; 11. potom Pán, že v sobotu sluší dobře činiti, ukázal i skutkem toho potvrdil; 18. království Boží k zrnu horčičnému a k kvasu připodobnil; 24. k jiti po úzké cestě napomenul; 25. hrozných budoucích věcí způsob předpověděl 31. a na lstivé úklady Heródesovy nic nedbaje, 35. strašlivou pohrůžku Jeruzalému učinil.

Byli pak tu přítomní času toho někteří, vypravující jemu o Galilejských, kterýchžto krev Pilát smísil s oběťmi jejich¹.

2. I odpověděv Ježíš, řekl jim²: Co mníte, že ti Galilejští byli větší hříšníci nežli všickni jiní Galilejští, že takové věci trpěli?

3. Nikoli, ³pravímť vám: Nýbrž nebudete-li pokání činiti, všickni ⁴těž zahynete.

4. Aneb oněch osmnácte, na kteréžto upadla věže v Siloe⁵ a zbila je, zdali se domníváte, že by oni vinni byli nade všecky lidi, přebývající v Jeruzalémě?

5. Nikoli, pravím vám; nýbrž nebudete-li pokání činiti, všickni též zahynete.

6. Pověděl pak toto podobenství: Člověk⁶ jeden měl *strom fíkov⁷, štípený na vinnici své⁸; i přišel, hledaje ovoce⁹ na něm, ale nenalezl.

Mat. 21, 19.

7. I řekl vinaři: Aj, po tři léta přicházím¹⁰, hledaje ovoce na tom fíku, ale nenalézám, vytniž jej; proč i tu zemi darmo ¹¹kazí?

8. On pak ¹²odpověděv, řekl jemu: Pane, ponechejž ho i tohoto ¹³léta, ažť jej okopám a ohnojím¹⁴,

9. ¹⁵Zdali by nesl ovoce; pakliť neponese, potom vytněš jej.

1) t. buď proto, že se z poddanosti své vrchnosti vytahovali, buď proto, aby oběti židovské zošklivil. (Jozepfi lib. 18. Antiquit. cap. 5.) Podobně Joziaš král v nenávist chtěje uvésti modlářství, kosti kněží modlářských na oltářích spáliti dal. 2 Par. 34. 5. 2) aby je z scestného smyslu o původu pokut Božích vyvedl a cílem těch metel ku pokání přivedl. Neboť při tom lidé velice bloudívají, když vidouce při jiných i pobožných metličky Boží, že je za nějaké veliké hříšníky soudí: čehož se dostalo Davidovi v jeho nemoci (Žal. 41, 9.), Jobovi v hrozných pokušeních (Job 4, 6.), onomu slepému v jeho trápeních (Jan 9, 2.) a svatému Pavlovi v jeho souzeních (Skut. 28, 3.), ješto jest jisté, že Bůh častokrát bezbožným dává štěstí, jako i onomu boháči (výš 12, 16. Níž 16, 19.), pobožných pak jako i onoho Lazara

v trápeních nechává. (Níž 16, 20.) Anobř není ani to neznámé, že jakož lidé když chtějí okrotiti lva, tedy bijí hálkou před ním štěně, aby lev, slyše jeho skučení, okrotl, a když bijí blázna, tedy se moudrý vtipuje: tak že podobně Bůh některé trestává a soud svůj od domu svého začíná (1 Pet. 4, 17.), aby sobě jiní usmyslili a pokání činili. Podobně 1 Kor. 10, 11. 3) osvědčujíl. 4) tak podobně, rovně též. 5) t. u té studnice neb rybníka, o němž Izai. 8, 6. Jan 9, 7. 6) t. Otec nebeský. 7) t. lid Izraelský. 8) t. v církvi své, v zemi zaslíbené, anobř po všem světě. 9) t. víry a pokání. 10) t. dlouho jemu shovívám. 11) zaměstknává, vláhu její vytahuje. 12) t. Kristus Pán hněv Otcův ukojil, v čemž ho i věrní služebníci jako i Mojžiš následovati mají. Exod. 32, 31. 32. 13) roku. 14) t. potřebné služby při lidech vykonám. 15) a po-

ŽENA SKLICENÁ. II. Vypisuje evangelista o uzdravení ženy nějaké od Krista Pána: 1. Při jaké příčině jest uzdravena? 2. Kde? 3. Kdy? 4. Na jakou a jak dlouhou nemoc? 5. Jak? Sám od sebe nejsa žádán, k ní laskavě promluvil. Vzkládáním rukou toho potvrdil, což vnitř moci svou Božskou činil. 6. Co se po tom skutku dalo? 1: Od té ženy uzdravené; ta Boha chválila. 2: Od knížete; ten se na Krista hněval, lidem jej, jako by přestupníkem Zákona byl, zoškliviti usiloval. 3: Ode Pána; ten: 1. Mocným důvodem toho dokázav, že nezrušil soboty, nepřátely zahanbil a přátele obradoval. 2. Pro utvrzení v dobrém lidu přítomného zrůst slova Božího i církve své pod podobstvím dvojím ukázal, to jest: Zrna horčičného. Kvasu od ženy zadělaného. — III. Napomínal Pán

10. ¹⁶ Učil pak v jedné škole v sobotu;

11. A aj, byla tu žena, kteráž měla ducha ¹⁷ nemoci osmnácte let; a byla sklicená a nijakž se nemohla ¹⁸ zpřímiti.

12. A uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: Ženo, ¹⁹ zproštěna jsi od nemoci své;

13. I vložil na ni ruce a ihned ²⁰ zdvihla se a ²¹ velebila Boha.

14. Tedy kníže ²² školní odpověděv, ²³ hněvaje se proto, že v den sobotní uzdravoval Ježíš, řekl zástupu: *Šest dní jest, v nichž náleží dělati; protož v těch dnech přicházejíce, ²⁴ buďte uzdravováni a ne v den sobotní.

Exod. 20, 9. Deut. 5, 12.

15. I odpověděv jemu Pán, řekl: Pokrytče, *zdali jedenkaždý z vás v sobotu neodvazuje vola svého neb osla od jeslí a nevodí ²⁵ napájeti?

Níž 14, 5. Exod. 23, 4. Deut. 22, 1.

16. Tato pak dcera Abrahamova, kterouž byl svázal satan²⁶, aj²⁷, již osmnácte let, což neměla býti rozvázána z svazku tohoto v den sobotní²⁸?

17. A když on to pověděl, zastyděli se všickni protivníci jeho; ale všecken²⁹ lid radoval se ze všech těch slavných skutků, kteříž se dáli od něho.

18. I řekl Ježíš: *Čemu podobno jest království Boží? a k čemu je přirovnám?

Mat. 13, 31. Mar. 4, 30.

19. Podobno jest zrnů horčičnému³⁰, kteréžto vzav člověk, uvrhl do zahrady své; i rostlo a učiněno jest v strom veliký, a ptactvo nebeské hnízda sobě dělali na ratolestech jeho.

20. A opět řekl: K čemu připodobním království Boží?

21. *Podobno jest kvasu, kterýžto vzavši žena, ³¹ zadělala ve třech měřicích mouky, až ³² skysalo všecko.

Mat. 13, 31.

22. *I chodil po městech a městečkách, uče, bera se do Jeruzaléma.

Mat. 9, 35. Mar. 6, 6.

nese-liť ovoce, (necháš ho.) 16) kázal. 17) mdloby, t. nemoc, kterouž jí duch nečistý svázal. Níž verš 16. Podobně se nazývá duch smilství, kterýž k takovým nečistotám ponouká (Oz. 4, 12.), a duch bludů, kterýž v bludy vodí. 1 Tím. 4, 1. 18) zdvihnouti, zprostiti. 19) propuštěna. 20) zpřímila, zprostita. 21) chválila. 22) školy. 23) s hněvem. 24) uzdravujte se, dejte se uzdravovati. 25) na vodu, k vodě. 26) Ačkoli z rukou Božích věci libé i útrpné bereme (Gen. 50, 20. Job. 1, 21. Izai. 45, 7.);

avšak satanu tuto Pán přivlastňuje to, že on svázal tuto ženu, a to proto: 1. Že on jsa vrah (Jan 8, 44.), nemoci i smrti na svět uvedl. (Maud. 2, 24.) 2. Že jemu Bůh někdy uzdy popouštěti ráčí, aby nemocí lidí trápil, čehož příklad při Jobovi. Job. 2, 7. 27) Ř. hle. 28) viz Mar. 3, 5.) 29) Ř. zástup. 30) Mat. 13, 31. 31) Ř. skryla. To se pak schováním nazývá proto, že když se do mouky vody nalezje, tedy ona se pohřívá a do mouky vpije a jako skryje. 32) zlynilo.

BRÁNA k snažnému jítí do nebe: 1. Kde to činil? 2. Za jakou příčinou? 3. Čím DO NEBE. k tomu ponoukal? 1: Předkládáním toho, že jest těsná brána do nebe, protož snažně do ní se tlačiti náleží. 2: Pohrůžkou, že kdož čas milosti zmeškají, za dveřmi hospodáře zůstati musejí, a tu viděti: Kdo jest ten hospodář? Jak dveře zavírá? 3: Vyvozováním z marného se při spasení věcmi některými troštování. 4: Zveličováním žalostného místa, do něhož se bezbožní dostanou. 5: Příkladem předků, za nimiž pobožní potomci chvátati mají. 6: Stavěním před oči lehkosti, jestliže by se pohanům dali do nebe předstihnouti. 7: Ukazováním toho, že na nic přijdou ti, kteříž by, bezpečice se tím, že napřed do nebe jdou, na té cestě by váhaví byli. — IV. Vystříhají farizeové Krista Pána před nebezpečností od Heródesa nastávajícím: 1. Kdy to a jakým úmyslem činili? 2. Co Pán k tomu říkal? 1: Heródesa pro jeho chytrost liškou nazval a jemu o svých skutečích i o své smrti pověditi kázal. 2: Ukázal, že sobě v své povinnosti ničímž překaziti nedá. 3: Předložil to, že ne od Heródesa, ani v Galilei, ale od těch, kteříž ho vystříhají, a to

23. I řekl jemu jeden: Pane, tuším, že jest málo těch, kteříž spasení býti mají? On pak řekl jim:

24. ³³Snažujte se vcházeti *těsnou branou, neboť (pravím vám) mnozí usilovati budou vjíti, ale nebudou moci. *4 Ezdr. 7, 4. Mat. 7, 11.*

25. Totiž když vstane hospodář a zavře dveře, a počnete vně státi a tlouci na dveře, řkouce: *Pane, Pane! otevři nám; a o n odpovídaje, díť vám: Neznám vás, odkud jste.

Výš 6, 46. Mat. 7, 22. Item 25, 11.

26. Tehdy počnete říci: Jídali sme a pĕjeli před tebou³⁴ a na ulicích našich si ³⁵učíval.

27. I dí: *Pravím vám, žeť vás neznám, odkud jste; odejdětež ode mne všickni činitelé nepravosti. *Žal. 6, 9.*

28. *Tamť bude pláč a škřípení zubů³⁶, když uzříte Abrahama a Izáka a Jákoba a všecky proroky v království Božím; sami pak sebe vyhnane ven. *Mat. 8, 12. Item 13, 42. Item 22, 13. Item 24, 51. Item 25, 30.*

29. I přijdouť mnozí od východu, a od západu, a od půlnoci, i od poledne a budou stoliti v království Božím.

30. *A aj, jsouť poslední, kteříž budou první, a jsou první, kteříž budou poslední. *Mat. 19, 30. Item 20, 16. Mar. 10, 31.*

31. A v ten den přistoupili někteří z farizeů, řkouce jemu³⁷: Vyjdi a odejdi odsud, ³⁸nebo Heródes chce tě zamordovati.

32. I řekl jim: Jdouce, povězte³⁹ lišce té: Aj, vymítám ďábly a uzdravuji dnes a zítra, a třetího⁴⁰ dne ⁴¹dokonám.

33. Ale však musím dnes a zítra i pozejtří choditi⁴²; neboť nelze proroku zahynouti jinde kromě Jeruzaléma⁴³.

34. *Jeruzaléme! Jeruzaléme! ješto morduješ proroky a kame-

33) pracujte, usilujte. **34)** jídem a pitím míní se vlastnost a domácnost mezi Bohem a lidmi. Jako by řekli: Milý Pane, však my jsme lid tvůj, my sme tvou mannu jídali a vodu z skály pĕjeli (Num. 11, 6.), my sme při slavnostech a obětech tvých z tvého poručení před tebou se veselili (Levit. 22, 40. Deut. 16, 13.), my sme hlas tvůj na Orébě, anobř každý den v shromážděních svých Zákon tvůj, ano i samého tebe kázati slychali, i kterakž tedy nás neznáš? **35)** kázával. **36)** pláč znamením bude žalosti; škřípení pak

zubů hrozných strachů, bolestí a hrůz. **37)** t. chtějíce ho pod přátelským způsobem od sebe odbyti a v práci jemu překážku učiniti. Podobně to Amaziáš Amosovi proroku činil. Amos 7, 12. **38)** Mat. 2, 1. **39)** t. vzkazte ode mne Heródesovi, tomu lstivému a chytrému člověku. Podobně sv. Pavel Nerona pro jeho ukrutnost boem nazývá. 2 Tim. 4, 1. **40)** t. v krátkém času. Touž věc jinými slovy pověděl Jan 7, 35. **41)** budu dokonán. **42)** t. na krátký čas svůj úrad konati. **43)** t. ne Heródes, ale vy moji vrahové budete a toho

VODNOTEDLNÝ. v Jeruzalémě, hrdlo jemu odjato bude. 4: Boží dobrodiní Židům učiněná a jejich nevděčnost před oči stavěl. 5: Pomsty své jim osvědčil: *Předně*: Tělesné, že budou i s svým hlavním městem vyvráceni. *Potom*: Duchovní, že i podle duše budou opuštěni.

I. *Nesnáž mezi Kristem Pánem a farizeji* vzniklá o svěcení dne sobotního, při čemž to dvě suďme: 1. Proč Bůh den sobotní světití přikázal? Z příčin mnohých. 2. V čem svěcení jeho záleží? 1: K Bohu, v rozjímání jeho svatého slova, jako i Pán bezpochyby to učinil, že v sobotu nejprv při službách byl a potom teprv k stolu farizeovu šel. 2: V milování bližních, což Pán jako prstem ukázal, kdyžto v sobotu člověka toho uzdravil, při čemž pohlédme: *Nejprv*: Na příčiny k tomu skutku poskytnuté: 1. Pozváním k stolu a šetřením Krista v den sobotní. 2. Bídou toho člověka tu bezpochyby lstivě nastrojeného. 3. Zarytostí zákonníků a farizeů, kteříž na otázku Kristovu nic odpověditi nechtěli. *Potom*: Na způsob Kristův, kterýž zachoval: 1. V uzdravování toho člověka, totiž, že se jeho zevnitř rukou dotekl, vnitř pak mocí svou Božskou zdraví jemu navrátil. 2. V obhajování sebe, že tím skutkem dne svátečního nezrušil, v. 5. — II. Služba ku pokoře a mravů lidských ostříhání zvláště při stole od Krista Pána učiněná, při níž suďme: 1. Příčinu k konání té služby danou. 2. Osoby, k nimž ta služba se vztahuje, a ty jsou: *Předně*: Tam tehdáž Pánu přítomné, jimž ku pokoře a mravům lidským sloužil: 1. Předkládáním škody

nuješ ty, kteříž k tobě bývají posláni; kolikrát sem chtěl shromáždití dítky tvé, jako řslepice kuřátka⁴⁴ svá pod křídla? ale nechtěli ste.

* Mat. 23, 37. † 4 Ezdr. 1, 30.

35. * Aj, ⁴⁵zanechán bude vám dům váš pustý. Ale jistě pravím vám, že nikoli mne neuzříte, až přijde čas⁴⁶, ⁴⁷když díte: † Požehnaný, ⁴⁸jenž se béře ve jménu Páně.

* Izai. 1, 7. Jer. 7, 14. Mich. 3, 12. † Nřž 19, 38. Žal. 118, 26.

KAPITOLA XIV.

Pán uzdraviv vodnotedlného, 7. pokoře učil; 16. podobenství o večeri předložil 25. a k následování sebe, 28. přidav k tomu podobenství o stavění věže, napomenul.

Istalo se, když všel ¹Ježíš do domu nějakého knížete fari-
zejského v sobotu, ²aby jedl chléb, že oni ³šetřili ho;

^{17.} Neděle
po sv.
Evjji.

2. A aj, člověk nějaký vodnotedlný byl před ním.

3. I odpověděv Ježíš, dí zákonníkům a farizeům, řka: Slušili v sobotu ⁴uzdravovati?

4. Oni pak mlčeli. Tedy on dosáh jeho, uzdravil a propustil.

5. A odpověděv jim, řekl: Či z vás osel aneb vůl upadl by do studnice a ne ihned by ho vytáhl v den sobotní?

6. I nemohli jemu na to odpověditi.

7. Pověděl také i pozvaným podobenství, (spatřiv to, kterak sobě přední místa vyvolovali), řka jim:

8. Kdyby byl od někoho pozván na svadbu, nesedej na předním místě, ať by snad vzácnější nežli ty nebyl pozván od něho;

9. A přijda ten, kterýž tebe i onoho pozval, řekl by tobě: Dej

dokážete, jakým mne úmyslem vystřiháte. 44) Mat. 23, 37. 45) opouští se, t. město i chrám. 46) t. v květnou neděli, když do Jeruzaléma přijedu; viz toho splnění níž 19, 38. Nebo jakž se může rozuměti z pořádku psaní evanjelistů, dvakrát ta slova Pán

mluvil, jednou tuto před svým příjezdem do Jeruzaléma, po druhé po svém příjezdu, o čemž sv. Matouš píše. Protož tam v jiném smyslu nežli tuto brána býti mají; viz Mat. 23, 39. 47) v němž. 48) přicházející.

1) Ř. on. 2) jísti chleba. 3) stříhli. 4) viz

VEČEŘE z pýchy pocházející. 2. Užitek z pokory jdoucím. *Potom*: Vůbec všickni lidé, z nichž: 1. Zpínajícím se brozí snížením. 2. Kořícím se slibuje povýšení. — VELIKÁ. III. Naučení hospodáři tomu, kterýž Pána Krista pozval, ode Pána dané: 1. Koho nemá a proč u sebe za hostě mívati? 2. Koho má a proč k sobě zváti? — IV. Osvědčení od Krista Pána toho trého: *Jedno*: Boží milosti: 1. V přípravě dokonalého spasení: Kdo je připravil? K čemu je a proč připodobnil? 2. V pozvání k němu: 1: Koho zůve? 2: Jak? *Druhé*: Nevděčnosti lidské a zvláště židovské, kterouž pronesli: 1. Spojením se s slávou světa. 2. Lakomstvím. 3. Hovadným milováním přátel a rozko-

tomuto místo; a tehdy počal by s hanbou na posledním místě seděti.

10. Ale když by byl pozván, jda, posad se na posledním místě; a kdyby přišel ten, kterýž tebe pozval, řekl by tobě: *Příteli, posedni výše, tedy budeš míti ⁵ chválu před spolustolícími.

Přisl. 25, 7.

11. *Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen; a kdož se poníží, bude povýšen.

Níž 18, 14. Mat. 23, 12.

12. Pravil také i tomu, kterýž ho byl pozval: *Když činíš oběd neb večeři, nezov přátel svých, ani bratří svých, ani příbuzných svých, ani sousedů bohatých, ať by snad i oni zase nezvali tebe a měl by odplatu.

Přisl. 3, 9. Tob. 4, 7. 3 Ezdr. 99, 51.

13. Ale když činíš hody, povolej chudých, ⁶chromých, kulhavých, slepých;

14. A blahoslavený budeš; neboť nemají, odkud by odplatili tobě; ale budeš odplaceno při vzkříšení spravedlivých.

15. I uslyšav to jeden z spolupřisedících, řekl jemu: Blahoslavený, kdož jí chléb v království Božím.

2. *Nežele* 16. *On pak řekl jemu: Člověk nějaký učinil večeři velikou a ⁷pozval mnohých.

Izai. 25, 5. Mat. 22, 1. Zjev. 19, 9.

po so. 17. I poslal služebníka svého v hodinu večeře, aby řekl pozvaným: Podte, nebo, již připraveno jest všecko.

Groji.

18. I počali se všickni ⁸jednomyslně vymlouvati. První řekl jemu: ⁹Ves sem koupil, i musím vyjít a shlédnouti ji; prosím tebe, ¹⁰vymluv mne.

19. A druhý řekl: Patero spřežení volů koupil sem a jdu, abych jich skusil; prosím tebe, vymluv mne.

Mar. 3, 5. 5) slávu, čest. 6) jednorukých, oslekaných. 7) povolal, t. k té večeři. Tou pak večeří míní se život věčný, kterýž po pracích věrných u večer, to jest na skonání světa dán býti má všechněm vyvoleným. Člověkem pak tím, kterýž tu večeři připravil, rozumí se Bůh. Služebníkem tím pro ty pozvané vyslaným míní se věrní služebníci svatě církve. Těmi pak, kteříž se vymlouvali, ukazují se lidé s světem spojení, lakomí, rozkoši milovní a slovem Božím pohrdající. Ti pak na místo nevděčných uvedení jsou všickni Boží vyvolení, jimžto z milosti Boží jest to dáno, aby k životu věčnému jsouce zavoláni, ten hlas evangelium svatého věrou

vděčně přijali a milosti jeho Božské se poddali. Tím pak odloučením a zavržením těch nevděčných (níž verš 24.) maluje se odloučení a zahrnutí od života věčného všechněch bezbožných a k zatrazení oddaných. Jestliť pak cíl toho podobenství ten, aby ukázáno bylo, co překáží lidem k životu věčnému přicházeti, že jmenovitě lakomství a hovadství. Na odpor tomu, co lidi přivodí k spasení, že totiž mocné dílo Ducha sv., kterýž skrze slovo své z milosti lidí, aby poznávali svou duchovní chudobu, chromotu a slepotu, osvěcuje, milost v nich k spasení zažehá, anobř je do církve uvozuje a aby k spasení šli, přinučuje. 8) *napořád, jednostejně,*

STÁLOST PŘI KRISTU. šemi těla. — *Třetí:* Zůřivě Boží spravedlnosti prokázané: 1. V oblíbení sobě na místo těch nevděčných lidí jiných, o nichž dí: Odkud sou povolání a jací? 2. V zavržení Židů nevděčných i jiných jim podobných. — V. Dvojitě zprávu Pán dává, cestou se bera, následovníkům svým: *Jedno:* Co chce mítí při nich? 1. Aby se s ním nade všechny věci nejvlastněji spojili a všecko, což by jim překáželo při spasení pro něj opouštěli. 2. Odporné věci pro něho podnikali. 3. Sebe i jiné v dobrém vzdělávali. 4. Proti věcem Bohu odporným bojovali. 5. Do konce při něm setrvali a jako

20. A jiný dí: ¹¹Ženu sem pojal a protož nemohu přijíti.

21. I navrátiv se ten služebník, zvěstoval ty věci Pánu svému. Tedy rozhněvav se hospodář, řekl služebníku svému: Vyjdi rychle na rynky a na ulice města, a chudé, i ¹²chromé, i kulhavé, a slepé ¹³ uveď sem.

22. I řekl služebník: Pane, stalo se, jakož si ¹⁴rozkázal, a ještěť místo jest.

23. Tedy řekl Pán služebníku: Vyjdiž na cesty a mezi ploty ¹⁵ * a ¹⁶ přinut' vjíti, ať se naplní dům můj. *2 Tim. 4, 2.*

24. Nebo pravímť vám: Že žádný z mužů těch, ¹⁷kteríž pozvání byli, neokusí večere mé.

25. Šli pak mnozí zástupové s ním; a on obrátiv se, řekl jim:

26. *Jde-li kdo ke mně a nemá-li v nenávisti ¹⁸otce svého, i matere, i ženy, i děti, i bratří, i sestr, ¹⁹ano i té duše své ²⁰, nemůž býti mým učedníkem.

Výš 9, 23. Deut. 13, 6. Item 33, 9. Mat. 10, 37. Item 16, 24. Mar. 8, 34.

27. A kdož koli nenese kříže ²¹ svého, a ²²jde za mnou, nemůž býti mým učedníkem.

28. Nebo kdo z vás jest, ²³chtěje stavěti věži, aby prvé, sedna, nepočel nákladu, má-li to, čehož ²⁴k dokonání ji potřebí?

29. Aby snad, když by základ položil a dokonati nemohl, všickni, ²⁵kteríž by to viděli, nepočali se posmívati jemu,

30. Řkouce: Tento člověk počal stavěti a nemohl dokonati.

31. Aneb, který král ²⁶bera se k boji proti jinému králi, zdalíž prvé nesedne, aby se poradil ²⁷, mohl-li by s desíti tisíci potkati se s tím, kterýž s dvacíti tisíci táhne proti němu?

32. Sic jinak, když by onen ještě ²⁸podál od něho byl, pošle posly k němu, žádaje za to, což by sloužilo ku pokoji.

t. jako by se zřekli a spuntovali. 9) popluží, rolí, pole. 10) měj mne výmluvna. 11) oženil sem se. 12) ochromené. 13) nejzavrženější mezi Židy, jacíž byli publikáni a nevěstky (Mat. 21, 31.), kteříž vždy v té pospolnosti zevnitřní jako v městě v lidu Božím zůstávali. 14) poručil. 15) t. mezi pohany od společnosti lidu Božího odloučené (Efez. 2, 12.), a mnohými zlými věcmi zapletené. 16) přípuď. 17) pozvaných. 18) jest-li že více je nežli mne miluje. Mat. 10, 37. 19) ještě. 20) t. života

svého. Mat. 16, 21. 21) viz Mat. 10, 38. Mluvíť pak tu Kristus Pán podlé způsobu tehdejšího, že ti, kteříž měli na hrde trestání býti, musili sami kříž na sebe nésti; a při tom toho namítá, že on měl na dřevě kříže umřítí, a ti, kdož ho chtí následovati, mají své vášně v sobě mrtviti (Gal. 5, 24.) i protivnosti podnikati, což vše bude se často jim smrti rovnati. 22) za mnou jíti chtěje; t. mne a mého učení následovati. 23) ještě by chtěl. 24) až k dodělání. 25) patřící na to.

ZTRACENÁ dostavěli a dobojovali. *Druhé:* Čím se k té práci ponoukati mají: 1. Rozkazem jeho. 2. Obáváním se posměchu (výš v. 29.) a věčného zavržení.

Kázání Páně pod podobestvím dvojím za příčinou lidí kajících a farizejského reptání velmi potřebným učiněné: I. Pod podobestvím ovce a groše ztraceného i nalezeného, při čemž na ty dvě částky hlavní pohledme: *Nejprv:* Na způsob dvojích lidí: 1. Kajících, o nichž vypravuje: Kdo byli? Jakým se úmyslem k Kristu obrátili? Jak od něho laskavě přijati byli? v. 2. 2. Nekajících: Kdo byli? Co zlého činili? 1: Hříchů svých znáti nechtěli. 2: Milosti Boží jiným záviděli, v. 2. *Potom:* Na ta podobeství Páně, jimiž toho dokazuje, že náležitě hříšníky na milost přijímá: *Jedno:* Podobestvím pastýře a ovce ztracené, a tu znáti: 1. Publikánů anobrž lidského pokolení jako ovce ztracení. 2. Milost Boží v poslání nám pastýře, kterýž: 1: Ovce své v počtu má. 2: Zhyne-li která, výborně ví, i jí sobě váží. 3: S pilností ji hledá. 4: Nalezna jí, laskavě s ní nakládá. 5: Z lidského spasení se těší, i jiným k tomu příčinu dává příkladem: 1. Svým. 2. Svatých andělů.

33. Tak zajisté každý z vás, kdož se ²⁹ neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůž býti mým učedníkem.

34. *Dobráť ³⁰ jest sůl; pakli sůl bude ³¹ zmařena, ³² čím bude napravena? *Mat. 5, 13. Mar. 9, 50.*

35. Ani do země, ani do hnoje se nehodí; ale ven ji vymítají. Kdo má uši k slyšení, slyš!

KAPITOLA XV.

Kající hříšníky Pán přijímal, nepohrdav jimi; 4. což i podobestvím o ovcech II. a synu maratratném vysvětlil.

3. Neděle
po sv.
Trojici.

Přibližovali¹ se pak k němu všickni² publikáni* a hříšníci, aby ho slyšeli. *Výš 5, 32. Mat. 9, 13. Mar. 2, 17.*

2. I reptali farizeové a zákonníci, řkouce: Tento hříšníky přijímá a jí s nimi.

3. I pověděl jim podobeství toto, řka:

4. *³Kdyby někdo z vás měl sto ovec a ztratil by jednu z nich, zdaliž by ⁴nenechal devadesáti devíti na poušti a nešel k té, kteráž zahynula, až by i našel ji⁵? *Mat. 18, 12.*

5. A nalezna, jistě by jí vložil na ramena svá ⁶s radostí;

6. A přijda domů, svolal by přátely a sousedy, řka jim: Spolu ⁷radujte se se mnou; neb sem našel ovci svou, kteráž byla zahynula.

7. Pravímť vám, že tak bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím větší, nežli nad devadesáti devíti spravedlivými⁸, *kteříž nepotřebují pokání. *Výš 5, 31.*

26) táhna. 27) t. s svými radami. 28) daleko. 29) nezhostí všeho svého jmění. 30) t. dobráť jest a svatá věc i křesťanem i služebníkem církve býti; avšak jestli že by kdo své povinnosti, jako zmařená a neslaná sůl, nekonal, hrozně od Boha na věky zvržen bude. Protož Pán Bůh onomu služebníku takto praví: Že jsi vlašný a ani studený, ani horký, vyvrhu tě z úst svých. Zjev. 3, 16., viz Mat. 5, 13. Mar. 9, 50. 31) zkažená, porušená, vypáchně-li. 32) co jest tak mocného, ješto by jí zase slanou učinilo?

1) přistupovali pak k němu všickni, t. kte-

říž nedaleko odtud byli, kdež Pán přebývatí ráčil. 2) celní. 3) který z vás jest člověk. 4) nenechává. 5) pěkný se toho příklad vidí při Adamovi, jehož Bůh po pádu hledal (Gen. 3, 9.); při Abrahamovi, jehož z oboru modlářů povolal (Joz. 24, 2.); při Davidovi, kterýž v hřích upadna, výborný pokoj o to měl, až skrze Nátana proroka jsa upamatován, jako ovce ztracená jest nalezen (2 Král. 12, 1. a t. d.); ano i při učednících, jež Kristus Pán jako ovce ztracené do Galilee předjíti a tam napravovatí ráčil. 6) raduje se. 7) buďte veseli. 8) t. buď nad těmi,

SYN
MARNOTRATNÝ. *Druhé:* Podobenstvím nějaké ženy, nebo: 1. Žena ta měla deset grošů, Bůh pak má obraz svůj lidské pokolení. 2. Jakož ženě nahodí se ztratiti peněz; tak od Boha mnozí odcházejí. 3. Žena s pilností hledá ztraceného peníze; ovšem Bůh vyvolených svých. 4. Žena raduje se z nalezeného peníze; nad to Bůh těší se i s svými anděly z lidí kajících. — II. Kázání Pán činil podobenstvím syna marnotratného na milost přijatého, a tu souditi osoby tři: První osoba mladšího syna: 1. Kdo se tím synem míní? Publikáni i jiní hříšníci. 2. V čem při něm byl způsob: 1: Zlý v tom, že otcovým opatrováním pohrdl a sám sebe opatřiti chtěl; maje se otci pomáhati živiti, ještě statku jemu něco utrhl; statek marně utratil. 2: Dobrý, při čemž viděti sluší: 1. Cím jemu pomoc učiněna k tomu? Nouzí, nebo: Hlad trpěl; na snížení veliké přišel; od těch, mezi nimiž byl, jest opuštěn. 2. Cím ten dobrý způsob pronesl? 1: Že se ustavoval v jisté naději o nalezení milosti u otce. 2: Uložil to u sebe, že se k svému otci navrátí a k hříchu se přizná i napraví. 3: Nízce o sobě smyslil, v. 19.

8. Aneb žena některá, mající grošů deset, ztratila-li by jeden groš, zdaliž nezažže svíce, a nemete domu, a nehledá pilně, dokudž nenalezne?

9. A když nalezne, svolá přítelkyně a sousedy, řkuci: Spolu radujte se se mnou; ⁹neb sem nalezla groš, kterýž sem byla ztratila.

10. Takť pravím vám, že jest radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.

11. Řekl také Ježíš: Člověk jeden měl dva syny;

12. Z nichž mladší řekl otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mně náleží. I rozdělil jim ¹⁰statek.

13. A po nemnohých dnech, shromáždív sobě všecko mladší ten syn, ¹¹odšel do daleké krajiny; a tam ¹²rozmrhal statek svůj, byv ¹³prostopašně živ.

14. A když všecko utratil, stal se hlad ¹⁴veliký v krajině té, a on počal nouzi trpěti.

15. I všed, ¹⁵přidržel se jednoho měšténina krajiny té; a on jej poslal na pole své, aby pásł vepře.

16. I ¹⁶žádal nasýtiti břicho své ¹⁷mlátem, kteréž svině jedly, ale žádný nedával jemu.

17. Přišed pak sám k sobě, řekl: Aj, jak mnozí nájemníci u otce mého hojnost mají chleba, a já hladem ¹⁸mru!

18. Vstana, půjdu k otci svému a dím jemu: Otče, zhřešil sem proti nebi¹⁹ a před tebou;

19. Aníž jsem hoden více slouti synem tvým; ale učiň mne jako jednoho z nájemníků svých.

kteříž jsou sami u sebe spravedliví (výš 5, 31., níž 18, 9. Mat. 9, 13.), buď raději nad těmi, kteříž se v došlém ospravedlnění mocí Boží ostříhají a takového napravování nepotřebují jako ti, kteříž se znovu rodí a počátečně povstávají. Nebo jakož podlé těla člověk nalezna věc ztracenou, více nad ní se těší, nežli nad tou, kterouž sobě vždycky přítomnou měl; tak po lidsku o andělech se mluví, že oni vidouce větší příklad milosti a dobrotivosti Boží k těm prokázaný, kteříž

již nad jamou zatracení byvše, k Bohu se znovu obrátili, větší radosti také okoušejí, nežli nad těmi, jenž v došlé milosti pracují a takové lásky k sobě od Boha v nově prokázané, jako lidé přítomně povstávající, nemají. 9) že. 10) živnost; tak níž verš 30. 11) odebral se. 12) utratil. 13) útrpně, neřádně. 14) Ř. silný. 15) byl při jednom. 16) žáden byl. 17) plevami, otrubami, kteréž vepřové jedli. 18) Ř. hynu. 19) t. proti Bohu, kterýž jest na nebi. Aneb: Netoliko ty, otče, jsi

SYN 4: Nejen v své mysli k otci se navrátiti uložil, ale skutkem to naplnil.
 MARNOTRATNÝ. Druhá osoba jest otec jeho, při níž považme toho: 1. Kdo se tím otcem rozumí? Bůh. 2. Jak se k lidem kajícím má? 1: Svým milosrdenstvím je předchází. 2: Za syny své je mile přijímá a jako objímá. 3: Rouchem spravedlnosti je přidává. 4: Prsten, to jest svědectví odpuštění hříchů a dary Ducha svého jim dává. 5: Moci jejich vnitřní i zevnitřní, jako nohy k konání vůle své svaté, nastrojuje. 6: K hodům pokojného svědomí, i věčné slávy je přivozuje. 7: Z nich své potěšení má, i jiným svým účastníkům z jejich povstání a oživení veseliti se velí, v. 23. Třetí osoba jest staršího syna: 1. Kdo jest tím synem vyznamenán? Farizeové a jiní reptáci. 2. V čem sou oni tomu synu podobní? 1: Jakož ten starší syn z práce přišel, tak i oni zásluhami svými se zaměstnávají. 2: On zpívání slyšel, farizeové též libý zpěv evanjelium slýchali. 3: On se doptával na to, co se v domě otce jeho dalo, v. 26.; farizeové také Mesiáše sobě v známost uvedeného měli. 4: On se hněval, že otec marnotratného syna přijal; podobně farizeové zpouzeli se, že daro z milosti Kristus Pán publikánům hříchy odpouštěl. 5: On nechtěl do domu vjíti; oni také nechtěli v Krista uvěřiti. 6: On důstojně o sobě smyslnil, že vůle otcovy nikdy nepřestoupil; oni též domnívali se, že žádného příkázání Božího nezrušili. 7: On se na svého otce domlouval; oni také to činí, když Bůh podlé vůle jejich darů svých nerozděluje. 8: On hříchy svého bratra odrhal, v. 30.; oni také hříchy cizí zveličují, svých pak znáti nechtějí. 9: On na mírné zprávě otcově přestati nechtěl, v níž ten otec dvěma důvody ukazoval, že dobře činí, když svého syna přijímá; oni také ničím se spokojiti nechtěli, že Kristus hříšníky přijímal.

20. I vstav, ²⁰šel k otci svému. *A když ještě ²¹opodál byl, uzřel jej otec jeho, a ²²milosrdenstvím byv hnut, příběh, ²³padl na ²⁴šíji jeho a políbil ho. *Efez. 2, 13.*

21. I řekl jemu syn: Otče, zhřešil sem proti nebi a před tebou; aniž jsem hoden více slouti synem tvým.

22. I řekl otec služebníkům svým: Přineste roucho to ²⁵první a oblecte jej a dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy ²⁶.

23. A přivedouce to tele tučné, zabíte, a hodujíce, budme veseli.

24. Nebo tento syn můj byl umřel a zase ožil; byl ²⁷zahynul, a nalezen jest. I počali veseli býti.

25. Byl pak syn jeho starší na poli; a jda, když se přibližoval k domu, uslyšel zpívání a ²⁸hluk veselících se.

26. I povolav jednoho z služebníků, otázal se, co by to bylo.

27. A on řekl jemu: Bratr tvůj přišel, i zabil otec tvůj tučné tele, že ho zdravého ²⁹přijal.

28. I rozhněval se on a nechtěl tam vjíti. Otec pak jeho vyšed, ³⁰prosil ho.

29. A on odpověděv, řekl otci: Aj, tolik let ³¹sloužím tobě a nikdy sem příkázání tvého nepřestoupil; avšak nikdy si mi nedal ani kozelce, abych s přátely svými vesel pobyl.

30. Ale když syn tvůj tento, kterýž prožral statek tvůj s nevěstkami, přišel, zabils jemu to tele tučné.

31. A on řekl jemu: Synu, ty vždycky se mnou jsi a všecky věci mé jsou tvé ³².

svědkem mých nepravostí, ale i to nebe. 20) přišel. 21) daleko. 22) slůvalo se mu jeho. 23) objal jej. 24) hrdlo. 25) nejpřednější, nejdražší. 26) více tento otec synu svému učinil, nežli on na to myslil a ovšem žádati směl. Taktéž Otec nebeský činí, že to, čehož věrní jeho

potřebují, dává; a nad to více nežli oni žádati umějí, jim přidává. Viz toho příklad při Šalomounovi. 3 Král. 3, 13. 27) ztracen byl; tak níž verš 32. 28) plesání. 29) dočekal. 30) napomínal, pobízel ho, t. aby domů šel a s nimi vesel byl. 31) podobně reptáky viz

ŠAFÁŘ NEPRAVÝ. I. *Napomenutí Kristovo k náležitému užívání statku i jiných darů Božích a zvláště k štedrosti učedníkům dvojím způsobem učiněné: Jedno:* Slovy příkladnými pod podobenstvím šafáře nepravého, jehož nepravost v tom dvěma před oči staví: *Předně:* S strany zlého šafování, kteréž Pán zveličuje předkládáním: 1. Toho, čím to statek byl, a jak ho on marně mrhal, odkudž dává se příčina k souzení toho, nad jakými dary duchovními i tělesnými sme od Boha za šafáře postaveni a kterak v tom šafování máme. 2. Žalobníků, od nichž ten šafář obžalován byl, jako i podnes šafáři Boží obžalování bývají. 3. Soudu hrozného, k němuž ten šafář povolán byl, anobrž i jiní šafáři Boží i zde i v onom životě povolání budou. *Potom:* S strany počtu z šafářství vydávání, při čemž Pán dotýká: 1. Jeho bedlivého v mysli uvažování o budoucí své opatření. 2. Skutečného toho, což v mysli uložil, vykonání. *Druhé:* Napomenutí to Pán činí slovy prostějšími, kteréž podobenství to o šafáři k takovému užítku našemu obracejí, abychom jakž synové světa jsou opatrní v opatrování svého na budoucí čas tělesného života, tak i my v pečování o život věčný byli bedliví, a tu předkládá: 1. Jak to máme činiti? Udělováním z víry pravé statku svého chudým, bez čehož statek jest zlý a nepravý. 2. Čím se

32. Ale veseliti a radovati se náleželo, nebo bratr tvůj tento byl umřel, a zase ožil, zahynul byl, a nalezen jest.

KAPITOLA XVI.

O vladaři nepravém; 13. o službě dvěma pánům; 14. o lakomých farizeích; 16. o cíli Zákona a proroků; 18. o nepropouštění ženy 19. a o bohacích.

Pравил pak i učedníkům svým: Člověk jeden byl bohatý, ^{9. Učedle} kterýž měl šafáře; a ten obžalován jest před ním, jakožto ^{po sv. Georgiji.} ten, kterýž ¹mrhal statek jeho.

2. I povolav ho, řekl jemu: Což to slyším o tobě? vydej počet z ²vládařství svého; neb již nebudeš moci déle ³vládnouti.

3. I dí vladař sám v sobě: Co učiním, ⁴teď pán můj odjímá ode mne vládařství; kopati nemohu, žebrati se stydím.

4. Vím, co učiním, aby, když budu zsazen z vládařství, přijali mne do svých domů ⁵.

5. I zavolav jednoho každého dlužníka pána svého, řekl prvnímu: Jaks mnoho dlužen pánu mému?

6. A on řekl: Sto ⁶tun oleje; i řekl mu: Vezmi ⁷rejistra svá a sedna rychle, napiš padesát.

7. Potom druhému řekl: Ty pak jaks mnoho dlužen? Kterýž řekl: Sto korců pšenice; i dí mu: Vezmi registra svá a napiš osmdesát.

8. I pochválil ten pán vladaře toho ⁸nepravého, že sobě opatrně učinil; nebo synové tohoto světa ⁹opatrnější jsou, nežli synové světla ¹⁰ v ¹¹svých věcech.

9. I jáť pravím vám: *Čiňte sobě přátely z mamony ¹²nepra-

Mat. 20, 11. 32) t. poněvadž bratr tvůj již svůj díl vzal, tedyť po mé smrti tobě náležitosti budou. Aneb, tak mé věci tvé jsou, že jich tak volně jako já užíváš a v tom žádné překážky ode mne činěné sobě nemáš.

1) rozptyloval, utrácel. 2) šafářství. 3) šafovati. 4) aj, že, poněvadž. 5) t. ti jimž to pohodlí učiním, když jim nemalý díl dlužku odpustím. 6) lák. 7) cedule. 8) nepravosti

zlého; t. pochválil jeho opatrnost a ne to jeho zlodějství, kteréhož se tu ještě dopustil. Čímž se to ukazuje, že sobě Pán Bůh ty šafáře libuje, kteříž statku jeho skrbně nedrží, ale chudým z něho dobře činí, a tak sobě poklad v nebi skládají. Vých 12, 33. 1 Tim. 6, 20. 9) t. lidé tělesní a s světem spojení. 10) t. lidé Duchem svatým osvícení. 11) v pokolení svém. 12) z mamony nepravé, oklama-

ŠAFÁŘ k tomu ponoukati: 1: Odměnou, kteráž dána bude z víry skutky dobré činícím. 2: Cílem statku, a ten jest, abychom štědrým jeho udílením věrnosti NEPRAVÝ. Bohu dokazovali. 3: Pohrůžkou těm učiněnou, kteříž by v časném statku zle šafovali, že t. takovým s zbožím spojeným: 1. Pokladové evanjelium, nade všechny statky větší, svěřeni a zjevení nebudou. 2. Život věčný, kterýž by sic jinak jakožto věc jejich vlastní z milosti Boží jim dán byl, nikoli jim nedůjde. 3. Takoví lidé s zbožím spojení, služebníci Boží býti nemohou. — II. Domlouvání Páně farizeům: 1. Cím příčina k tomu dána? Posměchem jejich, kterýž činili kázání jeho. 2. Proč jim domlouval? 1: Pro jejich

vosti, aby když byste zhynuli¹³, přijali vás do oněch věčných stanů¹⁴.

Výš 11, 41. Mat. 6, 20. Item 19, 21. 1 Tim. 6, 18.

10. Kdož jest věrný v mále, i ve mnozeť věrný jest; a kdož v mále jest nepravý, i ve mnozeť nepravý jest¹⁵.

11. Poněvadž tedy v mamoně nepravé věrní ste nebyli¹⁶, ¹⁷spravedlivého zboží kdo vám svěří¹⁸?

12. A když ste v cizím¹⁹ věrní nebyli, ²⁰což vašeho jest, kdo vám dá?

13. *Nižádný čeledín nemůž dvěma pánům sloužiti²¹; nebť zajisté jednoho nenáviděti bude a druhého milovati; aneb jednoho přídržeti se bude a druhým pohrdne. Nemůžte Bohu sloužiti a mamoně.

Mat. 6, 24.

14. Slyšeli pak toto všechno i farizeové, ²²kteríž byli lakomí a posmívali se jemu.

15. I dí jim: Vy jste, ješto se sami ²³spravedliví činíte před lidmi; *ale Bůhť zná srdce vaše; nebo což jest u lidí ²⁴vysokého, ohavnost jest před Bohem.

1 Král. 16, 7. 1 Par. 29, 17. Žal. 7, 10. Jer. 11, 20.

Item 17, 10. Item 20, 12. Přisl. 17, 3. Mat. 22, 11. Skut. 1, 24. Řím. 8, 27. Žjev. 2, 23.

vatedlné, nestálé. Nemínit toho Pán, aby někdo z statku nepravě dobytého dobře činil; neboť se taková oběť jemu nelíbí (Deut. 23, 18.); ale proto zboží mamonou nepravosti nazývá, že ono jest samo v sobě nestálé, nevěrné a oklamavatelné a že jeho lidé na větším díle zle dobývají i užívají. Protož tedy tu Pán ne k nějaké nepravosti ale k činění z víry dobrých skutků a k udílení z svého statku nestálého napomíná. *Izai. 58, 7. 13) t. zemřeli. 14) t. do nebe, do něhož pobožní přijati jsouce, vždycky se Pánem zůstávají budou. 1 Tes. 4, 17.* Nemajíť pak ta slova na tu stranu brána býti, že by svatí měli moc do nebe koho přijímati; nebo poněvadž Kristus Pán svědčí, že to jeho věc není dáti na pravici neb na levici seděti (Mat. 20, 23.), tedyť ovšem to v moci svatých býti nemůže; ale jakož jinde Pán lidi pobožné, skutky dobré z víry činící, tím ctí, že sobě to přivlastňuje, což se dobrého od nich jeho vyvoleným děje (Mat. 25, 40.), tak i tuto je korunuje, když což sám činí z milosti, to že se od svatých koná, tak mluvíti ráčí. Avšak i tak může tomu rozuměno býti, že ti chudí modlitbami na Pánu Bohu

to obdrží, aby lidé bohatí do nebe přijati byli; kteříž jim z víry pravé co dobrého činili. Aneb slyšeti by se to mohlo na svaté anděly, obyvatele nebeských stanů, kteříž v den poslední všechny k soudu shromáždí a do nebe zprovodí. *Mat. 24, 31. 15) t. kdož v statku tělesném věrně šafuje, ten také věrně o nebeské zboží pečuje. A zase kdož v zboží časném, kteréž nic není u přirovnání věčného jmění, zle šafuje a jeho nuzným neuděluje, ten toho dokazuje, že o nebeské věčné zboží naprosto nic nepečuje. 16) t. v statku tělesném částým ho neudílením, věrně ste nešafovali. 17) R. pravého, t. stálého a věčného. 18) t. zdaliž se vám v tom Bůh moci bude dověřiti, že byste věrně zboží jeho věčné, v evanjelium zavřené, rozdělovali a tak věrní jeho šafáři byli? 19) t. v zboží časném, kteréž nebylo vaše, ale vám do času toliko od Boha svěřené. 20) což by dědičně vaše býti mělo; t. život věčný, kterýž věrných a vyvolených Božích vlastní se nazývá, proto, že kdož ho dříve, ten jeho tak jako zboží časného na věky zbaven nebude. 21) viz Mat. 6, 24. 22) lakomci. 23) ospravedlňujete. 24) vzácného, t. podlé zdání a soudu lidského.*

BOHATEC. pokrytství. 2: Že jeho, na nějž Jan Křtítel s proroky ukazoval, věrou přijítí nechtěli. 3: Že manžely bez příčiny slušné rozvozovali. — III. O třech osobách zvláštních: 1. O člověku bohatém, o němž vypravuje: *Jedno*: Co se při něm zlého našlo? 1. Lakomství. 2. Pýcha. 3. Stkvostnost a nekajícenost. 4. Nelitostivost. *Druhý*: Co jej za to po smrti potkalo? 1. Libých věcí tělu jest zbaven, v. 22. 2. Do muk věčných jest uvržen, v. 23. 2. O chudém, t. Lazarovi, při němž se vidí dvoje věci: *Jedno*: Zarmoucené, t. nouze veliká, nemoci, ode všech opuštění. *Druhý*: Potěšené, totiž: Prostředkem smrti bíd časných zproštění; od andělů do nebe vnesení. 3. O osobě svaté a slavné: 1: Kdo byla ta osoba? Abraham. 2: Čím obojí částce žádosti toho modláře, to jest bohatec k svatým: ne k Bohu se utíkajícího odepřel? t. že to obě nemůže býti: *Jedno*: Aby se

16. *Zákon a proroci až do Jana²⁵; a od té chvíle království Boží zvěstuje se, a každý se do něho násilně tiskne²⁶. *Mat. 11, 13.*

17. *Snázeť jest zajisté nebi i zemi²⁷ pominouti, nežli v Zákoně jednomu titlíku zahynouti. *Izai. 40, 8. Mat. 5, 18.*

18. *Každý, kdož propustí manželku svou a jinou pojímá, cizoloží; a kdož propuštěnou od muže pojímá, cizoloží.

Mat. 5, 32. Item 19, 9. Mar. 10, 4. 1 Kor. 7, 10.

19. Byl pak člověk jeden bohatý²⁸ a oblačel se v šarlat a v kment a hodoval na každý den stkvostně.

20. A byl také jeden žebrák, jménem Lazar, kterýžto ležel u vrat jeho vředovitý, po so.
Trojici.

21. Žádaje nasycen býti těmi drobty, kteříž padali z stolu bohatec; ale i psi přicházejíce, lízali vředy jeho.

22. I stalo se, že ten žebrák umřel a nesen jest od andělů do lůna Abrahamova²⁹; umřel pak i bohatec a pohřben jest.

23. Potom v pekle pozdvih očí svých, v mukách jsa, uzřel Abrahama z daleka a Lazara v lůnu jeho.

24. I zvolav³⁰ bohatec, řekl: Otče Abrahame! smiluj se nadě mnou, a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého v vodě³¹ a svaží jazyk můj; nebo se mučím v tomto *plameni.

Izai. 66, 24. Eklus. 7, 18. Mar. 9, 44.

25. I řekl Abraham: Synu, rozpomeň se, žes ty vzal dobré věci

25) t. prorokovali. *Mat. 11.* Odkudž můžeme rozuměti tomu, že ceremonie Zákona starého konec svůj vzali při začátku služeb od Jana Křtitele konaných jakožto toho, kterýž i křest z poručení Božského na místo obrízky uvedl, i na Krista Pána pravdu figur ukazoval. *Jan 1, 36. 26) t. kdož sobě to od Ducha Páně má dané. 27) t. ne tak, aby to obě věčně býti nemělo, ale aby slavnou proměnu přijalo. Žal. 102, 27. Izai. 65, 17. 2 Petr. 3, 10.* Poněvadž tedy jest slovo Boží tak stálé a pevné, majíť pobožní v něm zaslíbeného života bezpečně očekávati; bezbožní pak hrozných pomst osvědčených se lekati. 28) kdo byl ten člověk bohatý, nic Kristus Pán, jakž smyslí učitelé, proto neoznámil, aby ukázal, že památka a jména bezbožných v zapomenutí jsou před Bohem. Jestť pak dvůj cíl toho kázání Páně: 1. Aby s jedné stránky učeďníků svých, oudů církve

svaté věrných, jak koli chudých a od farižeů, boháčů nespravedlivě potupených, zaslíbením věčného života potěšil a s druhé stránky farizee bohaté, pyšné, lakomé, rozkošné a nemilosrdné osvědčením věčného zatracení předěsil. 2. Aby učení svého o stálosti Zákona výš v verši sedmnáctém předloženého i svědectvím Abrahamovým potvrdil. Níž verš 29. 29) t. do nebe, místa toho rozkoší a rozvlažení plného, kdež duše Abrahamova odpočívá. Jest pak to mluvení vzato od rodičů, kteříž dítky své buďto běháním ustalé aneb za nějakou příčinou kvílící na svůj klín berou a je pokojí. Slove tedy to místo od Abrahama, otce věřících, lůnem Abrahamovým, proto že Bůh svým vyvoleným po pracech ustalým a mnohými těžkostmi zbědovaným, jako tu otec dítěti oddechnutí dává a dušem i tělům jejich odpočívati poroučí. *Zjev. 14, 13. 30) Ř. on. 31)*

BOHATEC. mu jaké rozvlažení stalo, a to: 1. Pro čas přítomný, v němž on vzav svůj oddíl na světě, má se trápiti a ne těšiti. 2. Pro nepohnutelnost Božích úsudků, jako nějakých propastí utvrzených. *Druhé:* Aby Lazara k jeho bratřím poslati měl, a to: 1. Pro řád od Boha v církvi zřízený, kterýž všecky k Zákonu a prorokům a ne k mrtvým lidem obrací. 2. Proto že, by pak ho i poslal, daremná by to práce byla, nebo když na větší nic nedbají, takéť ovšem menší při nich málo zpraví.

1. *Napomenutí Páně učedníkům učiněné k konání povinností:* Jedno: K bližním, jimž sou povinni: 1. Neškoditi a příčiny k urážce nedávati, chtějí-li se však pomst Božích uvarovati. 2. Hřešící napravovati. 3. Kajícím, kolikrátž by kolí toho potřeby bylo, odpouštěti. *Druhé:* K Bohu: 1. Všelikých darů a zvláště víry od něho sobě žádati, kteroužto víru

své v životě svém a Lazar též zlé; nyní pak tento se těší, ale ty se mučíš.

26. A nad to nade všecko mezi námi³² a vámi³³ propast veliká³⁴ utvrzena jest, aby ti, kteříž chtějí odsud k vám³⁵ jíti, nemohli, ani od onud k nám přejíti.

27. I řekl: Ale prosím tebe, otče, aby ho poslal do domu otce mého.

28. Neboť mám pět bratrů,³⁶ ať jim svědčí, aby i oni nepřišli do tohoto místa muk.

29. I řekl jemu Abraham: *Majít Mojžíše a proroky³⁷, nechť jich poslouchají.

Izai. 8, 20. Item 34, 16. Jan 5, 39. Skut. 17, 11. 2 Tím. 3, 14.

30. A on řekl: Nic, otče Abrahame; ale kdyby kdo z mrtvých šel k nim, budou pokání činiti.

31. I řekl mu: Poněvadž Mojžíše a proroků neposlouchají, aniž byť kdo z mrtvých vstal,³⁸ uvěří jemu.

KAPITOLA XVII.

Učil Pán nedávati pohoršení; 3. kázal kajícím odpouštěti; 6. ukázal moc víry pravé a lidskou nehodnost; 11. deset malomocných uzdravil; 20. předpověděl způsob budoucího příští svého, i rozmnožení nepravosti v světě.

Medy řekl učedníkům: *Není možné, aby nepřišla pohoršení¹, ale běda tomu, skrze kohož přicházejí. *Mar. 9, 42.*

2. Lépe by mu bylo, aby žernov osličí² vložen byl na hrdlo jeho a uvržen byl do moře, nežli by pohoršil jednoho z těchto maličkých.

3. ³Šetřte se! *Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj, potresci ho⁴; a ⁵bude-liť toho želeti, odpusť mu. *Lev. 19, 17. Mar. 11, 25.*

4. A byť pak sedmkrát za den zhřešil proti tobě a sedmkrát za den obrátil se k tobě, řka: Žel mi toho; odpusť mu.

5. I řekli apoštolé Pánu: Přispoř nám víry⁶.

ochladí. 32) t. kteříž jsme v nebi, a mezi vámi, kteříž jste v pekle. 33) rokle. 34) udělána. 35) dojtí. 36) aby jim svědčil. 37) t. psaní Mojžíšova a prorocká. 38) co sobě říci dají, namluví se dají.

1) viz Mat. 18, 7. 2) vstrčen, zavěšen. 3) varujte se; t. dávání pohoršení aneb jeho sobě zbirání. 4) přimluw jemu, viz Mat. 18, 15. 5) usmyslí-liť sobě, obrátí-li se. 6) t. poněvadž sme toho důbelství vyvrsci nemohli (Mat. 17, 20.),

MOC VÍRY. Pán vychvaluje tím, že ona skrze všechny nesnadnosti proniká. 2. Věrnost jemu do smrti chovati a jako doorati a dopásti. 3. Po vykonání věrné práce jemu se kořiti a sebe za nic položit. — II. Příklad velmi pěkný vděčnosti i nevděčnosti lidské dobrodiní Božího, při čemž považme té dvojí částky hlavní: *Jedno*: Dvojích věcí, kteréž to Boží dobrodiní předešly, totiž: *Předně*: Příčin k tomu skutku neb dobrodiní daných: 1. S strany Krista, jímž jeho začatou cestou k smrti do Jeruzaléma. 2. S strany malomocných: 1: Bídou jejich, kteráž za ně ku Pánu jako mluvila. 2: Věrou, kterouž pronesli, kdyžto z daleka pokorně stáli, aby Krista ani učedníků jeho nenakazili; Kristu Pánu horlivě se modlili. *Potom*: Způsobu neb pořádku, jímž se to očistění dalo, jmenovitě že Kristus Pán: 1. Pro rád dobrý a osvědčení se Židům ty malomocné k kněžím poslal. 2. Z poslušností jdoucí svou mocí na cestě očistil, v. 14. *Druhé*: Věcí po jejich očistění zběhlých: 1. S strany očistěných, totiž že: Devět jich bylo nevděčných; jediný vděčný nalezen, jehož vděčnost tím evangelista zveličuje, že: Byv očistěn, hned se ku Pánu navrátil, Boha velebil, před Kristem padl, Samaritán a ne někdo z Židů byl. 2. S strany Krista Pána, kterýž: 1: Nevděčnost těch Židů očistěných stěžoval, předkládaje: Že jich

6. I dí *Pán: Kdybyšte měli víru jako zrno horčičné⁷, řekli byste této moruši: Vykořeň se a přesaď se do moře; a uposlechla by vás.
Mar. 11, 23.

7. Kdo pak jest z vás, ⁸maje služebníka, ješto oře, aneb pase dobytek, aby jemu, ⁹když by se s pole navrátil, hned řekl: Poď a ¹⁰seď za stůl?

8. Anobrž zdali nedí jemu: Připrav, ať povečeřím a opáše se, služ mi, až se najím a napím; a potom i ty jez a pí?

9. Zdali děkuje služebníku tomu, že učinil to, což mu bylo rozkázáno? Nezdá mi se.

10. Tak i vy, když učiníte všecko, což vám přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme; což sme povinni byli učiniti, učinili sme¹¹.

11. I stalo se, když se bral do Jeruzaléma, že šel ¹²skrze Sa-^{14. Neděle}maří a Galilei.
po so

12. A když vcházel do nějakého městečka, potkalo se s ním ^{15. Cojici.}deset mužů malomocných, kteřížto stáli z daleka;

13. A pozdvihše hlasu, řekli: Ježíši, ¹³přikazateli, smiluj se nad námi.

14. Kteréžto on uzřev, řekl jim: Jdouce, ukažte se kněžím¹⁴; i stalo se, když šli, že očistění sou¹⁵.

15. Jeden pak z nich ¹⁶uzřev, že jest uzdraven, navrátil se s velikým hlasem, velebě Boha.

16. A padl na tvář k nohám jeho, ¹⁷díky čině jemu; a ten byl Samaritán.

17. I odpověděv Ježíš, řekl: Zdaliž jich deset není očistěno, a kdež jich devět?

přidej nám větších darů. 7) viz Mat. 17, 20. 8) jenž má, měl by. 9) jakž. 10) posad se. 11) t. nic sme na tobě nezasloužili sobě, ale toliko to sme vykonali, což sme dlužni a povinni byli. 12) prostředkem. 13) představený, předložený. 14) k kněžím je odeslal Pán pro ukázaní toho: 1. Že on zákona Božího a řádu dobrého, rušiti nepřišel. Lev. 13, 17. Mat. 5, 17. 2. Aby oni podlé Božího

nařízení vděčnost prokázali (Lev. 14, 1. atd.), a ten skutek Kristův jim v známost uvedli. 15) t. prvé nežli k kněžím došli. To pak proto se stalo, aby vidíno bylo, že ne nějakými snažnostmi a pomocmi kněžskými, ale mocí Kristovou sou očistění a ovšem pro ukázaní toho, že Pán i bez přítomnosti tělesné uzdravovati a cožkoli chce, dělati může. Podobně Mat. 8, 13. 16) poznav. 17)

PŘÍCHOD KRISTŮV POSLEDNÍ. více nevděčných nežli vděčných nalezeno; že ta nevděčnost ne proti lidem, ale proti Bohu jest prokázána; že cizí vděčnější byl nežli domácí. 2: K zdraví tělesnému i duchovní tomu Samaritánovi, to jest ospravedlnění, přidal a víře je připsal. — III. Otázka o příchodu Božího království, na Krista učiněná i odpověď od něho daná: 1. Kdo a proč ji učinili? 2. Co na ni Kristus Pán odpověděl? Ku potřebě: 1. Zákonníku: Že jeho království není tělesné, kteréž by se slávou světa stkvělo, aneb na ceremoních záleželo; že Mesiáš již přišel a své království ne v Jeruzalémě a Samaří, ale v srdcích lidských vzdělává. 2. Učedníkú: 1. Aby pokudž ho sobě přítomného mají, hleděli ho dobře užiti. 2. Po jeho odchodu nedali se svůdcům svozovati. 3. Znali to, že ač Kristus králem má býti od moře až k moři, však k tomu království nejináče než skrze utrpení přijde. 4. Hleděli k své výstraže na lhostejnost a prostopašnost světa, již Pán vysvětluje dvěma příklady, t. dny Noelovými a Lotovými. 5. Kdož nebezpečenství znikli a k čistě pravdě přistoupili, aby se v nebezpečenství nedá-

18. Nenalezli se k tomu, aby vrátíce se, chválu Bohu vzdali, jedině cizozemec tento!

19. I řekl jemu: Vstana, jdi! víra tvá tě uzdravila.

20. Byv pak otázan od farizeů, kdy přijde království Boží¹⁸, odpověděl jim a řekl: Nepřijdeť království Boží¹⁹ patrně.

21. Aniž řeknou: Aj, tuto, aneb aj, tamto; nebo aj, království Boží jestiť mezi vámi²⁰.

22. I řekl učedníkú: Přijdou dnové, že budete žádati viděti jeden den Syna člověka²¹, ale neuzříte.

23. A dějít vám: *Aj zde, aneb hle, tamto, ale nechodte, aniž následujte.

Niž 21, 8. Mat. 24, 23. Mar. 13, 22.

24. Nebo jakožto blesk blýskající se z jedné krajiny, kteráž pod nebem jest, až do druhé, kteráž též pod nebem jest, ²²svítí; tak bude i Syn člověka ve dni svém²³.

25. *Ale ²⁴nejprvé musí mnoho trpěti a zavržen býti od národu tohoto.

Mat. 16, 21. Mar. 8, 21.

26. *A jakož se dalo za dnů Noe, tak bude i za dnů Syna člověka.

Gen. 6, 5. Item 7, 13. Mat. 24, 37. 1 Petr 3, 21.

27. Jedli, pili, ženili se, vdávaly se, až do toho dne, v kterémžto Noe všel do korábu; i přišla potopa a ²⁵zahladila všecky.

28. A též podobně, jakž se dalo ve dnech Lotových: jedli, pili, kupovali, prodávali, štěpovali, stavěli;

29. *Ale dne toho, když vyšel Lot z Sodomy, dštíł Báh ohněm a sirou s nebe a zahladil všecky.

Gen. 19, 24. Deut. 29, 23. Izai. 13, 19.

Jer. 50, 40. Ezech. 16, 49. Oz. 11, 11. Amos 4, 8. 2 Petr 2, 6. Judas 7.

30. Takť nápodobně bude v ten den, když se Syn člověka zjeví.

31. V ten den, kdo by byl na střeše a nádobí jeho v

děkuje. 18) t. Mesiáš, jehož království Báh zaslíbil rozšířiti a na věky utvrditi (Dan. 2, 44. Item 7, 27.), i tak pokojně říditi, aby vlk s beranem mohl v něm společně bydleti. (Izai. 11, 6.) Na to pak království zákonníci doptávali se z posměchu, když to od Krista slýchali, an praví, že se království Boží přiblížilo, v lepším pak s strany věci tělesných způsobu lidu Izraelského neviděli. 19) Ř. s šetřením, t. království Mesiášovo nebude

oku slíbné a slávou světa neb bohatstvím ozdobené. 20) t. Kristus, kterýž své království zjevně a mocně v srdcích lidských vzdělává, kdybyšte vy jen mezi vámi přebývajících přijítí chtěli. Podobně Jan 1, 26. 21) t. v hrozných pokušeních a zámutech jsouce postaveni. To pak začalo se plnit hned té noci, v níž Pán ráčil jat a svázán býti. 22) blýští, zableskuje se. 23) i v čas světla evanjelium se zablesknuť, i ovšem v čas

SOUDECE NEPRAVÝ. valí a k hříchům nenavracovali, byť pak i časných věcí ozeleti měli, k čemuž Pán slouží: 1: Žalostným Lotovy ženy příkladem. 2: Pohrůzkou budoucího vyvolených od váhavých a pokrytů rozloučení, byť pak i nejvlastněji spolu byli spojeni a stovaryšeni, neb v jednotejně práci od Boha postaveni. 3: Užitek jeho se přidržení.

I. *Napomenutí Páně k modlitbám ustavičným*, k nimž slouží: 1. Příkladem vdovy, že poněvadž se ona k nespravedlivému soudci utíkala, tedyť ovšem k Bohu spravedlivému soudci utíkati se sluší. 2. Jistým od Boha modliteb podlé vůle jeho činěných vyslycháním.

domu, nesstupuj²⁶, aby je pobral; a kdo na poli, též nevracuj se zase.

32. *Pomněte na Lotovu ženu²⁷.

Gen. 19, 26.

33. Nebo kdož by koli hledal duši svou zachovati, ztratí ji²⁸; a kdož by ji koli ztratil, ²⁹obživí ji.

34. Pravímť vám: V tu noc budou dva na loži jednom; jeden bude vzat a druhý opuštěn³⁰.

35. Dvě budou mleti spolu; jedna bude vzata a druhá opuštěna.

36. ³¹Dva budou na poli; jeden bude vzat a druhý opuštěn.

37. I odpověděvše, řekli jemu: Kde, Pane? On pak řekl jim: Kdežt' bude ³²tělo, ³³tamť se shromáždí i orlice.

KAPITOLA XVIII.

Napomíná Pán k modlitbě, příklad na soudci nepravém přivodě, 9. a pokoře učiv, jiný příklad na dvou modlitebnicích předložil; 15. k dítkám se přivětivě měl; 18. cestu Boží dokonale knížeti bohatému ukázal; 31. utrpení a smrt svou předpověděl 35. a slepého uzdravil.

P

ověděl jim také i podobenství, *kterak by potřebí bylo vždycky se modliti a neoblevovati,

Řím. 12, 12. Efez. 6, 18. Kolos. 4, 2. 1 Tes. 5, 17. 1 Tim. 2, 1.

2. Řka: Byl jeden soudce v městě jednom, 'kterýž se Boha nebál a člověka nestyděl;

3. Byla pak vdova jedna v témž městě; i přišla k němu, řkuci: Pomsti mne nad protivníkem mým.

4. On pak nechtěl za dlouhý čas; ale potom řekl sám v sobě: Ač se Boha nebojím, ani člověka nestydím;

5. Však že mi ²pokoje nedá tato vdova, pomstím jí, aby ³na-posledy přijduci, ⁴neuhaněla mne.

6. I dí Pán: Slyšte, co praví ten soudce nepravý.

7. *A což by pak Bůh nepomstil volených svých, volajících k němu dnem i nocí, ačtkoli i prodlévá⁵ jim? *Zjev. 6, 10.*

posledního příchodu na svět. 24) prvé, před tím. 25) na zahynutí přivedla. 26) t. k tomu, čehož odběhl, viz Mat. 24, 17. 27) t. proto abyšte aspoň ten příklad pomst Božích na ni uvedených spatřujete, na líbosti těla i světa se neohlédali a k odřeknutým věcem nenavraceli; ale přímým se během k věčné slávě brali. Podobně výš 9, 62. 28) Mat. 10, 39. 29) k ži-

votu přivede. 30) viz Mat. 24, 40. 31) někteří ten verš vypustili. 32) pastva. 33) viz Mat. 24, 28.

1) Boha se nebojící. 2) nevoli dělá. 3) děle přicházejíc, do konce přicházejíc, to jest ustavičně, často na mne nabíhají. 4) nedotýkala na mne, nepomlouvala mne, zlobivě neuplundovala mne. 5) t. dlouho trpí nepravosti

FARIZEUS A PUBLIKÁN. 3. Časy posledními přenebezpečnými, v nichž vyvolených velmi málo býti mělo. — II. Naučení modlitebníkům, aby v Božím milosrdenství a ne v svých zásluhách doufali, od Krista Pána dané, v němž se zdržuje to dvě: *Jedno*: Modlitba dvojích ctitelů Božích, při čemž suďme to tré: 1. Příčiny dvě k předkládání toho podobenství od farizeů Kristu Pánu dané: *Předně*: Tím že v sebe doufali. *Potom*: Tím že jiných sobě nic nevážili. 2. Místo, kde se modlili? V chrámě. 3. Způsob jejich, kterýž při tom zachovali? Farizeus zachoval způsob pyšný a nadutý, kterýž pronesl: 1. Postavou, kdyžto blízko oltáře neb modlitebnice se postavil. 2. Říkáním své modlitby, v níž se dvojnými věcmi chlubil: 1. Že jest hříchů prázen, totiž: Lakomství, nespravedlnosti, cizoložství. 2. Že skutky dobré činí, totiž: Častěji než Bůh přikázal, se postí; desátky dává. Publikán pak zachoval způsob dobrý: 1. Zevnitř v postavě, kdyžto pokorně z daleka od modlitebnice stál; styděl se za své hříchy, k nebi pohleděti nesměl; bitím se v prsy bolest nad hříchy ukazoval a hodného trestání se býti uznával. 2. Vnitř v srdci, kdyžto v své modlitbě: 1. K svým vinám znal tím, že milosti hledal. 2. Na ruce pouhého milosrdenství Božího se položil. *Druhé*: V tom naučení se zavírá soud Kristův: 1. O samých těch dvou osobách tehdejších modlitbám přítomných. 2. Vůbec o všechných jim podobných, buď marných neb pravých Božích ctitelích. — III. O přinášení dítek ku Pánu Kristu: 1. Od koho a proč k němu nesený byly? 2. Co k tomu učedníci říkali? 3. Jaký způsob Pán při tom zachoval? 1. Dítek k sobě povolal? 2. Učedníkům pro ně přimlouval i přičinu

8. Pravímť vám, že jich brzo pomstí⁶; ale když přijde Syn člověka, zdaliž nalezne víru na zemi?

9. I řekl také proti některým, kteříž⁷ v sebe doufali, že by spravedliví byli, jiných sobě za nic nevážíce, podobenství toto⁸:

10. ^{po sv. Trojici.} Dva muži vstupovali do chrámu, aby se modlili, jeden farizeus a druhý¹⁰ publikán.

11. Farizeus stojí¹¹, takto se sám v sobě modlil: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé,¹² dráči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento publikán.

12. Postím se dvakrát do téhodne, desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu.

13. Publikán pak z daleka stojí, nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsy své,¹³ řka: Bože, buď milostiv mně¹⁴ hříšnému!

14. Pravímť vám: Odšel tento, ospravedlněn jsa, do domu svého,¹⁵ a ne onen; nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen; a kdož se ponízuje, bude povýšen.

15. *Přinášeli také k němu i nemluvnátka, aby se jich dotýkal¹⁶; to viděvše učedníci, přimlouvali jim¹⁷. *Mat. 19, 13. Mar. 10, 13.*

16. Ale Ježíš svolav je¹⁸, řekl: Nechte dítek, ať jdou ke mně a nebraňte jim; *nebo takovýchť jest království Boží¹⁹.

Mat. 18, 3. Item 19, 14.

ukrutníků. 6) t. když se milosti jeho Božské úbiti bude. Tu pak pomstu Pán nazývá rychlou, buď s strany bezbožných, jejichž ačkoli nepravosti Bůh dlouho snáší (výš v. 7.): a však když k nim s pomstami přikračuje, zdá se jim, jako i onomu ďáblu (Mat. 8, 29), že to příliš brzo činí; buď s strany Boha, u něhož i tisíc let jest kratičká chvíle jako jeden den (2 Petr 3, 8.), a jakž jen čas od něho uložený přijde, hned bezbožníky s cestý skládá. (Zal. 37, 50. Item 73, 19. Jer. 25, 12.) 7) za ty se drželi, tak o sobě smy-

slili. 8) to podobenství předložil i pro ukázaní toho, čím lidé své modlitby a jiné skutky dobré zhyždují, i pro napomenutí k dověrnému se zvláště při modlitbách na milosrdenství Boží spouštění. 9) dvě osoby. 10) celný. 11) t. odvrátě se od toho publikána, jehož soudil býti za nečistého a za nehodného milosrdenství Božího. 12) vydřiduchové. 13) pravě. 14) hříšníku. 15) nad onoho. 16) t. na znamení toho, že jim darů duchovních i tělesných udělovati ráčí. 17) t. těm, kteříž ty dítky přinášeli. *Mar. 10, 13. 18) t. dítky.*

BOHATÝ toho ukazoval. 3: Příkladem dítek k novému rodu všem sloužil. —
MLÁDENEC. IV. O otázce na Krista Pána učiněné: 1. Jaká to otázka byla? 2. Kdo ji
učinil? 3. Co k ní Pán říkal? 1: Tomu svatáčkovi sloužil k tomu, aby
znal sebe, že t. žádný z lidí pouhých z svého přirození a tak ani on dobrý a spravedlivý
není. 2: Pro ukázení jeho mdloby a ponuknutí k hledání jinde pravého ospravednění do
Zákona jemu ukázal. 3: Za příčinou jeho vysokomyslnosti rozkázal jemu statek chudým
rozdati a sebe následovati. 4: O nesnadném bohatých lidí k spasení přicházení mluvil, při
čemž souditi sluší: Jakou příčinu sobě k tomu danou měl a jakou příčinu toho nesnad-
ného k spasení přicházení ukázal? K čemu tu nesnadnost připodobnil? 5: Učedníků svých
předěšených potěšoval: 1. Mocí Božskou. 2. Odplatou jistou: Časnou, věčnou. — V. Kázání
Páně, kteréž činil učedníkům na cestě, jda k smrti do Jeruzaléma, při němž považme

17. Amen pravím vám: Kdož by koli nepřijal království Božího jako dítě²⁰, nevejdeť nikoli do něho.

18. *I otázalo se ho jedno kníže²¹, rka: Mistře dobrý, co čině, život věčný obdržím²²? *Mat. 19, 16. Mar. 10, 17.*

19. I řekl jemu Ježíš: ²³Co mne nazýváš dobrým²⁴? žádný není dobrý, ²⁵než jediný, totiž Bůh.

20. Umíš přikázání: *Nezcižoložíš, nezabiješ, nepokradeš, ²⁶ne-
promluvíš křivého svědectví, †cti otce svého i matku svou.

**Exod. 20, 13. Řím. 13, 9. †Eklus. 3, 1. Efez. 6, 2.*

21. On pak řekl: Toho všeho ostříhal sem od své mladosti.

22. Ale slyšav to Ježíš, řekl mu: Ještěť se ²⁷jednoho nedo-
stává; všecko, což máš, prodej a rozdej chudým a budeš míti
poklad v nebi; a poď, následuj mne.

23. On pak uslyšav to, zarmoutil se; byl zajisté bohatý velmi.

24. A viděv jej Ježíš zarmouceného, řekl: *Aj, jak nesnadně²⁸ ti, kdož statky mají, do království Božího vejdou!

Přisl. 11, 27. Mat. 19, 23.

25. Snáze jest zajisté velbloudu skrze jehelnou díрку projíti,
nežli bohatému vjíti do království Božího.

26. Tedy řekli ti, kteříž to slyšeli: I kdož může spasen býti?

27. A on dí: *Což jest nemožného u lidí, možné jest u Boha.

Job 42, 2. Mat. 19, 26.

28. I řekl Petr: *Aj, my opustili sme všecko a ²⁹šli sme za
tebou.

Vyš 5, 28. Mat. 19, 27.

29. On pak řekl jim: *Amen pravím vám, že není žádného,
³⁰kterýž by opustil dům, neb rodiče, neb bratří, neb manželku, neb
dítka pro království Boží,

Deut. 33, 9.

30. *Aby nevzal³¹ v tomto času mnohem více, v budoucím pak
věku života věčného.

Job 42, 10.

31. *Tedy pojav Ježíš dvanácte, řekl jim: Aj, vstupujeme do Je-

19) t. podlé toho, že se k nim smlouva Boží milostivá také vztahuje (Gen. 17, 7.); což jest mocným důvodem, že dítkám křtem svatým slouženo býti má. Aneb: Takových jest království Boží; t. dítkám v sprostnosti, pokore, trpčivosti a nízkém o sobě smýšlení

podobných, viz Mat. 19, 14. 20) viz Mar. 10, 15. 21) t. člověk nějaký slavný, buď v moci duchovní neb světské postavený. 22) viz Mar. 10, 17. 23) proč. 24) viz Mat. 19, 17. 25) než sám toliko Bůh. 26) nevydáš. 27) jedno zůstává. 28) viz Mar. 10, 23. 29)

UZDRAVENÍ věcí dvojích: *Jedněch*: S strany kazatele, totiž: 1. Jaký základ toho kázání položil? Písma svatá. 2. Co kázal? *Předně*: Věci zarmoucené, o nichž praví: 1. Kde ho potkati měly? V Jeruzalémě. 2. Jakým způsobem? Skrze: 1: V ruce pohanům vydání. 2: Uposmívání. 3: Na nejvyšší zlehčení. 4: Uplvání. 5: Ubičování. 6: Zamordování. *Potom*: Kázal věci potěšené, totiž o svém z mrtvých vstání: 1. Kdy vstane? 2. Proč vstane? O tom pak oběm kázal: 1: Pro utvrzení toho, že k smrti dobrovolně šel. 2: Pro ukázání toho, že spasení záleží na jeho zásluze a ne na něčím opuštění věcí časných. Výš v. 28. 3: Proto, aby učedníky k nastávajícím pokušením připravil, a to tím: Ze se při něm podlé Božího předpovídání a ne náhodou všechno stane, v. 31. Ze v té potupě nezůstane, ale z mrtvých vstáti ráčí, v. 33. *Druhých*: S strany posluchačů, totiž: 1. Jak toho kázání učedníci jeho užili? Nic mu nerozuměli. 2. Proč ho neužili? Pro svou hloupost a opojení se smyslem těla o království Kristovu. — VI. O uzdravení u Jericha člověka nějakého slepého, při čemž souditi toto tré: *Jedno*: Příčiny, jimiž jest Pán k tomu skutku od toho člověka ponuknut: 1. Dvoji bídou jeho, t. slepotou a žebrotou. 2. Věrou pravou, kterouž pronesl: 1: Ptáním se po Kristu. 2: Voláním k němu, v. 38. 3: Stálostí v pokušení, kteréž ho potkalo od toho zástupu, v. 39. *Druhé*: Způsob, jímž se to uzdravení dalo: 1. Pán se k modlitbě jeho zastavil. 2. K sobě jej přivéstí rozkázal. 3. Doptáváním se jeho, co by potřeboval; u víře ho, almužny-li od něho čili něčeho většího žádá, zkušoval, v. 41. 4. Mocným svým slovem jemu prohlédnouti rozkázal a víře ten skutek připsal, v. 42. *Třetí*: Věci po tom skutku zběhlé, totiž že: 1. Ten slepý vděčnosti ku Pánu za to dobrodiní dokázal, v. 43. 2. Zástup Pána Boha z toho skutku oslavoval.

ruzaléma a ³²naplnit se všechno Synu člověka to, což † psáno jest skrze proroky³³.

* *Vjš 9, 22. Item 17, 25. Niž 24, 46. Mat. 16, 21. Item 20, 18.*

Mar. 8, 31. Item 10, 38. † Žal. 22, 1. Izai. 53, 4.

32. Nebo vydán bude pohanům a bude posmíván a ³⁴zlehčen i uplván,

33. A ubičující, zamordují jej; ale on třetího dne z mrtvých vstane.

34. Oni pak tomu nic nerozuměli, a bylo slovo to skryto před nimi, aniž věděli, co se pravilo.

35. *I stalo se, když se přibližoval k Jericho, slepý jeden seděl podlé cesty, žebře.

Mat. 20, 29. Mar. 10, 46.

36. A slyšev zástup pomíjející, otázal se, co by to bylo.

37. I oznámili jemu, že Ježíš Nazaretský tudy jde.

38. I zvolal, řka: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou.

39. A ti, kteříž napřed šli, přimlouvali mu, aby mlčal; ale on mnohem více volal: Synu Davidův, smiluj se nade mnou!

40. Tedy zastaviv se Ježíš, rozkázal ho k sobě přivésti; a když se přibližoval, otázal se ho:

41. Řka: Co chceš, ať učiním? On pak dí: Pane, ať vidím.

42. A Ježíš řekl jemu: Prohlédni! víra tvá tě ³⁵uzdravila.

43. A ihned prohlédl a šel za ním, velebě Boha; a všechnen lid viděv to, vzdal chválu Bohu.

následovali sme tebe. 30) ještě by. 31) viz Mar. 10, 30. 32) dokoná. 33) t. něco náhodou, ale což od Boha uloženo, to na něj dýjde. Veliké jest to vyvolených potěšení, že jakož na Krista Pána nic nepřišlo mimo Boží uložení a o tom předpovídání, tak také že se jich nic nedotkne bez jeho otcovského a

rozšafného všech věcí řízení a zpravování. (Gen. 45, 5. 2 Král. 16, 10.) A nad to, že jakož Kristových utrpení jest rozkošný cíl, tak že i oni s ním trpíce, budou s ním královati a za stolem stoliti. Niž 22, 28. 29. 2 Tim 2, 12. 34) ze cti obloupen. 35) spasila.

ZACHEUS. I. *O povolání Zachea k věčnému spasení: Jedno:* Kdo a jaký byl ten Zacheus? *Druhé:* Jakým se způsobem to povolání dalo? 1. Bůh Otec jej z milosti k svému Synu přitřhl a k hledání ho milosti zažžel. 2. Kristus: 1: Okem svého milosrdenství na něj mimo jeho naději vzezřel. 2: Mocným slovem svým jemu k sobě jíti rozkázal. 3: K němu se pozval, i jemu se cele dáti ráčil. *Třetí:* Co povolán jsa, činil? 1. Poslušností dokázal. 2. Vděčně Pána přijal. 3. Chudým dobře učinil a v tom od onoho boháče rozdílný byl. Výš 18, 23. 4. Utištěným skutečně napravil. *Čtvrté:* Jak v tom pokání přijat byl? 1. Od nepřátel. Ti jemu hříchy jeho odrhali a na Kristu se pro něj horšili, v. 7. 2. Od Krista. Ten: 1: Jemu i čeládce jeho věřící spasení přisvědčoval, v. 9. 2: Toho, že se k němu spasení vztahuje, dovedl: Ovoce jeho víry, v níž Abrahama následoval, v. 9.; cílem svého příchodu na svět, v. 10. — II. Kázání Páně činěné o sobě samém, člověku znamenitém: *Jedno:* Čím k tomu kázání příčinu sobě danou měl? Scestným

KAPITOLA XIX.

O Zacheovi; 12. příklad o odcházejícím, aby přijal království 13. a o svěření hřiven; 29. o jeti do Jeruzaléma 41. a pláči Páně nad ním; 45. o vyčištění chrámu.

A

všed Ježíš, bral se přes Jericho.

2. A aj, muž jménem Zacheus, a ten byl hejtman nad celnými a byl bohatý.

3. I ¹žádostiv byl viděti Ježíše, ²kdo by byl; a nemohl pro zastup, nebo postavy malý byl.

4. A předběh napřed, vstoupil na strom ³planého fíku, aby jej viděl, neb tudy měl jíti.

5. A když přišel k tomu místu⁴, pohleděv zhůru Ježíš, uzřel jej, i řekl jemu: Zachee, spěšně sstup dolů; nebo dnes v domu tvém musím zůstatí.

6. I sstoupil rychle, a přijal jej ⁵radostně.

7. A viděvše to všickni, reptali, řkouce: K člověku hříšnému ⁶se obrátil.

8. ⁷Stoje pak Zacheus, řekl ku Pánu: Aj, polovici statku svého, Pane, dávám chudým; ⁸a oklamal-li sem v čem koho, navracuji to čtvernásob.

9. I dí jemu Ježíš: Dnes spasení stalo se domu tomuto ⁹proto, že i on jest syn Abrahamův¹⁰.

10. *Nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, ¹¹což bylo zahynulo. *Mat. 10, 6. Item 15, 24. Item 18, 11. Skut. 13, 46.*

11. Toho když oni poslouchali, promluvil k nim dále podobnosti, proto že byl blízko od Jeruzaléma, a že se oni ¹²domnívali, že by se hned mělo zjeviti království Boží.

1) Ř. hledal. 2) jaký. 3) sykomoria, prostředek mezi fíkem a moruší. 4) t. k tomu stromu, na nějž byl Zacheus vstoupil. 5) raduje se, s radostí. 6) na hospodu šel. 7) zastaviv se, t. v myslí své toho, co mluvíti a jak se v svatém pokání před Bohem i lidmi ohlásí, pilně pováží. 8) vyšantročil-li sem co na kom, utiškl-li sem koho. 9) poněvadž

i ten (Zacheus), jini: ten dím. 10) t. jest z počtu Božích vyvolených a šlepijemí víry pobožnosti Abrahamovými kráči. (Řím. 4, 12.) Nebo sic jinak tělesným synem Abrahamovým býti, skutků pak jeho nečiníti, není dosti k spasení. Jan 8, 40. 11) zahynulé věci. 12) t. domnívali se tu přítomní, že proto Pán do Jeruzaléma jde, aby tělesné království tam

HŘIVNY. smyslem tu přítomných o království jeho. *Druhé:* Co kázal? *Předně:* O svém odchodu, a tu souditi to tré: 1. Kam, jak a proč odšel? Do nebe skrze smrt a vstoupení, aby tam moc sobě danou ujal. Mat. 28, 20. 2. Co, maje odjít, dobrého a k jakému cíli zpravil? Dary své služebníkům církve, moci světa i každému křesťanu větší a menší svěřil, a to k tomu cíli, aby jich dobře každý užíval. 3. Od koho a jaké poselství za sebou poslané měl. *Potom:* O svém budoucím příchodu na svět: 1. Kdy přijde? Na skonání světa. 2. Co, přijda, činiti bude? 1: Všechných lidí ku počtu povolá. 2: Odměnu slavnou dá věrně pracujícím a darů jeho větších neb menších dobře užívajícím. 3: Pomstu hroznou uvede: 1. Na pokrytce, a tu znáti sluší: V čem ten služebník své pokrytství prokázal? Odkud sobě k tomu přičinu vzal? Čím ho ten Pán uvinní? Jakou naň pomstu

12. *I řekl: Člověk jeden rodu znamenitého¹³, odšel do daleké krajiny,¹⁴ aby¹⁵ přijal království, a zase se navrátil.

Mat. 25, 14. Mar. 13, 34.

13. I povolav desíti služebníků svých, dal jim deset hřiven a řekl jim: ¹⁶Kupčetež, dokudž nepřijdu.

14. Měšťané pak jeho nenáviděli ho¹⁷ a poslali poselství za ním, řkouce: Nechcemeť, aby tento kraloval nad námi.

15. I stalo se, když se navrátil, přijav království, že rozkázal zavolati těch svých služebníků, ¹⁸kterýmž byl dal peníze, aby zvěděl, jak kdo mnoho ¹⁹získal.

16. I přišel první, řka: Pane, hřivna tvá deset hřiven získala²⁰.

17. I řekl jemu: ²¹Měhoděk služebníče dobrý, že si nad málem²² byl věrný, mějž moc nad desíti městy²³.

18. A druhý přišel, řka: Pane, hřivna tvá získala pět hřiven.

19. I tomu řekl: I ty budiž nad pěti městy.

20. A jiný přišel, řka: Pane, aj teď hřivna tvá, kterouž sem měl složenou v ²⁴šátku;

21. Nebo sem se bál tebe, ješto jsi člověk přísný, béřeš, čeho si nepoložil a žneš, čeho si nerozsíval.

22. I řekl jemu: *Z úst tvých soudím tebe, služebníče zlý; věděl si, že jsem já člověk přísný, bera, což sem nepoložil a žna, čehož sem nerozsíval²⁵?

Mat. 12, 37.

ujal, a takovým králem byl, jako David a Salomoun. 13) t. Kristus, kterýž s strany rození věčného i časného z rodu znamenitého pošel. 14) t. do nebe. To pak nebe proto krajinou dalekou nazývá, aby myšlenky těch, kteříž smyslili, že on hned království nějaké tělesné ujme, porazil a ukázal, že v prodleném času teprv k soudu živých i mrtvých přijde, ano že velmi daleký a rozdílný jest způsob království jeho od království časného a tělesného. 15) se uvázal v království. 16) kupectví neb obchod vedte. 17) t. Židé, kteříž Pána nepřijali (Jan 1, 11.), alebrž že jejich králem není, jeho se odčítali (Jan 19, 15.) a potom i apoštolům, aby ve jménu jeho nekázali a jim ho za krále nevystavovali, s pohružkou přikazovali (Skut. 4, 5. 18.) a tak jako za ním, aby nad nimi nekraloval, posýlali. Netoliko pak Židé, ale i jiní jsou tu vymalováni, kteříž koli Krista za

Spasitele nechťí míti a jeho čistým učením se zpravovati, a tuť se zavírá Antikrist, kterýž v chrámě Božím se posadiv (2 Tes. 2, 4.), nad stádcem Páně panuje (Ezech. 34, 4. 1 Petr 5, 3.) a jako za Kristem posýlá, pravě: Nekraluj, Kriste, nade mnou, ale nechť nade mnou satan kraluje. Tu přináležejí také ti, kteříž Písmy svatými k učení dostatečnými (2 Tim. 3, 16.) a tak radou Boží v nich zavřenou s oněmi farizeji pohrdají (výš 7, 30.) a jestliže ne slovem, ale skutkem Pánu Kristu: Nekraluj nad námi, Kriste, říkají. Sem příslušejí opileci, zlodejci, lakomci atd., kteříž svým životem toho potvrzují, že za Kristem posýlají, říkajíce: Nechcemeť, aby ty nad námi kraloval, Kriste, ale nechť nad námi panuje duch epikurejský, mamona atd. 18) jimž. 19) kdo co vydělal. 20) viz Mat. 25, 20. 21) Bopomozi. 22) viz Mat. 25, 21. 23) viz

KRISTOVA 2. Na zjevně zlé, kteréž: Před sebe obešle; smrt věčnou na ně uvede. — III. Jízda JÍZDA. Páně do Jeruzaléma, při níž souditi věci stalé: *Jedny*: Kteréž se daly před tím nežli jel, t.: 1. Poslání učedníků pro oslátka: Kdy je poslal? Odkud? Kam? S jakým poručením? 2. Poslušností těchž učedníků. 3. Povolnost pánů v propůjčení toho oslátka. 4. Přípravení k jízdě téhož oslátka. *Druhé*: Věci zběhlé v čas jízdy jeho, totiž: 1. Ze zástupové uctivosti Kristu Pánu činili, i roucha svá na cestě stlali, i jemu prozpěvovali, o nichž vypravuje: Kdy prozpěvovati počali? S jakou radostí ducha? Čím k tomu vzbuzeni byli? Co o něm prozpěvovali: Kdo jest? Z čeho se poručení bere? Co v něm dobrého máme? 2. Fari-

23. I pročeš tedy nedal peněz mých ²⁶ na stůl a já přijda, byl bych je vzal i s ²⁷požitky.

24. I řekl těm, kteříž tu stáli: Vezměte ²⁸od něho tu hřivnu a dejte tomu, kterýž má deset hřiven.

25. I řekli jemu: Pane, máš deset hřiven.

26. I dí jim: Jistě pravím vám, *že každému, kdož má, bude dáno²⁹; ale od toho, kterýž nemá³⁰, i to, což má, bude odjato.

Mat. 13, 12. Item 25, 29. Mar. 4, 25. Vjš 8, 18.

27. ³¹Ty pak nepřátely mé, kteříž nechtěli, abych nad nimi kraloval, přiveďte sem a zmordujte přede mnou.

28. To pověděv, šel ³²napřed, vstupuje k Jeruzalému.

29. *I stalo se, ³³když se přiblížil k Betfagi a k Betani, k hoře, kteráž slove ³⁴Olivetská, poslal dva učedníky své, *Mat. 21, 1. Mar. 11, 1.*

30. Řka: Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, do kteréhožto vejduce, naleznete oslátka přivázané, na němžto nikdy žádný z lidí neseděl; ³⁵odvěžtež je a přiveďte ke mně.

31. A optal-liť by se vás kdo, proč je odvazujete? tak jemu díte: Proto že Pán ho potřebuje.

32. Tedy odšedše ³⁶ti, kteříž byli posláni, nalezli tak, jakž jim byl pověděl.

33. A když odvazovali to oslátka, řekli páni jeho k nim: ³⁷Proč odvazujete oslátka?

34. A oni řekli: Pán ho potřebuje.

35. *I přivedli je k Ježíšovi, a ³⁸vloživše roucha svá na to oslátka, vsadili na ně Ježíše. *Jan 12, 12.*

36. A když on jel, stlali roucha svá na cestě.

37. Když se pak již přiblížoval k místu tomu, kudyž scházejí s hory Olivetské, počalo všecko množství učedníků radostně chváli Boha hlasem velikým ze všech ³⁹divů, kteréž byli viděli,

38. Řkouce: *Požehnaný král, ⁴⁰jenž se bere ve jménu Páně; † pokoj na nebi a sláva na výsostech! * *Vjš 13, 35. Žalm 118, 26. † Vjš 2, 14. Efez. 2, 12.*

39. Ale někteří z farizeů, kteříž tu byli v zástupu, řekli jemu: Mistře, potresci učedníků svých.

Mat. 24, 47. 24) facalétu. 25) viz Mat. 25, 26. 26) penězoměncům. 27) ziskem. 28) mu. 29) jiní dokládají: A budeš mít velkou hojnost. 30) t. když toho neužívá, jest mu to tak platno, jako by nic neměl, aneb

bude jemu odjato i to, což se domnívá mít. Vjš 8, 18. 31) ony. 32) před nimi, t. k smrti, nic se jí nelekáje. 33) jakž. 34) olivová. 35) odvížce. 36) posláni. 37) co. 38) vrhše, vmetavše. 39) moci, zázraků.

PLÁČ PÁNĚ
NAD JERUZALÉMEM.

zeové se zlobili: Oč se zlobili? Cím tu zlost pronesli? Jakou sobě ode Pána odpověď utržili? — IV. Pláč Páně nad městem Jeruzalémem, při němž považme: 1. Casu v němž plakal? Když město uhlédal, v. 41. 2. Dvojího zlého, jehož příčinou plakal, a to jest: 1. Pýtmonné zlé, totiž oslepení mysli, v. 42. 2: Budoucí zlé, totiž pomsta, kteráž i na jejich těla přijíti měla, a tu pohledme na to dvě: *Předně*: Jaké pomsty na Jeruzalémské přijíti měly? 1. Neprátele na ně přitažení. 2. Šanců okolo města vzdělání. 3. Vůkol obehnání. 4. Vpádu činěním, morem, hladem i mordováním jich ssoužení. 5. S chrámem i městem jich z gruntu vyvrácení. *Potom*: Proč na ně ty pokuty přišly? 1. Pro zrušení smlouvy s Bohem učiněné. Deut. 29, 24. 2. Pro nepoznání Božího zůřivého i milostného jich navštěvování a s ním se nemíření. Vyš v. 42. — V. Vyčišťování od Krista Pána chrámu Jeruzalémského, při čemž sudme to dvě: *Jedno*: Práci tu svatou jeho, totiž že: Věci zlé kazil i příčinu toho slušnou ukázal, v. 46. Věc dobrou na místo té zlé, to jest učení čisté, do chrámu uvozoval. *Druhé*: Přijetí Pána v té jeho svaté práci: 1. Zlé od duchovních lidí, kteříž se proti němu spikli. 2. Dobré od lidu obecného, kteříž sobě Pána libovali a prostředkové ochrany Boží při něm byli.

I. Otázka na Krista Pána o tom, kdo ho povolal k úřadu, učiněná, i odpověď jeho na

40. I odpověděv, řekl jim: Pravímť vám: ⁴¹Budou-li tito mlčeti, kamení hned bude volati.

⁴⁰ *Uděle* 41. A když se přiblížil, uzřev město, plakal nad ním,

⁴⁰ *po sv.* 42. Řka: Ó kdyby poznalo i ty⁴², a to aspoň v takový tento *Čojici.* den tvůj⁴³, které by věci⁴⁴ ku pokoji tobě byly! ale skrytoť jest to nyní před očima tvýma.

43. Nebo přijdou na tě dnové, v nichž obklíčí tě nepřátelé tvoji ⁴⁵valem a oblehnou tebe a ssouží tě se všech stran;

44. *A ⁴⁶s zemí srovnají tě i syny tvé v tobě, a nenechajíť v tobě kamene na kameni, proto že si nepoznalo času navštívení svého⁴⁷.

Niž 21, 6. 3 Král. 9, 7. Mich. 3, 12. Mat. 24, 2. 5.

45. *A všed do chrámu, počal vymítati ⁴⁸prodavače a kupce z něho,

Mat. 21, 12. Mar. 11, 11. Jan 2, 14.

46. ⁴⁹Řka jim: Psáno jest: Dům můj, dům modlitby jest, vy ste jej pak učinili peleší ⁵⁰lotrovskou.

47. I učil ⁵¹na každý den v chrámě; biskupové pak a zákonníci, i přední v lidu hledali ho zahladiti;

48. Ale nenalezli, co by jemu učinili; nebo všecken lid ⁵²jej sobě liboval, poslouchaje ho.

KAPITOLA XX.

Tíží se farizeové, či moci Pán užívá? 3. Pán se zase tíže o křtu Janovu; 9. po tom podobenství předložil o pronajaté vinnici; 20. za tím otázka o dani cisařské, 27. o vzkříšení z mrtvých 41. a o Kristu, či by Syn byl; 45. naposledy výstraha Páně před zákonníky.

I stalo se těch dnů v jeden den, když on učil lid v chrámě a kázal evanjelium, že přišli k tomu biskupové a zákonníci s staršími.

40) beroucí se. 41) jestliže by tito mlčeli. 42) t. aspoň ty, ještě tobě mimo jiné obzvláště Spasitel zaslíbený i dán. Aneb: Kdyby poznalo i ty, t. své budoucí bídy, jako jiná města poznala i sobě v čas usmyslíla, čehož příklad viz při Ninive. Jon. 3, 5. 43) t. v tomto téměř posledním tebe ode mne navštívení a přičím tobě ku pokání dávání. 44) t. to, což by ku pokoji tvému náleželo, t. aby

věrou poznalo i přijalo toho, t. jest Spasitele, v němž tvé všecko dobré jest složeno. 45) náspem. 46) s prstí tě smísí. 47) t. od Boha a to buď skrze proroky, buď skrze mne, Syna jeho. 48) ty, kteříž tu prodávali a kupovali. 49) pravě. 50) lotrů. 51) ve dne; nebo k večerou ven z města jinam odcházel. Mat. 21, 17. Mar. 11, 19. 52) držel se jeho, hrnul se k němu.

KŘEST *ni daná, při čemž souditi: Jedno: Samo té otázky vydání, totiž: 1. Kdy jest vy-*
 JANŮV. *dána? 2. Kde? 3. Od koho? 4. Jakými slovy, i jakým úmyslem? Druhé: Od-*
pověd Páně: 1. Co dal za odpověď svým nepřátelům? Jiné otázky na ně podal,
z níž se mohlo souditi, že i Jana Křtitele učení, i Kristovo povolání má původ z Boha.
 2. *Jaký způsob oni, slyševše tu odpověď, zachovali? Svědomím svým přemoženi byvše, ne-*
sprostně se měli. 3. Jakou Pán zavírku na tu otázku učinil? — II. Podobenství Páně
o vinnici předložené, a tu povážiti toho dvěho: Jedno: Co tím podobenstvím Pán ukázal?
 1. *Dostatečné Boží opatření církve Izraelské v tom, že ji vstúpil a služebníky jí posýlal.*
 2. *Zlost tehdejších služebníků a předních církve stavitelů, kterouž jako po stupních vždy*
více provodili, při čemž se toho dotýká: Proti komu a v čem ji prokázali, i čím se v tom
posilovali? 3. Pomstu, kteráž dojíti měla a došla na ty zlé vinaře. Druhé: Jak to podo-
benství biskupové přijali? 1. Nevěřili tomu, by Bůh měl od nich svou milost odjíti a na

2. I řekli jemu: *Pověz nám, jakou mocí¹ tyto věci činíš? aneb: Kdo jest ten, kterýž tobě tuto moc dal?

Mat. 21, 23. Mar. 11, 27. Skut. 4, 7.

3. I odpověděv, řekl jim: Otížit se² i já vás na jednu věc, ³ protož pověztež mi:

4. Křest Janův⁴ s nebe-li byl, čili z lidí?

5. Oni pak uvažovali to mezi sebou, řkouce: Jestliže bychom řekli: S nebe; díť: Pročez ste tedy neuvěřili jemu?

6. Pakli díme: Z lidí; lid všecken ukamenuje nás; neb cele tak drží, že Jan jest prorok.

7. I odpověděli, že nevědí, odkud byl.

8. I řekl jim Ježíš: Aníž já vám povím, jakou mocí toto činím.

9. I počal lidu praviti podobenství toto: Člověk jeden *štípil vinnici⁵ a pronajal ji vinařům, a sám ⁶ odšel přes pole na dlouhé časy.

Žalm 80, 9. Izai. 5, 1. Jer. 2, 21. Mat. 21, 33. Mar. 12, 1.

10. A v čas slušný poslal k těm vinařům služebníka, aby užitek z vinnice dali jemu; ti pak vinaři⁷ zmrskavše jej, ⁸ pustili prázdného.

11. I poslal druhého služebníka; oni pak i toho zmrskavše a zohavivše, pustili prázdného.

12. I poslal třetího; ale oni i toho zranivše, ⁹ vystrčili ven.

13. Tedy řekl Pán té vinnice: Co učiním? Pošli svého milého Syna, snad když toho uzří, usteydnou se.

14. Ale vinaři uzřevše jej, rozmlouvali mezi sebou, řkouce: *¹⁰Tentof jest dědic; poďme, zabíme jej, aby naše bylo to dědictví¹¹;

Žalm 2, 8. Mat. 26, 3. Item 27, 1. Jan 11, 53. Žid. 1, 2.

15. A vystrčivše jej ven z vinnice, zamordovali. Což tedy učiní jim Pán té vinnice?

16. Přijde a vyhladí vinaře ty a dá vinnici jiným. To uslyšavše, řekli: Odstup to.

17. Ale on pohleděv na ně, řekl: Co jest pak to, což napsáno jest: *Kámen, kterýmž pohrdli stavitelé, ten učiněn jest v hlavu¹² úhelní.

Žal. 118, 11. Izai. 28, 16. Mat. 21, 42. Mar. 12, 10. Skut. 4, 11. Řím. 9, 33. 1 Petr 2, 8.

1) viz Mat. 21, 23. 2) viz Mat. 21, 24.
 3) dejtež mi odpověď. 4) t. posláni Jana Křtitele a jeho celé přísluhování má-li svůj původ z Boha čili z lidí. 5) viz Izai. 5, 1.

6) nebyl doma za mnohé časy, šel na dalekou cestu. Viz Mat. 21, 33. 7) viz Mat. 21, 35. 8) odeslali. 9) vyhodili, vyhnali. 10) toto tě. 11) Mat. 21, 38. 12) úhlu, viz Mat.

jiné lidi ji přenesti, pročez Pán toho, že se tak stane, Písmý dovedil. 2. Bez-
 životí Kristova hledali. — III. O úkladech Kristu Pánu činěných, a tu spatřo-
 vati to tré: *Jedno*: Osoby, kteréž ty úklady činily: 1. Kdo byly? v. 19.
 2. Skrze koho je učinily? 3. K jakému cíli? 4. Pod jakým způsobem? Pěkným a přátel-
 ským. 5. Při jaké otázce Pána polapiti chtěly? *Druhé*: Způsob Kristův, kterýž tu zachoval:
 1. Chytrosti jejich vyrozuměl. 2. Jejich neupřímý úmysl zjevil. 3. Na ně otázky
 podal, či by ten peníz byl, o nějž činiti měli. 4. Z jejich vlastní řeči tu závěrku učinil,
 aby, což komu náleží, tomu navracovali. *Třetí*: Jaký byl cíl těch úkladů? 1. Sláva Kri-
 stova zjevena, že ho za nic popadnouti nemohli. 2. Neprátele zahanbení. — IV. Nesnáž
 o budoucím vzkříšení, a tu viděti: *Jedno*: Neprátele, kteříž tomu, by mělo vzkříšení na-
 stati, odpírali: 1. Kdo byli? Saduceové. 2. Co sobě za důvod brali k vyvrácení víry o bu-
 doucím vzkříšení? Svě domnění, že totiž domnívali se, že by veliké nevole vznikly, kdyby
 lidé z mrtvých vstali a k svým manželkám i statkům se přiznávali. *Druhé*: Krista, čím

18. *Každý, kdož padne na ten kámen, rozrazí se; † a na kohož by on upadl, potřeť jej.

**Izai. 8, 14. Zach. 12, 3. †Dan. 2, 34.*

19. I hledali biskupové a zákonníci, jak by naň vztáhli ruce v tu ¹³hodinu; ale báli se lidu; nebo porozuměli, že by na ně mluvil podobenství to.

20. *Tedy ¹⁴ukládajíce o něm, poslali ¹⁵špehéře, kteříž by se spravedlivými činili¹⁶, aby ho polapili v řeči a potom jej vydali vrchnosti a v moc hejtmanu.

Mat. 22, 15. Mar. 12, 20.

21. I otázali se ho, řkouce: Mistře, víme, že právě mluvíš a učíš a nepřijímáš osoby, ale v pravdě cestě Boží učíš;

22. Sluší-li nám ¹⁷daň dávatí císaři, čili nic?

23. Ale Ježíš rozuměje chytrosti jejich, dí jim: Co mne pokoušíte?

24. Ukažte mi peníz; čí má obraz a nápis? I odpověděvše, řekli: Císařův.

25. On pak řekl jim: *Dejtež tedy, co jest císařova, císaři; a což jest Božího, Bohu.

Mat. 17, 24. Item 22, 20. Mar. 12, 14. Řim. 13, 7.

26. I nemohli ho za slovo popadnouti před lidem; a divíce se odpovědi jeho, umlkli.

27. *Přistoupivše pak někteří z saduceů (†kteříž odpírají býti vzkříšení), otázali se ho,

**Mat. 22, 23. †Skut. 23, 6.*

28. Řkouce: Mistře! Mojžíš napsal nám: ¹⁸Kdyby* bratr něččí umřel, maje manželku, a umřel by bez dětí, aby ji pojal bratr jeho za manželku a vzbudil símě bratru svému.

Deut. 25, 5.

29. I bylo sedm bratří, a první pojav ženu, umřel bez dětí.

30. I pojal druhý tu ženu, a umřel i ten bez dětí.

31. Potom třetí pojal ji, též i všech těch sedm, a nezůstavivše dětí, zemřeli.

32. Nejposléze po všech umřela i ta žena.

33. Protož při vzkříšení, kterého z nich bude ta žena? poně-
 vadž sedm jich mělo ji za manželku.

21, 42. 13) chtěli. 14) Ř. střehouce (ho), četvíce, t. polapiti ho chtějíce a příhodného času k tomu hledající. 15) neupřímé (lidi),

pokládače. 16) t. za ty se vystavovali, jako by povinné spravedlnosti v Zákoně zavřené obhájcové byli a na nepravosti se dívati ne-

VÝSTRAHA PÁNĚ. tu nesná zpravit? 1. Předložením rozdílného způsobu života budoucího od bytu zdejšího. 2. Písmi svatými mocnými a nepřemoženými. — V. Otázka, jaký má smysl býti o Mesiášovi: 1. Na koho ji Pán učinil? Na zákonníky. 2. Proč? Aby je v tom osvětil, že jest on: 1: Člověk pravý z rodu Davidova poslý. 2: Bůh pravý a podle toho i Pán Davidův. 3: Král a kněz svrchovaný, pravici Boží počtělý. — VI. Výstraha Páně: 1. Koho a kde vystříhal? Svých věřících před mnohými lidmi. 2. Od čeho jich vystříhal? Od zákonníků, při nichž bylo: Pokrytství, pýcha a etí hledání, lakomství, kteréž i pod zástěrou náboženství provodili. 3. Proč vystříhal? Pro zachování svých věrných před pomstami Božími.

34. A odpovídaje, řekl jim Ježíš: Synové tohoto ¹⁹ věku žení se a vdávají;

35. Ale ti, kteříž hodni jmíni budou ²⁰ dosáhnouti onoho věku a vzkříšení z mrtvých, ani se ²¹ ženiti nebudou, ani vdávati.

36. Nebo ani umíratí více nebudou moci; andělům zajisté rovni ²² budou, a jsou *synové Boží, poněvadž jsou synové vzkříšení²³.

1 Jan 3, 2.

37. A že mrtví ²⁴ vstanou z mrtvých, i Mojžíš ukázal ²⁵ při onom *kři, když nazývá ²⁶ Pána Bohem Abrahamovým, a Bohem Izakovým, a Bohem Jákobovým.

Exod. 3, 6. Skut. 7, 32. Žid. 11, 16.

38. Bůhť pak není mrtvých, ale živých; nebo všickni jsou jemu živi.

39. Tedy odpověděvše někteří z zákonníků, řekli: Mistře, dobře si pověděl.

40. I nesměli se jeho na nic více tázati.

41. *On pak řekl jim: ²⁷ Kterak ²⁸ někteří praví Krista býti synem Davidovým?

Mat. 22, 42. Mar. 12, 35.

42. A sám David praví ²⁹ v knihách žalmových: *Řekl Pán Pánu mému: Sed na pravici mé,

Žalm 110, 1. Skut. 2, 33. 1 Kor. 15, 25. Žid. 1, 13. Item 10, 13.

43. Ažt i ³⁰ položím nepřátely tvé v podnož noh tvých?

44. Poněvadž David jej Pánem nazývá, i kterakž syn jeho jest?

45. I řekl učedníkům svým ³¹ přede vším lidem:

46. ³² Varujte *se zákonníků, kteříž rádi chodí v krásném rouše³³ a milují pozdravování na trzích a přední stolice v školách, a první místo na večerích.

Vjš 11, 39. Mat. 23, 5. Mar. 12, 38.

47. *Kteříž zžirají domy ³⁴ vdovské ³⁵ pod zámyslem dlouhé modlitby; ³⁶ tiť vezmou těžší odsouzení.

2 Tim. 3, 6. Tit. 1, 11.

mohli. 17) tribut. 18) umřel-li by. 19) t. lidé na tomto světě ještě přebývající. 20) dojíti. 21) žení. 22) Ř. jsou. 23) t. jsou účastníci blaženého vzkříšení a dědicové života věčného, k němuž i z mrtvých vstanou. Nebo ačkoli bezbožní také vzkříšení budou, avšak to vzkříšení vlastněji smrti nežli živolem slouží může. 24) vzkříšení budou. 25) u onoho kře. 26) Hospodina. Viz Mat. 22, 32. 27) jak jest to. 28) zákonníci. 29) v knize žalmů.

30) učiním z nich podnož. 31) ano to slyší všecken lid. 32) šetřte se. 33) t. v zvláštním kraji, jakýž muži pobožní a zvláště proroci někteří nosivali (Zach. 13, 4.), farizeové pak, jejich opice, k zastření svých nepravostí a sobě se zalibování jich v tom následovali a tak se v anděla světlosti proměňovali. 34) vdov. 35) a obmyslně, tvárně, dlouho se modlí. 36) těmť bude těžce na soudu.

VDOVA CHUDÁ. 1. *Dar nějaké vdovy z víry Pánu Bohu vzácně obětovaný:* 1. Kde jej obětovala? 2. Jaký to byl dar? 3. Čím jej Kristus Pán nad jiných dary vystavoval? 1: Že ona z víry to činila; oni pak z zvyku a obyčeje. 2: Oni z zbytků a na sehloubu to činili; ale ona z své chudoby k slávě Boží to činila. — II. Odpověď Páně učedníkům daná o zkažení Jeruzaléma, v níž se zavírá: 1. Znamení té zkázy, totiž: 1: Množství svůdců. 2: Války a rozličné bouřky. 3: Zemětřesení. 4: Hladové. 5: Morové. 6: Přístrachové. 7: Zázrakové. 8: Jímání a mordování věrných, níž v. 16. 9: Obležení od nepřátel (v. 20.), při čemž Pán naučení dává a ty bídy zveličuje. 2. Potěšení věrných,

KAPITOLA XXI.

Horlivost vdovy při dávání almužen schváliv Pán nad jiné, 5. předpověděl zkázu Jeruzaléma, den soudný 8. i znamení toho; 34. napomenul k střizvosti, bedlivosti a modlitbě.

A

¹ pohleděv, užířel lidi bohaté, kteříž metali dary své do pokladnice².

2. Užířel pak i jednu vdovu chudičkou, ana uvrhla tam dva šarty.

3. I řekl: *V pravdě pravím vám, že vdova tato chudá více uvrhla, nežli všickni jiní. 2 Kor. 8, 10.

4. Nebo všickni tito z toho, což jim zbývalo, ³ dali dary Bohu, tato pak z své chudoby všecku živnost svou, kterouž měla, uvrhla.

5. *A když někteří pravili o chrámu, kterak by kamením pěkným, i jinými ⁴ okrasami ozdoben byl, řekl: Mat. 24, 1. Mar. 13, 1.

6. *Načež se to díváte? Přijdou dnové, v nichžto nebude zůstaven kámen na kameni, kterýž by nebyl zbořen. 3 Král. 9, 7. Vjř 19, 43.

7. I otázali se ho, řkouce: Mistře, kdy to bude? a které znamení bude, když se to bude míti státi?

8. On pak řekl: *Vizte, abyšte nebyli svedeni; † nebo mnozí přijdou ve jménu mém, řkouce: Já jsem Kristus; a čas se blíží; protož nepostupujte po nich. *Mat. 24, 4. Mar. 13, 6. †Jer. 14, 4.

9. Když pak uslyšíte o válkách a ⁵ různicích, nestrachujte se; neboť musí to prvé býti, ale ne ihned bude konec.

10. Tehdy pravil jim: Povstaneť národ proti národu a království proti království,

11. A zemětřesení veliká budou po místech a hladové a morové, hrůzy i ⁶ zázrakové s nebe velicí.

12. *Ale před tím přede vším ⁷ vztáhnou ruce své na vás a protiviti se vám budou, vydávajíce vás do škol a žalářů, vodíce k králům a k vládařům pro jméno mé. Mat. 10, 17. Item 24, 9. Mar. 13, 9. Luk. 12, 12. Jan 15, 20. Item 16, 2. Zjev. 2, 10.

13. A toť se vám diti bude na svědectví⁸.

1) viz Mar. 12, 41. 2) t. do truhly k té potřebě tam postavené, což kdy a za jakou příčinou bylo nařizeno, viz o tom 4 Král. 12, 9. 10. 3) vrhli v dar Bohu. 4) dary, nadanými věcmi, t. kteréž v chrámě někteří za-

věšovali na památku. 5) bouřkách, rozbrojích. 6) divové. Ř. znamení, t. hněvu Božího. 7) uvrhou, t. zjmají vás. 8) t. tím osvědčeno bude před Bohem i lidmi jakož vašich nepřátel ukrutensví a za ním valící se na ně

ZNAMENÍ ZKÁZY JERUZALÉMA. kteréž těši: 1: Cílem ssoužení. 2: Zaslíbením, že je chce darovati přemoženou moudrostí. 3: Dobrou při, že t. pro jeho pravdu pokušení budou snášeti. 4: Zvláštní Boží ochranou. 5: Kratičností jejich bíd a jistým těch nepřátel jejich trestáním. — III. O dni soudném, a tu se pokládá: *Jedno*: Znamení ten soud předcházející: 1. Nebeské. 2. Zemské. 3. Mořské. *Druhé*: Soudec:

14. Protož složtež to v srdcích svých, abyšte se nestarali, kterak byšte ⁹ odpovídati měli.

15. *Jáť zajisté dám vám ústa¹⁰ a moudrost, kteréžto nebudou moci odolati, ani proti ní ostáti všickni protivníci vaši.

Exod. 4, 12. Mat. 10, 19. Skut. 6, 10.

16. *Budete pak zrazováni i od rodičů a od bratří, od příbuzných i od přátel, a zmordují některé z vás; *Mich. 7, 6.*

17. A budete v nenávisti u všechněch pro jméno mé;

18. *Ale ani vlas s hlavy vaší nikoli nezahyne.

Vjš 12, 7. Mat. 10, 30.

19. V trpělivosti své vládněte dušemi svými¹¹.

20. *Když pak uzříte ¹² obležený od vojska Jeruzalém, tehdy vezte, žeť se přiblížilo ¹³ zkažení jeho. *Dan. 9, 27. Mat. 24, 15. Mar. 13, 14.*

21. A tedy ti, kdož jsou v Judstvu, utíkejte k horám; a kdo u prostřed něho, ¹⁴ vyjděte; a kteří ¹⁵ v končinách, nevcházejte do něho¹⁶.

22. Neboť ti ¹⁷ budou dnové pomsty, aby se naplnilo všecko, což psáno jest.

23. Ale běda těhotným a těm, kteréž kojí v těch dnech; neboť bude dav veliký v této zemi a hněv¹⁸ Boží v lidu tomtó.

24. I padati budou ¹⁹ ostrostí meče a zjímaní vedeni budou mezi všechny národy, a Jeruzalém ²⁰ tlačěn bude od pohanů, dokudž se nenaplní časové pohanů²¹.

25. *I budouť ²² znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách,^{2. Neděle} a na zemi ssoužení národů nevědoucích ²³ se kam díti, když zvuk ^{v advent.} vydá moře a vlnobití;

Iza. 13, 10. Mat. 24, 29.

metly Boží, tak i vaše při pravdě čisté stálost, kteréž Bohu chováte i věrnost. 9) počet vydávati. 10) t. výmluvnost, čehož nemalý díl splněn při svatém Petrovi a Janovi i Štěpánovi. Skut. 4. Item 7. 11) t. ve všem tom, cožkoli na vás přijde, trpělivě se mějte a to s dobrou myslí neste a tak svými náklonnostmi vládnouti umějte. Podobně 1 Tes. 4, 4. 12) ano Jeruzalém vojska oblehla. 13) zpuštění. 14) vyběhněte. 15) na pomezích, v zemích, t. po všech, městěčkách. 16) t. do Jeruzaléma, jakž obyčejně v čas války do měst hlavních z jiných měst, městěček a ze vsí pro bezpečnost utíkávají. 17) jsou. 18) t. pomsty a pokuty, kteréž z hněvu Božího svůj původ mají. 19) Ř. ústy. 20) šlapán. 21) t. do-

kuď čas nepřijde, aby také ti pohané trestání a někteří z nich k víře přivedeni byli. Řím. 11, 25. Aneb: Dokudž ten čas nepřijde, aby pohané Jeruzaléma dobyli a jej opanovali. 22) zázrakové, t. na osvědčení blízkého dne soudného. Divnáť pak jest to Boží dobrota, že on prvé nežli s svými metlami k světu přikračuje, znamení svá pro napomenutí jeho ku pokání ukazuje a jako své posly před sebou posílá. Tak umíniv první svět trestati, na znamení toho rozkázal Noelovi koráb stavěti (Gen. 6, 14.); a Sodomu uloživ podvrátiti, Lota prvé k nim poslal; před Faraonem pak prvé, nežli jej zahladil, rozličné divy a zázraky skrze Mojžíše činil; a lidu Judskému před zajetím jich do Babylona na osvědčení

DEN 1. Kdo jest? 2. Jaký jeho příchod bude? 1: Viditelný. 2: Mocný. 3: Slavný.
 SOUDNÝ. 4: Věrným potěšený. 5: Jistý, jehož potvrzuje podobstvím stromu a stálostí svých řečí, v. 33. 6: Nenadálý, v. 35. — IV. Příprava ke dni soudu, a ta záleží: *Jedno*: V vystříhání se zlého, jako u příkladu: 1. Obžerství. 2. Lakomství. *Druhé*: V následování dobrého, totiž: 1. Pečlivosti nad sebou. 2. Modliteb svatých: 1: Za ujití časných i věčných bíd. 2: Za dojití pokojného svědomí a s ním se před soudcím s potěšením postavení. — V. Poslední práce Páně vůbec vedená: 1. Jaká byla a kde ji konal? 2. Jak v té práci od lidu obecného přijímán byl?

26. Tak že ²⁴zmrtnvějí lidé pro strach a pro očekávání těch věcí, kteréž ²⁵přijdou na všecken svět. *Nebo moci nebeské²⁶ pohybovati²⁷ se budou.

2 Petr 3, 10.

27. *A tehdyť uzří Syna člověka, ²⁸an se béře v oblace s mocí a slávou velikou.

Dan. 7, 13. Mat. 16, 27. Item 24, 27. Item 25, 31.

28. A když se toto počne dítí, ²⁹pohledtež a pozdvihnětež hlav svých, *proto že se přibližuje vykoupení vaše.

Řím. 8, 23.

29. *I pověděl jim podobeství: Patřte na fíkový strom i na všecka stromoví;

Mat. 24, 32. Mar. 13, 28.

30. Když se již pučí, vidouce to, sami to znáte, že blízko jest již léto;

31. Takž i vy, když uzříte ano se tyto věci dějí, věztež, že blízko jest království Boží.

32. Amen pravím vám, že nepomine ³⁰věk tento, ažť se toto všecko stane³¹.

33. *Nebe a země pominou³², ale slova má nepominou.

Izai. 40, 8. Mat. 24, 31. 1 Petr 1, 25.

34. ³³Pilně* se pak varujte, aby snad nebyla obtížena srdce vaše ³⁴obžerstvím a opilstvím a pečováním ³⁵o tento život, a v náhle přikvačil by vás ten den.

Řím. 13, 13. Gal. 5, 21. 1 Tes. 5, 6. 1 Petr 2, 11.

35. *Nebo jako osídlo přijde na všecky, jenž přebývají na tváři vší země.

1 Tes. 5, 3. 2 Petr 3, 10. Zjev. 3, 3. Item 16, 15.

36. *Protož bděte všelikého času, modléce se, abyšte hodni byli ujiti³⁶ všech těch věcí, kteréž se budou dítí a postaviti se³⁷ před Synem člověka.

Mat. 25, 13.

37. *I býval ve dne v chrámě, uče; ale v noci vycházeje, přebýval na hoře, kteráž slove ³⁸Olivetská;

Jan 8, 1.

38. A všecken lid na usvitě přicházel k němu do chrámu, ³⁹aby ho poslouchal.

toho zajetí Izaiáše i s syny jeho dáti ráčil. Izai. 8, 18. 23) co činiti. 24) schnouti budou. 25) přikvačí, zachvátí. 26) t. nebe velmi pevné a mocné. Viz Mat. 24, 29. Aneb: Vojska nebeská, t. slunce, měsíc, hvězdy, planěty, což všecko jako nějaké vojsko jest na nebi pěkně sřikováno. Gen. 2, 1. 27) chvítí. 28) beroucího se. 29) vzhlednětež, t. dobré myslí buďte, a to i hlavy pozdvížením proná-

šejte. 30) národ, koleno, rodina. 31) t. což jest o zkažení Jeruzaléma předpovědino. 32) t. snáze nežli slova má. 33) pilní sebe buďte, mějte se na péči, buďte nad sebou bedliví. 34) přecpáváním se, aneb ožralstvím, z něhož bolest hlavy pochází. 35) o živnosti. 36) t. samou pouhou milostí Boží. 37) t. státi s doufáním, anobrž ostáti na soudu s dobrým svědomím. 38) olivová. 39) poslouchati jeho.

VEČEŘE
FIGURNÁ.

I. *Přístup k vypisování smrti Kristovy*, v němž se pokládá: 1. Čas, kdy ji podstoupil? 2. Prostředkové, skrze něž k ní jest vydán, a ti jsou: 1: Otec nebeský svou milostí a svým toho uložením, níž v. 22. 2: Moc duchovní. 3: Jidáš, o němž dí: 1. Že byl ďáblem posedlý. 2. Pro rozdíl od Judasa Iškariotský sloul. 3. Z počtu učedníků byl. 4. S nepřátely Kristovými se spuntoval. 5. Přístupu příhodného k zrazení Krista hledal, v. 6. — II. Slavení hoďu beránka od Krista Pána, a tu souditi to tré: *Jedno*: Co se před jídlem stalo? 1. Dvěma učedníkům poručil beránka připraviti. 2. Na otázku učedníků svých odpovídaje, jisté znamení, kde mají připraviti beránka, ukázal, čímž i své vševědouce, i svého dobrovolného jiti k smrti potvrdil. 3. Srdce hospodáře nastrojil, aby k jeho rozkázání rád jim hospody propůjčil. 4. Učedníci v pravdě tak shledali, což ode Pána slyšeli a povolně beránka připravili. *Druhé*: Co se v čas večere zběhlo? 1. Pán s učedníky svými za stůl se posadil.

KAPITOLA XXIII.

O svátku židovském přesnic; 3. o zradě Jidášově; 7. večeri Páně staré i nové; 24. o nesnázi vzniklé mezi učedníky o prvotnost; 31. o třibení jich satanovu; 37. o strojení se Páně k smrti 55. a o pádu Petrovu.

P

řibližoval se pak *svátek přesnic, jenž slove velikanoc¹.

Exod. 12, 15. Mat. 26, 1. Mar. 14, 1.

2. *I hledali biskupové a zákonníci, kterak by jej² vyhledali; nebo obávali se lidu.

Vjš 20, 19. Žalm 2, 1. Skut. 4, 25.

3. *Tedy vstoupil satan. do Jidáše, příjmím Iškariotského, kterýž byl z počtu dvanácti.

Jan 13, 27.

4. *A on odšed, mluvil s biskupy a s úředníky nad chrámem, kterak by ho jim zradil.

Mat. 26, 14. Mar. 14, 10. Jan 13, 2.

5. I zradovali se a smluvili s ním, že mu chtějí peníze dáti.

6. A on také jim přirekl; i hledal příhodného času, aby ho jim zradil bez zástupu³.

7. Tedy přišel den přesnic, v kterémžto zabit měl býti⁴ beránek⁵.

8. I poslal Ježíš Petra a Jana, řka: Jdouce, připravte nám beránka, abychom jedli.

9. A oni řekli mu: Kde chceš, ať připravíme?

10. On pak řekl jim: Aj, když vcházeti budete do města, potkáť vás člověk, dčbán vody nesa; jdětež za ním do domu, do kteréhož vejde.

11. A dite hospodáři toho domu: Vzkazuje tobě mistr: Kde jest⁶ síň, kdežto bude jísti beránka s učedníky svými?

12. A onť vám ukáže⁷ večeradlo veliké podlážené, tam připravte.

13. I odšedše, našli, jakž jim pověděl, a připravili beránka.

14. *A když přišel čas večere, posadil se za stůl a dvanácte apoštolů s ním.

Mat. 26, 20. Mar. 14, 14.

1) viz *Mat. 26, 5.* 2) *zamordovali.* 3) t. bez nějakého rozbroje, aneb bez přítomnosti zástupů, kteříž se Krista přidrželi, protož příhodného času šetřil, aby na něj připadl,

když sám s učedníky v zahradě býti ráčil. 4) *pascha.* Viz *Exod. 12, 12.* 5) t. podle Božího v Zákoně poručení (*Exod. 12, 6.*), kteréž však Židé svými ustanoveními zrušili,

SVÁR 2. Kázání o své smrti činil, jak ji žádostivě čekal. 3. Učedníkům oznamoval, že již konec hodování figurného a čas pravdy té figury zjevení nastal. 4. Pokrmu a nápoje posvětiv, jísti a pítí rozkázal. 5. Svátost večere své ustanovil, o níž se vypravuje: Jaké k tomu věci živelné vzal? Jakým způsobem ji ustavoval? Komu? K jaké potřebě? 6. Zrádce svého v známost uvedl pro ukázání svého dobrovolného k smrti jítí a jeho ku pokání napomenutí, a tu znáti: 1: Co o něm pravil? 2: Jak toho učedníci užili? *Třetí:* Co se dalo po té večeri až do času jeho od nepřátel jetí? *Jedno:* Různici mezi učedníky spokojil, při čemž souditi sluší: 1. Oč a za jakou příčinou ta nesnáz vznikla? 2. Cím ji spokojil a je z vysokomyslnosti vyvodil? 1: Rozdílu činěním mezi svým královstvím a světským. 2: Povinností jejich takovou, že čím kdo většími dary a přednějším

15. I řekl jim: Žádostí žádal sem⁸ tohoto beránka jísti s vámi, prvé než bych já trpěl.

16. Nebo pravím vám, žeť ho již více nebudu jísti⁹, ažť se naplní v království Božím¹⁰.

17. A vzav kalich a díky činiv, řekl: Vezměte jej a¹¹ dělte mezi sebou.

18. Neboť pravím vám, žeť nebudu pítí z plodu vinného¹² kořene, ažť království Boží přijde.

19. *A vzav chléb a díky činiv, lámal a dal jim, řka: To jest tělo mé, kteréž se za vás dává; to činite na mou památku.

Mat. 26, 26. Mar. 14, 22. 1 Kor. 11, 24.

20. Takž také dal jim i kalich, když bylo po večeri, řka: Tento kalich¹³ jest ta nová smlouva¹⁴ v mé krvi¹⁵, kteráž se za vás vylévá.

21. *Ale aj, ruka¹⁶ zrádce mého se mnou jest za stolem.

Mat. 26, 14. Mar. 14, 18. Jan 13, 18.

22. A Syn zajisté člověka jde, tak jakž jest *uloženo o něm; ale běda¹⁷ člověku tomu, kterýž ho zrazuje.

Žalm 41, 10. Jan 13, 18. Skut. 1, 16.

23. Tedy oni počali vyhledávati mezi sebou, kdo by z nich byl, kterýž by to měl učiniti.

24. Stal se pak i¹⁸ svár mezi nimi, kdo by z nich zdál se býti největší.

25. On pak řekl jim: *Králové národů panují nad nimi¹⁹ a kteříž moc mají nad nimi, ²⁰dobrodincové slovou.

Mat. 20, 25. Mar. 10, 41.

26. *Ale vy ne tak; †nýbrž kdož největší jest mezi vámi, budiž jako²¹ nejmenší; a kdož²² vůdce jest, budiž jako sloužící²³.

**2 Kor. 1, 24. 1 Petr 5, 3. † Vjš 9, 48.*

Mat. 26, 17. 6) pokoj, schrana, místo příchodné. 7) horní síň, palác. 8) t. velice sem žádostiv byl. Vidít se tuto, že Kristus Pán žádostiv jest našeho spasení. Nebo ačkoli věděl, že při té památce má ohavně z světa sveden býti, avšak neustoupil, ale s potěšením toho času čekal. 9) t. již jest to poslední velikanoč mého bytu na světě a hodů beránka slavení. Viz Mat. 26, 29. 10) t. ta figura již k svému splnění přijde a pravda její, to jest zabítí Beránka našeho velikonočního, Krista Ježíše, a připravení dokonalého hodování v království Božím, jenž jest církev svatá, se zjeví. 1 Kor. 5, 7. 8. 11) podělte se jím. 12) révu.

13) t. víno v tomto kalichu k této zvláštní službě oddané a posvěcené. 14) t. jest té nové smlouvy skrze proroky předpovídané (Jer. 31, 31. atd.) pevná jistota, pečet a svědectví. 15) t. mou krví způsobena a utvrzena. 16) t. úkladové, usilování a lest zrádce mého. 17) Mat. 26, 24. 18) nesnáz z závidění prvotnosti. Ta pak závist, jakž se rozumí, vznikla z domnění, že Kristus Pán králem tělesným bude a z žádosti matky synů Zebedeových, kteráž za to prosila, aby syn její jeden seděl na pravici a druhý na levici v království Kristovu. Mat. 20, 20. 24. 19) t. nad těmi národy. 20) ochráncové. 21) nej-

ŘEČ PÁNĚ K PETROVI. místem poctěn, tím více jiným sloužiti jest povinen. 3: Svým vlastním příkladem. 4: Schválením jejich předešlého způsobu dobrého, v němž ne umenšení, ale rozhojnění bráti měli. 5: Poctěním jich v církvi svým místem, a zaslíbením dědictví života věčného, k němuž touž cestou jako on jíti musejí. *Druhé:* Řeč svou Pán obrátil: *Předně:* K svatému Petrovi, při čemž povážiti náleží toho dvého: 1. Co k němu mluvil? O pokušeních jemu spolu s jinými apoštoly nastávajících; o svém za něho orodování; o jeho budoucím z pádu povstání a povinnosti, jakou míti bude. 2. Jak toho mluvení Páně svatý Petr užil a jaký sobě pád pro svou vysokomyšlnost při tom k za-

27. Nebo kdo větší jest, ten-li, kterýž sedí, čili ten, kterýž slouží? zdali ne ten, kterýž sedí? *ale já mezi vámi jsem jako ten, kterýž slouží.

Jan 13, 4. Filip 2, 7.

28. Vy pak jste ti, kteříž ste v mých pokušeních se mnou zůstali.

29. *A jáť vám způsobuji²⁴, jakož mi způsobil Otec můj, království²⁵,

Výš 12, 32.

30. Abyšte jedli a pili za stolem mým v království mém²⁶ *a seděli na stolicích, soudíce dvanáctero pokolení Izraelské.

Moudr. 3, 8. Mat. 19, 28.

31. I řekl Pán: Šimone! Šimone²⁷! aj, satan vyprosil vás, aby vás tříbil jako pšenici²⁸;

32. Ale jáť sem prosil za tebe, aby nezhylnula víra tvá, a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých.

33. A on řekl jemu: *Pane, s tebou hotov jsem i do žaláře, i na smrt jíti.

Mat. 26, 33. Mar. 14, 29. Jan 13, 37.

34. On pak dí: Pravím tobě, Petře: Nezazpíváť dnes kohout, až prvé třikrát zapříš, že neznáš mne.

35. I řekl jim: *Když sem vás posýlal bez pytlíka a bez mošny a bez obuvi, zdali ste v čem nedostatek měli? A oni řekli: V ničemž.

Výš 9, 3. Mat. 10, 9. Mar. 6, 8.

36. Tedy dí jim: Ale nyní kdo má pytlík, vezmi jej a též i mošnu; a kdož meče nemá, prodej sukni svou a kup sobě²⁹.

mladší. 22) přední. 23) Mat. 20, 26. 24) kšaftují, odkazují. 25) t. abyšte spolu se mnou radosti, cti a slávy nebeské užívali, aneb jako by řekl: Jakož mne Otec můj ne za nějakého tělesného krále korunoval, ale kázati a církve vzdělávati mne poslal, tak i já touž moc vám svěřuji, poručím a s ní vás království mého, jenž jest církev svatá, vzdělávati posýlám (Jan 20, 21.) a potom království svého nebeského vás účastníky učiním, avšak nejinou cestou k tomu přijdete, než kterouž mně Otec můj vyměřil a způsobil, abych chtěl-li sem kralovati, musil také trpěti. Izai. 53, 10. Níž 24, 26. 26) t. abyšte povinnost svou věrně vykonajíce, radosti nebeské se mnou užívali, anož při posledním soudu jako se mnou spolu rádní a soudcové byli. Viz Mat. 19, 28. 27) K svatému Petrovi Pán proto obzvláště řeč obrátil, že toho mimo jiné apoštoly potřeboval, poněvadž mimo jiné tíže

měl padnouti, avšak zase povstana, jiným v stálosti za příklad býti. 28) t. na to se ďábel všecten vydá, aby vás z víry vyvrátil a rozptýlil tak, abyšte, co by na něm bylo, nikdy nepovstali a zase shromážděni nebyli. 29) poněvadž věrných služebníků není zbroj tělesná (2 Kor. 10, 3. 4.), ani boj tělesný, z toho se rozumí, že tuto Pán nevelí zlým za zlé odplacet (Mat. 5, 38.) a tělesným mečem bojovati, nebo hned po malé chvíli nedal se mečem brániti (níž v. 51.), ale tím mluvením ukazuje hrozná na apoštoly i jiné věrné valící se nebezpečností. Jako by tedy Pán takto řekl: Poněvadž se vám chce panovati a bojovati, budete míti duchovních bojů dosti, až se vám s nimi nejednou steskne, a bíd v hrdlo naleje. A protož znajíce svou ničemnost a mdlobu, zanechte myšlení na království a bojování tělesné, ale raději hledíce na mé opatrování předešlé, mně se do-

ZRAZENÍ hanbení svému předpověděný měl? *Potom:* Ke všechněm učedníkům, jimž: KRISTA. 1. Pro ustavení jich v doufání o budoucím Božím jich opatrování předešlý způsob potěšený připomínal. 2. Nastávající pokušení před oči stavěl. 3. K tomu sloužil, aby se na smrti jeho nehoršili, poněvadž ne náhodou, ale podlé Božího uložení umřítí měl. 4. Tělesně jeho řeči na tělesnou zbroj obracející z toho smyslu vyvozoval. *Třetí:* Vstříc nepřátelům dobrovolně na horu Olivovou vyšel, kdežto: 1. Učedníků k modlitbám napomínal. 2. Sám se také soukromí horlivě modlil. 3. Od Otce skrze anděla s strany lidského přirození posílen byl. 4. Hledě na mrzkost hříchů lidských i hněv Boží hrozný a s ďáblem, peklem a smrtí bojuje, krvavým potem se potil. 5. Svých učedníků ospalých potrestal. — III. Jímání Krista Pána: 1. Od koho jest jat? 2. Jakým způsobem?

37. Nebo pravím vám, že se ještě to Písmo naplniti musí na mně: *A s nešlechtnými počten jest. Nebo ty věci, kteréž psány sou o mně, ³⁰konec berou. *Izai. 53, 9.*

38. Oni pak řekli: Pane, aj dva meče teď. A on řekl jim: Dostit jest³¹.

39. *A vyšed, šel podlé obyčeje svého na horu Olivovou, a šli za ním i učedníci jeho. *Mat. 26, 36. Mar. 14, 32. Jan 18, 1.*

40. A když přišel na místo, řekl jim: Modlíte se, abyste nevešli v pokušení.

41. *A sám ³²vzdáliv se od nich, jako by mohl kamenem dohoditi a poklek na kolena, modlil se, *Mat. 26, 39.*

42. Řka: Otče, chceš-li, přenes kalich tento ode mne; ale však ne má vůle, ale tvá ³³staň se.

43. I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho.

44. A ³⁴jsa v ³⁵boji, horlivěji se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krupě krve, tekoucí na zemi.

45. A vstav od modlitby a přišed k učedníkům³⁶, našel je, ani spí ³⁷zámutkem.

46. I řekl jim: Co spíte? Vstaňte a modlíte se, abyste nevešli v pokušení.

47. *A když on ještě mluvil, aj, zástup a ten, kterýž sloul Jidáš, jeden ze dvanácti, šel napřed a přiblížil se k Ježíšovi, aby jej políbil. *Mat. 26, 47. Mar. 14, 43. Jan 18, 3.*

48. Ježíš pak řekl jemu: Jidáši, políbením Syna člověka zrazuješ?

49. A vidouce ti, kteříž při něm byli, ³⁸k čemu se chýlí, řekli jemu: Pane, budeme-liž bítí mečem?

věřte, v mečích pak, v střelbě a jiných nástrojích válečných naděje neskládejte. **30)** *dokonávají.* **31)** t. poněvadž jste tak hloupí, že mému mluvení rozuměti nemůžete, necht jest nyní dosti mého o těch nebezpečnostech mluvení a vašeho řečí mých tělesné vykládání. Potom vám to skutek při mém jímání v zahradě vysvětlí. Jako by tedy Pán řekl: Já držím, že byste vy těmi dvěma meči znamenitě proti Pilátovi, Heródesovi a vojskům římským provedli, a protož na tom, že sem vám o těch nebezpečnostech napověděl, nyní dosti mějte a řečí mých v duchovním smyslu míněných tělesně sobě nevykládejte, tudíž

to, jak byste mnoho svým hrdinstvím zpravili, uhlédáte, když kam kdo ví i s těmi meči utečete a hlavy své nikam vyskytnouti smíti nebudete. Nejlépe tedy jest vám, abyste se na světě knížaty nějakými býti nestrojili, ale ku pokušení připravovali a ve mně cele doufali. **32)** *odtrh, t. s velikou žalostí srdce svého, tak jako milí přátelé jedni od druhých zvláště pak v čas zarmoucený neradi od sebe daleko bývají.* **33)** *bud.* **34)** *snášeje přetěžký boj a jsa v úzkosti.* **35)** *zkormoucení náramněm.* **36)** *někteří exemplářové řečí mají: Přišed k učedníkům svým.* **37)** *hořem, pro truchlost, truchlosti.* **38)** *co se děje,*

PÁD Malchovi uťal. 3: Pán úřadu moci světa náležejícího apoštolům užívati nedal.
PETRŮV. 4: K nepříteli uzdravením ho pravé lásky dokázal. 5: Přítomným tu s domlouváním na to oči otvíral: 1. Ze jeho dobrovolným se vydáním a ne jejich moci na to přišlo, aby jat byl. Nebo sic jinak měvše ho často v chrámě, dávno by jemu to byli učinili, kdyby od něho zdržení nebyli. 2. Ze čas nastal jeho jetí i jich, že jsou synové temnosti, skutečného zjevení. — IV. Splnění řeči Kristovy: *Jedno:* O Petrovu pádu, při čemž spatřovati sluší: 1. Jaký to pád byl? Níž v. 57. 2. Kudy k takovému pádu přišel? 1: Nedo- věřováním řečem Kristovým a v sebe doufáním, v. 33. 2: Přitovaryšováním se k lidem nepobožným. *Druhé:* O jeho povstání (v. 32.) a tu posouditi sluší: *Předně:* Čím jest jemu poslouženo k němu? 1. Zpíváním kohouta, jímž pomoci zevnitřní ku pokání sou vyznamenány. 2. Kristovým se na něho ohlédnutím, čímž vnitřní dílo Ducha svatého ukázáno. *Potom:* Jaké ovoce pokání nesl? 1. Na Kristovy řeči se rozpomínal. 2. Zlé opustil a žalost srdce svého pláčem pronášel. — V. Utrpení Páně, kteráž snášel v kněžském domě: *Nejprv:* Jaká byla? 1. Posměchové. 2. Tváří jeho potupné zakrývání. 3. Bití. 4. Rouhání.

50. I udeřil jeden z nich služebníka biskupova a uťal ucho jeho pravé.

51. A Ježíš odpověděv, řekl: Nechtež až potud; a ³⁹ dotkna se ucha jeho, uzdravil jej.

52. *I dí Ježíš ⁴⁰ těm, kteříž přišli na něho, biskupům a úředníkům chrámu a starším: Jako na lotra vyšli ste s meči a s kyjmi;
Mat. 26, 55. Mar. 14, 48.

53. Ješto na každý den býval sem s vámi v chrámě a nevztáhli ste rukou na mne; ale totoť jest ta vaše hodina a moc temnosti.

54. A oni javše jej, vedli ho a uvedli do domu biskupova; Petr pak šel za ním z daleka.

55. *A když zanítily oheň u prostřed ⁴¹ síně a posadili se vůkol, sedl Petr mezi ně.
Mat. 26, 58. Mar. 14, 66. Jan 18, 25.

56. A uzřevši ho jedna děvečka, an sedí u ⁴² ohně, a pilně naň pohleděvši, řekla: I tento byl s ním.

57. On pak zapřel ho, řka: Ženo, neznám ho.

58. A po malé chvíli jiný vida jej, řekl: I ty z nich jsi; Petr pak řekl: Ó člověče! nejsem.

59. A potom asi po jedné hodině jiný potvrzoval, řka: V pravdě i tento s ním byl; nebo také Galilejský jest.

60. I řekl Petr: Člověče! nevím, co pravíš. A hned, když on ještě mluvil, kohout zazpíval.

61. I obrátiv se Pán, pohleděl na Petra; i rozpomenul se Petr na slovo Páně, kterak jemu byl řekl, *že prvé než kohout zazpívá, třikrát mne zapříš.
Mat. 26, 75. Mar. 14, 72. Jan 13, 38.

62. I vyšed ven Petr, plakal hořce.

63. *Muži pak ti, kteříž drželi Ježíše, posmívali se jemu, te-
Mat. 26, 67. Mar. 14, 65. Jan 19, 3.
pouce ho;

64. A zakrývajíce ho, bili jej v tvář, a tázali se ho, řkouce: Prorokuj, kdo jest, kterýž tebe udeřil?

65. A jiného mnoho, rouhajíce se, mluvili proti němu.

k čemu se podobá. 39) dotek, jakž se dotekl. | 40) příšlým. 41) dvoru, placu. 42) Ř. světle.

KRISTUS 5. Lstivé na to, byl-li by Kristus, se doptávání, v. 67. *Druhé*: Jaký způsob v nich zachoval? 1. Nepřátely z jejich zarytosti trestal. PŘED PILÁTEM. 2. K tomu, že jest Mesiáš, se přiznal a pomstu jim osvědčil. 3. Na jejich vlastní svědomí, že jest Syn Boží, se odvolal, v. 70.

1. *Žaloba vedená před Pilátem na Krista Pána*: *Jedno*: Kdo a co na něj sčítali? 1. Že lid od čistého učení odvodí. 2. Vrchnosti světa se protiví. *Druhé*: Jaký způsob při tom Pilát zachoval: *Předně*: Dobrý, a to v té částce: 1. Že ty žalobníky pokojně vyslyšev, ne hned jim uvěřil, ale pravdy se doptával. 2. Kristu nevinnému slavné svědectví vydával. *Potom*: Zlý, a to v tom: 1. Že své vrchnosti nezachoval věrnosti, ale z vyššího

66. A když byl den, *sešli se starší lidu a biskupové a zákoníci, a vedli ho do rady své, *Žalm 2, 2. Mat. 27, 1. Mar. 15, 1. Jan 18, 28.*

67. Řkouce: Jsi-li ty Kristus? pověz nám. I dí jim: Povím-li vám, nikoli neuvěříte;

68. A pakli se vás co otíží, neodpovíte mi, ani nepropustíte.

69. Ale od této chvíle Syn člověka *sedne na pravici moci Boží.

Žalm 110, 1. Mat. 22, 43. Item 26, 64. Mar. 14, 62. Item 16, 19. Skut. 2, 33.

70. I řekli všickni: Tedy jsi ty Syn Boží? On pak řekl jim: Vy pravíte⁴³, nebo⁴⁴ já jsem.

71. A oni řekli: Což ještě potřebujeme svědectví? však sme sami slyšeli z úst jeho.

KAPITOLA XXIII.

Pán jatý ku Pilátovi veden; 7. odtud k Heródesovi poslán; 24. potom od Piláta odsouzen; 26. z města na popravu veden, 23. ukřižován, 46. umřel, 53. i pohřben.

Tehdy povstavši všecko to množství jich, *vedli jej ku Pilátovi. *Mat. 27, 2. Mar. 15, 1. Jan 18, 28.*

2. A počali naň žalovati, řkouce: Tohoto sme našli, an převrací¹ lid a brání daně dávatí císaři², *pravě se býti Kristem králem³. *Skut. 17, 7.*

3. *Pilát pak otázal se ho, řka: ⁴Jsi-liž ty král ten židovský? A on odpověděv, řekl jemu: Ty pravíš⁵.

Mat. 27, 11. Mar. 15, 2. Jan 18, 33.

4. I dí Pilát biskupům a zástupům: Žádné viny nenalézám na tomto člověku.

5. Oni pak více se rozmáhali v křiku, řkouce: Bouřit lid, uče po všem Judstvu, počav od Galilee až sem.

6. Tedy Pilát uslyšav o Galilei, otázal se, byl-li by člověk Galilejský?

43) *t. dobře pravíte, čemuž já neodpírám. Mar. 14, 62. Viz Mat. 26, 64. 44) že bych já byl.*

1) *Ř. národ.* 2) Zjevně tuto otce svého, t. ďábla Židů v klamu následují. (Jan 8, 44.) Nebo v dobré paměti to býti ještě mohlo, že Pán Kristus rozkázal dávatí, což jest Božího, Bohu, a co císařova, císaři (Mat. 22, 21.), odkudž se vidí: 1. Že Pán bez viny trpěl. 2. Veliká nevděčnost toho lidu, že v takovém jich množství ani jeden se ne-

našel, kterýž by Pána zastal a těm křivdářům klam v ústa vcepal. 3. Že jest to dávní nepřítel pravdy Boží povaha, aby na věrné služebníky výborně o moci světa smýšlející, to že se proti ní brojí, nestydatě sčítali. Také o Eliášovi pravili, že on lid bouří (3 Král. 18, 17.), o Nábotovi, že zlořečil Bohu a králi. 3 Král. 21, 10. 3) *t. pomazaným na království.* 4) *ty-li jsi král ten židovský, t. kteréhož oni očekávají a Mesiášem neb Kristem nazývají.* 5) *t. dobře*

KRISTUS PŘED HERÓDESEM. práva císařského k nižšímu právu Krista odeslal a v tom svých věci hledal, při čemž se toho dotýká, jak se Heródes k Kristu a Kristus zase k Heródesovi ukázal, a co sobě tím Pilát Krista k Heródesovi posláním dobrého zpravil? 2. Znáje býti Krista nevinného, nepropustil ho, ale chytře některé svolav, poctivě chtěl z sebe nelíbost svěsti a na toho, kdož by se podlé Pána zasadil, ji uvést. 3. Ač Krista chtěl vysvoboditi, však rozuměti moha výborně, že nepřítel rozlícení jeho nevyvolí, na vůli jim volení dal, aby jej neb Barabbáše voliti sobě

7. A když zvěděl, že by byl ⁶ z panství Heródesova, poslal jej k Heródesovi⁷, kterýž také v Jeruzalémě byl ⁸ v ty dni.

8. Heródes pak uzřev Ježíše, zradoval se velmi; nebo dávno žádal viděti jej, proto že *mnoho o něm slýchal a nadál se, že nějaký div uzří od něho učiněný. *Výš 9, 7.*

9. ⁹I tázal se ho mnohými řeči; ale on jemu nic neodpovídal¹⁰.

10. Stáli pak tu biskupové a zákonníci, ¹¹tuze na něj žalující.

11. A pohrdna jím Heródes s svým ¹²rytířstvem a naposmívav se jemu, ¹³oblékl jej v roucho bílé¹⁴, i odeslal zase ku Pilátovi.

12. I učiněni sou přátelé Pilát s Heródesem v ten den; nebo před tím nepřítelé byli vespolek.

13. *Pilát pak svolav biskupy a úředné osoby i lid,

Mat. 27, 19. Mar. 15, 14. Jan 18, 38. Item 19, 4.

14. Řekl jim: Dali ste mi tohoto člověka, jako by lid ¹⁵odvracel po sobě; a aj, já před vámi ¹⁶vyptáváje se ho, žádné viny sem nenalezl na tom člověku ve všem tom¹⁷, což na něj žalujete.

15. Ano ani Heródes; nebo odeslal sem vás k němu, a aj, nic hodného smrti nestalo se jemu.

16. Protož ¹⁸potrestaje, propustím ho.

17. *Musíval pak propouštěti jim † v svátek jednoho vězně¹⁹;

**Jan 19, 12. †Mat. 27, 15. Mar. 15, 6. Jan 18, 39.*

18. Protož zkríklo spolu všecko množství, řkouce: *Zahlad²⁰ tohoto a propuť nám Barabbáše!

Skut. 3, 14.

19. Kterýž byl pro ²¹bouřku nějakou v městě učiněnou a pro vraždu vsazen do žaláře.

pravíš, čemuž ani já neodpírám. 6) Ř. z moci Heródesovy, t. z panství Heródesova, aneb nad nímž Heródes měl moc. 7) t. chtěje tak poctivě odsuzování Krista Pána zniknouti. 8) na ten čas. 9) mnoho přičin k mluvení dával. 10) t. proto, že by při něm nic nezpravil; protož před svini perel metati nechtěl. Mat. 7, 6. 11) ustavičně, snažně. 12) komonstvem. 13) obleka. 14) t. k jeho lehkosti. Nebo u Římanů obyčej býval, ty, kteříž k úřadům povoláni bývali, v roucho bílé oblécti, odkudž slouli kandidáti, aby tou bílou a čistou barvou pomoc se jim kupřimnosti a věrnosti dala. Tuto pak Heródes Pána, jako by se on neřádně na království třel, z potupy v takové roucho obléci dal a z něho sobě hříčku učinil. 15) převracel. 16) dobýváje toho na něm. 17) z čehož vy jej

vinníte. 18) pokáraje t. ubíčuje, neb zmrskuje. Jan 19, 1. 19) t. na památku lidu Izraelského z Egypta vysvobození a jako by chtěli následovati Boha v milosrdenství. Ale jak to náležitě bylo činěno, z toho se může souditi, když se ví, že Bůh hodných smrti nekázal propouštěti, anobř kdož je propouštěti a čím fědrovali, na takové hrozné pomsty uvodil. (1 Král. 15, 20. atd. 3 Král. 20, 42.) Milosrdenství pak, v čem by činěno býti mělo, patrně ukázal, aby t. každý svého udílel (Izai. 58, 7.), ale tito, kdež se jich a měšce jejich nedotýkalo, štědrí z cizího býti chtěli a sami nuzným žádného pohodlí nečinivše, na tom ustrnuli, že veliké pobožnosti dokázali, když jen nějakému bezbožníku hrdlo darovali. Tak i jinde Pán jim vyčítá, že z máty a z kopru desátky dávali,

ODSOUZENÍ KRISTA. mohli. 4. Pro zařbení se Židům Krista proti svému vlastnímu svědomí odsoudil a Barabbáše lotra propustil. — II. Vypsání toho, co se dalo: 1. Na cestě: Pán byl veden k smrti; Šimon kříž jeho nésti přinucen; ženy Pána plakaly, čímž i jiné k lítosti nakloniti mohly; napomenuty byly, aby své hříchy a pomsty za nimi jdoucí znaly a pokání spolu s jinými činily. 2. V čas Páně ukřižování: 1. Dva zločinci s ním sou ukřižováni. 2: Pán se za své nepřátely modlil. 3: O jeho oděv los

20. Tedy Pilát opět mluvil k nim, chtěje propustiti Ježíše.

21. A oni vždy²² volali, řkouce: Ukřižuj ho, ukřižuj!

22. A on po třetí řekl jim: Což pak zlého učinil tento? Jáť žádné příčiny smrti nenalézám na něm; protož potrestaje, propustím ho.

23. Oni pak předce²³ dotírali na něj křikem velikým, žádajíce, aby byl ukřižován; a²⁴ rozmáhali se hlasově jejich i biskupů.

24. Pilát pak přisoudil, aby se naplnila žádost jejich.

25. I propustil jim toho, kterýž pro bouřku a vraždu vsazen byl do žaláře, za něhož prosili, ale Ježíše vydal k vůli jejich.

26. *A když jej vedli, chytivše Šimona nějakého Cyrenenského, jdoucího s pole, vložili na něj kříž²⁵, aby jej nesl za Ježíšem.

Mat. 27, 32. Mar. 15, 21.

27. I šlo za ním veliké množství lidu, i žen, kteréžto plakaly a²⁶ kvílily ho.

28. A obrátiv se k nim Ježíš, dí: Dcery Jeruzalémské, neplačtež nade mnou²⁷, ale raději samy nad sebou plačte a nad svými dětmi.

29. Neb aj, dnové jdou, v nichžto řeknou: Blahoslavené neplodné a břicha, kteráž nerodila a prsy, kteréž nekrmily.

30. *Tedyť počnou říci k horám: Padněte na nás! a pahrbkům: Přikrejte nás!

Izai. 2, 19. Oz. 10, 8. Zjev. 6, 16. Item 9, 6.

31. *Nebo poněvadž na zeleném dřevě toto se děje, i co pak bude na suchém²⁸?

1 Petr 4, 1.

32. *Vedeni pak byli i jiní dva zločinci, aby spolu s ním byli ukřižováni.

Izai. 53, 12. Mat. 27, 38. Mar. 15, 27. Jan 19, 16.

33. A když přišli na místo, kteréž slove popravištné, tu jej ukřižovali, i ty zločince; jednoho na pravici, druhého pak na levici.

34. Tedy Ježíš řekl: *Otče, odpusť jim, neboť nevědí co činí²⁹. A rozdělivše roucho jeho, metali o ně los.

Mat. 5, 44. Skut. 7, 60. 1 Kor. 4, 13.

35. I stál lid, dívaje se, a posmívali se jemu biskupové s nimi³⁰,

milosrdenství pak a soud opouštěli. Mat. 23, 23. 20) vezmi. 21) svádu. 22) vytkřikovali. 23) naláhali. 24) zsilovali, zmocňovali. 25) viz Mat. 27, 32. 26) nařikaly. 27) t. příčinou mou. 28) R. vlhkém, mizku v sobě majícím, t. poněvadž já ten výstře-

lek z kořene Jesse pošlý a hojně ovoce nesoucí (Izai. 11, 1.), pro hříchy lidu svého smrt podstupuji, ovšem vy bezbožníci žádného ovoce pobožnosti nepřinášející, pomst Božích pro své hříchy neujdete. 29) t. mnozí mezi nimi. Skut. 3, 17. 1 Kor. 2, 8.

ZÁZRAKOVÉ PŘI SMRTI KRISTOVÉ. metán. 4: Posměch mu od mnohých činěn. 5: Nápisem jest proti mínění nepřátel za krále vyhlášen. 6: Zločinec věřící a kající na milost přijat. 7: Divové se někteří dáli, totiž: 1. Tma veliká okolo poledne byla. 2. Opona chrámová se roztrhla. 3. Kristus mimo způsob umírajících, srozumitelně volaje, duši pustil. 4. Srdeci nepřátel mocně hýbal, aby mu svědectví slavné dávati a jeho litovati musili. 5. Své stádce tu přítomné, jako v hrdle nepřátel, mocně opatřil, aby na ně nesáhli. — III. Pohřeb Pána Ježíše Krista: 1. Od koho jest pochován? Od Jozefa, kterýž byl: Slavný a osoba úředná; dobrý a šlechetný; spravedlnosti milovný, čehož dokázal ne-

řkouce: Jinýmť spomáhal, nechať pomůže sám sobě, jestliže on jest Kristus, ten Boží zvolený³¹.

36. Posmívali se pak jemu i žoldnéři, přistupující a octa podávající jemu,

37. A říkajíce: Jsi-li ty král ten židovský, spomozíš sám sobě.

38. *A byl také i nápis napsaný nad ním literami řeckými a latinskými a ³²židovskými: Tento jest král ³³židovský.

Mat. 27, 37. Mar. 15, 26. Jan 19, 19.

39. Jeden pak z těch zločinců, kteříž s ním viseli, rouhal se jemu, řka: Jsi-li ty Kristus, spomozíš sobě i nám.

40. A odpověděv druhý, trestal ho, řka: Ani ty se Boha nebojíš³⁴, ješto jsi v témž potupení?

41. Myť zajisté spravedlivě trpíme, nebo ³⁵hodnou pomstu za skutky své bere; ale tento nic ³⁶zlého neučinil.

42. I dí Ježíšovi: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.

43. I řekl mu Ježíš: Amen pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji³⁷.

44. *A bylo okolo hodiny šesté, i ³⁸stala se tma po vší zemi až do hodiny deváté.

Mar. 15, 33.

45. I zatmělo se slunce, a opona chrámová roztrhla se na poly³⁹.

46. A zvolav Ježíš hlasem velikým, řekl: Otče, *v ruce tvé ⁴⁰poroučím ducha svého. A to pověděv, ⁴¹umřel.

Žalm 31, 6. Skut. 7, 60.

47. A viděv centurio, co se stalo, velebil Boha, řka: Jistě člověk tento spravedlivý byl.

48. A všickni zástupové přítomní tomu divadlu, hledíce na to, co se dalo, tepouce prsy své, navracovali se.

49. Stáli pak všickni známí jeho z daleka, hledíce na to, i ženy, kteréž byly přišly za ním z Galilee.

50. *A aj, muž jménem Jozef, ⁴²jeden z úřadu, muž dobrý a spravedlivý,

Mat. 27, 57. Mar. 15, 4. Jan 19, 38.

30) t, s tím lidem. 31) t. k. tomu, aby byl Mesidšem. 32) ebrejskými. 33) judský. 34) t. netoliko ti křivovníci jsou Boží bázně prázdni, když tomuto bídnému bídy a trápení svým posměchem přidávají smějí, ale což jest divnějšího a hroznějšího, i ty, kterýž podobné podnikáš trestání. 35) hodné věci za to, což

sme činili. 36) neslušného. 37) t. s strany duše v nebi, v místě rozkošném, jakáž tam někdy na počátku světa byla zahrada v Eden. Gen. 2, 8. Nebo ráj tuto běře se za nebe. Podob. 2 Kor. 12, 4. 38) zatmělo se. Viz Mat. 27, 45. 39) v půli. 40) pokládám, skládám. 41) skončil, pustil duši. 42) rádnu

KRISTOVO povolením ukřižování Kristovu; naposledy, což většího jest, byl i Boží vy-
VZKRÍŠENÍ. volený. 2. Jak pochován? 3. Kde? 4. Před jakými svědky?

I. *Vypsání žen některých: Jedno:* Příchodu k hrobu Kristovu: 1. Kdy tam šly? 2. Jakým úmyslem? 3. Co tam spatřily? 1: Kámen odvalený. 2: Hrob prázdný a Krista živého. 3: Dva anděly, o nichž se vypravuje: 1. Kdy se jim ukázali? 2. V jakém rouše byli? 3. Co činili? Ty ženy trestali; vzkříšení Kristovo utvrzovali svědectvím: 1: Svým vlastním. 2: Kristovým. *Druhé:* Navrácení se od hrobu Kristova: 1. S jakou novinou se

51. Kterýž byl nepovolil radě a ⁴³skutku jejich, rodem z Ari-
matie, města judského, kterýžto také očekával království Božího;

52. Ten přistoupiv ku Pilátovi, vyprosil tělo Ježíšovo.

53. A složiv je s kříže, obvinul v kment a pochoval je v hrobě
* vytesaném v skále, v kterémž ještě nikdy nebyl žádný pochován.

Mat. 27, 60. Mar. 15, 46.

54. A byl den ⁴⁴připravování, a ⁴⁵sobota se začínala.

55. *Šedše pak také za ním⁴⁶ ženy, kteréž byly ⁴⁷s Ježíšem
přišly z Galilee, pohleděly na hrob, a kterak pochováno bylo tělo
jeho.

Výš 8, 2.

56. Vrátivše se pak, připravily vonné věci a masti; ale v so-
botu odpočinuly podle přikázání.

KAPITOLA XXIV.

Andělé osvědčili z mrtvých vstání Páně; 13. on sám též rozličným způsobem učedníkům toho
potvrdiv 49. a Ducha svatého dáti zaslíbiv, 51. do nebe se odebral.

První* pak den ¹po sobotě ²velmi ráno šly k hrobu, ne-
souce vonné ³věci, kteréž byly připravily, a některé jiné
byly spolu s nimi.

Mat. 28, 1. Mar. 16, 1. Jan 20, 1.

2. I nalezly kámen odvalený od hrobu.

3. A všedše tam, nenalezly těla Pána Ježíše.

4. *I stalo se, když ony se toho ⁴užasly: Aj, muži dva posta-
vili se podle nich ⁵v rouše stkvoucím;

Jan 20, 12.

5. Když se pak ony bály a ⁶sklonily tváří své k zemi, řekli
jim: *Co hledáte živého ⁷s mrtvými?

Mat. 28, 1. Mar. 16, 6.

6. Není ho tuto, ale vstal⁸ jest. *Rozpomeňte se, kterak mlu-
vil vám, když ještě v Galilei byl,

Výš 9, 44. Mat. 17, 22. Item 16, 21.

Item 20, 28. Item 26, 38. Item 28, 7. Mar. 8, 31. Item 9, 30.

7. Řka, že Syn člověka musí vydán býti v ruce hříšných lidí
a ukřižován býti a v třetí den z mrtvých vstáti.

8. I rozpomenuly se na slova jeho.

9. A navrátivše se od hrobu, zvěstovaly to všecko těm jede-
nácti učedníkům i jiným všechněm.

osoba, senátor. 43) praktikám. 44) pátek.
45) svátek se začínal; Ř. zabřeskovalo, t. brzo
nastati měl. 46) t. za Josefem. 47) Ř.
s ním, t. s Ježíšem. Mar. 15, 41.

1) toho téhodne. 2) když zasvitávalo, za-
břeskovalo se; Ř. v hluboké zasvitávání, t.
ještě po tmě. Jan 20, 1. 3) masti. 4) zdě-
sily, zstrašily, když zstrašeny jsouce, to rozjí-

EMAUS. navrátily? 2. Jak s tím poselstvím přijaty byly? 1: Ode všech vůbec učedníků. 2: Obzvláště od svatého Petra. — II. Rozmlouvání Páně se dvěma učedníky svými na cestě, při němž považme toho dvěho: *Jedno*: Příčiny trojí k tomu rozmlouvání dané, totiž: 1. Jitím Kristovým i těch učedníků do Emaus, v. 13. 2. Společným těch učedníků rozmlouváním, v. 14. 3. Kristovým se k nim připojením a na to, o čem by řeč mezi sebou měli, se doptáváním, v. 15. *Druhé*: Věci, o nichž to rozmlouvání měli; tu pak evangelista dotýká toho dvěho: *Předně*: Zprávy Pánu Kristu od učedníků dané, totiž že rozmlouvali: 1. O jeho životu etném, v němž kázání i divy čině, mocně dílo Boží dělal. 2. O jeho ukrutném a ohavném proti jejich nadálosti usmrcení, v. 20. 3. O jeho slavném

10. Byly pak ženy ty Maria Magdaléna, a Johanna, a Maria, matka Jakubova, a jiné některé s nimi, kteréž vypravovaly to apoštolům.

11. Ale oni měli za bláznovství slova jejich a nevěřili jim⁸.

12. * Tedy Petr vstav, běžel k hrobu; a pohledv do něho, uzřel prostěradla, ana sama leží; i odšel, divě se sám v sobě, co se to stalo.

Jan 20, 2.

13. * A aj, dva z nich šli toho dne do městečka, kteréž bylo vzdálí od Jeruzaléma honů šedesáte, jemuž jméno Emaus.

pondělí
celkonoční.

Mar. 16, 12.

14. A rozmlouvali vespolek⁹ o těch všech věcech, kteréž se byly staly.

15. I stalo se, když rozmlouvali a sebe se otazovali, že i Ježíš přiblíživ se k nim, šel s nimi.

16. Ale oči jejich držány byly¹⁰, aby ho nepoznali¹¹.

17. I řekl jim: Které jsou to věci¹², o nichž rozjímáte vespolek, jdouce, a proč jste¹³ smutní?

18. A odpovědv jeden, kterémuž jméno Kleofáš¹⁴, řekl jemu: ¹⁵ Ty sám jeden jsi z příchozích do Jeruzaléma, ještěs nevěděl, co se stalo v něm těchto dnů?

19. Kterýmžto on řekl: I co? Oni pak řekli jemu: Co se stalo s Ježíšem Nazaretským, kterýž byl muž prorok, mocný v slovu¹⁶ i v skutku, před Bohem i přede vším lidem¹⁷.

20. Totiž kterak jej vydali biskupové a¹⁸ knížata naše¹⁹ na odsouzení k smrti, i ukřižovali jej.

maly. 5) v oděvu blyštícím se, odění rouchem stkvoucím. 6) sklopily. 7) mezi. 8) t. aby Pán z mrtvých vstal. To pak připomíná se: 1. Pro větší vážnost svědectví apoštolského, když se to vidí, že oni toho sobě, což kázali, nesmyslili, anobřz poprvé tomu sami nevěřili, až mocnými důvody na hlavu přemoženi byli (níž v. 39.); protož to směle kázati i psáti mohli, že se Pánem po jeho z mrtvých vstání jedli, pili a jej očima svýma viděli i rukama jeho se dotýkali. (Skut. 10, 41. 1 Jan 1, 1.) 2. Pro vymalování lidské tvrdosti, z níž Pán své učedníky trestal. Mar. 16, 16. 9) o tom, co se bylo zběhlo. 10) t. od Krista Pána tak zpravovány a zatemněny, aby ho ti učedníci poznati nemohli. 11) t. proto, aby jich zkusil, řeči jejich vyslechl a pro nevěru potrestal. Nebo jakož

někdy onen Jozef k bratřím svým tvrdě se ukázal, jako by cizí a neznámý byl (Gen. 42, 7.): tak i Kristus pro naše nepravosti nám se do času v milosti a lásce znáti nedává. Avšak zase jakož Jozef porozuměv, že již bratří jeho jsou jinačejší, nemohl se než s nimi s pláčem seznámiti (Gen. 45, 1.): tak i Kristus Pán, když nás u víře pozkusí, tvář zase k nám veselou obrací. 12) řeči. 13) zasmušlí. 14) o druhém někteří smyslí, že by sv. Lukáš byl, ale on ten smysl v předmluvě na své evangelium učiněné poráží, když píše, že sepsal ne to, což sám viděl, ale což od těch přijal, kteříž skutkům Kristovým přítomni byli, v. 2. 15) žádného není v Jeruzalémě, ještě by o tom nevěděl, leč ty sám. 16) t. v svém učení. 17) t. podlé soudu a svědectví Božího i lidského. 18) arch-

EMAUS. vzkříšení, jehož, ač velmi mdle, potvrzovali: 1: Připomínáním dne třetího, v němž vstáti měl, podle zaslíbení svého. 2: Svědectvím žen i učedníků některých. *Potom:* Dotýká odpovědi Páně, v níž: 1. Ty učedníky tresce. 2. Jich potěšuje a z pohoršení vyvozuje, předkládaje: 1: Vlastní toho potřeby, aby on smrt podnikl, v. 26. 2: Písma svatá o jeho utrpení i slávě vypravující, v. 27. — III. Zjevení se Kristovo těm dvěma učedníkům, při němž sudme toto tré: 1. Cím příčina k tomu zjevení dána? Milostí Kristovou a horlivostí těch učedníků, z níž Pána při sobě zdržovali. 2. Jak se to zjevení dalo? Vnitř skrze Ducha svatého, zevnitř skrze obyčejné jim a známé lámání chleba. 3. Co dobrého při nich způsobilo? 1: Očí svých vnitřních i zevnitřních došli osvětlení. 2: Sami sebe v svém svědomí z své hlouposti obviňovali, v. 32. 3: K žádostivému se

21. My pak sme se nadáli, že by on měl vykoupiti Izraele; ²⁰ ale nyní tomu všemu třetí den jest dnes, jakž se to stalo.

22. Ale i ženy některé z našich ²¹ zděsily nás, kteréž ²² ráno byly u hrobu;

23. A nenalezše těla jeho, přišly, pravíce, že také vidění ²³ andělské viděly, kteřížto praví, ²⁴ že by živ byl.

24. I chodili někteří z našich k hrobu a našli tak, jakž pravily ženy; ale jeho neviděli.

25. Tedy on řekl jim: Ó blázni ²⁵ a zpozdili srdcem k věření všemu tomu, což mluvili proroci;

26. Zdaliž nemusil těch věcí trpěti Kristus a tak vjíti v slávu svou?

27. A počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všechna ta Písma, kteráž o něm byla.

28. A v tom přiblížili se k městečku, do kteréhož šli; a on potrh se, jako by chtěl dále jíti;

29. Ale oni přinutili ho, řkouce: Zůstaň s námi; nebo se již přípozdívá, a den se nachýlil; i všel, aby s nimi zůstal.

30. I stalo se, když seděl s nimi za stolem, vzav chléb, dobrořečil a lámaje, podával jim.

31. I otevřiny sou ²⁶ oči jejich, a poznali ho; on pak ²⁷ zmizel od nich.

32. I řekli vespolek: Zdaliž srdce naše v nás nehořelo, když mluvil nám na cestě a ²⁸ když otvíral nám Písma?

nosti, úřad. 19) aby odsoudili jej na smrt. 20) ale nad to nade všechno, k tomu ke všemu. 21) zstrašily. 22) na úsvětě. 23) andělů. 24) jej živa bítí. 25) t. proto, že řečem prorockým místa nedáváte. Nebo největší bláznovství jest, nechťiti Božím slovem se zpravovati a ovšem je za nedokonalé souditi, jako zase největší moudrost jest Boží slovo za nejmírnější pravidlo při všech věcech míti. Deut. 4, 6. 26) t. osvětleny a zdravým soudem obdařeny. Patrný jest tuto příklad, že všickni naši smyslové tělesní: vidění, slyšení, povonění, dotčení, okušení, moc svou mají od toho, jímž my se hýbeme a v bytu trváme (Skut. 17, 28.), a protož, poněvadž tělesní smyslové bez pomoci Boží s nic býti nemohou, ovšem tedy z přirození

svého Božích věcí chápati nemohouce (1 Kor. 2, 14.), osvětování od Ducha Páně očí myslí svých potřebujeme. Efez. 1, 18. 27) pojednou v okamžení odšel, odjat jest od nich, nebylo ho viděti, t. (když odšel) od nich, aneb jakž se říká, ztratil se od nich, t. těch učedníků, na jeho přítomnosti tělesné příliš mnoho zakládajících, opět Pán oči zdržel i zrak jejich ztupil, aby od nich dříve nežli by oni shlédli, odšel, jako i tam někdy, v smrtelném jsa ještě těle, Nazaretským učinil, výš 4, 29. 30. Odšel pak tuto pojednou od svých učedníků proto, aby jich o jeho tělesném bytu na světě smýšlejících v tom seestném smyslu více neutvrdil a svůj rychlý odchod v nebe ukázal, anobř jejich zřetel tam za sebou obrátil. 28) vykládal. Jako by řekli:

UKÁZANÍ SE s tovaryši shledání jsouce rozníceni, do Jeruzaléma šli, kdežto KRISTA UČEDLNÍKŮM. u víře hojnější utvrzení přijali, v. 33.: 1. Z společného s tovaryši svými rozmlouvání, v. 34. 35. 2. Se Pánem se opět shledání, níž v. 36. — IV. Kristovo na den svého slavného vzkříšení po třetí všechněm již učedníkům a to způsobem dvojím se zjevení: Nejprv očím jejich pochopitelně, kdyžto: 1. Jako hejtman mezi bojovníky a mistr mezi učedníky zřetelně se postavil. 2. Tělo své jim ukázal, makati sebe i rozdíl mezi tělem a duchem činiti rozkázal. 3. Před nimi pojedl, v. 43. Druhý způsob jeho se zjevení byl samému srdci a duchu jejich čitelný, když: 1. Pokoj dobrého svědomí jim zvěstoval (v. 36.) a aby se nebáli, jich potěšoval, v. 38. 2. Víru v srdcích jejich připomínáním řečí svých i prorockých o vzkříšení svým vzdělal. 3. Duchem svým, aby rozuměli Písmům, jejich mysl bohatě osvětlil, v. 45. 4. Cíl i užitek svého vzkříšení v známost i v účastnost duchu jejich uvedl, úřad jim svěřil a co měli kázati, komu, i odkud počítí, jim oznámiti ráčil. — V. Věci některé při času

33. A vstavše ²⁹ v tu hodinu, vrátili se do Jeruzaléma a našli shromážděných těch jedenácte a ty, kteříž s nimi byli,

34. Ani praví, že vstal Pán právě a ukázal se Šimonovi.

35. I vypravovali oni také to, co se stalo na cestě, a kterak ho poznali v lámání chleba ³⁰.

36. *A když oni o tom rozmlouvali, postavil se Ježíš u prostřed nich a řekl jim: Pokoj vám! *Jan 20, 19. 1 Kor. 15, 5. velikonoční.*

37. Oni pak zhrozivše se a přestrašeni byvše, domnívali se, že by ducha viděli.

38. I dí jim: Co se strašíte, a proč myšlení vstupují na srdce vaše?

39. Vizte ruce mé i nohy mé; já zajisté jsem ten; ³¹dotýkejte se mne a vizte; neboť duch těla a kostí nemá, jako mne vidíte mítí.

40. A pověděv to, ukázal jim ruce i nohy.

41. Když pak oni ještě nevěřili pro radost, ale divili se, řekl jim: Máte-li tu ³²nětco, ještě by se pojedlo?

42. A oni podali jemu kusu ryby pečené a plástu strdí.

43. A vzav to, pojedl před nimi,

44. A řekl jim: Tatoť jsou slova, kteráž sem mluvil vám, ještě byv s vámi, že se musí naplniti všecko, což psáno jest v zákoně Mojžíšově a v prorocích, i v žalmích o mně.

45. Tedy otevřel jim ³³mysl³⁴, aby rozuměli Písmům,

46. A řekl jim: Takť jest psáno, a tak musil Kristus trpěti a třetího dne z mrtvých vstáti;

47. ³⁵A aby bylo kázáno ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů ³⁶mezi všemi národy, *počna od Jeruzaléma. *Skut. 1, 8.*

48. Vy jste pak svědkové toho³⁷.

49. *A aj, já pošli zaslíbení Otce svého ³⁸na vás; †vy pak³⁹

Že sme pak tak hloupi byli, abychom po tom jeho kázání mocném, netoliko uši, ale i srdce naše pronikajícím, kdo jest, nesoudili, ještě hned srdce naše nám pravilo, že Pán jest. 29) hned. 30) t. když chléb lámal. 31) makajte. 32) nějakou krmítku. 33) rozum.

34) t. Ducha svého jim udělením. Jan 20, 22. 35) a kázáno býti. 36) všechněm národům. 37) těch věcí. 38) t. Ducha svatého (Skut. 1, 4. 5.), kteréhož Otec nebeský dávati zaslíbil. Ezech. 36, 31. Joel 2, 28. 39) buďte; Ř. sedte, t. po mém na nebesa

EVANJELIUM S. LUKÁŠE. XXIV.

VSTOUPENÍ KRISTA. vstoupení Kristova stalé: 1. Ode Pána, kterýž: 1: Apoštoly za svědky své ustanovil. 2: Ducha svého dáti jim slíbil, i kde ho čekati mají, oznámil. 3: Do Betani je vyvedl. 4: Požehnání své na ně vylil. 2. Od apoštolů, kteříž: 1: Pánu poklonu učinili. 2: Povolně z rozkazu jeho do Jeruzaléma šli. 3: Z milosti sobě učiněné se těšili. 4: Pilní náboženství byli.

čekejte v městě Jeruzalémě, dokudž nebudete oblečeni mocí s výsosti⁴⁰. **Jan 14, 16. Item 15, 25. Item 16, 7. †Skut. 1, 4.*

50. I vyvedl je ven až do Betani⁴¹ a⁴² pozdvih rukou svých,⁴³ dal jim požehnání.

51. *I stalo se, když jim žehnal,⁴⁴ bral se od nich a⁴⁵ nesen jest do nebe. *Mar. 16, 19. Skut. 1, 9.*

52. A oni poklonivše se jemu, navrátili se do Jeruzaléma⁴⁶ s radostí velikou.

53. A byli⁴⁷ vždycky v chrámě, chválíce a dobrořečíce Boha. Amen.

vstoupení a vašem se z Galilee navracení. 40) t. pokudž na vás Duch svatý s nebe nesstoupí a vás dary potřebnými neobdaří a jako v zbroj k přemáhání všeho toho, což jest Bohu odporého (2 Kor. 10, 4.), nezobláčí. Podobně Judicum 6, 34. 41) t. na horu Olivetskou (Skut. 1, 12.), od níž se Kristus

Pán na oslátku k smrti bráti ráčil (Mat. 21, 1.), a potom z ní na nebe vstoupil. 42) pozdvihna. 43) žehnal jim, dobrořečil, rozžehnal se s nimi. 44) vzdálen jest od nich. 45) nesl se. 46) t. jakž jim Kristus poručil. Vjš v. 49. 47) obyčejně.

